

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE
FAKULTA ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ

DIPLOMOVÁ PRÁCE

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE
FAKULTA ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ

Katedra plánování krajiny a sídel

Komponované krajiny v jihozápadní části Středočeského kraje

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Vedoucí práce: prof. Ing. arch. ThLic. Jiří Kupka, Ph.D.

Diplomantka: Bc. Anežka Hašová

2022

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Fakulta životního prostředí

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Bc. Anežka Hašová

Rozvoj venkova a zemědělství
Prostorové plánování

Název práce

Komponované krajiny v jihozápadní části Středočeského kraje

Název anglicky

Designed Landscapes in the Southwest Part of the Central Bohemian Region

Cíle práce

Komponovaná kulturní krajina a kulturní krajina jako taková je fenoménem, který v současné době vyvolává stále větší pozornost odborné i laické veřejnosti jako významná hodnota a součást našeho a světového kulturního dědictví. Informace o komponovaných krajínách v ČR jsou ale neúplné, neexistuje soupis ani těch potvrzených, natož potenciálních. Některé z našich komponovaných krajín jsou sice chráněné jako krajinné památkové zóny, komponovaných krajín je však významně více. V rámci projektu IGA ZF MENDELU byla vytvořena databáze potenciálních komponovaných krajín na základě II. a III. vojenského mapování (2016). Vycházela ze signifikantních znaků krajinných kompozic nacházejících se na těchto archivních mapách. Cílem diplomové práce je ověřit skutečný stav a dochovanost takto vytipovaných krajín na vybraném území jihozápadní části Středočeského kraje (SO ORP Beroun, Hořovice, Dobříš a Černošice), zdokumentovat je a zhodnotit spolehlivost uvedené databáze, která nevycházela z terénních průzkumů, nýbrž z vytipovaných parametrů zachycených na archivních mapách (<https://www.zamek-veltrusy.cz/cs/dalsi-sluzby-v-zameckem-arealu/Potencialni-krajinne-kompozice>). Analyzované lokality budou představeny textovou i grafickou formou.

Metodika

DP bude vycházet z Metodických pokynů pro zpracování diplomové práce na FŽP (nařízení děkana 02/2020) a z Pravidel zadávání, zpracování, odevzdávání, archivace a zveřejňování bakalářských a diplomových prací na ČZU (směrnice rektora 5/2019). V rešeršní části se zaměří především na problematiku kulturní krajiny se zaměřením na krajinu komponovanou, možnostmi její ochrany a využitelností různých archivních pramenů (mapových, leteckých snímků atd.) pro identifikaci a prezentaci těchto hodnot. Praktická část bude v návaznosti na databázi potenciálních komponovaných krajín podrobně analyzovat vytipované krajiny – vedle terénních průzkumů a studia regionální literatury bude vycházet z analýzy dochovaných archivních map a leteckých snímků. Výsledky budou prezentovány mapovými výstupy v prostředí GIS, textovými komentáři a bohatou fotografickou přílohou. Závěry budou vztaženy k případné praktické využitelnosti práce. Diskuze se zaměří na zhodnocení spolehlivosti uvedené databáze a její využitelnosti.

Doporučený rozsah práce

80 NS textu, grafická a mapová příloha

Klíčová slova

kulturní krajina, komponovaná krajina, krajinná památková zóna, archivní mapy, státní památková péče, historické krajinné struktury

Doporučené zdroje informací

- EHRlich, M. et al. (2020): Typologie historické kulturní krajiny České Republiky, Praha: NPÚ, 2020.
- FLEKALOVÁ, M. et al. Komponované krajiny. Brno: Mendelova univerzita, 2011. ISBN 978-80-7375-536-2.
- kol. Metodika identifikace komponovaných krajin. V Brně: Mendelova univerzita, 2014. ISBN 978-80-7375-997-1.
- KUPKA, J. Komponovaná kulturní krajina. In: MANSFELDOVÁ, A. – VOREL, I. – ŠOVAROVÁ, D. (eds.). Člověk, stavba a územní plánování 6. Praha: ČVUT, 2012, s. 90-96. ISBN 978-80-01-05025-5.
- KUPKA, J. Krajiny kulturní a historické : vliv hodnot kulturní a historické charakteristiky na krajinný ráz naší krajiny. Praha: České vysoké učení technické v Praze, 2010. ISBN 978-80-01-04653-1.
- KUPKA, J. – VOREL, I. Využití archivních map při identifikaci znaků krajinného rázu na příkladu Osovska. In.:Štréblová Hronovská, K. – Kupka, J. (eds), Ochrana kulturní krajiny – hledání cílů, možností a pravidel. Praha: ČVUT, 2013. s. 57-77, ISBN 978-80-01-05391-1.
- ŠTRÉBLOVÁ HRONOVSKÁ, K. – KUPKA, J. (eds.). Ochrana kulturní krajiny – hledání cílů, možností a pravidel. Praha: ČVUT, 2013, ISBN 978-80-01-05391-1.
- ŠTRÉBLOVÁ HRONOVSKÁ, K. – KUPKA, J. – VOREL, I. (eds.). Osobitost kulturní krajiny. Od rozpoznání k ochraně. Praha: ČVUT, 2014, ISBN 978-80-01-05607-3.

Předběžný termín obhajoby

2021/22 LS – FZP

Vedoucí práce

prof. Ing. arch. ThLic. Jiří Kupka, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra plánování krajiny a sídel

Elektronicky schváleno dne 27. 1. 2021

prof. Ing. Petr Sklenička, CSc.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 27. 1. 2021

prof. RNDr. Vladimír Bejček, CSc.

Děkan

V Praze dne 18. 08. 2021

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma: Komponované krajiny v jihozápadní části Středočeského kraje vypracovala samostatně a citovala jsem všechny informační zdroje, které jsem v práci použila a které jsem rovněž uvedla na konci práce v seznamu použitých informačních zdrojů.

Jsem si vědoma, že na moji diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, především ustanovení § 35 odst. 3 tohoto zákona, tj. o užití tohoto díla.

Jsem si vědoma, že odevzdáním diplomové práce souhlasím s jejím zveřejněním podle zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a to i bez ohledu na výsledek její obhajoby.

Svým podpisem rovněž prohlašuji, že elektronická verze práce je totožná s verzí tištěnou a že s údaji uvedenými v práci bylo nakládáno v souvislosti s GDPR.

V Praze dne 15. 3. 2022

.....

Abstrakt

Tématem této diplomové práce jsou komponované krajiny v jihozápadní části Středočeského kraje, konkrétněji v ORP Beroun, Hořovice, Dobříš a Černošice. V první části práce je zpracována literární rešerše, která pojednává o kulturní a komponované krajině, její historii, ochraně a propisování do územního plánování.

V rámci projektu IGA ZF MENDELU byla vytvořena databáze potenciálních komponovaných krajin na základě II. a III. vojenského mapování. Úkolem této diplomové práce je ověřit, zda komponované krajiny, které byly vytipovány v rámci tohoto projektu, jsou skutečně komponovanými krajinami. Zároveň bude zjišťován skutečný stav a zachovalost komponovaných krajin. Na rozdíl od zmíněného projektu bude tato práce vycházet především z terénního průzkumu a ze současných mapových podkladů. Výstupem bude 22 karet lokalit, kde bude uvedena základní charakteristika území, historie, fotodokumentace, popis kompozičních prvků a vyhodnocena dochovalost krajinné kompozice. Závěrem této práce je zhodnocení spolehlivosti projektu IGA ZF MENDELU, který vycházel pouze z historických map.

Klíčová slova

kulturní krajina, komponovaná krajina, krajinná památková zóna, archivní mapy, státní památková péče, historické krajinné struktury

Abstract

The topic of this diploma thesis is composed landscapes in the southwestern part of the Central Bohemian Region, more specifically in the ORP Beroun, Hořovice, Dobříš and Černošice. The first part of the thesis deals with a literature search, which deals with the cultural and composed landscape, its history, protection and copying in spatial planning.

As part of the IGA ZF MENDELU project, a database of potentially composed countries was created on the basis of II. and III. military mapping. The task of this diploma thesis is to verify whether the composed landscapes that were selected in this project are really composed landscapes. At the same time, the actual state and preservation of the composed landscapes will be ascertained. Unlike the mentioned project, this work will be based primarily on field research and current map materials. The output will be 22 locality cards, which will state the basic characteristics of the area, history, photo documentation, description of compositional elements and evaluate the preservation of landscape composition. The conclusion of this work is to evaluate the reliability of the IGA ZF MENDELU project, which was based only on historical maps.

Keyword

cultural landscape, composed landscape, landscape conservation area, archival maps, state relic protection, historical landscape structures

Obsah

1. Úvod.....	1
2. Cíle.....	2
3. Literární řešerše	3
3.1 Krajina	3
3.2 Historický vývoj krajiny.....	5
3.3 Kulturní krajina	8
3.3.1 Kategorie kulturní krajiny	9
3.3.2 Ochrana kulturní krajiny.....	11
3.4 Komponovaná krajina	18
3.5 Krajina v územním plánování.....	21
3.6 Krajina a pozemkové úpravy.....	25
4. Metodika	27
4.1 Metodika projektu IGA ZF MENDELU	27
4.2 Metodika praktické části DP.....	28
4.2.1 Podklady k identifikaci	30
4.2.2 Karta lokality.....	35
5. Praktická část	38
5.1 Popis řešeného území	38
5.2 Přírodní charakteristika	38
5.3 Kulturní a historická charakteristika	42
5.4 Popis lokalit	44
5.5 Katalog lokalit	46
5.6 Shrnutí praktické části	91
6. Diskuse	93
7. Závěr.....	105
8. Seznam použité literatury.....	106
8.1 Literatura.....	106
8.2 Legislativní zdroje.....	111
8.3 Seznam internetových zdrojů.....	112
9. Seznam obrázků a tabulek	115

1. Úvod

Komponované krajiny jsou spíše věcí dávnou, která byla populární v časech minulých, avšak ji dnes považujeme za velmi vzácnou. Člověk pozměňoval krajinu již od dávných dob, ale estetické formování krajiny patří spíše do dob baroka. Krajina byla člověkem komponována z různých důvodů, někteří geometrickými osami a kompozicemi reprezentovali své zahrady a majetek ostatním a někteří komponovali krajinu v božím zájmu.

Česká republika je na komponované krajiny poměrně bohatá a některé z nich jsou velmi dobře známy, například Lednicko-Valtický areál nebo Jičínsko. Jiné komponované krajiny byly v průběhu času pozapomenuty. V současné době je však velký zájem o nalézání těchto krajin, o které je třeba pečovat a které mají svůj ojedinělý genius loci a obohacují tak krajinný prostor o něco krásnějšího s podtextem historie.

2. Cíle

Cílem diplomové práce je ověřit skutečný stav a dochovalost komponovaných krajin na území v jihozápadní části Středočeského kraje, které byly identifikovány v rámci projektu IGA ZF MENDELU. Projekt se zabýval komponovanými krajinami, jako specifickým typem kulturních krajin a hlavním cílem bylo identifikovat potenciálně komponované krajiny na základě map II. a III. vojenského mapování. Hodnocení bylo provedeno pouze na základě zkoumání signifikantních znaků z mapových listů, které indikují přítomnost komponované krajiny bez jakéhokoliv terénního průzkumu.

Cílem diplomové práce je tedy zdokumentovat a vyhodnotit komponované krajiny identifikované v rámci výše uvedeného projektu a ověřit tak jeho spolehlivost. Základem posuzování vytipovaných komponovaných krajin je provedení detailního terénního průzkumu každé oblasti. Pro samotné hodnocení jednotlivých krajin bude vytvořena metodika, dle které budou krajiny řazeny do kategorií podle vybraných kritérií, a současně bude ověřeno, zda byly v řešeném území vytipovány všechny oblasti s potenciálními komponovanými krajinami. V případě, že bude nalezena oblast, která by mohla být považována za komponovanou krajinu, bude taktéž zdokumentována. Výstupem analýz bude katalog jednotlivých oblastí, který může být podkladem pro územně analytické podklady nebo pro státní památkovou péči.

3. Literární rešerše

V této části bude představena problematika kulturních komponovaných krajín, jejich historický vývoj a ochrana. Dále následuje část pojednávající o kulturní komponované krajině v územním plánování a v pozemkových úpravách.

3.1 Krajina

Pojem krajina je široce využívaný pojem a má mnoho různých definic. V zásadě je to ale označení nějakého území či prostoru, které člověk nějak vnímá, a odehrávají se zde různé procesy, které mohou být spojeny s minulostí. Každý jedinec vnímá krajinu odlišně, záleží na pohlaví jedince jeho vzdělání a profesi. Jinak bude vnímat krajinu zemědělec, krajinář, investor, ekonom nebo turista. To dokládá i výzkum prováděný pány Dunnettem a Hitchmoughem (2004) v Holandsku. Pan Komárek (2008) uvádí, že vnímáme nejpříjemněji krajinu savan. Tento druh krajiny je dán historicky, kdy jedinec potřeboval mít rozhled, ale také krytá záda. Tato pozice byla vhodná pro upozorování blížící se ho nebezpečí nebo pozorování kořisti.

Krajina není pouze pozorována, ale je také pociťována, absorbována smysly, proniká tělem a myslí, což vede k bohatým a rozmanitým pocitům. Proto je „ideálním lidským prostředím“ životní prostor, který poskytuje muž s rovnováhou mezi činnostmi věnovanými práci, která s sebou nese námahu a únavu, a činnostmi, které zahrnují relaxaci, obnovu energie a osobní růst (Álvarez, 2011). O vnímání krajiny smysly píše i pan Wöbse (1991). Uvádí že, získáme celkový dojem, který je víc než jen obraz. Smysly se vzájemně doplňují, spolupracují, čemuž se říká synestezie. Zvuky mohou mít pozitivní i negativní vliv na dojem člověka. Produkovaný nadměrný hluk dopravou má samozřejmě negativní vliv na obyvatele, zejména ve městech. Hluk způsobený bouřkou může také přispět k pocitu neklidu, ale naopak zvuk větru šustící listím nebo zvuk vln třítících se o břeh může vyvolat příjemný pocit (Council of Europe, 2006). Lidské smysly, pocity a to jak jedinec vnímá krásu krajiny, se může měnit. O této změně píše pan Tönnies (1991), a uvádí jako příklad přírodní rezervaci Lüneburger Heide. Téměř před sto lety se negativní obraz tohoto vřesoviště proměnil ve svůj opak a stal se jednou z nejnavštěvovanějších místních rekreačních a turistických oblastí.

Krajinu lze přirovnat i k pojmu palimpsest. Tento pojem pochází z řeckého slova *palimpsestos*, který v překladu znamená „opět vyškrapaný“. Původně pojem označoval rukopis napsaný (na pergamenu) přes starší, zcela nebo částečně odstraněný

(vyškrabaný) text (Müller a Šidák, 2012). O palimpsestu v krajině píše pan Laine (2014), který uvádí, že palimpsest umožňuje uvažovat o rozmanitých kulturních a environmentálních konstrukcích krajiny. Nenutí brát ohledy na některé aspekty pouze v kontextu jiných, ani nedovoluje, aby jeden prvek byl povýšen nad ostatní. Ve svém článku uvádí, že palimpsest by neměl být ignorován a tím by mohlo být zlepšeno porozumění prostředí.

V zákoně číslo 114/1992 Sb. o ochraně přírody a krajiny je krajina definována jako „*část zemského povrchu s charakteristickým reliéfem, tvořená souborem funkčně propojených ekosystémů a civilizačními prvky.*“ Tento zákon ustanovuje obecnou ochranu přírody a krajiny, která je zacílena konkrétně na významné krajinné prvky, územní systémy ekologické stability, přírodní parky a krajinné rázy a také na přechodně chráněné území. Další části jsou zvláště chráněná území, které se dělí na velkoplošné a maloplošné území. Velkoplošným územím jsou národní parky a chráněné krajinné oblasti. Maloplošným územím jsou národní přírodní rezervace, přírodní rezervace, národní přírodní památky a přírodní památky. Zákon pojednává i o soustavě NATURA 2000, kdy jsou předmětem ochrany evropsky významné lokality a ptačí oblasti. Další části jsou památné stromy a zvláště chráněné druhy rostlin, živočichů a nerostů. Nedílnou součástí je odstavec, který pojednává o pravomoci orgánů a státní správě v ochraně přírody.

V Evropské úmluvě o krajině (2000) je krajina specifikována jako „*část území, tak jak je vnímána lidmi, jejíž charakter je výsledkem činnosti a vzájemného působení přírodních a/nebo lidských faktorů.*“ Tato úmluva byla přijata 20. října 2000 ve Florencii a v roce 2017 bylo vydáno nové znění českého překladu. Hlavním cílem této úmluvy je dosažení větší jednoty mezi členskými státy a společnými silami chránit a rozvíjet krajinu. Skoro totožný cíl uvádí i Úmluva o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví (2009), která uvádí, že posláním: „*Úmluvy je povinnost smluvního státu zabezpečit označení, ochranu, zachování a předávání kulturního a přírodního dědictví budoucím generacím. Stát to zajistí při maximálním využití svých vlastních zdrojů, případně s mezinárodní pomocí a spoluprací.*“

Krajinu můžeme rozdělit do dvou kategorií, na krajiny přírodní a kulturní. Krajinou přírodní se rozumí krajina bez významnějších zásahů člověka a s minimálním nebo žádným vlivem antropogenních faktorů. Opakem krajiny přírodní je krajina kulturní, která je kombinovaným dílem přírody a člověka. Kulturní krajina dokládá

vývoj lidské společnosti a sídel v průběhu historie a také naznačuje různé vztahy člověka ke krajině (Kupka, 2012).

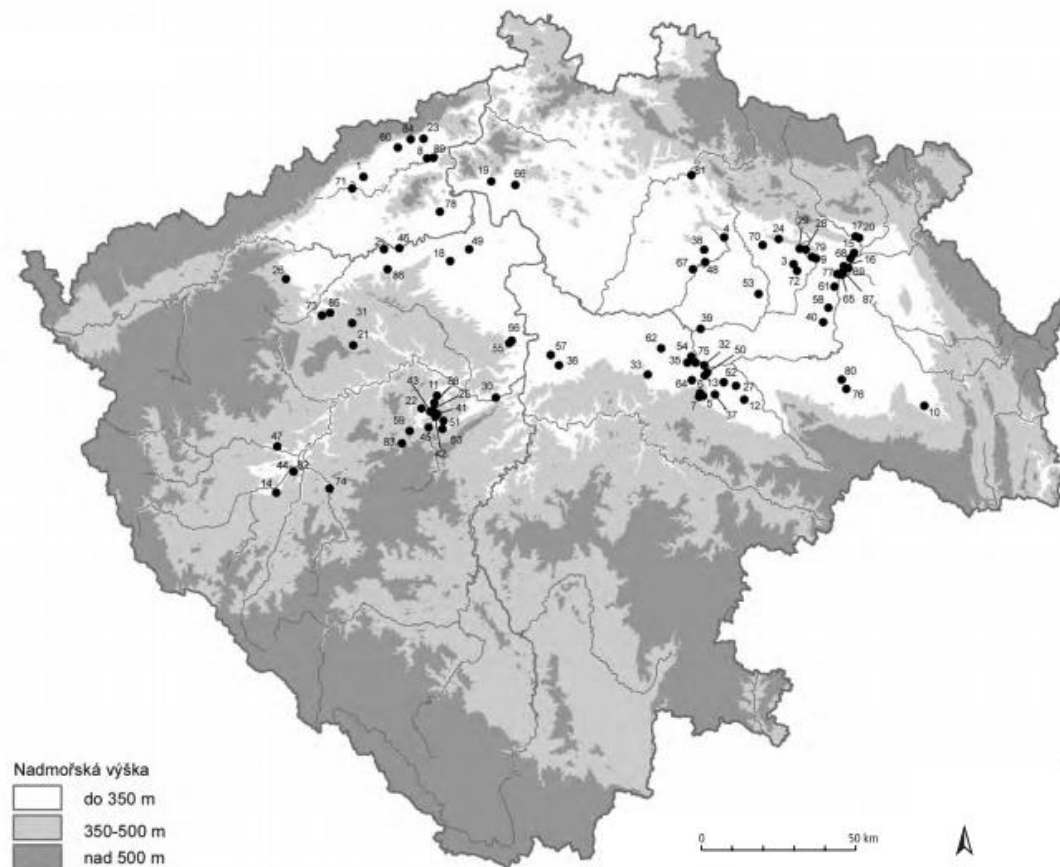
3.2 Historický vývoj krajiny

Krajina je organismus, na který působí síly, jež mohou být tvořivé či destruktivní. Vývoj krajiny spočívá v dlouhodobém prolínání a ovlivňování kultury a přírody, vývojem společnosti, stavebním vývojem, rozvojem řemesel, resp. průmyslu a způsobem hospodaření. Ze stavu krajiny pak dokážeme posoudit tehdejší hospodářskou situaci, stav společnosti, sílu přírodních procesů atd.

Mladší doba kamenná (neolit) se datuje od 6000 let př. n. l. do 3500 let př. n. l. (Čapka, 1998) a představuje zásadní změnu způsobu života. Australský archeolog V. Gordon Childe, v roce 1935, nazval toto období „neolitická revoluce“, aby popsal radikální a důležité období změn, ve kterých lidé začali pěstovat rostliny, chovat zvířata pro potravu a vytvářet trvalá sídla. Nástup zemědělství oddělil neolitické lidi od jejich paleolitických předků.

Člověk přešel od lovu a sběru k zemědělství, které obnášelo obdělávání půdy a chov dobytka. První hospodářská zvířata byla domestikována ze zvířat, která byla neolitickým lidem lovena pro maso. Dobytek má svůj původ v takzvaném Úrodném srpku měsíce, oblast nacházející se ve východním Turecku, Iráku a jihozápadním Íránu. Tato oblast odstartovala neolitickou revoluci (Maddena, 2019). Neolitiční farmáři pěstovali plodiny, které se snadno sklízí. Příkladem můžeme uvést obiloviny, jako je pšenice nebo ječmen.

S přechodem člověka od lovu k zemědělství úzce souvisela stavba pevných obydlí a budování stálých sídel. Lidé se usazovali v úrodných nížinách a pokud se zde nacházel vzrostlý les, docházelo k vymýcení a žďáření. Lidé přecházeli k usedlému způsobu života a vznikala trvalá sídliště s pevnými příbytky. Z kultury s lineární keramikou se vyvíjí kultura keramiky vypíchané, kde jsou nové pohřby žehem a kultura s moravskou malovanou keramikou (Pavlů a Zápotočká, 2007).

Obr. 1: Lokality kultury s nejstarší lineární keramikou (Pavlů a Zápotocká, 2007)

Vrcholný středověk probíhal od 2. poloviny 12. století až do 14. století (Lokoč a Lokočová., 2010). Toto období vneslo do české krajiny zásadní změny, které jsou spojeny s velkými sídelními proměnami a masovým zakládáním nových vesnic. Probíhalo velké odlesňování a měnil se krajinný ráz, protože vznikaly intenzivně využívané krajiny. Strukturu naší krajiny současně změnil trojpolní osevní systém a používaná technika.

Trojpolní osevní systém spočíval v rozdělení plůžiny na 3 přibližně stejné části na kterým se střídaly ozim, jařina a úhor. *“Prvním rokem se na poli sel ozim, druhým jař, třetím rokem pole odpočívalo jako úhor, čtvrtým rokem přišel na řadu opět ozim”* (Kubačák, 2020). Část pole, které odpočívalo, (úhor) sloužilo pro pastvu dobytka a aby byl dosaženo co největší plochy, musely být úhory situovány tak, aby se vzájemně propojovaly. Při používání těžkých pluhů vytvářelo vnitřní řemenovité členění bloku polí. Bloky polí tak získaly pevné hranice a daly vzniknout traťové plůžině. Díky těmto zemědělským inovacím, jako je těžký pluh a střídání plodin na třech polích, bylo zemědělství efektivnější a produktivnější, takže bylo zapotřebí méně pracovníků na

farmě. Produkce rostla a populace se zvětšovala. Výsledkem bylo, že vznikající města, byly pro venkovany velmi přitažlivá. Stěhovali se do nich nepřetržitě po celé 10.- 14. století. Řemesla a obchod se rozvíjely mnohem rychleji než zemědělství a byly zdrojem značných zisků.

Barokní komponovaná krajina je označení pro specifický způsob utváření kulturní krajiny v 17. a 18. století. Baroko bylo totiž období, kdy poprvé došlo k umělým zásahům člověka do podoby venkovské agrární krajiny. Barokní krajina vznikala jako reakce na devastaci českých zemí v období třicetileté války. Typická je pro ni zřetelnost lidského zásahu s uchováním výrazné estetičnosti a propojení člověka s přírodou. V otevřené krajině lze pozorovat navzájem oddělené lány polí, vedle luk a pastvin. Dále rozvinutou sít' cest lemovaných stromy a upravenými vodními toky, které v této době začaly být výrazněji využívány k hospodářským účelům, objevují se mlýny, pily, náhony apod. Nedílnou součástí barokní krajiny jsou sakrální stavby, boží muka, křížky, křížové cesty a další, které sloužily jako místa duchovního zastavení v otevřené krajině. V tomto období vzniká také velké množství poutních míst. *“Vše vyrůstalo zcela přirozeně. Nebyl to žádný umělý urbanismus, ale žitá krajina”* (Prinz, 2011). *“Baroko z "krajinotvorného hlediska" nečiní rozdíl mezi kostelem, zámekem či božími mukami stejně tak jako mezi kopcem, údolím či cestou mezi nimi - ve výsledku je vše stejně hodnotné a důležité”* (Hájek, 2003). Pan Crawford (1953) uvádí, že formování krajiny, jak ji známe dnes, probíhalo na přelomu 18. a 19. století, kdy byl středověký polní systém smeten ohradami.

V českých zemích začala **průmyslová revoluce** počátkem 19. století a k rychlému rozvoji docházelo až ve 30. a 40. letech 19. století. Výroba se postupně přesunula do továren, těžba nerostných surovin začala prudce stoupat a lidé z venkova se stěhovali do měst. Pan Koubek (2019) píše, že *“Započala totiž devastace planety, jež se musela uskromnit na úkor agresivně se rozpínajícího druhu Homo sapiens”*.

Prostřednictvím industrializace společnost začala vytvářet zcela přeměněný prostor, který vytlačoval dosavadní přírodě blízkou krajinu. Výstavba v krajině začala být stále méně závislá na přírodních podmínkách a stále více se řídila vlastními pravidly (Lokoč a Lokočová., 2010).

V průběhu průmyslové revoluce se u nás rozloha orné půdy zvyšovala asi o čtvrtinu. Naopak ubývalo úhoru i pastvin, což bylo způsobeno přechodem ke stájovému odchovu dobytka. Probíhalo hromadné vysušování rybníků, kdy tato půda byla vhodná pro pěstování cukrové řepy. Právě díky pěstování nových a hnojení

minerálními hnojivy zemědělské výnosy rostly až na desetinásobek oproti stavu v neolitu. Populace začala růst a zároveň se uvolňovaly pracovní síly pro potřeby těžby, průmyslu, služeb, školství, výzkumu a vědy. Stroje, které byly používány v zemědělství, vyžadovaly jednotné tvary a velikosti pozemků, které mělo za následek vytváření jednotvárnosti krajiny.

Za **socialistickou krajinu** je považována krajina formující se během druhé poloviny 20. století, kdy se těžký průmysl a dobývání nerostných surovin projevoval především v krajině severních Čech a severní Moravy. Člověk se postupem času stal významným geologickým činitelem (Lokoč a Lokočová, 2010). Pohraniční prostory na jihu a západě se staly součástí „železné opony“. V některých případech byla zřízena tzv. zakázaná pásma, 2 km široká, v nichž byly všechny objekty srovnány se zemí. V těchto pásmech sídelní struktura zcela zanikla. Demolice pohraničních sídel dosáhly největší intenzity během 50. let 20. století, kdy jednotlivé domy i celé vesnice mizely ze zemského povrchu (Kovařík, 2019). Dalším důvodem, proč zanikala celá sídla, byla především stavba přehrad a povrchové těžby hnědého uhlí v severních Čechách. V důsledku povrchové těžby surovin zde zaniklo od 60. let 20. století 116 obcí (Cahlíková a Stojanov, 2013).

V zemědělské krajině došlo ke zřetelnému snížení estetické hodnoty, kdy se krajina začala stávat jednotvárnou monotónní výrobní plochou. Docházelo k likvidaci řady historických krajinných struktur nebo zanedbání jejich péče. Opouštěly se tradiční způsoby hospodaření a docházelo ke zřetelnému snížení historické hodnoty krajiny. Zanikaly historické plužiny, které sahají až ke středověké kolonizaci.

3.3 Kulturní krajina

Výbor pro světové kulturní dědictví (1992) definuje kulturní krajiny jako *“kombinovaná díla přírody a člověka, která jsou dokladem vývoje lidské společnosti a sídel v průběhu historie, pod vlivem fyzikálních omezení anebo příležitostí daných jejich přírodním prostředím a vlivem postupných společenských, ekonomických a kulturních vlivů, jak vnitřních, tak vnějších”*.

Pojem „kulturní krajina“ lze chápat jako dvě kombinovaná slova: kultura a krajina. „Kultura“ v obecném slovníku znamená charakteristické rysy každodenního života a sdílení mezi lidmi v místě nebo čase. Skládá se z přesvědčení lidí a jejich hodnot (náboženské, politické), institucí (právní, vzdělávací, vládní) a technologií (dovednost, vybavení) (Suthasupa, 2008). Kultura je způsob života populace – způsob

jakým dělá věci a jaký druh chování používá. Vyjadřuje se ve způsobech komunikace lidí, ve způsobu, jakým vnímají a využívat jejich zdroje a způsobem, jakým organizují tu část země, která je jejich (De Blij, 1977). Slovo „kultura“ má kořeny od „kultivovat“, což znamená "rozvíjet". „Krajina“ v současném slovníku označuje část země nebo scenérie, které oko může vidět najednou. Krajina je topografie, kterou vidíme, a terén, kterým procházíme. Zahrnuta jsou pole, města a hory (Wylie, 2007).

Článek pana Amit-Cohena (2008) poukazuje na to, že dvě odlišné kulturní krajiny se mohou navzájem překrývat. Tento přístup ukazuje, že kulturní dědictví a kulturní krajina má někdy různé a rozmanité aspekty. Každá komunita si vybírá sama složky krajiny, které lze využít pro její kulturní identitu a pro zprávy, které si přeje vysílat. V tomto procesu ignoruje a opouští komponenty, které jsou cizí nebo nepatřičné. Tímto způsobem mohou existovat dvě kultury vedle sebe ve stejné krajině s různými interpretacemi.

3.3.1 Kategorie kulturní krajiny

Výbor pro světové dědictví (1992) definoval tři základní kategorie kulturních krajin:

a) **Komponová kulturní krajina**

Tato krajina byla realizovaná z estetických důvodů a byla záměrně aranžována. Sloužila k naznačení majetkové držby nebo k reprezentaci majitele. Tyto krajiny se dělí podle typu na geometricky komponované, idealizované „přírodní“, krajiny kombinované kompozice, krajinu lázní a potních míst (Ehrlich a kol., 2020).

Krajina geometricky komponovaná disponuje osami, které mohou být seskupeny do různých tvarů od paprsků až ke hvězdicím a jsou zakončeny pohledovým cílem, kterým mohou být významné objekty či sídla. Příkladem této krajiny je Jičínsko. **Idealizovaná „přírodní“** krajina si zachovává přírodní výraz. Disponuje pohledovými osami stejně jako krajina geometricky komponovaná a je obohacena vyhlídkami a terasami. Inspiruje se architektonickými slohy a bere je jako předlohu. Příkladem můžeme uvést Hradec nad Moravicí. Krajina **kombinované kompozice** je průnikem dvou předchozích typů, které tvoří vzájemně provázaný celek. Příkladem této krajiny je Lednicko-valtický areál nebo Veltrusy. **Krajina lázní** je specifický typ idealizované „přírodní“ krajiny a vyskytuje se zejména kolem lázeňských měst a sídel. Jejím rozeznávacím znakem jsou kolonády, fontány, či pavilony, které slouží k rekreaci, odpočinku a rekonvalescenci. Příkladem této krajiny jsou lázeňská města Františkovy Lázně, Karlovy Vary nebo Mariánské Lázně. **Krajina poutních míst** je

spojována s prožíváním náboženské víry. Tato místa jsou spojována s legendami nebo skutečnými událostmi. Ve volné krajině jsou projevem kostely, kaple, křížové cesty, jeskyně, hory, skály či poutní kostely a ve městech to mohou být taktéž kostely nebo kláštery. Krajina poutních míst je krajinou komponovanou a zároveň i krajinou asociativní. Příkladem můžeme uvést Svatý kopeček u Mikulova, Svatý Jan pod Skalou a Římovsko.

b) Organicky vyvinutá krajina

Organicky vyvinuté krajiny jsou *“výsledkem působení sociálních, ekonomických, administrativních a/nebo náboženských potřeb a do současné formy se vyvinula ve vazbě na přírodní prostředí, nebo je reakcí na toto prostředí. Takové krajiny ve své formě a jednotlivých znacích odrážejí evoluční proces”* (Ehrlich a kol., 2020). Tyto krajiny můžeme rozdělit do dvou kategorií, na reliktní a kontinuální. Krajina reliktní je krajina zkamenělá, kde evoluční proces již skončil. Extrémním příkladem můžou být archeologické krajiny, které jsou dochované jako pusté nebo překryté lesem a některé z nich lze identifikovat pouze letecky (Kučová a Kuča, 2016). Naopak krajina kontinuální je krajina, která se stále vyvíjí a je úzce spojena s tradičním způsobem života. Existuje mnoho typů organicky vyvinuté krajiny, kdy příkladem můžeme uvést krajinu se specifickou strukturou osídlení, krajinu vinic, chmelnic, ovocných sadů, rybníků, pastvin a luk, hradišť, tramských osad a hlubinné či povrchové těžby.

Příkladem reliktní krajiny můžeme uvést hornickou krajinu Abertamy – Boží Dar – Horní Blatná. Tato krajina poskytuje důkazy o metodách rýžování a následně hlubinné těžby cínových rud. Předmětem ochrany jsou štoly z 16. až 18. století s dochovanými ukázkami ruční hornické práce, šachty z 16. až 20. století, pinky, které vznikaly kombinací povrchového a hlubinného dolování v 16. až 18. století, rybníky, příkopy a doklady historického osídlení (OOP, 2014). Příkladem kontinuální krajiny je krajina Křivoklátska. Většina jejího území náleží do krajiny určené dominantní formou hospodářského využití, konkrétněji do krajiny lesní. Důvodem začlenění je dokládající historický způsob pěstování lesa a na něj navazující využití a zpracování dřeva (Kupka a Vondráčková, 2019).

c) Asociativní kulturní krajina

Asociativní krajiny jsou krajiny se silnými náboženskými, kulturními a uměleckými vazbami k přírodním prvkům. Jsou spojovány s významnými událostmi, tradicemi a uměleckými a literárními díly. Tyto krajiny jsou nehmotné a překrývají jakoukoli jinou krajinu. Asociativní krajina *“je vázaná na mýty/legendy, události/osobnosti, bojiště, jiné události, často i tragické, kdy se asociace váže právě k tomu, co zaniklo.”* (Ehrlich a kol., 2020). Lze je definovat na lokální a regionální a národní významové úrovni. Lokální úroveň je představena významem pro jedince či úzkou skupinu. Regionální a národní úroveň představuje kolektivní místa paměti národa utvářející to, čemu říkáme „domovina“ či „vlast“ (Šantrůčková a kol, 2019).

Jedním z příkladů takové krajiny je chráněná krajinná oblast Blaník. S tímto místem je spjata pověst o „blanickém vojsku“, které spí v hoře a vyjede ku pomoci, až bude národu nejhůře. První zmínky o pověsti je nutné hledat na přelomu 14. a 15. století (Cáder a Hanel, 2017), kdy v této době probíhaly v Čechách války a loupeživé výboje, které vedly ke všeobecnému nedostatku a nejistotě. Dalším příkladem můžeme uvést krajinu sv. Prokopa ve středních Čechách, kterou definují hmotné i nehmotné znaky. Tato krajina je spojována s legendou o životě sv. Prokopa a s úctou a zbožností k němu. Souvisí s činností Sázavského kláštera, který sloužil jako zásadní místo kultu sv. Prokopa a dále souvisí s Čertovou brázdou, která tvoří ústřední krajinnou linii, jež spojuje zásadní lokality svatoprokopské úcty (Šantrůčková a kol, 2019).

3.3.2 Ochrana kulturní krajiny

V České republice zatím není žádná komplexní opora v zákoně, o kterou by se obnova a ochrana kulturních krajin mohla opírat. Legislativa ochrany historické kulturní krajiny je roztržena do oblastí kultury, ochrany přírody a krajiny, územního plánování, zemědělství a dalších. Obnovu a ochranu krajiny podporuje několik zákonů a směrnic, ve kterých najdeme pokyny k jejich dodržování. V této kapitole je detailněji popsán souhrn těchto zákonů.

Mezinárodní ochrana

Jednou z nejvýznamnějších mezinárodních smluv týkajících se ochrany historické kulturní krajiny je **Úmluva o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví**, která byla sjednána v rámci organizace UNESCO v roce 1972. Za kulturní dědictví jsou v této úmluvě považovány nejen jednotlivé památky, ale taktéž skupiny

budov. Z hlediska ochrany historické kulturní krajiny jsou nejvýznamnější součástí kulturního dědictví lokality, výtvořiny člověka či kombinovaná díla přírody a člověka a oblasti zahrnující místa archeologických nálezů, které mají výjimečnou světovou hodnotu z dějinného, estetického, etnologického či antropologického hlediska (Vícha, 2015).

Blíže vymezen pojem kulturních krajin nalezneme v **Operačních směrnících pro provádění Úmluvy o ochraně světového kulturního dědictví**. Tato směrnice považuje kulturní krajinu za kulturní statky, které dokládají vývoj společnosti a lidských sídel v průběhu staletí. Hlavními vlivy vývoje jsou fyzikální tlaky a možnosti dané přírodním prostředím a společenskými, hospodářskými a kulturními silami.

Ochrana historické kulturní krajiny úzce souvisí s ochranou architektonického dědictví Evropy, které definuje **Úmluva o ochraně architektonického dědictví Evropy**. Tato úmluva byla přijata ve španělské Granadě v roce 1985 a z hlediska ochrany historické kulturní krajiny se tato úmluva vztahuje také na místa, což jsou kombinovaná díla člověka a přírody. Tato úmluva definuje architektonické dědictví jako památky, budovy či místa, která jsou pozoruhodná svým historickým, archeologickým, uměleckým, vědeckým, společenským nebo technickým významem.

Evropská úmluva o krajině je nejvýznamnějším pramenem mezinárodního práva, který se zabývá výlučně krajinou. Zaobírá se krajinami význačnými či pamětihodnými, ale také krajinou obvyklou, která je nechráněná a také krajinou, kterou hodnotíme jako krajinu narušenou. Krajina je prostorem s rozmanitým přírodním, společenským a kulturním dědictvím s jedinečnou identitou místa (Evropská úmluva o krajině, 2000).

Benátská charta z roku 1964 je zaměřena na zachování a restaurování památek sídel. Podstatou této charty je, aby principy konzervace a restaurování památek byly dohodnuty na mezinárodní úrovni a poté je ponecháno každému národu, aby tyto principy aplikoval dle své kultury a tradic. Na Benátskou chartu navázala v roce 1982 **charta Florentská**. Tato charta je doplněna o specifická témata památek zahradního umění a vymezuje obecná pravidla zacházení s památkami zahradního umění. Zahradu definuje jako architektonickou a vegetační kompozici, jejíž materiál je z velké části rostlinný, tudíž je živý a zároveň obnovitelný (Poláková, 2007).

Vnitrostátní právní předpisy České republiky

V právním řádu ČR nalezneme několik právních předpisů, které umožňují naplňovat všechny cíle a větší část opatření sledovaných Evropskou úmluvou o krajině. Jedná se zejména o zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny a zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon) a zákon č. 139/2002 Sb., o pozemkových úpravách a pozemkových úřadech (viz. kap. 3.6). Dalšími zákony, ve kterých se nepřímo objevuje ochrana kulturních krajin nebo jejich prvků je zákon č. 289/1995 Sb., o lesích a o změně některých zákonů, zákon č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů a zákon č. 334/1992 Sb., o ochraně zemědělského půdního fondu.

Prostřednictvím **Zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči** lze chránit kulturní krajinu prohlášením za **kulturní (nemovitou) památku** dle § 2 zákona, popřípadě prohlášením za **národní kulturní památku** dle § 4 zákona. Zákon stanovuje že: *“Stát chrání kulturní památky jako nedílnou součást kulturního dědictví lidu, svědectví jeho dějin, významného činitele životního prostředí a nenahraditelné bohatství státu.”* Jako kulturní památka, kterou vyhláší ministerstvo kultury ČR, se rozumí nemovité a movité věci nebo jejich soubory. Tyto památky jsou významnými doklady historického vývoje a životního způsobu společnosti od nejstarších dob do současnosti nebo mají přímý vztah k významným osobnostem a historickým událostem.

Další možností ochrany dle výše zmíněného zákona je ochrana v rámci **památkové rezervace** dle § 5 zákona. Prohlašuje ji vláda České republiky nařízením na území, jehož charakter a prostředí určuje soubor nemovitých kulturních památek, popřípadě archeologických nálezů. Památkové rezervace jsou rozdělny na městské, vesnické, archeologické a ostatní a na jejich území jsou ochrannými podmínkami chráněny i objekty, které nejsou prohlášené za památky.

Dalším typem ochrany je ochrana v rámci **památkové zóny** dle § 6 zákona. Prohlašuje ji Ministerstvo kultury po projednání s krajským úřadem opatřením obecné povahy na území sídelního útvaru nebo jeho části s menším podílem kulturních památek, historické prostředí nebo část krajinného celku, které vykazují významné kulturní hodnoty. Památkové zóny jsou děleny na městské, vesnické a krajinné.

Krajinná památková zóna

Již od sedmdesátých let 20. století byla pocíťována potřeba vzniku kategorie plošné památkové ochrany, která by pokryla cenná území s kulturními hodnotami o nižší koncentraci než v památkových rezervacích. Rozšířená koncepce ochrany historických měst se připravovala od počátku 70. let a schválena byla roku 1984. Počítala s městskými památkovými rezervacemi i zónami a souběžně s tím se zpracovávaly také návrhy na vesnické památkové zóny a rezervace a také na **krajinné památkové zóny**. Legislativní oporu získaly památkové zóny až přijetím památkového zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, účinného od 1. 1. 1988. V definici památkové zóny v odst. 1 § 6 se hovoří také o krajině – poprvé v oboru památkové péče – takto: „*Území sídelního útvaru nebo jeho části s menším podílem kulturních památek, historické prostředí nebo část krajinného celku, které vykazují významné kulturní hodnoty, může Ministerstvo kultury po projednání krajským úřadem prohlásit za památkovou zónu a určit podmínky její ochrany.*“

Krajinná památková zóna (KPZ) je definovaná jako území zahrnující sídelní útvary a ucelené krajinné celky. Jejich dnešní podoba byla z velké části formována historickou činností člověka a zasluhuje památkovou ochranu. KPZ by měla reprezentovat dochovanou kulturní krajinu bez výraznějších negativních zásahů do kultivovaného přírodního prostředí nebo do urbanistické struktury sídel, kterou člověk tvořil. Předmětem ochrany jsou tedy velmi rozmanité typy kulturních krajin, které můžeme dělit do následujících skupin: oblasti dlouhodobě tradičně kultivované venkovské krajiny s charakteristickou sídelní strukturou, krajinné kompozice, které se vážou na významné architektonické soubory, hospodářské feudální celky, kultivační a technické úpravy v krajině a další (Lipský, 2014).

První dvě KPZ byly prohlášeny již v roce 1992 a byly jimi Areál bojiště bitvy u Slavkova a Lednicko-valtický areál. Většina KPZ byla prohlášena v roce 1996, jmenovitě Bojiště u Hradce Králové; Bojiště u Přestanova, Chlumce a Varvažova; Chudenicko; Lembersko, Libějovicko-Lomecko; Náměšťsko; Novohradsko; Orlicko; Osovsko; Plasko; Římovsko; Slatiňansko-Slavicko; Valečsko; Zahrádecko; Žehušicko. Další dvě KPZ byly prohlášeny v roce 2002 a byly jimi Čimelicko-Rakovicko a Vranovsko-Bítovsko. Po delší přestávce byly v roce 2014 vedle Bečovska prohlášeny i čtyři KPZ pro ochranu hornické kulturní krajiny v Krušnohoří pod těmito názvy: Hornická kulturní krajina Abertamy-Horní Blatná-Boží Dar; Hornická kulturní krajina Háj-Kovářská-Mědník; Hornická kulturní krajina Jáchymov; Hornická

kulturní krajina Krupka. Prohlášením Kladrubského Polabí na sklonku roku 2015 dosáhl počet KPZ počtu 25. V roce 2020 Ministerstvo kultury prohlásilo za krajinnou památkovou zónu lokalitu Kladská a o rok později oblast Žatecká chmelařská krajina s pořadovým číslem 27.

Obnovu a ochranu krajinných kompozic deklarují některé body ze **zákona 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny**, jehož zásadní cíle zní: *„za účasti příslušných krajů, obcí, vlastníků a správců pozemků přispět k udržení a obnově přírodní rovnováhy v krajině, k ochraně rozmanitostí forem života, přírodních hodnot a krás, k šetrnému hospodaření s přírodními zdroji a vytvořit v souladu s právem Evropských společenství 1c) v České republice soustavu Natura 2000. Přitom je nutno zohlednit hospodářské, sociální a kulturní potřeby obyvatel a regionální a místní poměry.“* Tento zákon pojednává jak o obecné ochraně přírody a krajiny, tak i o zvláště chráněných územích, kterými jsou národní parky, chráněné krajinné oblasti, národní přírodní rezervace a památky a přírodní rezervace a památky. Dále uvádí ochranu památných stromů, některá omezení, orgány ochrany přírody a odpovědnost. Zákon o ochraně přírody a krajiny současně odkazuje na územní plánování, stavební řízení a pozemkové úpravy, tedy oblasti upravené zvláštními právními předpisy.

Velice důležitým aspektem komponovaných krajín je ochrana **krajinného rázu** dle § 12 zákona, kterým je *“zejména přírodní, kulturní a historická charakteristika určitého místa či oblasti, je chráněn před činností snižující jeho estetickou a přírodní hodnotu. Zásahy do krajinného rázu, zejména umisťování a povolování staveb, mohou být prováděny pouze s ohledem na zachování významných krajinných prvků, zvláště chráněných území, kulturních dominant krajiny, harmonické měřítko a vztahy v krajině.“* (Zákon č. 114/1992 Sb.). Ochrana krajinného rázu tedy může být zásadním nástrojem ochrany kulturní krajiny. Poukazuje na ochranu historické krajiny a jejich znaků a hodnot, ale také na zachování harmonického měřítko a vztahů v krajině. Ochrana krajinného rázu se tedy týká nejen přírodních parků a zvláště chráněných území, ale celé krajiny bez rozdílu.

Pro zpracování hodnocení krajinného rázu neexistuje žádná závazná metodika. Existují však doporučení a podklady, například od autorů Vorla a Löwa, dle kterých lze postupovat. Hodnocení krajinného rázu lze zpracovávat dvojím způsobem. První možností je kauzální hodnocení, které slouží k posouzení konkrétních záměrů na krajinný ráz. Druhou možností je preventivní hodnocení, které formuluje zásady a

způsoby ochrany krajinného rázu a může být podkladem pro další rozhodování v krajině.

Informacemi o kompozičních záměrech a historických úpravách krajiny se zabývají také **studie preventivního hodnocení krajinného rázu**. Zpracovávají se v různých měřítcích a v různé podrobnosti (např. pro území krajů, chráněné krajinné oblasti, přírodní parky a jiné) a obsahují obvykle základní informace o území včetně zhodnocení prostorových vztahů a návaznosti na okolní území.

Na území, kde se soustředí významné estetické a přírodní hodnoty, které nejsou zvláště chráněny, může orgán ochrany přírody zřídit obecně závazným právním předpisem **přírodní park**. Orgán ochrany přírody může stanovit omezení využití území, které by mělo za následek zničení, poškození nebo rušení stavu tohoto území.

Jak již bylo zmíněno výše, právě aleje a stromořadí jsou základním prvkem komponované krajiny a pomocí vyhlášení prvků za **památné stromy**, je lze dle § 46 zákona chránit. Mimořádně významné stromy, jejich skupiny a stromořadí může orgán ochrany přírody vyhlásit rozhodnutím za památné stromy. Památné stromy mají ze zákona vymezené ochranné pásmo ve tvaru kruhu o poloměru desetinásobku průměru kmene měřeného ve výši 130 cm nad zemí. Pokud je třeba památné stromy více zabezpečit před škodlivými vlivy z okolí, může orgán ochrany přírody vymežit ochranné pásmo větší.

V případě, že komponovaná krajina nespadá do žádného chráněného krajinného celku je možné určité kompoziční prvky registrovat jako **významný krajinný prvek** dle § 3 zákona. Ten je v zákoně definován jako *“ekologicky, geomorfologicky nebo esteticky hodnotná část krajiny utváří její typický vzhled nebo přispívá k udržení její stability. Významnými krajinnými prvky jsou lesy, rašeliniště, vodní toky, rybníky, jezera, údolní nivy”* (Zákon č. 114/1992 Sb.).

Zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu stanovuje, že: *„Územní plánování ve veřejném zájmu chrání a rozvíjí přírodní, kulturní a civilizační hodnoty území, včetně urbanistického, architektonického a archeologického dědictví. Přitom chrání krajinu jako podstatnou složku prostředí života obyvatel a základ jejich totožnosti. S ohledem na to určuje podmínky pro hospodárné využívání zastavěného území a zajišťuje ochranu nezastavěného území a nezastavitelných pozemků.“*

Se zákonem č. 183/2006 Sb. úzce souvisí **Vyhláška č. 500/2006 Sb. o územně analytických podkladech, územně plánovací dokumentaci a o způsobu evidence**

územně plánovací činnosti, která obsahuje desítky sledovaných jevů, jež tvoří sadu územně analytických podkladů. Jevy, které se přímo týkají krajiny, nesou čísla 11 – urbanistické a krajinné hodnoty, č. 17a – krajinný ráz (viz. výše) a č. 17b – krajiny a krajinné okrsky.

Jev č. 11 s názvem Urbanistické a krajinné hodnoty zahrnuje lidovou architekturu, historické krajinné struktury, významné krajinné i stavební dominanty, přírodní, urbanistické a kompoziční osy, horizonty i pohledové osy a neopomenutelné komponované krajiny. Hlavním indikátorem identifikace a klasifikaci urbanistických hodnot je urbanistická struktura sídla, která se dle paní

Kučové a pana Kuči (2015) dělí na:

- půdorysnou osnovu sídla
- parcelaci
- půdorysnou skladbu zástavby (dohromady tvoří půdorysnou strukturu sídla)
- hmotovou skladbu zástavby
- významné stavební dominanty
- kompoziční vztahy prostorů

Obr. 2: Urbanistická struktura sídla (Kučová a Kuča, 2015)

Další možností jak chránit komponované krajiny je prostřednictvím **krajinných okrsků**. Tento pojem je pojem víceméně novým a je zakotven nejen v metodickém pokynu pro zadání územní studie krajiny (MMR, 2016), ale současně i jako sledovaný jev č. 17b územně analytických podkladů obcí. V zadání územní studie krajiny je krajinný okrsek definován jako: *“základní skladebná relativně homogenní část krajiny, která se od sousedních krajinných okrsků odlišuje svými přírodními, popř. jinými charakteristikami a způsobem využití.”*

3.4 Komponovaná krajina

Definování komponované krajiny je stejně obtížné jako definování krajiny jako takové. Velké množství odborníků se však shoduje na tom, že se jedná o krajinu, která se skládá ze složky kulturní a složky přírodní. Výbor pro světové dědictví UNESCO (1992) definoval komponované krajiny jako: „*krajiny záměrně navržené a vytvořené člověkem, kam jsou zahrnuty jak zahrady a parky, tak rozsáhlé krajinné kompozice vytvořené z estetických důvodů, často spojené (ne však vždy) s církevními či dalšími monumentálními stavbami a soubory.*“ Dle paní Kulišťákové (2010) „*komponované krajiny vznikaly na pozadí krajiny formované přírodními procesy a kultivované působením lidské činnosti. Jako celek tedy zahrnují jak přírodní hodnoty, tak kulturní organicky utvářenou krajinu, které dohromady utvářejí neoddělitelný rámec záměrným kompozičním úpravám*“. Komponované krajiny jsou specifickým typem kulturních krajin. Do tohoto přírodního prostředí člověk zasahuje svojí hospodářskou činností a zároveň do ní vkládá estetické, duchovní a filozofické hodnoty, díky kterým vzniká kompozice (Kupka, 2010).

Termín kompozice pochází z latinského slova „*compositio*“, které v českém překladu označuje skladbu nebo sestavení, ale také dohodu a smíření (Kulka, 1991). Spolu s pojmem krajina se jedná o skládání jednotlivých krajinotvorných prvků v krajině do nového obrazu (Flekalová, 2011). Záměrnou činností člověka tak vznikají sakrální, profánní či kombinované kompozice, které se dodnes vyskytují v krajině a podílejí se na jejím charakteru (Kulišťáková, 2010). Typickými prvky komponované krajiny, které byly budovány pro mocenskou estetiku, jsou například aleje ovocných dřevin, které vedou k mlýnům či kovárnám (Velička, 2010).

Hlavním důvodem estetické tvorby hospodářsky využívané krajiny byla většinou snaha o vytvoření prosperujícího a krásného panství, které bude reprezentovat svého majitele a jeho společenský status. Především v období baroka bylo panství – tedy i krajina vnímána jako krásný hospodářský prostor, výkladní skříň rodu či umělecké nebo filozofické dílo (Salašová, 2020). První významné barokní úpravy jsou spojeny se jménem císařského generála, vévody Albrechta z Valdštejna. Tento muž patřil ve své době k jedněm z nejmocnějších a nejbohatších lidí. Svoji moc prezentoval velkorysími stavbami pražského paláce a stavbami v Jičíně. Právě Valdštejnský palác i zahrada vznikaly společně mezi lety 1623 až 1629. Zahrada dostala raně barokní charakter ve stylu italského manýristického parku a jejímu založení a stavbě paláce

předcházela demolice 25 měšťanských domů a zahrad, aby mohlo být vyhověno záměrům ambiciózního Albrechta z Valdštejna.

Vedle komponované krajiny panství bývala krajina také komponována (uspořádávána) v souvislosti se sakrálními objekty a areály, v barokní době velmi často ve spojení s poutními místy. Právě poutní místa se postupem času významně propojily s životem okolních měst a vesnic. Díky existenci poutí vznikaly postupem času nádherné aleje, které se sbíhaly radiálně k poutním místům a chránily poutníky před nepříznivým počasím (Royt, 2000).

Právě barokní doba u nás nastartovala velkou oblibu alejí, které byly detailně promyšlené a systematicky utvářené (Velička, 2010). Toto období bylo typické pro velkolepé komponování celé krajiny. Baroko využívalo osové souměrnosti, kdy osy v podobě cest propojovaly hospodářská, duchovní a společenská místa panství. Tyto cesty byly lemovány alejemi a plnily mnoho funkcí. Uzavíraly cesty před okolím, zviditelňovaly je, usměrňovaly proudy větru, poskytovaly stín poutníkům a nebránily výhledu do krajiny (Veličková a Velička, 2013). I pan Esterka (2010) píše, že aleje a stromořadí jsou základním prvkem komponované krajiny.

Vedle alejí jsou dalším významným prvkem obory či bažantnice. Obory jakožto forma komponované krajiny jsou významným fenoménem novověku, ať již se jedná o obory renesanční, barokní nebo krajinářské 19. století. Obory, které stály na pomezí mezi volnou přírodou a upravovanou krajinou, byly často členěny systémem průseků, které zajišťovaly jejich přístupnost a zároveň vytvářely krajinou kompozici (Chodějovská a kol., 2020). Lovecké stavby vycházely ze vzorů, které byly stavěny za vlády Ludvíka XIV. a jeho francouzského zahradního architekta Andého le Notrea. Notre na uspořádaný zámecký park navazoval loveckými zařízeními, kam směřoval taktéž hlavní pohledové osy (Tuma, 2014). Celá kompozice zahrad s loveckou krajinou byla dále rozčleněna průseky, průhledy, cestami, skupinami stromů, vodními plochami či loukami (Wolf a kol., 1976). Prostorové vztahy v kompozici, které jsou vyjádřeny pohledy a průhledy byly navrhovány podle matematických, geometrických, astronomických či astrologických zákonitostí, nebo díky smyslu pro přirozené krajinné dominanty (Hájek, 2003).

I pan Christian Norberg-Schulz (2010) se ve svém díle *Genius loci* zabývá vztahem člověka a místa. Určité místo chápe jako jeden celek s konkrétní povahou a uvádí příklad Prahy. Kdy uvádí, zda-li: *“je někde na světě jiné město, jehož charakter byl takto konkretizován v jediné vedutě, která zahrnuje všechny úrovně prostředí,*

počínaje krajinou a konče artikulací jednotlivé budovy?“ Autor poukazuje na význam historie, která je velice důležitou součástí formování vztahu k širší kulturní krajině.

Krajinnou kompozici lze chápat na úrovni vnější, která je založena na fyzicko-geografické a prostorotvorné úrovni a úrovni vnitřní, která disponuje abstraktní rovinou, jež je založena na myšlenkové náplni a duchovním významem (Kulišťáková a kol., 2014). Krajinná kompozice je tvořena **jednotlivými kompozičními prvky**, které jsou mezi sebou navzájem propojeny a navzájem se ovlivňují a utváří tak jednotný celek - jednotný obraz. Z pohledu celistvosti a charakteru krajinné kompozice jsou však velice důležité i vlastnosti okolní krajiny, které neoddelitelně dotvářejí kompozici (Hronovská a Kupka, 2013). Pro kompoziční celistvost je nezbytná existence vazeb a vztahů mezi jednotlivými kompozičními prvky, které vytváří hodnotnou komponovanou krajinu. Kompoziční prvky lze obecně rozdělit na bodové, liniové a plošné.

Kompoziční body tvoří základ komponované krajiny a může se jednat o přírodní dominanty, kterými jsou skály, vrchy nebo prameny. Kompozičním bodem mohou být i stavby různých účelů, nejčastěji se však jedná o náboženské, kterými mohou být kaple, poutní kostely nebo smírčí kříže. Mohou to být i vyhlídková místa, která neodmyslitelně patří do krajiny a jsou silně spjata s krajinnou kompozicí. Svým charakterem přitahují pozornost a plní funkci určitého centra, od kterého se daná kompozice odvíjí nebo k ní směřuje (Kulišťáková a kol., 2014). Kolem centra je krajina uspořádána a je taktéž dobře čitelná. Vizuelní účinek stavby v dálkových pohledech je dán obrysovými tvary a při pohledu z blízka je dán objemovou skladbou. Právě obrysová propracovanost a složitost skladby dokládá snahu o maximální vizuelní efekt, ale také ideové spojení země a nebes (Salašová, 2020).

Kompoziční linie je fyzicky nebo opticky vnímaná čára, přímka nebo křivka, která propojuje všechny součásti komponovaného prostoru. Kompoziční linie není osou souměrnosti a ani se nezapojuje do sítě, která buď sama o sobě organizuje komponovaný prostor, nebo jako rozvojová síť doplňuje kompoziční osy (Křesadlová a kol., 2015). Jejich význam spočívá v zajištění celistvosti komponované krajiny a jejich úkolem je vyjádřit hlavní prostorové souvislosti a vztahy mezi dílčími prvky kompozice. Kompoziční linie mohou mít charakter fyzických, vizuelních, symbolických nebo kombinovaných vazeb (Kulišťáková a kol., 2014).

Fyzické kompoziční vazby vytvářejí hmotný základ kompozice a většinou se jedná o aleje, stromořadí, cesty, lesní průseky a komponované průhledy a pohledy.

V období baroka a klasicismu měly vazby charakter přímý a v pozdějším období romantismu se začaly objevovat i vinuté linie (Kulišťáková a kol., 2014).

Vizuální kompoziční vazby mají zásadní význam na vnímání kompozice jako celku. Vizuální vazba může mít charakter pohledu, průhledu, nadhledu nebo podhledu, dle toho, jaký situační rámeček uplatňuje. Pohledem se většinou rozumí, zaměření na otevřenou scénérii. Průhled je linie vedená oboustranně uzavřeným, tzv. zarámovaným prostorem. Náhled je pohled shora dolů, podobně označován jako ptačí pohled. Podhled je zdola nahoru a též se nazývá žabí pohled nebo žabí perspektiva (Křesadlová a kol., 2015). Vizuální vazby byly vedeny jak na konkrétní objekty, ale i tak, aby byla možnost vnímat celou krajinnou scénu. V krajině byly často pohledové vazby ztotožňovány s lesními průseky a přímými alejemi. Ve městech byl zcela zásadní charakter urbanistické struktury sídla. Čistě vizuální vazby disponují přirozenou dominancí sledovaného objektu v rámci otevřené krajinné scény (Kulišťáková a kol., 2014).

Symbolické kompoziční vazby jsou nositelem hlubšího, vizuálně skrytého vztahu. Vyjadřují vazbu mezi složkami propojenými vnitřní obsahovou náplní. Zahrnují historii a dějiny daného místa, které se v daném prostoru odehrály. Příkladem symbolické sakrální vazby jsou svaté kopce nebo křížové cesty, které svým tvaroslovím symbolicky vypravují příběh. Duchovní vazbu představuje také pomyslné propojení jednotlivých duchovních center na určitém území (Kulišťáková a kol., 2014).

Kompoziční plocha je prostorově rozsáhlý celek krajinné kompozice, který je od dalších kompozičních ploch jasně oddělen fyzicky, vizuálně, či symbolicky (Kulišťáková a kol., 2014). Fyzické oddělení může být ztvárněno ohradní zdí, kanálem nebo příkopem. Vizuálně uzavřeným krajinným celkem můžeme uvést lednickou rybníční soustavu, která je ohraničena chrámem Appolo, Rybníčním zámečkem, Třemi graciemi a Hraničním zámečkem v Lednicko-valtickém areálu. Symbolické oddělení naznačuje ztvárnění nějakého příběhu v krajině, čímž disponuje jedinečnou skladbou kompozičních prvků.

3.5 Krajina v územním plánování

Česká krajina je převážně krajinou kulturní, ve které jsou zakotveny paměti a velké události dřívějších dob. Kulturní krajina je jakýmsi „dědictvím“ lidské kultury, ale také přírodního vývoje (Cílek a kol., 2011). Podobně jako v minulosti, jsou i v současnosti na krajinu kladeny určité požadavky. V dřívějších dobách si krajinu

obyvatelé přizpůsobovali k osídlení a obživě a museli ji ovládnout. V současnosti je situace o dost jiná. Dnešní krajina musí čelit tlakům civilizačních tendencí. Konkrétními tématy je dnes suburbanizace a zahušťování dopravní a technické infrastruktury, které mohou mít za následek ohrožení živočišných nebo rostlinných druhů, ale také ohrožení kulturního dědictví a estetických hodnot krajiny.

Hodnoty a další vývoj kulturní krajiny je zakotven v nástrojích územního plánování a v Evropské úmluvě o krajině. Evropská úmluva o krajině byla přijata 1. října 2004 a je výsledkem společného zájmu evropských zemí v úsilí o udržitelnost rozvoje krajiny. Jejím cílem je podpořit ochranu, péči a plánování v krajině a organizovat evropskou spolupráci v této oblasti. Podepsáním této úmluvy se jednotlivé státy zavazují začlenit krajinu do svých politik jak plánovacích, tak kulturních, environmentálních, zemědělských, sociálních, hospodářských, politiky vzdělávání a všech dalších, které mají přímý či nepřímý dopad na krajinu.

V České republice jsou hodnoty a další vývoj krajiny zakotveny v nástrojích územního plánování, které tvoří dle Stavebního zákona Územně plánovací podklady (§ 25 až 30 SZ), Politika územního rozvoje (§ 31 až 35 SZ), Územně plánovací dokumentace (§ 35a až 74 SZ), Územní rozhodnutí a územní souhlasy (§ 76 až 96b SZ), Územní opatření (§ 97 až 100 SZ) a Vymezení zastavěného území (§ 36 až 71 SZ).

Územně plánovací podklady tvoří územně analytické podklady a územní studie. **Územně analytické podklady** obsahují za a) podklady pro rozbor udržitelného rozvoje území, které zahrnují zjištění a vyhodnocení stavu a vývoje území a jeho hodnoty a limity rozčleněné na témata, z nichž můžeme jmenovat přírodu a krajinu, vodní režim a horninové prostředí, kvalita životního prostředí a zemědělský půdní fond. Za b) rozbor udržitelného rozvoje území, který zjišťuje a vyhodnocuje pozitiva a negativa v území v totožných tématech jako u bodu a). Současně vyhodnocuje územní podmínky jednotlivých pilířů udržitelného rozvoje území (pro příznivé životní prostředí, pro hospodářský rozvoj a pro soudržnost společenství obyvatel). Výstupem grafické části je problémový výkres. A za c) databázi územně analytických podkladů, kterou tvoří data, jež byla zjištěna z průzkumů území a další důležité dostupné informace.

Územní studie navrhuje, prověřuje a posuzuje možná řešení vybraných problémů, případně úprav nebo rozvoj některých funkčních systémů v území. Nejčastěji se územní studie využívá pro prověření a posouzení územních podmínek

ochrany hodnot území při řešení střetů zájmů. Příkladem může být rekreace nebo těžba nerostných surovin se zájmy ochrany přírody. Řešení vybraných problémů urbanistické koncepce, například u uspořádání zastavitelných ploch nebo koncepce veřejných prostranství včetně veřejné zeleně. Koncepce dopravní a technické infrastruktury a umístění občanské vybavenosti. Slouží také pro umístění územního systému ekologické stability nebo umístění obnovitelných zdrojů energie v krajině. Územní studii může být také detailněji prověřeno umístění místní komunikace a navazující parcelaci plochy bydlení (MMR, 2010).

Rozsáhlejším dokumentem je **územní studie krajiny**, která se zpracovává pro celý správní obvod obce s rozšířenou působností. Cílem pořízení územní studie krajiny je vytvoření odborného dokumentu, který bude komplexní a víceoborový a bude sloužit zejména k řešení krajiny v nezastavěném území (MMR, 2016). Grafická část obsahuje zakres současného stavu území, výkres rámcového vymezení hodnot a krajinných potenciálů, kdy součástí bude grafické vymezení zpřesněných typů krajiny ze zásad územního rozvoje, výkres limitů a problémový výkres.

Politika územního rozvoje určuje ve stanoveném období požadavky na konkretizaci úkolů územního plánování v republikových, přeshraničních a mezinárodních souvislostech. Tento dokument stanoví republikové priority územního plánování, rozvojové oblasti a osy, specifické oblasti, koridory a plochy dopravní a technické infrastruktury a další úkoly pro ministerstva a jiné ústřední správní orgány. V republikových prioritách je psáno o krajině, jako o živém v čase proměnném celku, který vyžaduje tvůrčí, avšak citlivý přístup k vyváženému a všestrannému rozvoji tak, aby byly zachovány její kulturní, přírodní a užité hodnoty. Tam kde je krajina negativně poznamenána lidskou činností je vhodné využívat její přirozené obnovy.

Územně plánovací dokumentace je tvořena územním rozvojovým plánem, zásadami územního rozvoje, územními plány a regulačními plány. **Územní rozvojový plán** vydává ministerstvo na základě politiky územního rozvoje a zpracovává se na celé území republiky. Textová část tohoto plánu obsahuje vymezení ploch a koridorů mezinárodního a republikového významu, vymezení veřejně prospěšných staveb, veřejně prospěšných opatření, může stanovovat pořadí provádění změn v území a může stanovovat kompenzační opatření. Grafická část obsahuje výkres ploch a koridorů, výkres veřejně prospěšných staveb, opatření a asanací a může obsahovat výkres pořadí provádění změn v území.

Zásady územního rozvoje se zpracovávají na celé území kraje a stanoví zejména základní požadavky na účelné a hospodárné uspořádání území. Hlavním cílem je zpřesňování a rozvíjení bodů stanovených v politice územního rozvoje. Nalezneme zde i bod, který ukládá přímo Evropská úmluva o krajině, kterým je stanovení cílových kvalit krajin. V Zásadách územního rozvoje Středočeského kraje jsou specifikovány krajiny sídelní, příměstské, rekreační, přírodně rekreační, polní, chmelařské, vinařské, vodárenské, zvýšených přírodních a kulturních hodnot, přírodní a výrazných polyfunkčních typů krajin. Každá takto vymezená krajina má svůj individuální popis, který obsahuje identifikační údaje, charakteristiku struktury půdního fondu, veškeré hodnoty v krajině, vodní režim, vztah krajiny a sídla a oblasti a místa krajinného rázu (Mackovič, 2020).

Územní plán je základní koncepční dokument obce k usměrňování jejího územního rozvoje, který obsahuje textovou a grafickou část výroku a odůvodnění. V textové části výroku se krajiny týká bod e) koncepce uspořádání krajiny. V grafické části je koncepce uspořádání krajiny zakreslena v hlavním výkresu. Jak uvádí pan Mackovič (2018), musí územní plán v koncepci uspořádání krajiny zajistit v první řadě ve veřejném zájmu územní ochranu zvýšených hodnot a potenciálů dané krajiny. V řadě druhé nesmí nadbytečně omezovat či dokonce rušit vlastnická práva majitelů nemovitostí, které ve svém souhrnu tvoří řešenou krajinu.

Regulační plán stanoví podrobné podmínky pro využití pozemků, umístění a prostorové uspořádání staveb, ochranu hodnot a charakteru území, vytváření příznivého životního prostředí. Důvodem pořízení regulačního plánu může být např. potřeba zajistit, aby stavby rodinných domů v nově vymezených zastavitelných plochách pro bydlení, která sousedí s již zastavěnou částí obce, vhodně a citlivě navázaly na stávající zástavbu (Morkus a Poláková, 2020).

Územní rozhodnutí a územní souhlasy slouží k povolování umístování staveb nebo zařízení, provádění jejich změn či změnu vlivu jejich užívání na území. Územním rozhodnutím je tedy rozhodnutí o umístění stavby nebo zařízení, změně využití území, změně vlivu užívání stavby na území, dělení nebo scelování pozemků a o ochranném pásmu. Územní souhlas může stavební úřad vydat, pokud je záměr v zastavěném území nebo v zastavitelné ploše. Pokud se nemění poměry v území a záměr nevyžaduje nové nároky na veřejnou dopravní a technickou infrastrukturu.

Územní opatření se dělí na územní opatření o stavební uzávěře a územní opatření o asanaci území. Územní opatření o stavební uzávěře se vydává, pokud by

jakákoliv stavební činnost mohla ztížit nebo znemožnit budoucí využití území. Územní opatření o asanaci území se vydává, pokud je dané území postiženo živelnou pohromou nebo závažnou havárií, kterou došlo k velkému zásahu.

Vymezení zastavěného území se zpracovává, pokud není vydán územní plán obce. Do zastavěného území se zahrnují pozemky v intravilánu, s výjimkou vinic, chmelnic, pozemků zemědělské půdy určených pro zajišťování speciální zemědělské výroby (zahradnictví) nebo pozemků přiléhajících k hranici intravilánu navrácených do orné půdy nebo do lesních pozemků. Dále se k zastavěného území vně intravilánu přidávají zastavěné stavební pozemky, stavební proluky, pozemní komunikace nebo jejich části, ze kterých jsou vjezdy na ostatní pozemky, zastavěného území, ostatní veřejná prostranství a další pozemky, které jsou obklopeny ostatními pozemky zastavěného území, s výjimkou pozemků vinic, chmelnic a zahradnictví (UUR, 2013).

3.6 Krajina a pozemkové úpravy

Česká krajina patří k nejmalebnějším krajinám ve střední Evropě. Proto je velmi důležité zachovat její přírodní zdroje a zajistit dlouhodobé udržitelné zemědělství. Jednou z možností, jak dosáhnout těchto cílů jsou pozemkové úpravy.

Vlastní proces pozemkových úprav je upraven zákonem č. 139/2002 Sb., o pozemkových úpravách a pozemkových úřadech. Cílem pozemkových úprav je prostorově a funkčně uspořádat pozemky, scelovat nebo je dělit a zabezpečovat jejich přístupnost. Zároveň jsou všechny tyto úkony prováděny za účelem zlepšovat životní prostředí, chránit a zúrodnovat půdní fond, snižovat nepříznivé účinky povodní a sucha a zvyšovat ekologickou stabilitu krajiny. Výsledkem pozemkových úprav jsou nově vzniklé pozemky a s tím spojená změna vlastnických práv a věcných břemen, které slouží pro obnovu katastrálního operátu a jako důležitý podklad pro územní plánování.

Stěžejním dokumentem celé pozemkové úpravy je Plán společných zařízení (dále PSZ), který tvoří základní kostru při utváření krajiny a jsou v něm navrhována opatření, která plní veřejný zájem. Zejména se jedná o opatření ke zpřístupnění pozemků, kdy se může jednat o rekonstrukci sítí polních či lesních cest a její doplnění. Dále se jedná o protierozní a vodohospodářská opatření, kdy se navrhuje protierozní opatření organizačního, agrotechnického či technického charakteru. Co se týká společného zařízení vodohospodářského charakteru je v poslední době kladen stále větší důraz na zvyšování retenční schopnosti krajiny a zpomalení povrchového odtoku.

Další opatření je opatření k ochraně a tvorbě životního prostředí, kdy je základním stavebním prvkem tzv. územní systém ekologické stability (Skřivanová, 2012).

Pokud dojde k situaci, kdy je zapotřebí vyčlenit pro PSZ nezbytnou výměru půdního fondu, použijí se přednostně pozemky ve vlastnictví státu, poté ve vlastnictví obce a v případě nedostatku státní a obecní půdy je možné využít i pozemky ve vlastnictví soukromých osob. Bohužel se setkáme s řadou katastrálních území, ve kterých již není k dispozici žádná nebo téměř žádná státní půda a nebyl dodržen ani zákonný limit zachování 3 % státní půdy v katastru (Jarošek a kol., 2019). Tím jsou značně omezeny možnosti vymezení vhodných opatření v PSZ a jejich následné umístění do krajiny.

Komplexní pozemková úprava, která byla dokončena v roce 2009 v Mikulově, dokázala, že úpravy jsou skutečně nástrojem k řešení obnovy katastrálního operátu a vytvoření jednovrstevného mapového díla. Rovněž přispěly ke zvýšení ekologické stability krajiny, zamezení devastace zemědělského půdního fondu vodní a větrnou erozí, zvýšení biodiverzity a narušení krajinného rázu. **Výsledky komplexní pozemkové úpravy slouží jako poklad pro obnovu komponované barokní krajiny** (Haar, 2010).

4. Metodika

Metodika diplomové práce uvádí postup zpracování práce. Analytická část byla vypracována za účelem ověřit výsledky projektu IGA ZF MENDELU, který měl za cíl vytipovat potencionální komponované krajiny. Současně byly analyzovány komponované krajiny, které nejsou součástí projektu IGA ZF MENDELU a mají odpovídající znaky, které splňují kritéria komponovaných krajin.

4.1 Metodika projektu IGA ZF MENDELU

Cílem projektu IGA ZF MENDELU z roku 2016, bylo vytvořit databázi potenciálně komponovaných krajin v České republice. Prvkem zkoumání byly signifikantní znaky, které indikují přítomnost komponované krajiny. Zejména se jednalo o zámky, kláštery, kostely, letohrádky, lovecké záměčky, lázně, voluptuární objekty, votivní a memoriální objekty, drobné sakrální objekty, hrobky a lorety, ale také stromořadí, aleje, cesty, vodní kanály, zámecké zahrady, poutní areály, svaté vrchy a svaté hory. Tyto znaky byly lokalizovány na mapách II. a III. vojenského mapování.

Čechy byly pro II. vojenské mapování zmapovány v letech 1842 - 1852 a vzniklo 267 rukopisných sekcí, které disponovaly měřítkem 1:28 800 (Vichrová M., 2006). Dobře identifikované jsou právě církevní budovy např. zámky a kostely, které jsou zakresleny tmavší červenou barvou a často opatřeny popisem. Dalším dobře identifikovaným znakem jsou boží muka, kapličky a kříže podél komunikací. Třetí vojenské mapování bylo provedeno na území Rakouska-Uherska v letech 1870 – 1883 v měřítku 1:25 000 (Veverka a Čechurová, 2003). Po generalizaci byly původní mapy zmenšeny do měřítka 1:75 000.

Na mapách II. a III. vojenského mapování v digitální podobě byly hledány signifikantní znaky, resp. body, linie a plochy, které se v krajině fyzicky projevují. Současně jsou zachycovány vazby a vztahy mezi znaky a tím se vytváří fyzická kostra kompozice, která indikuje přítomnost komponované krajiny. Kompozice je v projektu IGA ZF MENDELU charakterizována dle signifikantních znaků a je rozdělena na tři základní typy konceptu podobně jak uvádí paní Salašová (2004):

- *Sakrální* – sakrální krajinné kompozice jsou nejčastěji spojeny s kostelem, kaplí, klášterem nebo drobnými sakrálními objekty. Nejčastěji se jedná o křížové cesty a poutní areály.

- *Profánní* – profánní krajinné kompozice jsou nejčastěji spojeny s hospodářským zázemím a místy pro odpočinek a rekreaci. Nejčastěji jsou vázány na zámky, hrady, letohrádky, dvory a bažantnice.
- *Kombinované* – kombinované krajinné kompozice představují krajiny, ve kterých se v kompozici vyskytují jak prvky sakrálního, tak profánního charakteru.

Vztahy a vazby mezi signifikantními znaky se dělí dle jejich složitosti a komplexnosti na tři typy. Tyto typy se ještě dělí na podtypy A-D, které vyjadřují nejjednodušší kompoziční uspořádání (A) až nejsložitější kompoziční uspořádání (D). Konečné schéma kompozice je pak vyjádřeno kombinací složitosti a množstvím prvků a jejich vztahů:

- *Třída 0* - značí přítomnost jednoho nebo dvou signifikantních znaků. Prvky mezi sebou nemají patrnou vazbu, kompozice je možná, ale z hodnocených podkladů nezjistitelná. Tato třída se dělí pouze na podtyp A nebo B.
- *Třída 1* - jedná se o lineární kompozici propojenou fyzickými vazbami a zachycuje nejjednodušší vazby mezi objekty. Dle množství prvků se třída dělí na podtyp A, B, C a D.
- *Třída 2* - již obsahuje složitější kompozice, které jsou rozlehlejší v daném prostoru. Obsahuje prvky jak bodové, liniové i plošné, které jsou vzájemně propojeny hmotnými vazbami. Dle množství zapojených prvků a propojenosti vazeb se dělí na podtyp A, B, C a D (Flekalová a kol., 2016).

4.2 Metodika praktické části DP

Prvním krokem byl výběr řešeného území, které se nachází v jihozápadní části Středočeského kraje. Následně byly identifikovány lokality, kde se nachází potencionálně komponované krajiny, které naznačuje projekt IGA ZF MENDELU (Flekalová a kol., 2016). Následně byla provedena ve všech 22 lokalitách analýza signifikantních znaků ze všech dostupných historických mapových podkladů, které jsou detailněji popsány v kapitole 4.2.1. Po tomto kroku následovala analýza současné ortofotomapy (viz. kapitola 4.2.1) a terénní průzkum, který přispěl k detailnějšímu poznání místa a sloužil k pořízení potřebné fotodokumentace.

Obě tyto dílčí analýzy byly zakreslovány do geografického informačního systému ArcGIS. Do tohoto programu byly nahrány mapové služby z Geoportálu

ČÚZK, zejména se jednalo o mapu II. vojenského mapování a současnou ortofotomapu. Byly vytvořeny tři nové shapefily, do kterých byly následně zakreslovány identifikované signifikantní znaky, resp. body, linie a plochy, které se v krajině fyzicky projevují nebo byly zakresleny na historických mapách.

Po provedených průzkumech, analýzách a porovnání stavu komponované krajiny v době druhého vojenského mapování a v době současné, byly komponované krajiny rozděleny do čtyř kategorií dle paní Kulišťákové a kolektivu (2014) podle stupně zachovalosti či poškození:

- 1) *Zachovalá komponovaná krajina* – u této krajiny mohlo dojít k zániku doplňujících prvků kompozice, ale hlavní prostorové vztahy nadále plně fungují v kontextu místa i principů kompozice. Hlavní kompoziční prvky nabývají hodnoty 1 a vzájemné vztahy, které tvoří kostru kompozice, stále existují a jsou v dobrém stavu. Vedlejší i doplňkové kompoziční prvky mohou nabývat hodnoty 1 – 2 a vazby mezi nimi jsou zcela funkční. Zcela zásadní je, aby nedošlo k zásadním změnám v charakteru krajinné struktury.
- 2) *Částečně zachovalá komponovaná krajina* – v této krajině je skladba prvků neúplná, ale zachovává si charakter. Mohou chybět některé vedlejší kompoziční prvky a některé z vazeb jsou narušené, avšak obnovitelné.
- 3) *Poškozená komponovaná krajina* – v této krajině jsou některé z hlavních kompozičních prvků silně poškozeny, narušeny, odstraněny nebo překryty hlavní kompoziční vazby. Obnova je možná, ale může být velmi náročná a složitá.
- 4) *Silně poškozená nebo zcela zaniklá komponovaná krajina* – v této krajině zcela chybí hlavní kompoziční prvky a byly narušeny prostorové souvislosti, které tvořily kostru kompozičního schématu. Obnova takové krajiny je velice náročná až neproveditelná.

Obdobný postup identifikace signifikantních znaků (kulturních a historických znaků) realizovali pánové Kuča a Kupka (2015) v krajinné památkové zóně Žehušicko v okolí Nového rybníku. Pro analýzu řešeného území použili mapy druhého vojenského mapování, třetího vojenského mapování, současné ortofotomapy a ortofotomapy z 50. let 20. století. Výsledky prezentovali na mapovém podkladu Zabaged a na aktuálním leteckém snímku (ortofotomapě). Podobný projekt byl zpracován taktéž výše zmíněnými pány ve stejném roce (2015), ale jednalo se o

identifikaci existujících a zaniklých komponentů s důrazem na členění plužiny. Nejlepším a jediným plošně dostupným „pramenem“ byly aktuální ortofotomapy, které nejlépe zachycují reálný stav rozdělení pozemků, ale i veškerou zeleň, včetně doprovodné.

Přidanou hodnotou této diplomové práce, je část, která se zabývá nástroji územního plánování a zdali se tyto nástroje komponovanou krajinou zabývají. Za nástroje územního plánování jsou v této práci považovány územní studie krajiny obcí s rozšířenou působností a územní plány obcí. Pokud se v těchto dokumentech objevují zmínky o komponovaných krajinách nebo o jejich prvcích, jsou tyto body přeneseny do této práce.

4.2.1 Podklady k identifikaci

Müllerova mapa od pana Jana Kryštofa Müllera z roku 1720 patří k nejkrásnějším a nejcennějším kartografickým dílům naší minulosti. Disponuje měřítkem 1: 132 000 a vznikla na základě vojenských, správních a hospodářských požadavků rakouské monarchie. Jsou na ní podrobně zakresleny sídla, vodstva, zeleně a komunikace, ale také zemědělské usedlosti, zaniklé osady, mlýny, vinice, doly na zlato, stříbro, měď a další nerostné suroviny, hutě, sklárny, poštovní stanice a mnoho dalšího. Měření délek bylo prováděno pomocí instrumentum viatorium (Čada a Vichrová, 2009), přístroje upevněného k pojízdnému vozu, kdy naměřená délka byla závislá na počtu otáček kola a jeho obvodu. Takto se měřily vzdálenosti po topografickém zemském povrchu, čímž se nejednalo o vzdálenosti vodorovné a přímé.

Výchozí mapou pro **I. vojenské mapování** (Josefské mapování), byla Müllerova mapa Čech, převedená do měřítka 1:28 800. Mapování Čech probíhalo v letech 1764-1767 vojenskými důstojníky, kteří projížděli krajinu na koni a zakreslovali ji podle skutečnosti, metodou „a la vue“ (Kulišťáková a kol., 2014), česky "od oka". Výsledné mapy tak nebyly příliš přesné, z důvodů neexistence trigonometrické sítě, která z finančních a časových důvodů nebyla vybudována, a proto kresba nešla napojit, bortila se, či se překrývala.

První vojenské mapování bylo prvním systematickým mapováním drobných památek na území dnešní České republiky. Na mapách jsou drobné dřevěné památky značené černou barvou a kamenné či cihlové jsou značeny červenou barvou. Velká pozornost byla věnována komunikacím, které se třídily dle sjízdnosti, řekám i potokům, využití půdy i různým typům budov (kostely, mlýny). Význam I. vojenského

mapování spočívá nejen v jeho podrobnosti a měřítku, ale také v době jeho vyhotovení. Zachycuje dnešní území České republiky v době před nástupem průmyslové revoluce a v době největšího rozkvětu kulturní barokní krajiny.

Stabilní katastr vznikl v letech 1825 až 1843 (Kulišťáková a kol., 2014) v měřítku 1:2 880 (centra měst také 1:1 440). Nejvyšší barevnou verzí map Stabilního katastru jsou Povinné císařské otisky, které jsou pro účely sledování vývoje krajiny nejvhodnější. Mapy se zpracovávaly pro každé katastrální území zvlášť a na rozdíl od I., II. a III. vojenského mapování, nebyly vytvářeny pomocí rozdělení území do pravidelných obdélníků. V každé samostatné mapě byly zakresleny hranice obce a veškeré pozemky, které se od sebe liší různým držitelem, kulturou či způsobem využívání. Zobrazené pozemky byly označeny parcelními čísly, na rozdíl od čísel topografických, které se využívaly v I. vojenském mapování. Právě z I. vojenského mapování byly převzaty hranice katastrálních obcí. Tyto mapy jsou velice cenné, díky detailnímu vyobrazení aktuálního stavu a je tak možné upřesnit polohu i dávno zaniklých ploch a objektů nebo upozornit na význam místa (duchovní, kulturní či historický).

Druhé vojenské mapování probíhalo v letech 1836 – 1852 a disponuje měřítkem 1:28 800. Je již mnohem přesnější než první vojenské mapování, kdy důvodem byla existence vojenské triangulace. Území se rozdělilo na trojúhelníky a dopočítávaly se vzdálenosti pomocí snadnějšího výpočtu úhlů. Díky velké podrobnosti a detailu zakreslování těchto map je možné identifikovat krajinné kompozice v mnohem větším množství, než zaznamenávaly mapy předchozí.

Obsah mapy je skoro totožný s I. vojenským mapováním, avšak zobrazovaná situace se velmi liší. Mapy II. vojenského mapování vznikaly v období nástupu průmyslové revoluce a rozvoje intenzivních forem zemědělství. Výměra orné půdy se zvýšila za 100 let o 50% a lesní plochy dosáhly nejmenšího rozsahu. Další odlišností je, že v druhém vojenském mapování nejsou vrstevnice. Sklon svahů se zakresluje schematicky od světlého po tmavší šrafování.

Třetí vojenské mapování proběhlo v letech 1876 až 1880, po porážce v Prusko-rakouské válce, která upozornila na zastaralost II. vojenského mapování. Mapy disponují měřítkem 1 : 25 000 díky přechodu ze sáhové do metrické soustavy. Oproti 2. vojenskému mapování je vylepšeno znázornění výškopisu. Zákresy jsou provedeny šrafováním, ale také vrstevnicemi a kótami. V mapách jsou zakresleny barevně lesy, zahrady, luka i vodstva.

Historické letecké snímky se začaly pořizovat v roce 1935. V letech 1936 až 1938 a v roce 1946 byly letecké snímky pořizovány v malém rozsahu pro různé účely. Většinou byly používány jako kontrolní podklad pro doplňující údaje při tvorbě map. V letech 1947 až 1956 bylo nasnímkováno skoro celé území republiky a poprvé byly letecké snímky využity k fotogrametrickému vyhodnocení při tvorbě mapového díla. Od roku 1960 začal vzrůstat rozsah podrobnějšího mapování.

Historické letecké snímky jsou významným doplňujícím zdrojem informací o vývoji krajinné kompozice. Historické letecké snímky zachycují stav krajiny před rozsáhlou kolektivizací, která probíhala v 2. pol. 20. století (Kulišřáková a kol., 2014). Díky jejich detailnímu měřítku lze velice snadno identifikovat dnes již zaniklé objekty, které se provádí metodou fotointerpretace. Pokud snímkování probíhalo ve stejném ročním období či denní době, je možné zaznamenat i terénní změny.

Současné letecké snímky jsou velmi dobře čitelné a velice jednoduše lze zjistit fyzický stav krajinné kompozice. Srovnáváním s historickými mapami, tak dostáváme rámcovou představu o stupni jejího zachování. Obdobně jako historické mapy, jsou i současné letecké snímky velmi cenným podkladem. Lze z nich snadno lokalizovat zaniklé nebo zanikající struktury v krajině, díky stínovým, vlhkostním či vegetačním znakům v půdě.

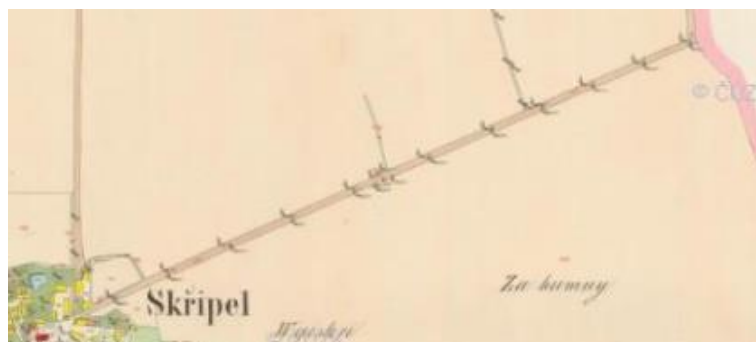
Ukázka mapových podkladů na Skřipelské aleji mezi Osovem a Skřipelí:

Obr. 3: Znárodnění Müllerova mapování na příkladu Skřipelské aleje (Laboratoř geoinformatiky, Fakulta životního prostředí Univerzity J. E. Purkyně, 2001-2017)

Obr. 4: Znárodnění I. vojenského mapování na příkladu Skřipelské aleje (Laboratoř geoinformatiky, Fakulta životního prostředí Univerzity J. E. Purkyně, 2001-2017)

Obr. 5: Znárodnění Stabilního katastru na příkladu Skřipelské aleje (ČÚZK, 2022)

Obr. 6: Znárodnění II. vojenského mapování na příkladu Skřipelské aleje (Laboratoř geoinformatiky, Fakulta životního prostředí Univerzity J. E. Purkyně, 2001-2017)

Obr. 7: Znáznění III. vojenského mapování na příkladu Skripelské aleje (Laboratoř geoinformatiky, Fakulta životního prostředí Univerzity J. E. Purkyně, 2001-2017)

Obr. 8: Znáznění historických leteckých snímků na příkladu Skripelské aleje (Národní geoportál INSPIRE, 2010 – 2019)

Obr. 9: Znáznění současných leteckých snímků na příkladu Skripelské aleje (Národní geoportál INSPIRE, 2010 – 2019)

4.2.2 Karta lokality

Výstupem praktické části je katalog lokalit, který obsahuje celkem 22 karet lokalit. Každá karta disponuje dvěma stranami. Na první straně karty lokality jsou uvedeny základní informace, kterými jsou názvy kraje, okresu, ORP, katastrálního území a jméno obce či její části. Dále je zapsána charakteristika signifikantních znaků, které uvádí projekt IGA ZF MENDELU (Flekalová a kol., 2016), která obsahuje údaje o konceptu, jádru a kompozičním schématu. Nedílnou součástí je identifikace chráněných prvků, které jsou vedeny v památkovém katalogu. Každá karta lokality obsahuje i stručný popis historického vývoje, kterým disponují webové stránky obcí. Fotodokumentace současného stavu je provedena autorem práce při detailním terénním průzkumu. Pravá část první strany je věnována grafickému znázornění lokality na historických mapách (Müllerova mapa, mapy I., II. a III. vojenské mapování, císařské povinné otisky stabilního katastru), které jsou dostupné on-line.

Levá část druhé strany karty lokality obsahuje schémata kompozice kreslené v aplikaci ArcGIS. První schéma je zakresleno na podkladu II. vojenského mapování a druhé schéma na podkladu současné ortofotomapy. Tyto dvě schémata jsou detailně popsány a porovnány, jak se dochovaly či změnily do současné chvíle. Po tomto porovnání historické kompozice se současnou kompozicí je každá lokalita zařazena do kategorie dle zachování. Přidanou hodnotou této práce je část propisování komponovaných krajín do nástrojů územního plánování. Rozložení karty lokality je znázorněno na další straně.

Název obce – číslo dle projektu IGA ZF MENDELU

Základní informace

Kraj: k. ú.:
Okres: Obec:
ORP: Část obce:

Charakteristika signifikantních znaků dle projektu ZF MENDELU

Koncept: Kompoziční schéma: II. vojenské mapování
Jádro: II. vojenské mapování / III. vojenské mapování

Státní památková péče

Národní památkový ústav – památkový katalog
<https://www.pamatkovykatalog.cz/>

Historický vývoj území

Oficiální webové stránky obcí

viz. kapitola 8. Seznam použité literatury

Fotodokumentace současného stavu

Fotodokumentace komponované krajiny – vlastní zpracování

Müllerova mapa a mapa I. vojenského mapování

Müllerova mapa

http://oldmaps.geolab.cz/map_root.pl?lang=cs&map_root=mul

I. vojenského mapování

http://oldmaps.geolab.cz/map_root.pl?lang=cs&map_root=1vm

Mapa II. a III. vojenského mapování

II. vojenského mapování - Františkovo

http://oldmaps.geolab.cz/map_root.pl?lang=cs&map_root=2vm

III. vojenské mapování – Františko-josefské

http://oldmaps.geolab.cz/map_root.pl?lang=cs&map_root=3vm

Císařské povinné otisky stabilního katastru

Císařské povinné otisky stabilního katastru 1 : 2 880 - Čechy

<https://ags.cuzk.cz/archiv/>

Krajinná kompozice

Výkres Krajinná kompozice znázorňuje skladbu kompozice v době II. vojenského mapování.

Prvky jsou členěny na body, linie a plochy.

Jednotlivé body, linie a plochy jsou označeny čísly, písmeny a kombinací písmene P s číslem, které slouží k další identifikaci a popisu prvků.

Grafické znázornění:

- Kompoziční bod
- Kompoziční linie
- Kompoziční plocha

Podkladem je mapa II. vojenského mapování ke stažení zde:

<https://www.arcgis.com/home/item.html?id=f12eb8d130a04434ac768a43e962de97> a následně nahraná do aplikace ArcGIS.

Stav a dochovanost krajinné kompozice

Výkres Stav a dochovanost krajinné kompozice vyjadřuje zhodnocení, které prvky byly zachovány do současného roku.

Prvky jsou členěny na zachovalé a nezachovalé.

Grafické znázornění:

Stav kompozičních bodů

- Nezachovalé
- Zachovalé

Stav kompozičních linií

- Nezachovalé
- Zachovalé

Stav kompozičních ploch

- Nezachovalé
- Zachovalé

Podkladem je ortofoto mapa, dostupná po připojení tohoto URL serveru:

<http://ags.cuzk.cz/arcgis/rest/services/ortofoto/MapServer> do aplikaci ArcGIS.

Kategorizace komponované krajiny dle zachování

- ● ● ● Pojmenování kategorie, kam je krajinná kompozice zařazena

Popis kompozice

Popis skladby kompozice obsahuje soupis všech prvků v dané kompozici a popsání jejich fyzických vlastností.

Hodnocení stavu krajinné kompozice

Hodnocení stavu krajinné kompozice popisuje dochovanost všech prvků v krajinné kompozice po provedeném terénním průzkumu. Výsledkem je zařazení krajinné kompozice do jedné ze čtyř kategorií zachovalosti.

Vyhodnocení kompozičního schéma dle autora.

Přehodnocení jádra krajinné kompozice dle autora.

Krajinná kompozice v nástrojích územního plánování

Územní studie krajiny ORP a územní plány dostupné na oficiálních webových stránkách obcí s rozšířenou působností:

- <https://www.mesto-beroun.cz/>
- <https://www.mesto-horovice.eu/>
- <https://www.mestodobris.cz/>
- <https://www.mestocernosice.cz/>

5. Praktická část

V praktické části bude představeno řešené území a jeho přírodní a kulturní a historická charakteristika. Dále následuje popis lokalit a karty lokalit, kde jsou zachyceny analýzy signifikantních znaků, pořízená fotodokumentace, nástroje územního plánování a kategorizace komponované krajiny dle zachování.

5.1 Popis řešeného území

Tato diplomová práce se zabývá analýzou a prověřením komponovaných krajín, které byly vytvořeny v rámci projektu IGA ZF MENDELU 14/2016/591. Tento projekt měl za úkol vytvořit databázi potenciálních komponovaných krajín na základě II. a III. vojenského mapování. Celkem bylo na území České republiky zjištěno 617 potenciálních komponovaných krajín. Tato práce je zaměřena na komponované krajiny v jihozápadní části Středočeského kraje a prověřuje celkem 22 lokalit. Konkrétně se jedná o území čtyř obcí s rozšířenou působností, a těmi jsou Beroun, Hořovice, Dobříš a Černošice.

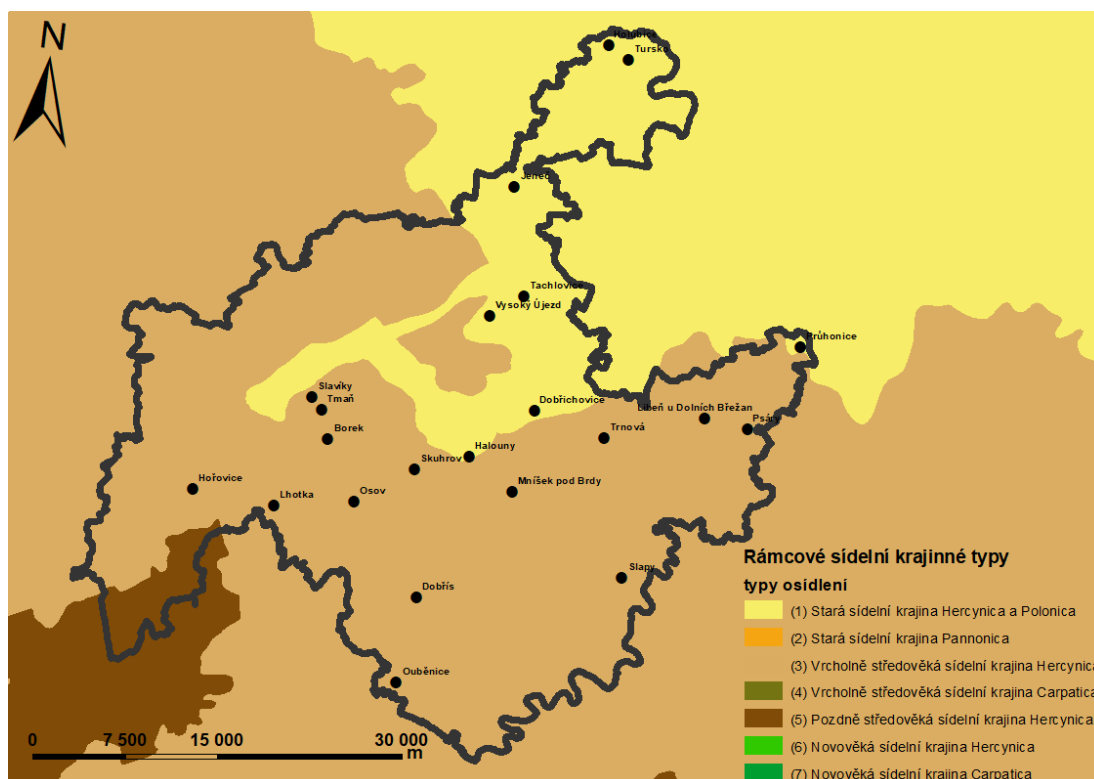

Obr. 10: Vymezení řešeného území (vlastní zpracování)

5.2 Přírodní charakteristika

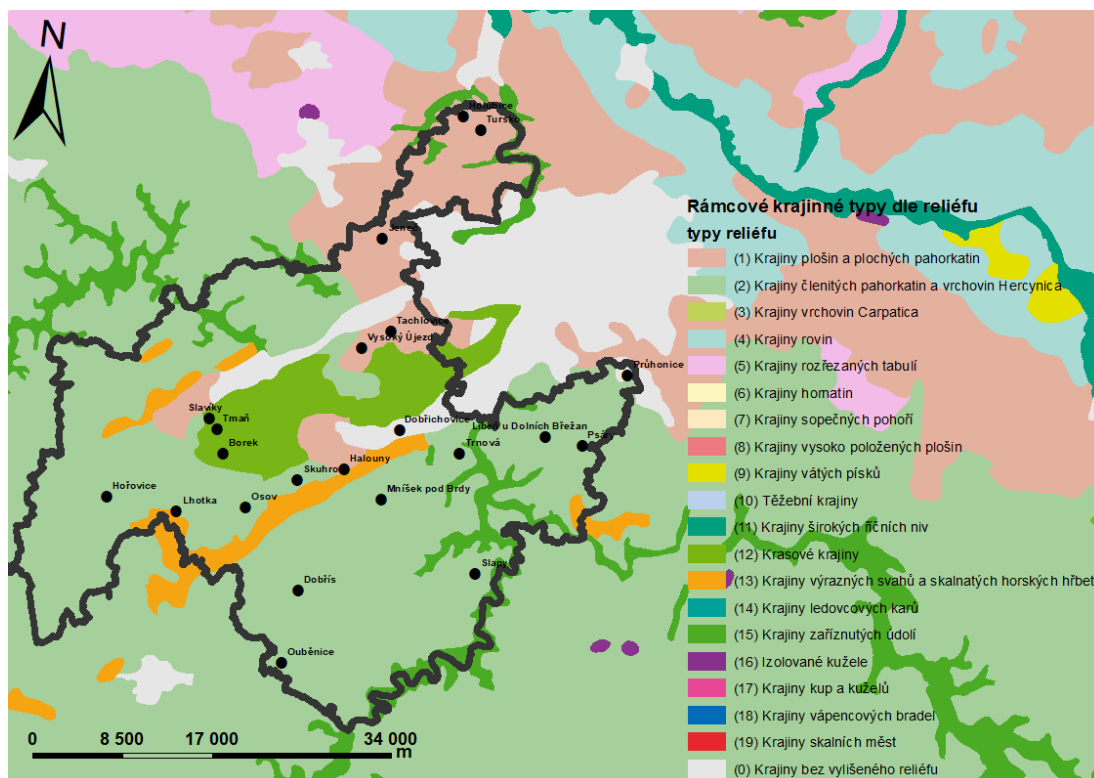
Středočeský kraj se z pohledu **geomorfologického členění** rozkládá na České tabuli, Poberounské a Česko-moravské soustavě (Balatka a kol., 2006). Samotné řešené území se z převážné části, dle pana Löwa a kolektivu (2005), rozkládá na

Vrcholně středověké sídelní krajinně Hercynica. Směrem od Prahy zasahuje Stará sídelní krajina Hercynica a Polonica (viz. Obr. 11).

Obr. 11: Rámcové sídelní krajinné typy v řešeném území (vlastní zpracování s podkladem Národní geoportál INSPIRE, 2010-2019)

Středočeský kraj leží v centrální části České kotliny a jeho **reliéf** je poměrně málo členitý. Sever i východ kraje je rovinný, na jihu a jihozápadě převládají vrchoviny. Nejvyšším bodem území je jihozápadně od Prahy vrchol brdských hřebenů Tok, který disponuje výškou 864 m. n. m. Ve Středočeském kraji v rovinném území České tabule nalezneme bohaté půdy, které vznikaly naplaveninami a díky teplému podnebí. Celkově je podnebí na většině území příznivé, až na západ a sever kraje, kde je pro zemědělství málo srážek z důvodu dešťového stínu Krušných hor. Nejteplejší podnebí je pak v Polabí a dolním Povltaví.

Obr. 12: Rámcové krajinné typy dle reliéfu v řešeném území (vlastní zpracování s podkladem Národní geoportál INSPIRE, 2010-2019)

Díky příhodným klimatickým podmínkám byla oblast středních Čech již od středověku využívána pro intenzivní **zemědělství**. Cílem bylo získat co největší plochu úrodné půdy, což vedlo k vykácení velkého množství lesního porostu, který se v rozlehlejších plochách uchoval pouze v oblastech jihozápadu kraje. Zemědělská půda ve Středočeském kraji zaujímá více než 60 % celkové rozlohy kraje, což dostává Středočeský kraj na první místo mezi všemi kraji. V celé níže položené části území se vyskytují úrodné černozemě a hnědozemě. Ve výše položených oblastech území převládají kambizemě. Ve Středočeské vrchovině a Českomoravské vrchovině pak převažují hlinitopísčité půdy.

Roztřídění půdy dle úrodnosti je realizováno prostřednictvím **bonitovaných půdně-ekologických jednotek (BPEJ)**. Tyto jednotky udávají podrobnou informaci nejen o půdně-produkční charakteristice území, ale také o genetické, ekologické, retenční, geologické, morfologické, klimatické a hydrologické vlastnosti. BPEJ je charakterizována pětimístným kódem, kdy první číslo značí kód klimatického regionu, druhé a třetí číslo definuje hlavní půdní jednotku, čtvrté číslo označuje sklonitost a expozici a poslední číslo udává skeletovitost a hloubku půdy.

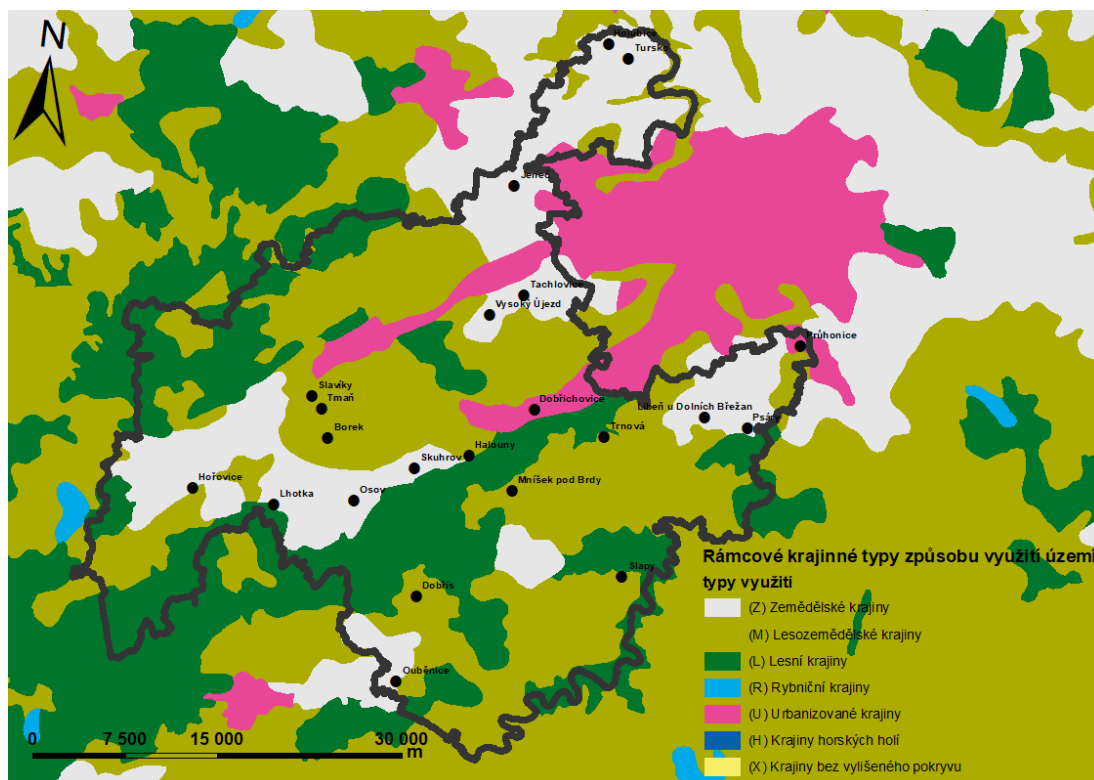
Když se posuneme od zemědělské půdy k zalesněným oblastem, tak je ve Středočeském kraji podíl **lesů** na celkové výměře území ke konci roku 2007 27,2 %

(Slavníková, 2009). Dlouhé osídlení a historicky intenzivní hospodářské využívání půdy se projevilo v odlesnění poměrně velké části území na severu kraje. Naopak na jihu kraje nalezneme značné lesní bohatství na Dobříšsku, Rožmitálsku a v Posázaví. V lesích Středočeského kraje se převážně vyskytují jehličnaté dřeviny, které většinou tvoří smrk ztepilý a borovice lesní. Mezi listnatými dřevinami dominuje dub zimní, dub letní a habr obecný. Na většině území kraje se vyskytuje dubovo-bukový lesní vegetační stupeň, který nejvíce vyhovuje dřevinám, jako je buk lesní nebo dub zimní, a proto není zastoupení dřevin ideální.

Na lesy je všeobecně vyvíjen velký antropogenní vliv, a to zejména v blízkosti velkých měst a kolem rychle rostoucích obcí v zázemí hlavního města Prahy. Hlavním problémem je snaha o výstavbu nebo přestavbu rekreačních objektů na lesních pozemcích a výstavba rodinných domů ve vzdálenosti menší než 50 m od hranice lesního pozemku. Tato výstavba má pak negativní vliv na lesní ekosystém a na produkční a mimoprodukční využití lesa.

Neopomenutelný hospodářský význam má i hustá **vodní síť**. Velké řeky Labe s Vltavou představují vodní cesty, ale i významný energetický potenciál, a jsou zdroji vody pro její další užití. Labsko – vltavská vodní cesta, která se ze tří čtvrtin nachází na území kraje, je jedinou vodní cestou v České republice pro mezinárodní přepravu. Vodní tok Vltava je využíván jako energetický zdroj v celé soustavě přehrad a jako vodní zdroj. Labe je využíváno jako zdroj užitkové vody pro různé účely a vodní toky Berounka a Sázava jsou využívány zejména jako rekreační.

Urbanizovaná krajina do řešeného území míří směrem od Prahy. Zejména se jedná o dva spojitě urbanizované pásy, kdy jeden z nich směřuje podél dálnice D5 přes Rudnou, Loděnici, Beroun až ke Královému Dvoru. Druhý pás spojitě zástavby probíhá přes Černošice, Dobřichovice, Lety a Řevnice. Tyto dva pásy zástavby jsou až na malé výjimky kompaktně srostlými aglomeracemi (viz. Obr. 13).

Obr. 13: Rámcové krajinné typy způsobu využití území v řešeném území (vlastní zpracování s podkladem Národní geoportál INSPIRE, 2010-2019)

5.3 Kulturní a historická charakteristika

Osídlení území dnešního českého státu dosvědčují nejrůznější nálezy z období již před 25 000 lety (MZV ČR, 2004). Od dnešního území Středočeského kraje nelze z historického hlediska vyjímát Prahu, kdy představuje nejen geografický, ale i významový střed Čech, v němž se odehrávaly a stále odehrávají nejdůležitější události našich dějin.

Během vlády Přemyslovců byly stavěny hradiště, za účelem obrany státu. Konkrétně se jednalo o Levý Hradec, Budeč, Stará Boleslav, Libice, Stará Kouřim, Tetín, Lštění, Mělník. Do dnešních dnů se dochovala i řada předrománských a románských památek, především kostelů na Budči u Zákolan, v Jakubu u Kutné Hory, v Tismicích, Vinci, Týnci nad Sázavou, Kondraci, Poříčí nad Sázavou, či v Pravoníně, i reliktů či nejstarší části prvních středočeských klášterů Ostrov u Davle a Sázava. Nejvýznamnější historickou památkou Středočeského kraje je město Kutná Hora. První zmínky o Kutné Hoře jsou z roku 1289, ale již ve 13. století po objevení stříbrných ložisek začal její rychlý růst a rozkvět.

Karel IV. po sobě zanechal ve Středočeském kraji pěstování vinné révy a nejznámější český hrad Karlštejn, který leží nedaleko města Beroun. Stavba hradu započala v roce 1348 a dokončena byla v roce 1365. V tentýž rok byla vysvěcena

Kaple sv. Kříže ve Velké věži. Karlštejn byl vybudován ve vrcholně gotickém slohu a sloužil jako místo pro uložení královských pokladů, především sbírek svatých relikvií a říšských korunovačních klenotů.

Jedním z významných rodáků Středočeského kraje je Josef Lada. Právě jeho rodná obec Hrusice byla námětem a předlohou pro jeho kresby. Do této oblasti umístil i děj své pohádky o kocourovi Mikešovi a jeho kamarádech. Dominantou obce i Ladových obrázků je kostel sv. Václava původně z první poloviny 13. století a místní hospoda známá z obrazu Hospodská rvačka.

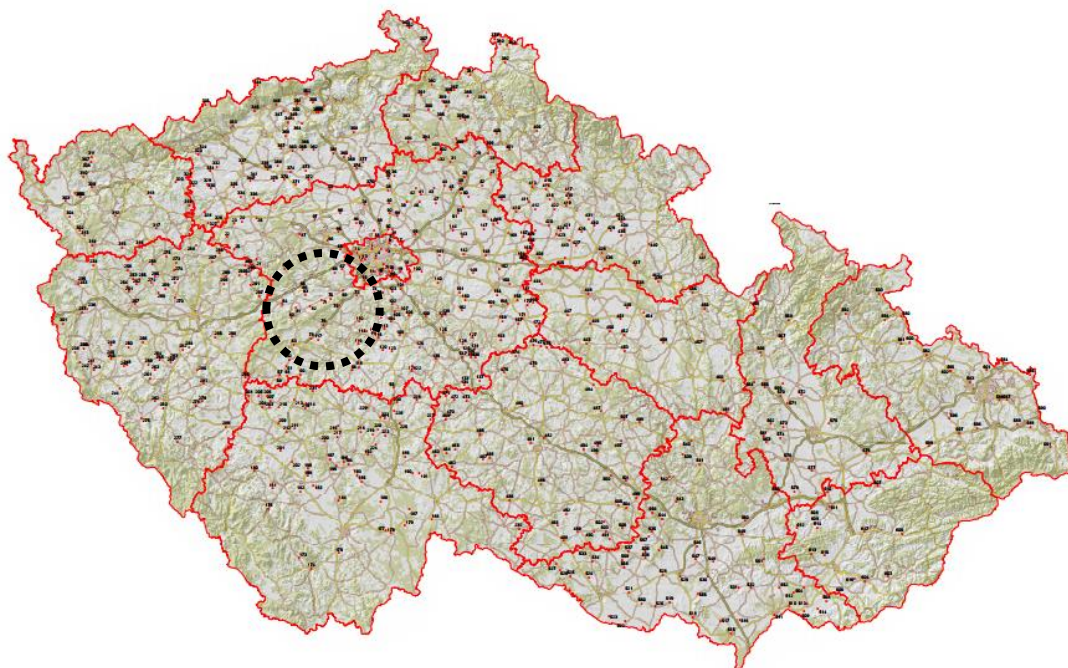
Západně od Kladna leží obec Lány, kde stojí zámek, který je od roku 1918 v majetku státu a jeho součástí je i rozsáhlá obora. Zámek byl do roku 1921 přestavován na letní sídlo prezidentů republiky podle plánů Josipa Plečnika, „dvorního“ architekta Tomáše Garrigua Masaryka. Nedlouho po jeho smrti došlo k okupaci českých zemí Německem. Na zvyšující útlak a teror ze strany Němců reagoval londýnský zahraniční odboj vysláním parašutistů do Čech, kteří spáchali atentát na zastupujícího říšského protektora Reinharda Heydricha. Následovalo zničení Lidic, kdy byly vypáleny domy a posléze všechny zbylé zdi zničeny plastickou trhavinou a to včetně kostela sv. Martina. Veškeré terénní úpravy byly dokončeny v roce 1943. Na místě Lidic zůstala jen pláň. Stejný osud postihl osadu Ležáky u Chrudimi.

V roce 1942 bylo na Neveklovsku a Sedlčansku zřízeno cvičiště vojsk SS. Obyvatelé tohoto kraje se museli vystěhovat. K vojenskému prostoru byl připojen i zámek Konopiště, kde byl umístěn štáb SS. Po válce se lidé mohli vrátit zpět, mnohdy do obcí poničených cvičnou střelbou.

Všechny tyto historické události měly zásadní vliv na formování české krajiny do dnešní podoby. Velké množství hradů a zámků se dochovalo a jsou důležitým dokladem o bohatství a rozkvětu země a naopak války nebo vznik cvičišť radikálně měnily krajinné poměry.

5.4 Popis lokalit

Tato diplomová práce řeší celkem 22 lokalit v jihozápadní části Středočeského kraje. Konkrétněji se jedná o čtyři území obcí s rozšířenou působností, kterými jsou obce Beroun, Hořovice, Dobříš a Černošice. Tyto lokality byly identifikovány v rámci projektu IGA ZF MENDELU a jedná se o místa s potencionálním výskytem komponované krajiny.

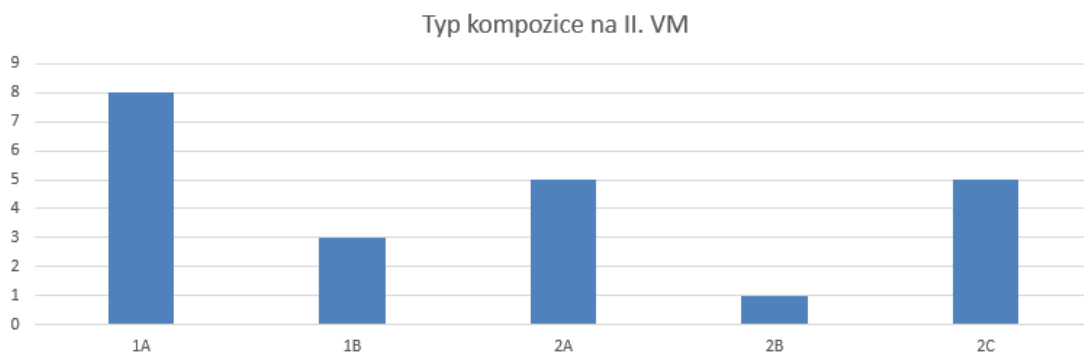

Obr. 14: Poloha řešených lokalit na mapě České republiky (Flekalová a kol., 2016)

V tabulce číslo 1 jsou zapsány všechny charakteristiky, které uvádí projekt IGA ZF MENDELU. První základní charakteristikou je typ kompozice, který značí její složitost a provázanost. Na mapách II. vojenského mapování spadá celkem 8 lokalit do kategorie 1A, která zachycuje nejjednodušší vazby objektů a velice malé množství prvků. Dalších 10 lokalit spadá do kategorie 2A a 2C, které již obsahují složitější kompozice rozvinuté v prostoru. Dále se jedná o jádro kompozice, které tvoří ve všech lokalitách zámek nebo dvůr. Konceptem kompozice je v převážné části profánní typ a typ kombinovaný se nachází pouze u dvou lokalit.

Název ORP	Pořadové číslo	Název obce	Lokalizace dle projektu IGA ZF MENDELU	Typ kompozice na II. VM	Jádro kompozice na II. VM	Koncept kompozice na II. VM	Typ kompozice na III. VM	Jádro kompozice na III. VM	Koncept kompozice na III. VM
SO ORP Černošice	1.	Jeneč	65	2C	zámek	kombinovaný	2C	zámek	kombinovaný
	2.	Tachlovice	67	1A	zámek	profánní	-	-	-
	3.	Dobříchovice	69	2B	zámek	profánní	2B	zámek	profánní
	4.	Trnová	72	2A	zámek	profánní	2B	zámek	profánní
	5.	Psáry	73	1A	dvůr	profánní	-	-	-
	6.	Libeň u Dolních Břežan	74	1A	dvůr	profánní	-	-	-
	7.	Mníšek pod Brdy	75	1A	zámek	profánní	1B	zámek	profánní
	8.	Průhonice	77	2C	zámek	profánní	2C	zámek	profánní
	9.	Tursko	93	2A	zámek	profánní	2A	zámek	profánní
	10.	Holubice	94	1A	dvůr	profánní	1B	dvůr	profánní
	11.	Slapy	110	1B	dvůr	profánní	-	-	-
SO ORP Beroun	12.	Vysoký Ujezd	68	2A	zámek	profánní	2A	zámek	profánní
	13.	Halouny	70	2A	dvůr	profánní	2A	dvůr	profánní
	14.	Skuhrov	71	1A	dvůr	profánní	1B	dvůr	profánní
	15.	Borek	83	1A	dvůr	profánní	1B	dvůr	profánní
	16.	Slavíky	85	1B	dvůr	profánní	-	-	-
SO ORP Dobříš	17.	Tmaň	86	2C	zámek	profánní	1C	zámek	profánní
	18.	Dobříš	76	2C	zámek	profánní	2C	zámek	profánní
SO ORP Hořovice	19.	Ouběnice	117	1B	dvůr	profánní	-	-	-
	20.	Hořovice	64	2A	zámek	kombinovaný	2A	zámek	kombinovaný
	21.	Lhotka	81	1A	dvůr	profánní	-	-	-
	22.	Osov	82	2C	zámek	profánní	2C	zámek	profánní

Tab. 1: Základní charakteristiky 22 lokalit vytipovaných dle projektu IGA ZF MENDELU (vlastní zpracování)

Obr. 15: Grafické znázornění počtu typů kompozice na II. vojenském mapování (vlastní zpracování)

5.5 Katalog lokalit

Katalog tvoří jednotlivé karty lokalit, které vycházejí z identifikovaných lokalit v rámci projektu IGA ZF MENDELU a nachází se v ORP Černošice, Beroun, Dobříš a Hořovice. Každé lokalitě jsou věnovány dvě strany katalogu. První strana lokality obsahuje základní údaje, charakteristiku signifikantních znaků dle projektu IGA ZF MENDELU, výčet památkově chráněných prvků, historický vývoj území, fotodokumentaci současného stavu a vyobrazení lokality na historických mapách (Müllerova mapa, mapa I., II. a III. vojenského mapování a Císařské povinné otisky stabilního katastru). Na druhé straně karty lokality je vyobrazen zákres kompozice v historii a následně v současnosti. Zároveň jsou tyto dva zákresy kompozic popsány, jak se proměňovaly v čase. Závěrem je kompozice komponované krajiny zařazena do kategorie dle stupně zachování. Přidanou hodnotou této práce je zjištění, zdali se dané kompozice propisují do nástrojů územního plánování a zdali je s nimi pracováno jako s komponovanou krajinou, kterou je třeba chránit.

1. Jeneč - 65

Základní informace

Kraj: Středočeský
Okres: Praha-západ
ORP: Černošice

k. ú.: Jeneč u Prahy (658260)
Obec: Jeneč
Část obce:

Charakteristika signifikantních znaků dle projektu IGA ZF MENDELU

Koncept: kombinovaný
Jádro: zámek

Kompoziční schéma: 2C

Státní památková péče

Poštovní stanice – KP, kat. č. 1000149731, **Zemědělský dvůr** – KP, kat. č. 1000126798,
Ochranné pásmo kláštera v Hájku – OP, kat. č. 1953388548

Historický vývoj území

První písemná zmínka o obci pochází z roku 1239, kdy ji vlastnil kladubský klášter. Původně zde stávaly dvě tvrze a několik samostatných dvorů, takže jednotlivé části obce mohly patřit různým majitelům. V polovině 16. století Šebestýán Plánský ze Seeberku scelil vlastnictví jednotlivých částí obce a Jeneč měla od té doby jediného vlastníka. Po zrušení poddanství v roce 1848 se Jeneč stala politickou obcí, tedy obcí se svojí samosprávou. V 50. letech 19. století se struktura státní správy poměrně rychle měnila. Po její stabilizaci v 60. letech 19. století byla Jeneč součástí soudního okresu Unhošť a politického okresu Smíchov a v roce 1893 se s celým soudním okresem Unhošť stala součástí nově vytvořeného politického okresu Kladno. Při novém ustavení krajů od 1. ledna 1949 byla Jeneč spolu s dalšími obcemi přeřazena z okresu Kladno do okresu Praha-západ, v němž setrvala i při reformě státní správy v roce 1960.

Fotodokumentace současného stavu

1 – dvůr, 2 – výklenková kaple s reliéfem snímání Krista z kříže, 3 – kaplička se zvoničkou, g – linie vedoucí od křížku (6) k sousednímu sídlu Hájek

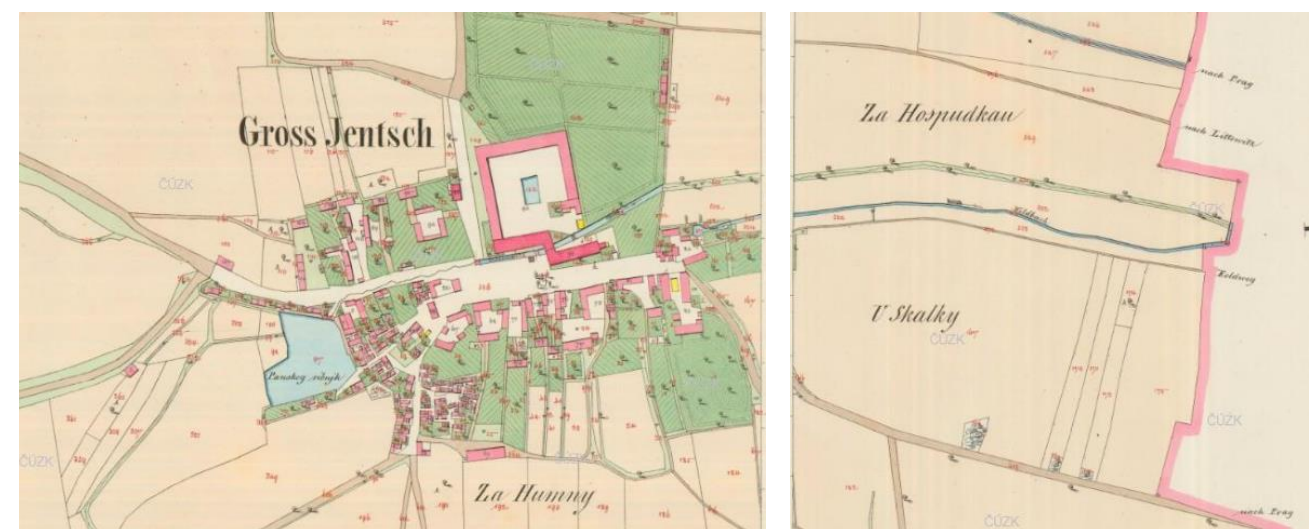
Müllerova mapa a mapa I. vojenského mapování

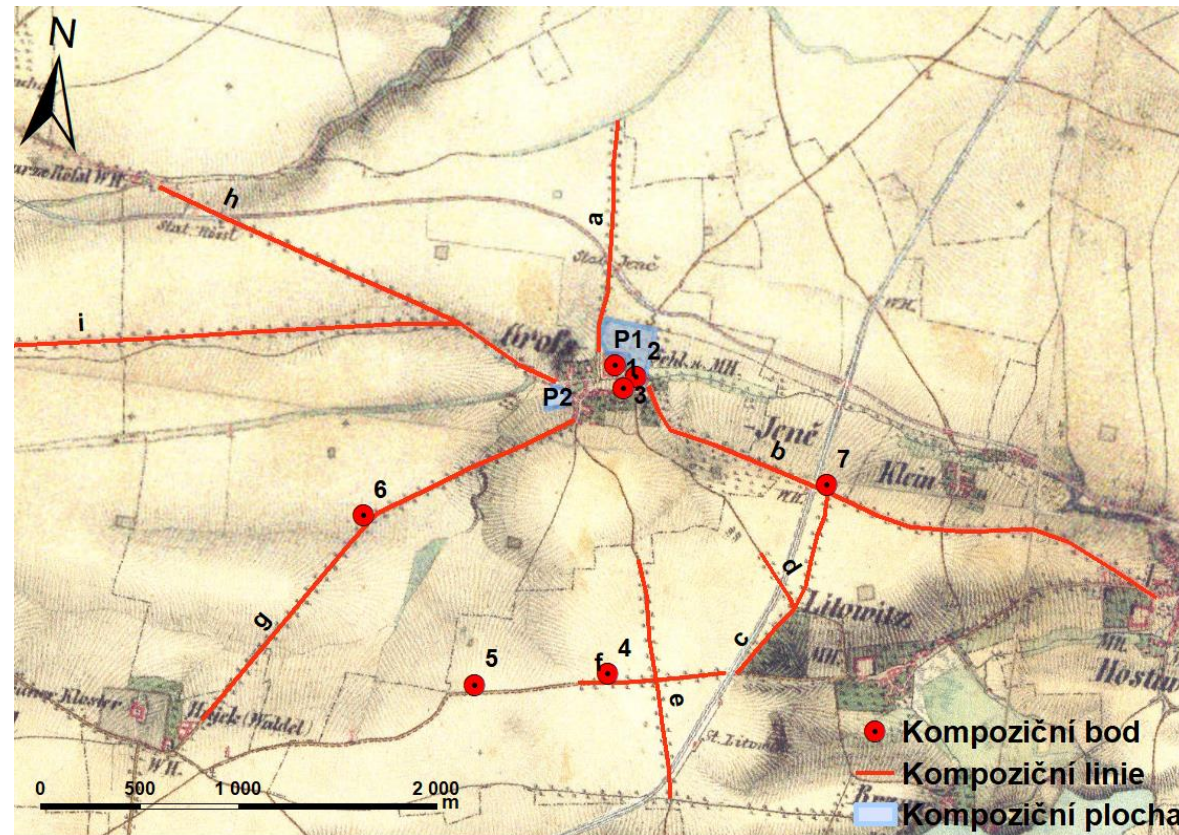
Mapa II. a III. vojenského mapování

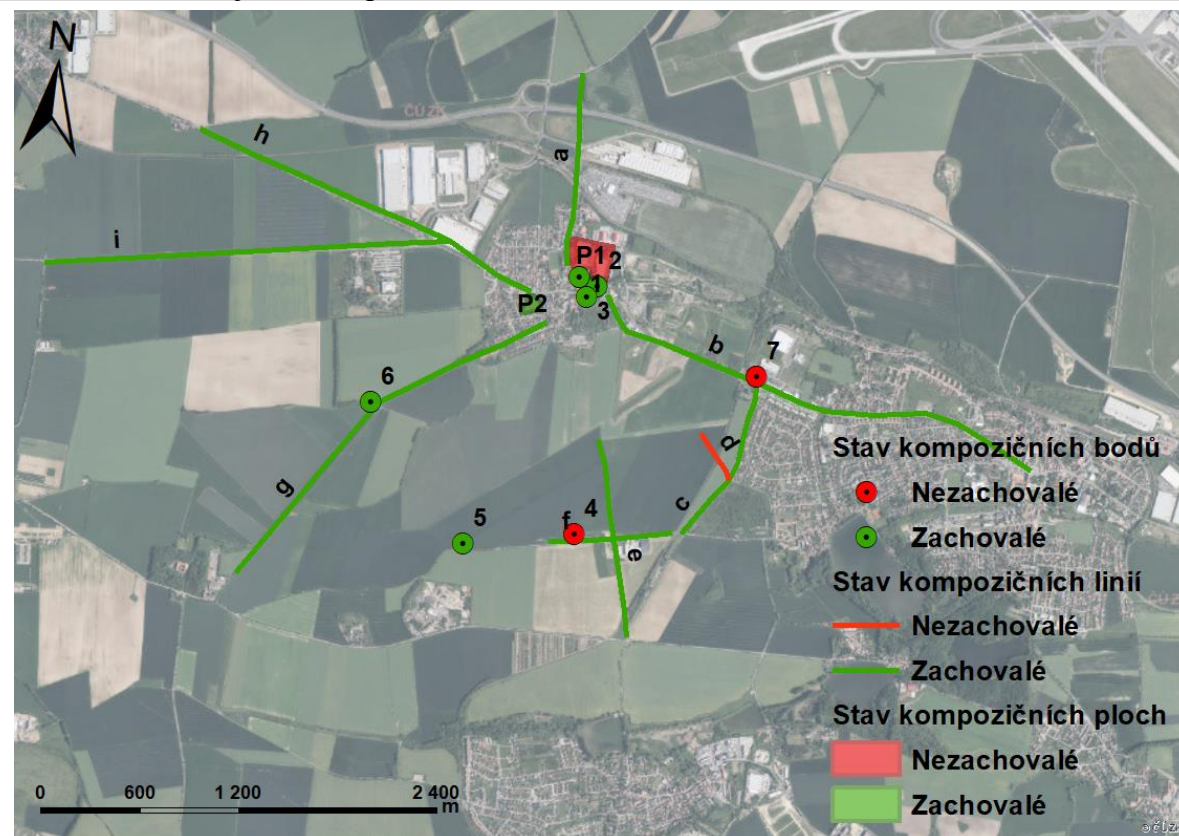
Císařské povinné otisky stabilního katastru

Krajinná kompozice

Stav a dochovanost krajinné kompozice

Kategorizace komponované krajiny dle zachování

- Částečně zachovalá komponovaná krajina

Popis kompozice

Jádrem krajinné kompozice je dle projektu IGA ZF MENDELU zámek, který nikdy v obci nebyl. Obec disponuje dvorem (1). Na dvůr navazuje rozlehlá zahrada (P1). Dalším bodovým prvkem je barokní výklenková kaple s reliéfem snímání Krista z kříže (2). Třetím bodovým prvkem je kaplička se zvoničkou z roku 1903 (3). Ostatními bodovými prvky (4-7) jsou křížky a kaple u cest. Od dvora (1) vede cesta s alejí (a), která končí ve volné krajině. Další cesty s alejemi (b, g, h, i) vedou přímo do sousedních sídel. Aleje (c, f) směřují ke křížkům v polích a aleje (d, e) končí ve volné krajině. Na konci cesty (h) se vyjímá Panský rybník (P2).

Kompoziční schéma odpovídá označení 2C dle projektu IGA ZF MENDELU, které obsahuje prvky jak bodové, liniové i plošné, které jsou vzájemně propojeny hmotnými vazbami.

Jádro kompozice je změněno ze zámku, který uvádí projekt, na dvůr.

Hodnocení stavu krajinné kompozice

V rámci této krajinné kompozice došlo k zániku některých bodových prvků (4, 7), kterými byly křížky u cest. Hlavní bodové prvky jsou zachovány a plně plní svou funkci. Taktéž je zachován i původní rybník (P2), který je obklopen zelení a mobiliářem. Bohužel zahrada (P1) u dvora dochována nebyla a v současné chvíli plní funkci průmyslového zázemí obce. Většina alejí (a, b, c, e, f, g, h, i) byla zachována v podobě komunikací, polních cest nebo jako výrazná linie v orné půdě. Alej (d) zanikla z důvodu vzniku půdního bloku.

Krajinná kompozice v nástrojích územního plánování

Územní plán města Jeneč (2016)

- územní plán obce navrhl zvětšení ekologicky stabilních ploch (i mimo prvky ÚSES). Jednalo se zejména o:
 - o zalesnění kolem areálu ŘLP
 - o izolační zeleň mezi západním obvodem obytného území a navrhovanou rozvojovou plochou pro komerční activity
 - o izolační zeleň v prostoru MÚK Jeneč a území ve vazbě na železniční stanici Jeneč; toto území je výrazně limitováno výškou (náletové roviny), a do jisté míry též ornitologickým ochranným pásmem letiště Ruzyně
 - o revitalizace koridoru Jenečského potoka včetně založení (obnovení) vodní plochy
 - o koridorem zeleně podél silnice II/606 (nyní I/6)
 - o parkovou úpravou v areálu Gardencentra Jeneč

Územní studie krajiny správního obvodu ORP Černošice (2019)

- Hostivicko, Jenečsko + Chýně
- zamezení stavební srůstání sídel – doplnění kvalitní rekreační zeleně v kontaktních prostorech mezi sídly a na jejich okraji
- rozšířit mokřadní a vodní plochy v nivě Litovického potoka
- minimalizace zásahů a zachování významu znaků krajinného rázu
- ochrana vegetačních prvků doprovodné zeleně podél vodních toků a podél cest
- vytváření pásů zeleně, lesoparků
- registrace VKP (Višňovka, bývalé lomy nad Jenečkem ad.)
- doplnění zeleně v krajině

2. Tachlovice - 67

Základní informace

Kraj: Středočeský
Okres: Praha-západ
ORP: Černošice

k. ú.: Tachlovice (764825)
Obec: Tachlovice
Část obce:

Charakteristika signifikantních znaků dle projektu IGA ZF MENDELU

Koncept: profánní
Jádro: zámek

Kompoziční schéma: 1A

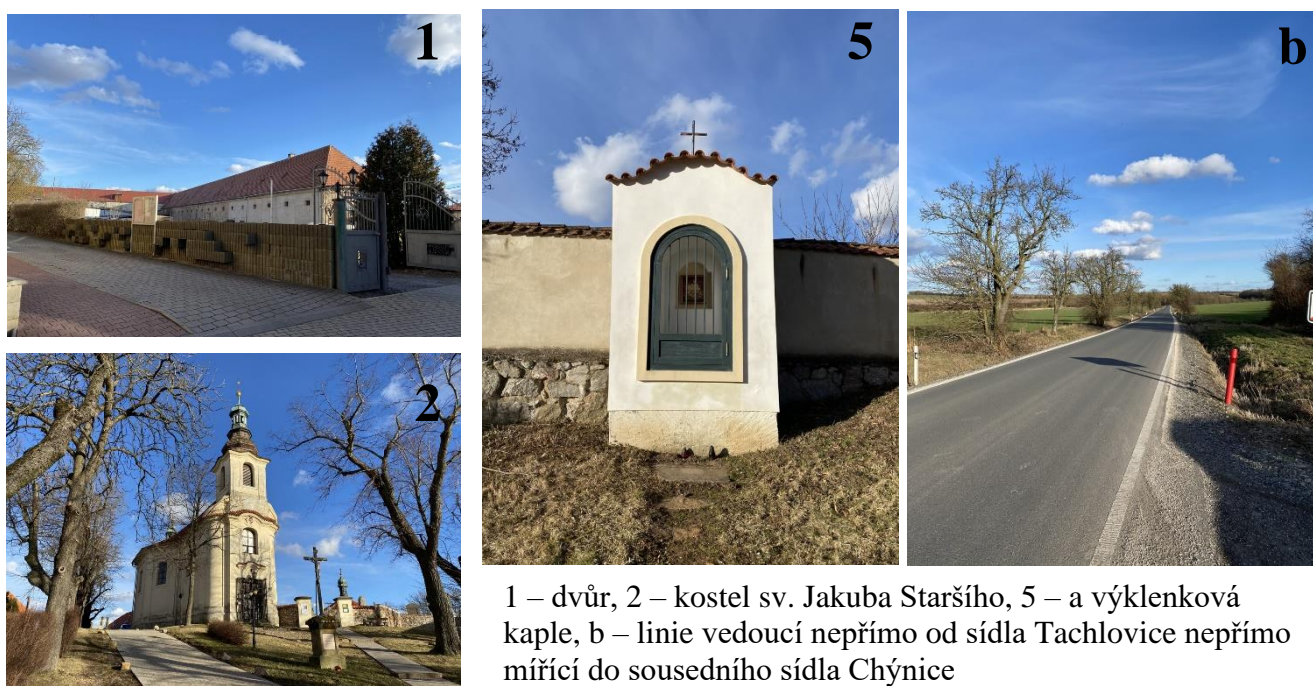
Státní památková péče

Kostel sv. Jakuba Většího – KP, kat. č. 1000134056, **Fara** – KP, kat. č. 1000136548, **Dolní mlýn Kalinův** – kat. č. 2000005647

Historický vývoj území

První písemná zpráva o existenci Tachlovic pochází ze 14.července 1234, kdy se v listině krále Václava I. pro břevnovský klášter uvádí jako svědek vladyka Gebhard z Tachlovic. Okolo roku 1350 patřil dvůr o dvou poplužích Tomáši, synu Bernarda, pražského měšťana. Jiná zpráva říká, že Tachlovice, západně od Ořecha, patřily od r. 1357 Konrádovi Klementerovi, také pražskému měšťanovi. Ten prodal tvrz a půl tachlovického dvora Oldřichu Příbramskému. Dne 25.května 1434 byla dobyta tachlovická tvrz, která byla pobořena a statek velice popleněn. Až v letech 1454 – 1469 se v Tachlovicích uvádějí noví majitelé, rytíř Bušek a jeho syn, rovněž Bušek, pražští konšelé, kterým snad náležel jen díl obce. V roce 1547 je dvůr uváděn jako „popustlý“ se dvěma poplužími, podací kostelní, krčmou, mlýnem a třemi rybníky. V letech 1623-1625 byla v nedalekém Hájku postavena loretánská kaple, jež se stala poutním místem pro široší okolí. Dokonce k ní bylo podél cesty z Prahy postaveno dvacet menších kaplí. Později byl přistaven i františkánský klášter.

Fotodokumentace současného stavu

Müllerova mapa a mapa I. vojenského mapování

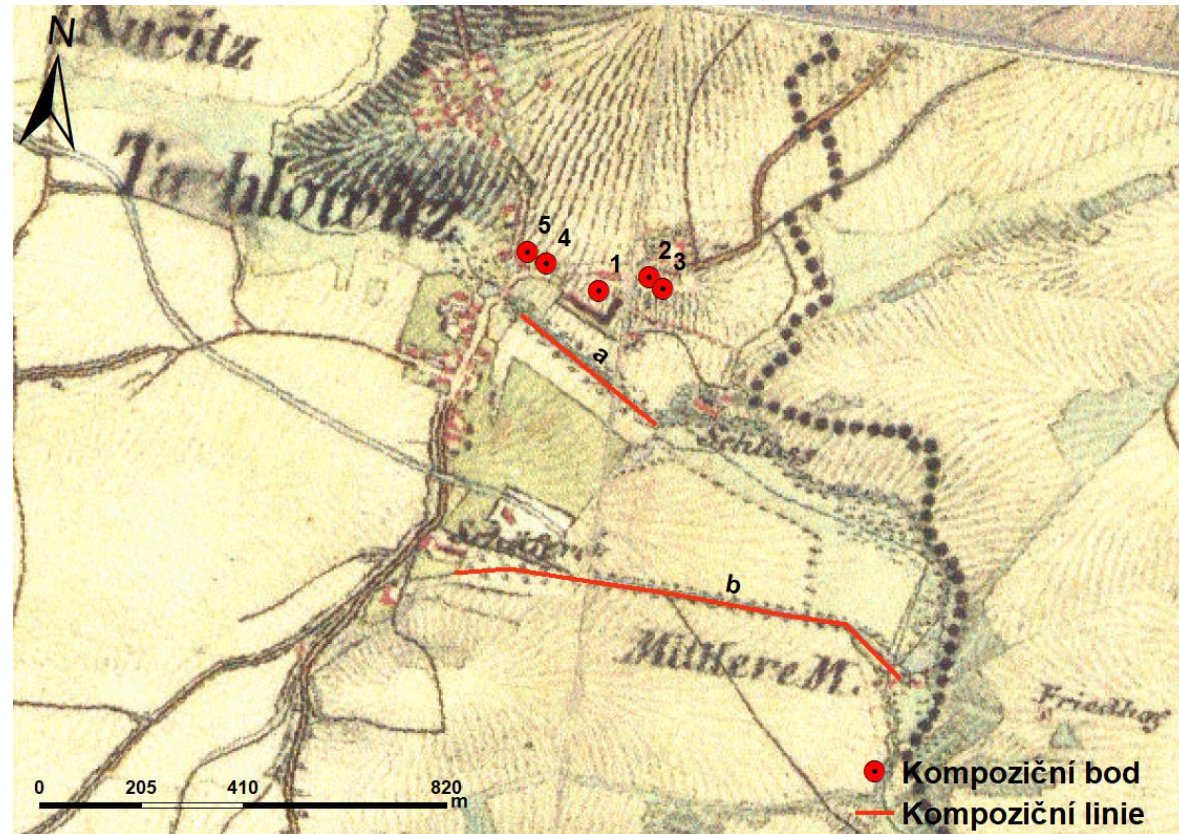
Mapa II. a III. vojenského mapování

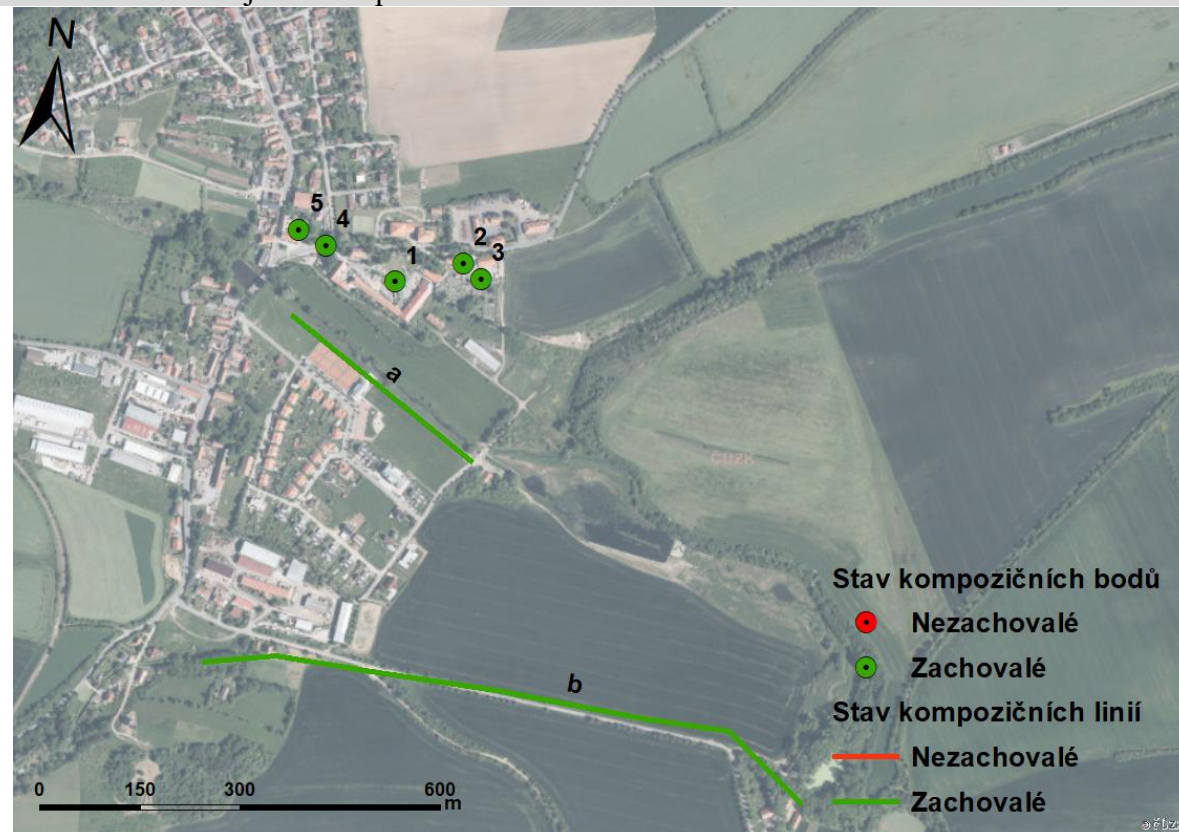
Císařské povinné otisky stabilního katastru

Krajinná kompozice

Stav a dochovanost krajinné kompozice

Kategorizace komponované krajiny dle zachování

- Zachovalá komponovaná krajina

Popis kompozice

Jádrem krajinné kompozice je dle projektu IGA ZF MENDELU zámek, který nikdy v obci nebyl. Obec disponuje dvorem (1). Dalšími bodovými prvky je kostel sv. Jakuba Staršího (2), hřbitovní kaple (3), kříž (4) a výklenková kaple (5). V této kompozici se vyskytují dvě linie, první kopíruje Radotínský potok (a) a druhou je cesta s alejí (b), která navazuje na cesty vedoucí do sousedních sídel.

Kompoziční schéma neodpovídá označení 1A dle projektu IGA ZF MENDELU. Spíše se jedná o označení 1B, kdy se jedná o lineární kompozici propojenou fyzickými vazbami a zachycuje nejjednodušší vazby mezi objekty.

Jádro kompozice je změněno ze zámku, který uvádí projekt, na dvůr.

Hodnocení stavu krajinné kompozice

V rámci této krajinné kompozice byly zachovány všechny bodové a liniové prvky až do současné chvíle. Dvůr (1) v současné chvíli slouží jako udržovaná zemědělská usedlost. Kostel sv. Jakuba Staršího (2), hřbitovní kaple (3), kříž (4) a výklenková kaple (5) jsou v reprezentativním stavu. Linie kolem Radotínského potoka (a) je tvořena doprovodnou zelení a součástí je stezka pro pěší. Linie (b) je zachována prostřednicím silnice 101 a z větší části je lemována stromořadím.

Krajinná kompozice v nástrojích územního plánování

Územní plán Tachlovice (2021)

- Hlavními prioritami návrhu ochrany přírodních hodnot jsou:
 - zamezení srůstání sídel, zachování volné krajiny mezi sídly
 - zachování a obnovení prostupnosti krajiny
 - návrh územního systému ekologické stability a systému rozptýlené zeleně v krajině
 - ochrana krajinného rázu
 - podpora zadržení vody v krajině a omezení vodní eroze

Územní studie krajiny správního obvodu ORP Černošice (2019)

- Údolí Radotínského potoka
- revitalizace úseků Radotínského potoka, které dosud nebyly zrevitalizovány – návaznost na revitalizaci v Tachlovicích
- doplnit stromořadí kolem cest, obnovit a doplnit polní cesty a remízky
- nově vymezit RBC Škrábek na lesní porost na ostroh, kde bývalo hradiště a jsou zde přírodní a přírodě blízká lesní společenstva (dubohabřina)

3. Dobřichovice - 69

Základní informace

Kraj: Středočeský
Okres: Praha-západ
ORP: Černošice

k. ú.: Dobřichovice (627810)
Obec: Dobřichovice
Část obce:

Charakteristika signifikantních znaků dle projektu IGA ZF MENDELU

Koncept: profánní
Jádro: zámek

Kompoziční schéma: 2B

Státní památková péče

Vila Pellé – KP, kat. č. 1000162677, **Sousoší Kalvárie** – KP, kat. č. 1000147638, **Sloup se sochou Immaculaty** – KP, kat. č. 1000151076_0006, **Mlýn a vodní elektrárna** – kat. č. 2000004871, **Zámek** - KP, kat. č. 1000151076, **Frantova vila** – KP, kat. č. 1000129178

Historický vývoj území

Původní osídlení stálo v místech dnešního Karlíka, 1,5 km vzdáleného. Usadil se zde slovanský rod Dobřichův, po kterém byla osada nazvána. Sídlo Dobřichovo s opevněným hrádkem a románskou rotundou v Karlíku a s tvrzí, chránící brod přes řeku Berounku, náleželo pod moc českých knížat a králů. První písemná zmínka o Dobřichovicích pochází z 6.dubna 1253, kdy český král Václav I potvrdil jejich darování Řádu Křižovníků. Za husitských válek přišli Křižovníci jako katolický řád o Dobřichovice, tvrz u řeky byla rozbořena a obec vystřídala několik majitelů. V roce 1505 jsou zase zpět v řádovém majetku. O obnovu a rozšíření se zasloužil velmistr Hynek Berka z Dubé, který dal na místě tvrze postavit renesanční zámek, nadále letní sídlo velmistrů a založil "panskou zahradu", dnešní park proti obecnímu úřadu. Obec utrpěla za třicetileté války, kdy byla v roce 1631 spolu se zámek vypálena Švédy a zámek byl poté rekonstruován. V roce 1679 za převora a pozdějšího velmistra Pospíchala byla k zámku přistavena kaple sv. Judy Tadeáše. V roce 1779 zámek opět vyhořel a byl přestavěn do dnešní, pozdně barokní podoby.

Fotodokumentace současného stavu

Müllerova mapa a mapa I. vojenského mapování

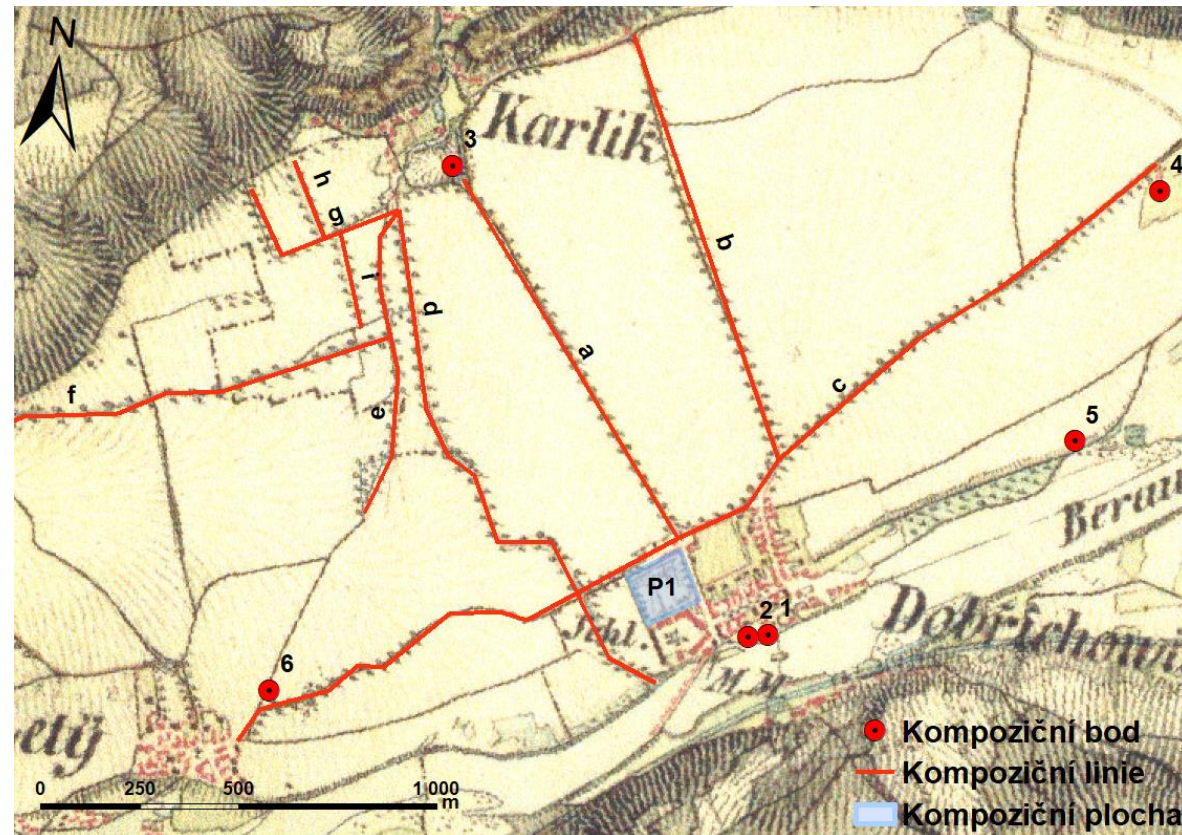
Mapa II. a III. vojenského mapování

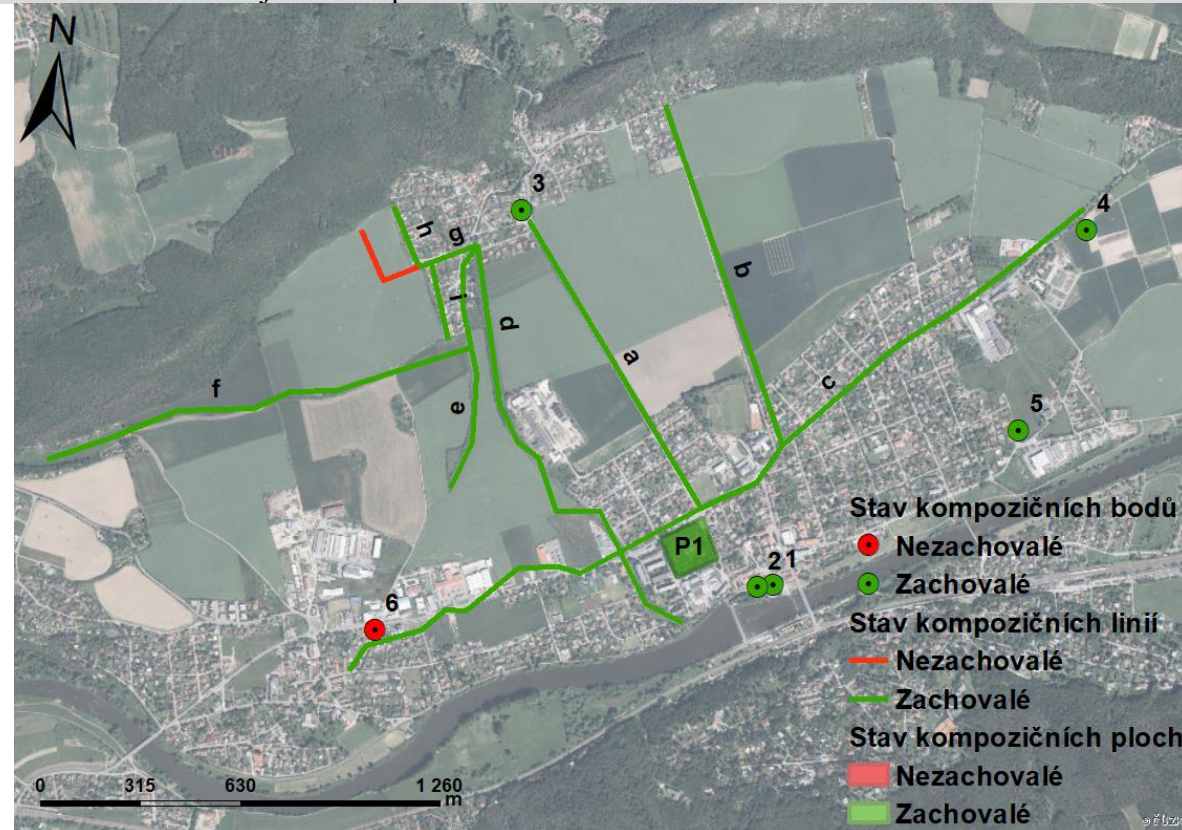
Císařské povinné otisky stabilního katastru

Krajinná kompozice

Stav a dochovanost krajinné kompozice

Kategorizace komponované krajiny dle zachování

- Zachovalá komponovaná krajina

Popis kompozice

Jádrem krajinné kompozice je zámek Dobřichovice (1). Spolu s výstavbou zámku byla zbudována i panská zahrada (P1). Dalším bodovým prvkem je barokní kaple sv. Judy Tadeáše (2), která tvoří západní křídlo dobřichovského zámku. Třetím bodovým prvkem je v této kompozici kostel sv. Martina a Prokopa (3), který je součástí hřbitova Karlík. Od tohoto kostela (3) vede cesta s alejí (a), která končí na začátku zastavěného území Dobřichovic. Tato kompozice je velice bohatá na liniové prvky, kterými jsou cesty lemované alejemi (a-i). Tyto cesty (a, c) propojují Dobřichovice s Karlíkem nebo se sousední obcí Lety. Zároveň byla cesta (c) komunikací, která směřovala přes Černošice k Praze a podél které se nacházely křížky (4, 6). Další kříž (5) se nacházel mimo hlavní cesty.

Kompoziční schéma odpovídá označení 2B dle projektu IGA ZF MENDELU. Obsahuje prvky jak bodové, liniové i plošné, které jsou vzájemně propojeny hmotnými vazbami.

Hodnocení stavu krajinné kompozice

V rámci této krajinné kompozice došlo k zániku části aleje (g). Důvodem zániku byl vznik půdního bloku. Dalším zaniklým prvkem je kříž (6) u cesty (c). Hlavní bodové prvky jsou zachovány a plně plní svou funkci. Taktéž je zachována i původní panská zahrada (P1), která v současné době plní funkci zalesněného parku s cestami a příslušným mobiliářem. Alej (a) je v současné době obohacena mramorovými sochami, které jsou vybudovány od obce Karlík až k současné hlavní komunikaci Pražská. Alej (c) byla z velké části obestavěna domy a namísto vzrostlých stromů vznikl chodník pro chodce. V nezastavěné části je liniový prvek (c) stále tvořen vzrostlými stromy. Liniový prvek (d) je v současné době tvořen úzkou nezpevněnou cestou pro pěší a je lemován křovinami. Právě tuto cestu podél Karlického potoka se snaží územní plan obce Dobřichovice obnovit a umístit zde stromořadí.

Krajinná kompozice v nástrojích územního plánování

Územní plán Dobřichovice (2021)

- v severní rovině doplňuje stromořadí podél stávajících i navrhovaných příčných cest
- doplňují systém stávajících cest propojující město a volnou krajinu o:
 - pěší cestu podél Karlického potoka
 - cesty do krajiny na sever od města
 - cestu po severní hranici města
- doplňují interakční prvky, kterými by měla být liniová doprovodná vegetace podél cest, kterou bude tvořit stromořadí podél silnice s pásem travinobylinného porostu nebo pásem keřů (šířka pásu je stanovena min. 2 m.)

Územní studie krajiny správního obvodu ORP Černošice (2019)

- vytváření hodnotného krajinného a přírodního prostředí, jehož těžištěm je řeka Berounka a související systém ekologické stability
- ochrana proti dalšímu růstu zastavěného území a zejména proti srůstání obcí – doplnění kvalitní rekreační zeleně v kontaktních prostorech mezi sídly
- rozšíření veřejné zeleně v obcích

4. Trnová - 72

Základní informace

Kraj: Středočeský
Okres: Praha-západ
ORP: Černošice

k. ú.: Trnová u Jíloviště (660183)
Obec: Trnová
Část obce:

Charakteristika signifikantních znaků dle projektu IGA ZF MENDELU

Koncept: profánní
Jádro: zámek

Kompoziční schéma: 2A/2B

Státní památková péče

Kostel sv. Ducha – KP, kat. č. 1000147639, **Zámek** – KP, kat. č. 1000123691

Historický vývoj území

Roku 1342 Břevnovský klášter pověřil vladyky z Kosoře založit vesnici Trnová, jíž přiznal právo zřídit krčmu, kovárnu, mlýn a lazebnu, zároveň byly položeny základy kostela sv. Ducha. Z 1. poloviny 14. století se dochoval gotický portál zazděný na severní straně. Kostel je poprvé písemně doložen k roku 1359, a to jako farní. Nejstarší, barokní část zámku, jednopatrové stavení obdélníkového půdorysu s mansardovou střechou s vikýří, byla vystavěna roku 1688 jako ubytování pro dominikány od sv. Jiljí z Prahy. Ve 20. letech 18. století vznikl v areálu zámku panský velkostatek. Dne 12. listopadu 1759 koupil Trnovou za 20 300 zlatých rytíř Kristián Josef Paulin von Gfässer, pán na Bratronicích, absolvent filozofických a právnických studií, a s manželkou zde zplodil a vychoval řadu dětí. Během jeho třicetiletého vlastnictví začalo být toto panské sídlo označováno jako zámek a bylo výrazně rozšířeno, klasicistní zámek z této doby byl dvoupatrový.

Fotodokumentace současného stavu

Müllerova mapa a mapa I. vojenského mapování

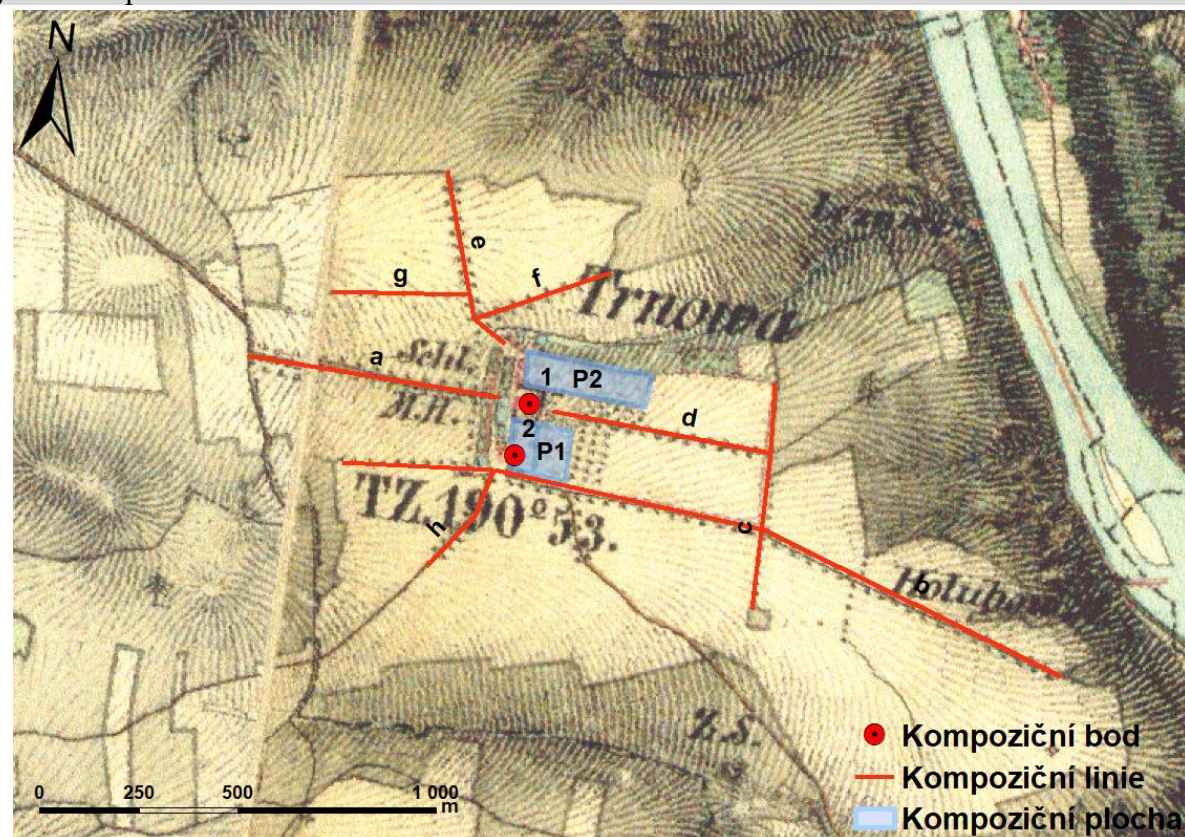
Mapa II. a III. vojenského mapování

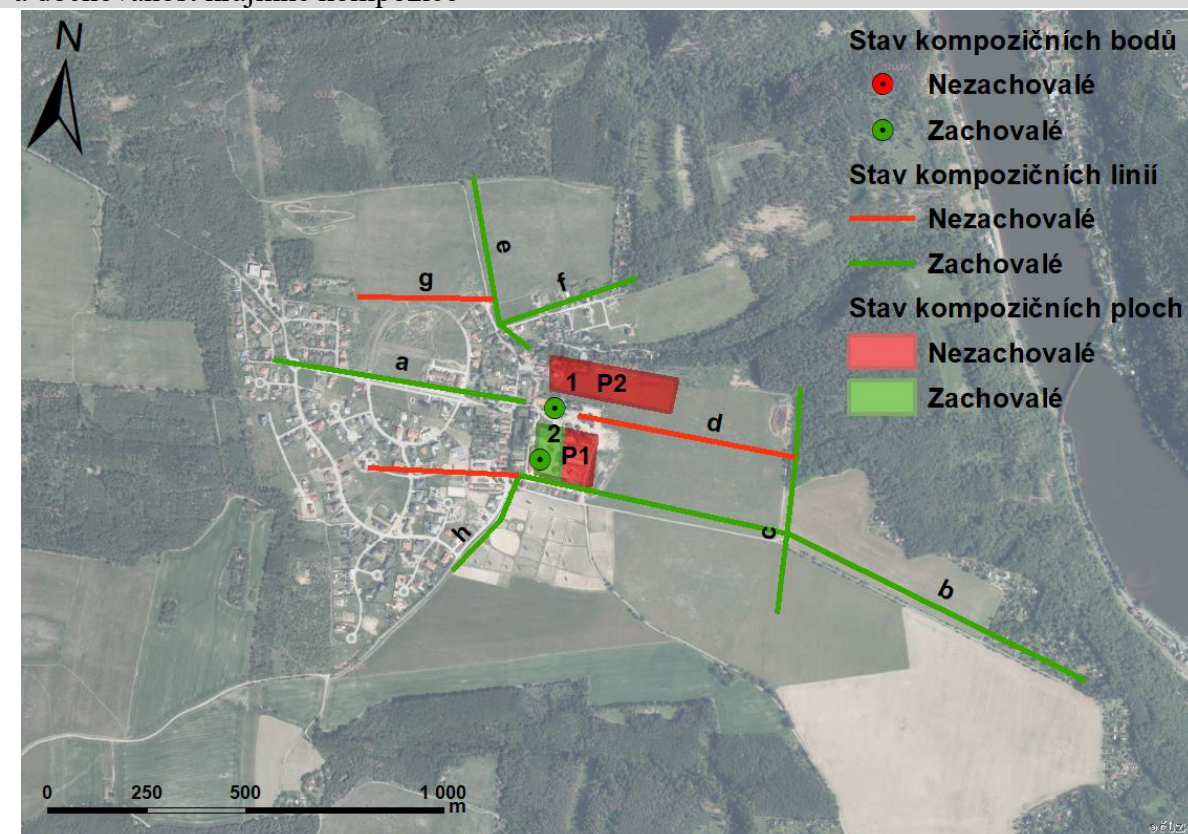
Císařské povinné otisky stabilního katastru

Krajinná kompozice

Stav a dochovanost krajinné kompozice

Kategorizace komponované krajiny dle zachování

- Poškozená komponovaná krajina

Popis kompozice

Jádrem krajinné kompozice je zámek Trnová (1), na který navazovaly dvě zahrady (P1, P2). Dalším bodovým prvkem je kostel sv. Ducha (2). Tato kompozice je velice bohatá na liniové prvky, kterými jsou cesty lemované alejemi (a-h). Cesty (a, d) přímo směřují k zámku Trnová. Cesta (a) je hlavní přístupovou komunikací do Trnové z jiných okolních sídel. Linie (c) přímo směřuje k hřbitovu Trnová. Všechny ostatní cesty s alejemi končí ve volné krajině nebo se postupně proměňují v obyčejnou cestu.

Kompoziční schéma odpovídá označení 2A/2B dle projektu IGA ZF MENDELU, z důvodu složitější kompozice, které jsou rozlehlejší. Obsahuje prvky jak bodové, liniové i plošné, které jsou vzájemně propojeny hmotnými vazbami.

Hodnocení stavu krajinné kompozice

V rámci této krajinné kompozice došlo k zániku některých alejí (část b, d, g), kdy aleje (část b, g) zanikly z důvodu velkého rozvoje obce. Hlavní bodové prvky jsou zachovány a plně plní svou funkci. Zachována je i menší část původní zahrady (P1), která v současné době plní funkci relaxační zahrady, která je určena pro pořádání společenských akcí. Druhá část zahrady (P2) zanikla a částečně ustoupila výstavbě rodinných domů.

Krajinná kompozice v nástrojích územního plánování

Územní plán Trnová (2013)

- Hlavní zásady přístupu k ochraně a tvorbě krajiny:
 - o Při zásazích do území maximálně chránit veškerou vzrostlou zeleň, uchovat veškeré významné krajinné fenomény,
 - o uchovat a podporovat rozvoj přirozeného geofondu krajiny, zeleň k novým výsadbám vybírat pouze z domácích, popřípadě zdomácnělých druhů,
 - o zajišťovat příznivé působení na okolní ekologicky méně stabilní části krajiny a jejich prostorové oddělení,
 - o podporovat polyfunkční využívání krajiny,
 - o zakládat zeleň kvalifikovaně podle schválených projektů pod odborným vedením,
 - o následně pravidelně udržovat založené plochy zeleně,
 - o pečovat o čistotu vodotečí na celém správním území a dbát o její technickou údržbu

Územní studie krajiny správního obvodu ORP Černošice (2019)

- Cukrák, Jíloviště
- chránit a posilovat stávající přírodní a kulturně historické hodnoty chráněných prvků přírody a chráněných území, zejména Přírodního parku Hřebeny, prameniště a mokřady (Močidla, Jezera, Mladčina)
- stabilizovat plochy nelesní zeleně, posilovat jejich zastoupení ve volné krajině – návrh ochranných pásů lesních okrajů, stromořadí podél cest, remízy v blocích orné půdy
- zachovat a podporovat plnohodnotnou prostupnost krajiny ve volné krajině, doplnění cestní sítě včetně doprovodné zeleně
- zpřesnění a doplnění RBC Jílovišťské lesy

5. Psáry - 73

Základní informace

Kraj: Středočeský
Okres: Praha-západ
ORP: Černošice

k. ú.: Psáry (736422)
Obec: Psáry
Část obce:

Charakteristika signifikantních znaků dle projektu IGA ZF MENDELU

Koncept: profánní
Jádro: dvůr

Kompoziční schéma: 1A

Státní památková péče

Kostel sv. Václava – KP, kat. č. 1000132128

Historický vývoj území

První zpráva o vsi je z roku 1088, kdy zde král Vratislav daroval Kapitulě Vyšehradské čtyři lány a hrncíře. Již v té době byla ves rozdělena na více vrchností, kromě Kapituly Vyšehradské tu měl majetek klášter Svatojiřský, ve 14. století získal v Psárech jmění i klášter Zbraslavský a Karlova univerzita, v téže době tu měl statek také Jaklík – konšel z Jílového. Zdá se, že v době předhusitské bylo v Psárech více poplužních dvorů. V historických pramenech se pak objevují dvě tvrze, z nichž první se váže ke dvoru koleje Karlovy a druhá ke dvoru, který byl v majetku měšťana Jaklíka. Jeden z dvorů byl od roku 1378 majetkem Koleje Karlovy. Král Václav IV. začátkem 15. století daroval kolejní statek v Psárech s dvorem poplužním a tvrzí za věrné služby Zikmundovi Vokovi z Valdštejna. Poplužní dvůr v Psárech vlastnili od roku 1398 vladykové Kolmanové z Libře, kteří současně drželi i blízkou Libeř, od roku 1475 pak již jen její menší část s věžovitou tvrzí.

Fotodokumentace současného stavu

Müllerova mapa a mapa I. vojenského mapování

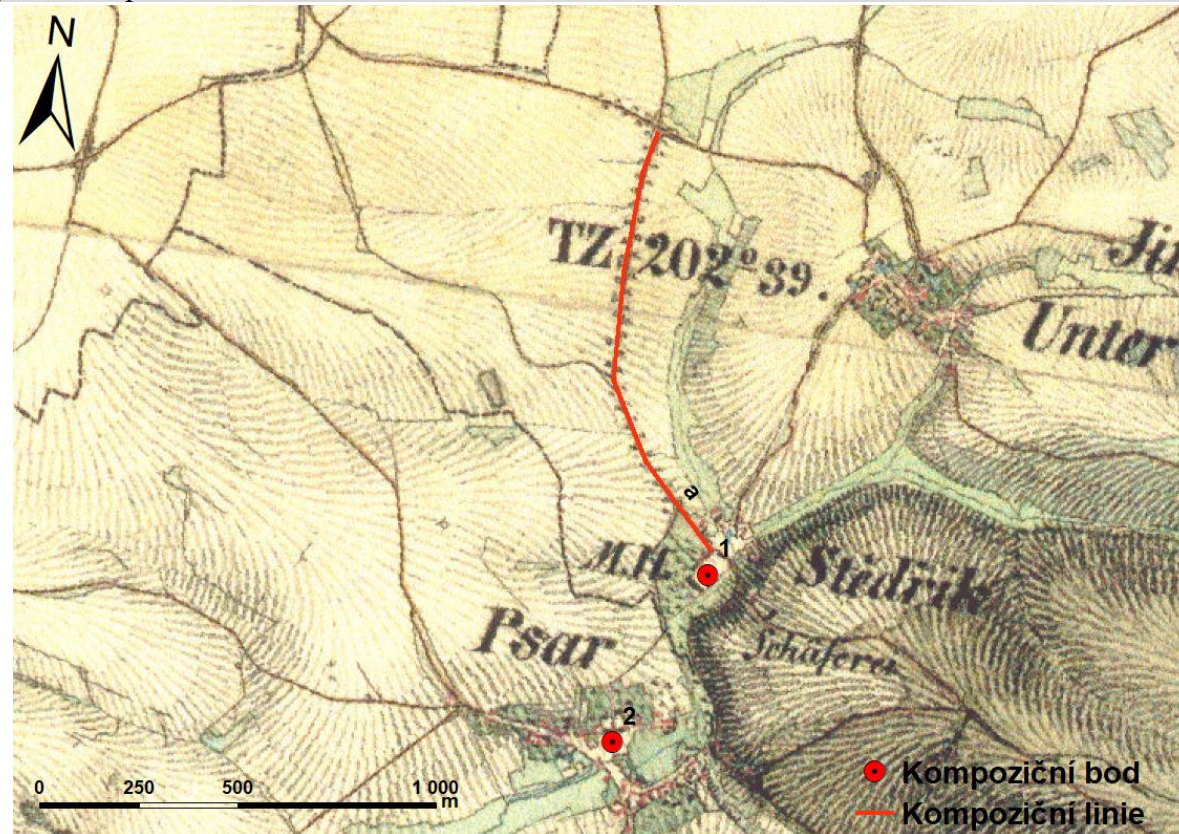
Mapa II. a III. vojenského mapování

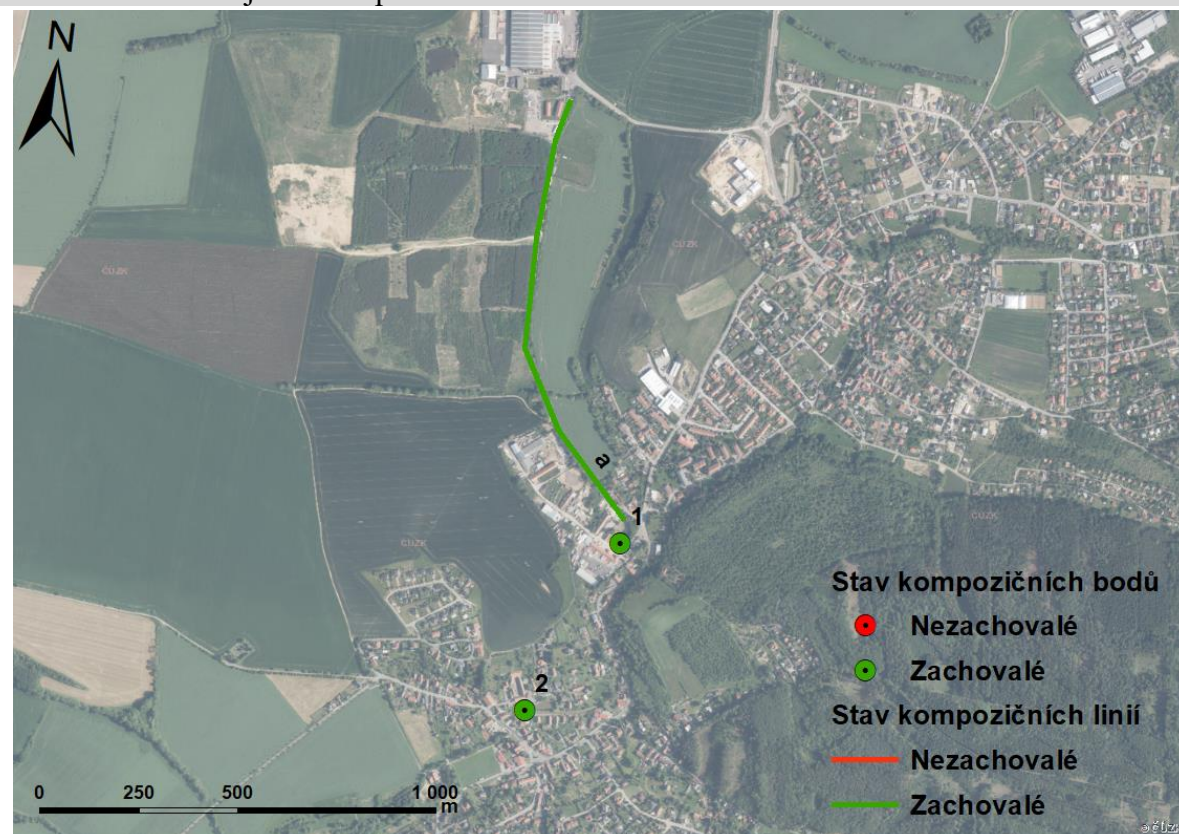
Císařské povinné otisky stabilního katastru

Krajinná kompozice

Stav a dochovanost krajinné kompozice

Kategorizace komponované krajiny dle zachování

- Zachovalá komponovaná krajina

Popis kompozice

Jádrem krajinné kompozice je dvůr (1), na který navazovala cesta lemovaná alejí (a). Tato cesta dále pokračovala jako obyčejná cesta bez strmořadí a vedla do okolních sídel Jesenice nebo Zlatníky. Druhým bodovým prvkem je zvonička (2) u Záhořanského potoka.

Kompoziční schéma odpovídá označení 1A dle projektu IGA ZF MENDELU, kdy se jedná o lineární kompozici propojenou fyzickými vazbami a zachycuje nejjednodušší vazby mezi objekty.

Hodnocení stavu krajinné kompozice

V rámci této krajinné kompozice byly zachovány všechny prvky. Jedna polovina dvoru (1) je bohužel v havarijním stavu, naopak ta druhá je zrekonstruovaná a plně využívána. Linie (a) je zachovaná jako polní cesta s doprovodnou zelení, která končí u cihelny. Taktéž je zachována i zvonička (2), která ve svém okolí disponuje vzrostlými stormy a tvoří tak hezké místo v obci.

Krajinná kompozice v nástrojích územního plánování

Územní plán Psáry – změna č. 5 (2012)

- Změna č. 5 územního plánu respektuje a v dotčeném území upřesňuje trasu VPS D005 (dle ZÚR SK). Koridor pro umístění této trasy je územní rezervou. Trasa je zpřesněna s ohledem na dané podmínky v zastavitelném území:
 - o Ochrana aleje vedoucí k hřbitovu
- Ke snížení účinnosti jevů vyvolaných nízkou retencí, vodní a větrnou erozí a souvisejících negativních dopadů do životního prostředí změna č. 5 ÚPnSÚ navrhuje na západní a severozápadní straně zastavitelného území obce souvislý pás přírodních ploch smíšených nezastavěného území. Tato plocha mimo zlepšení životního prostředí vytvoří přirozenější přechod mezi zástavbou a volnou krajinou a umožní případné propojení lokálního systému ekologické stability v potřebném severojižním směru

Územní studie krajiny správního obvodu ORP Černošice (2019)

- Psársko
- maximálně chránit dosud nezastavěné plochy zeleně, tzn. dokončit registraci všech navrhovaných VKP na území obce Psáry a nepovolit v těchto plochách žádnou výstavbu
- revitalizace vodních toků přírodě blízkým způsobem
- zvýšení retenční schopnosti území a zajištění protipovodňové ochrany obce – jedná se o místa, kde dřív byly mokřady, rybníčky (i občasné) a rozlivové louky, zejména v povodí Sulického potoka (přítok Záhořanského potoka)

6. Libeň u Dolních Břežan - 74

Základní informace

Kraj: Středočeský
Okres: Praha-západ
ORP: Černošice

k. ú.: Libeň u Libeře (682551)
Obec: Libeň
Část obce: Libeň

Charakteristika signifikantních znaků dle projektu IGA ZF MENDELU

Koncept: profánní
Jádro: dvůr

Kompoziční schéma: 1A

Státní památková péče

Kostel sv. Jiljí – KP, kat. č. 1000146846, **silniční most** – KP, kat. č. 1000141163

Historický vývoj území

Nejstarší písemná zmínka o obci pochází z roku 1115 jako jedna z vesnic kláštera v západočeských Kladrubech. Později patřila obec zbraslavskému klášteru a poté se v jejím držení střídala drobná šlechta – například rod Benedů z Nečtin či Voděradských z Hrušova. Koncem 16. století Libeň krátce patřila také Vilému z Rožmberka a alchymistu Edwardu Kelleymu. Od roku 1715 byla Libeň součástí arcibiskupského panství Dolní Břežany. Samostatnou obcí se stala roku 1920 a byla jí až do roku 1960. Od středověku zde existoval velký poplužní (hospodářský) dvůr a ovčín. Středověká tvrz se nacházela pravděpodobně v areálu dvora a zcela zanikla. Libeňským rodákem je akademický malíř Jan Pašek.

Fotodokumentace současného stavu

Müllerova mapa a mapa I. vojenského mapování

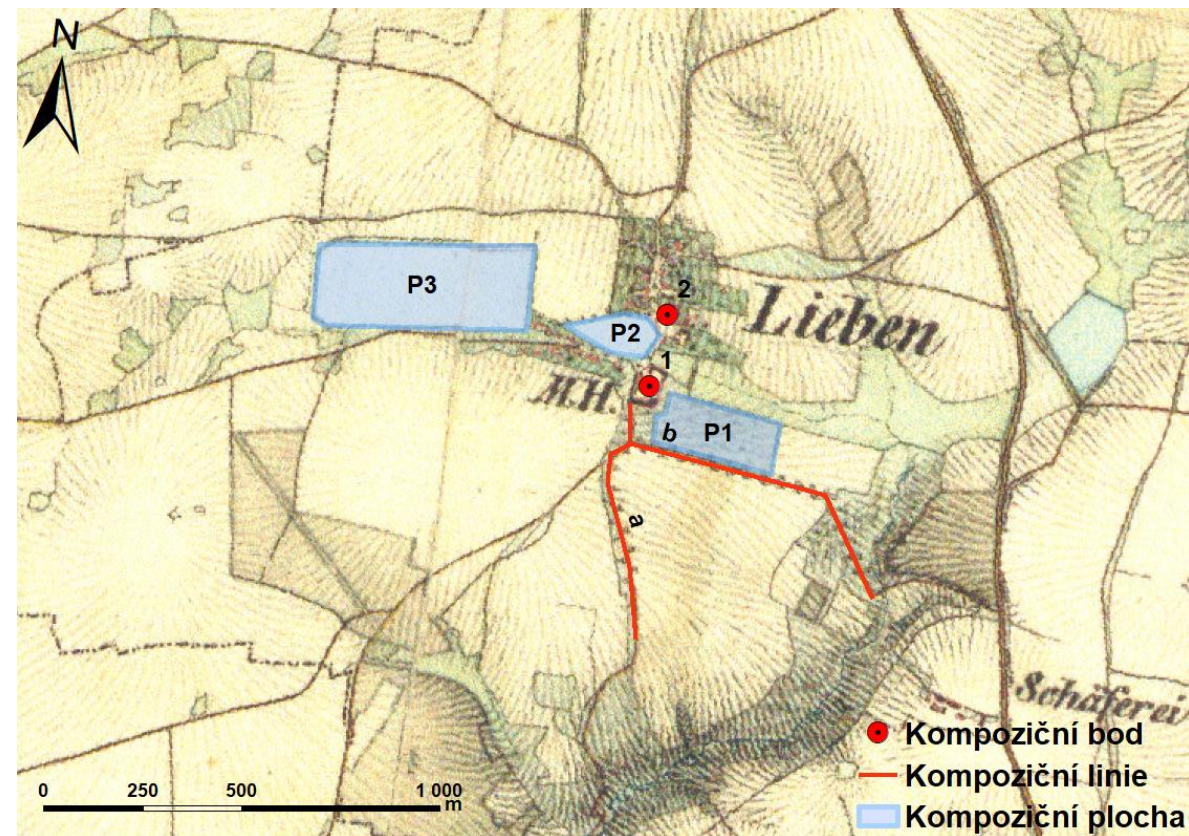
Mapa II. a III. vojenského mapování

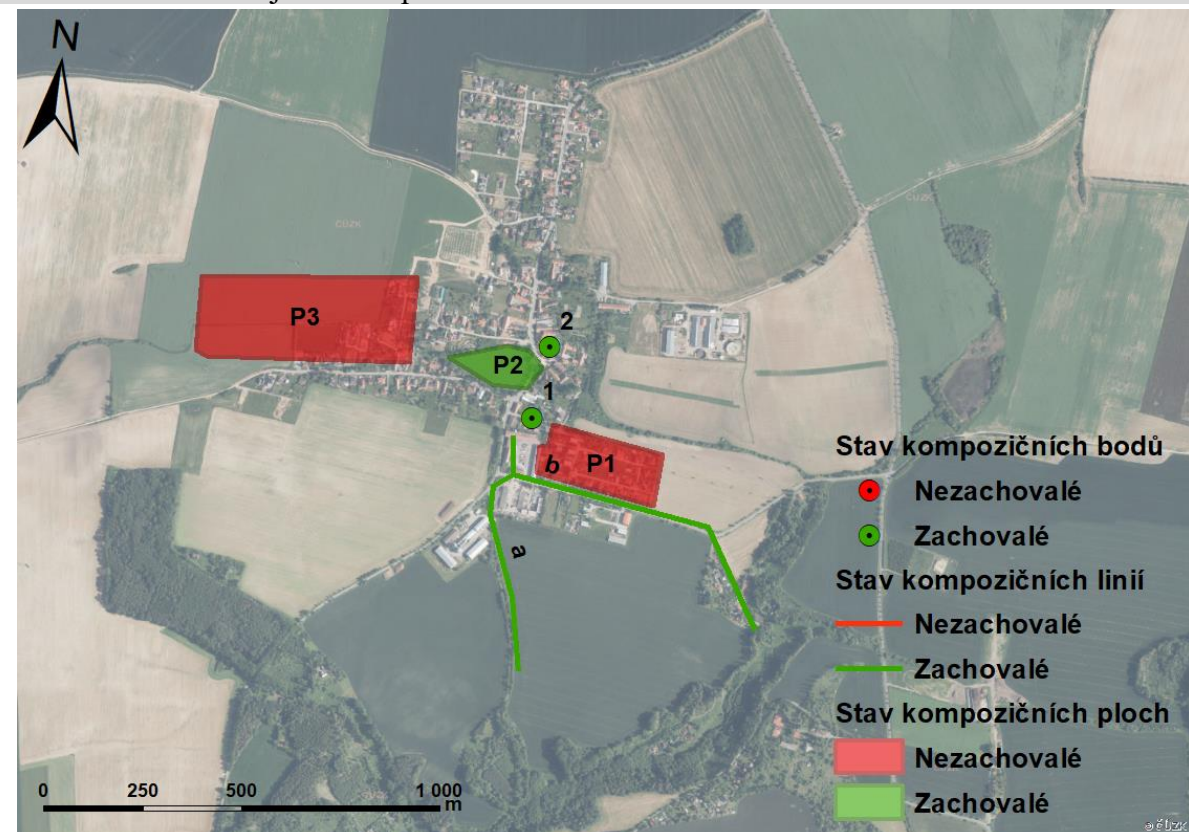
Císařské povinné otisky stabilního katastru

Krajinná kompozice

Stav a dochovanost krajinné kompozice

Kategorizace komponované krajiny dle zachování

- Poškozená komponovaná krajina

Popis kompozice

Jádrem krajinné kompozice je dvůr (1), na který navazovala zahrada (P1) a cesty lemované alejemi (a, b). Obě tyto cesty vedly do blízkých lesů a dále pokračovaly do sousedních sídel. Druhým bodovým prvkem je zvonička Libeň (2) u Návesního rybníka (P2). Další velkou kompoziční plochou je rybník (P3).

Kompoziční schéma neodpovídá označení 1A dle projektu IGA ZF MENDELU. Spíše se jedná o označení 2A, z důvodu složitější kompozice, které jsou rozlehlejší. Obsahuje prvky jak bodové, liniové i plošné, které jsou vzájemně propojeny hmotnými vazbami.

Hodnocení stavu krajinné kompozice

V rámci této krajinné kompozice nebyly zachovány dvě velké kompoziční plochy (P1, P3). Z původního rybníka (P3) se z části stalo nově zastavěné území obce a z části orná půda a ze zahrady (P1) u dvora se stala nová čtvrť rodinných domů. Návesní rybník (P2) je dochován a obohacen vzrostlou zelení s městským mobiliářem, který může sloužit k trávení volného času. Dvůr (1) zůstal zachován v podobě zemědělského podniku a zvonička (2) byla také zachována. Linie (a) je zachována jako pěší propojení do blízkých lesů a okolních obcí, např. Okrouhlo. Linie (b) je zachována jako dopravní komunikace směřující do obcí Libeň a Dolní Břežany.

Krajinná kompozice v nástrojích územního plánování

Územní plán Libře (2019)

- Konceptce využití krajiny staví na zachování stávající struktury lesních ploch a intenzivně využívané orné půdy. Je však doplněn chybějící systém ekologické stability (ÚSES) – zejména v okolí Libně, ale i krajinná zeleň podél vodních toků a komunikací. Zmeliorované úseky vodních toků jsou navrženy k revitalizaci. Dále jsou navržena opatření pro podporu krátkodobé rekreace v krajině (zejména cyklistické trasy a stezky), s čímž souvisí též obnova několika polních cest

Územní studie krajiny správního obvodu ORP Černošice (2019)

- Plošina Libeňsko Psárvská
- opatření směřující ke zlepšení schopnosti krajiny zadržovat vodu, tj. obnova ekostabilizačních funkcí vodních a na vodu vázaných ekosystémů (založení TTP v místech, kde dříve bývaly louky a mokřady dle stabilního katastru)
- odbahnění rybníků; rybník Pytlík možno využívat i jako přírodní koupadlo
- zvýšení retenčního potenciálu koryt vodních toků
- revitalizace horního úseku Libeňského potoka a jeho okolí, do mokřadů ve spodním úseku nezasahovat
- zlepšit prostupnost územím, tj. obnova historických polních cest ve směru na Dolní Břežany, Zlatníky, Psáry včetně založení doprovodné zeleně
- zvýšení podílu dalších krajinných prvků (mezí, remízků)

7. Mníšek pod Brdy - 75

Základní informace

Kraj: Středočeský
Okres: Praha-západ
ORP: Černošice

k. ú.: Mníšek pod Brdy (697621)
Obec: Mníšek pod Brdy
Část obce:

Charakteristika signifikantních znaků dle projektu IGA ZF MENDELU

Koncept: profánní
Jádro: zámek

Kompoziční schéma: 1A/1B

Státní památková péče

Ochranné pásmo zámku a města Mníšek pod Brdy – OP, kat. č. 1063136196, **Mníšek pod Brdy** – PZ, kat. č. 1000084433, **Kaple Navštívení Panny Marie** – tzv. Malá Svatá Hora – KP, kat. č. 1000129443, **Kaple** – KP, kat. č. 1000121886, **Měšťanský dům** – KP, kat. č. 1000149945, **Socha sv. Jana Nepomuckého** – KP, kat. č. 1000127961, **Kláster Skalka, poutní místo** – KP, kat. č. 1000129377, **Kostel sv. Václava** – KP, kat. č. 1000140961, **Zámek** – KP, kat. č. 1000128897

Historický vývoj území

První písemná zmínka o Mníšku je z roku 1348. Objevuje se v zákoníku Karla IV. Maiestas Carolina, v němž král nařizuje, aby tvrz a městyň Mníšek navždy zůstal majetkem koruny a byl propůjčován pouze na omezenou dobu královským manům. Historie a osud Mníšku byl odjakživa spjat se zemskou stezkou mezi Čechami a Bavorskem. Ta přinášela Mníšku čilý obchodní ruch, clo, ale i různé povinnosti, např. zajištění bezpečnosti na „Zlaté stezce“. Od počátku 15. století již můžeme hovořit o městě s vlastním erbem, hrdelem právem a ambicí stát se městem královským. Bohužel husitské války se podepsaly na Mníšku tak jako na celém království. Jan z Lestkova patřil mezi přívržence katolické strany a snad i proto byla za husitských válek mníšecká tvrz pobořena. Nejhorší je rok 1639, kdy je vypálena mníšecká tvrz, kostel i fara, zničen vodovod a protrženy hráze rybníků. Mníšek i okolní vsi a osady jsou v troskách a na čas téměř vyliďněny. Roku 1655 kupuje zpustlé panství bohatý pán Engel z Engelsflussu a je to veliké štěstí pro Mníšek, protože Engel a jeho potomci pozvednou celý kraj.

Fotodokumentace současného stavu

1 – zámek Mníšek pod Brdy, 2 – kostel sv. Václava, b - Mníšecká alej s výhledem na kapli sv. Máří Magdalény, P1 – Zámecký rybník s výhledem na kostel sv. Václava

Müllerova mapa a mapa I. vojenského mapování

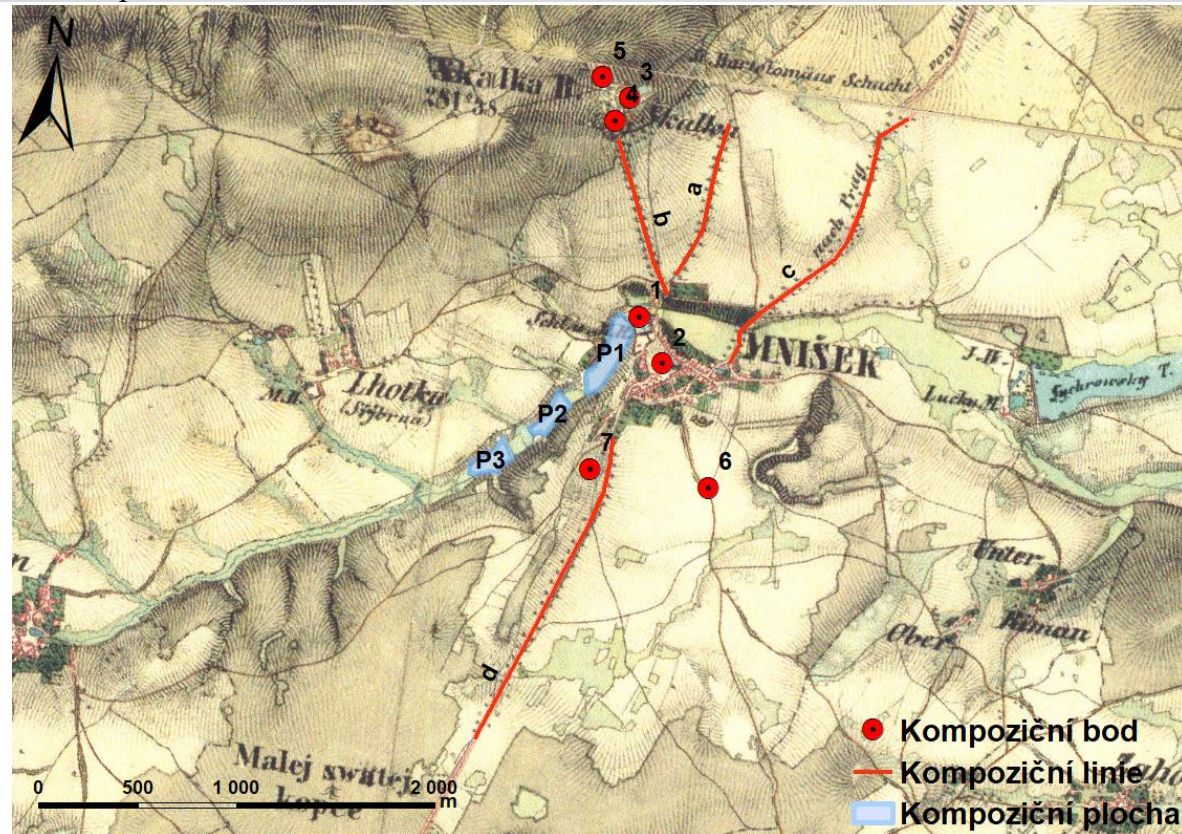
Mapa II. a III. vojenského mapování

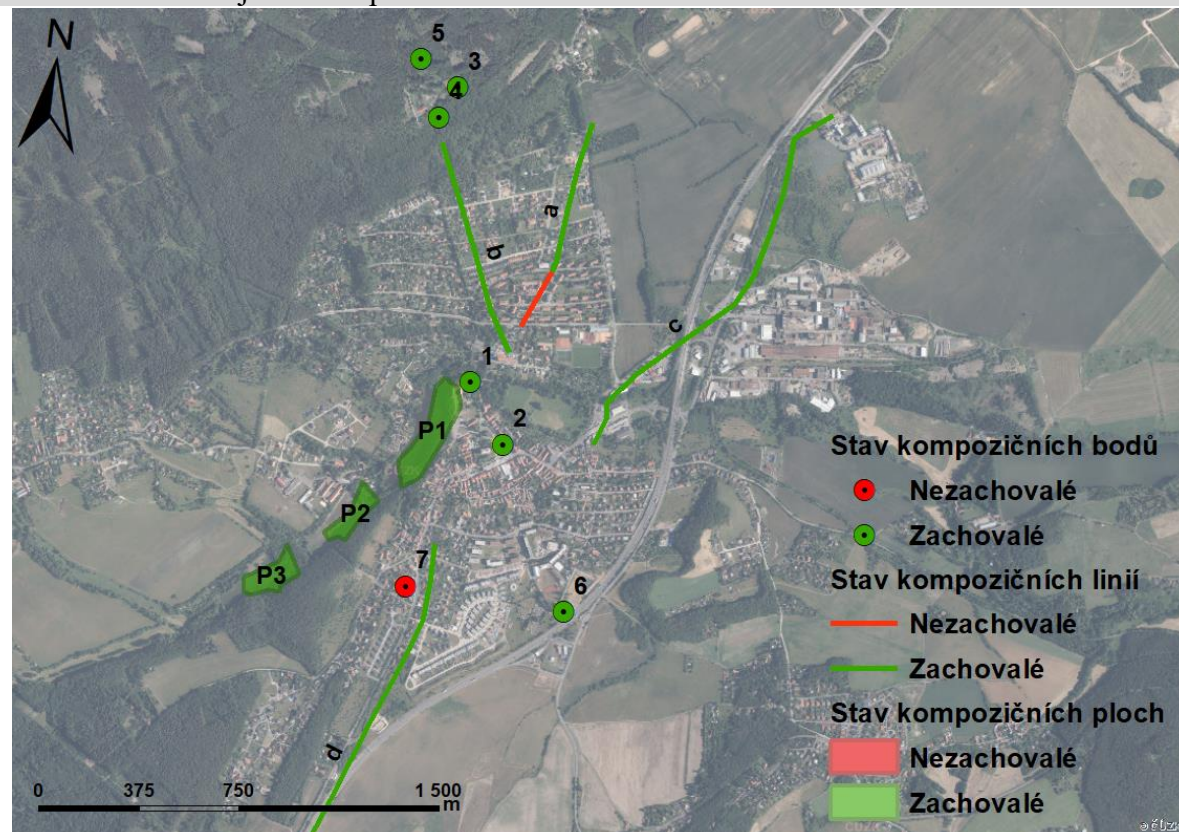
Císařské povinné otisky stabilního katastru

Krajinná kompozice

Stav a dochovanost krajinné kompozice

Kategorizace komponované krajiny dle zachování

- Zachovalá komponovaná krajina

Popis kompozice

Jádrum krajinné kompozice je zámek Mníšek pod Brdy (1), na který navazují tři rybníky. Nejblíže u zámku je Zámecký rybník (P1), druhý je Prostřední rybník (P2) a třetí je Zadní rybník (P3). Druhým bodovým prvkem je kostel sv. Václava (2), kdy první písemná zmínka pochází z roku 1380. Třetím bodovým prvkem je klášter Skalka (3), který sousedí s kaplí sv. Máří Magdalény (4) a jsou součástí poutního areálu Skalka (5). Doplňujícími bodovými prvky jsou dva kříže (6, 7) u cest. Cesty lemované alejemi (c, d) jsou hlavními cestami vedoucí přes město a cesty (a, b) směřují k sídlu Skalka.

Kompoziční schéma neodpovídá označení 1A/1B dle projektu IGA ZF MENDELU. Spíše se jedná o označení 2B, z důvodu složitější kompozice, které jsou rozlehlejší. Obsahuje prvky jak bodové, liniové i plošné, které jsou vzájemně propojeny hmotnými vazbami.

Hodnocení stavu krajinné kompozice

V rámci této krajinné kompozice byly zachovány všechny hlavní prvky. Zanikl kříž (7), který se nacházel u cesty (d) a z části zanikla cesta s alejemi (a). Důvodem byla výstavba domu pro seniory, který tak přerušil linii směřující k zámku (1). Zachovány jsou všechny tři rybníky (P1-P3), které jsou provázány cestami pro pěší. Kompoziční linie (b) s názvem Mníšecká alej začíná v historickém centru města a končí právě u Poutního areálu Skalka (5), který je velice navštěvovaným místem s krásným vyhlídkovým místem na město. Ostatní linie zůstaly zachovány prostřednictvím vysoce frekventovaných komunikací. Zámek (1) i kostel sv. Václava (2) jsou přístupné veřejnosti a disponují upraveným veřejným prostranstvím.

Krajinná kompozice v nástrojích územního plánování

Územní plán Mníšek pod Brdy (2019)

- posílení vazby centra města na památnou alej doplněním občanské vybavenosti do prostoru předzámčí, revitalizací parku a návrhem ploch pro tržiště v této ose
- městu dominuje zámek a kostel s historickou zástavbou kolem náměstí
- určujícím kompozičním prvkem je barokní osa s lipovou alejí směřující na Skalku

Územní studie krajiny správního obvodu ORP Černošice (2019)

- Mníšecko – Rozvodí Bojovského a Všenorského potoka
- založení travnatých pásů a výsadba alejí ovocných stromů
- revitalizace vodních toků v polní krajině
- ochrana lokality Kolnice a Ořechovky před zástavbou na území v k.ú. Mníšek pod Brdy
- ochrana volné krajiny před zástavbou, zejména se týká úseku od sjezdu z D4 k Čisovicím
- sladění výstavby s biokoridory a migračními trasami zvěře
- doplnění RBC v biochóře -3PO (Zadní Pleš u Zahořan) dle Generelu ÚSES okresu Praha-západ
- sanace a rekultivace starých ekologických zátěží

8. Průhonice - 77

Základní informace

Kraj: Středočeský
Okres: Praha-západ
ORP: Černošice

k. ú.: Průhonice (733971)
Obec: Průhonice
Část obce:

Charakteristika signifikantních znaků dle projektu IGA ZF MENDELU

Koncept: profánní
Jádro: zámek

Kompoziční schéma: 2C

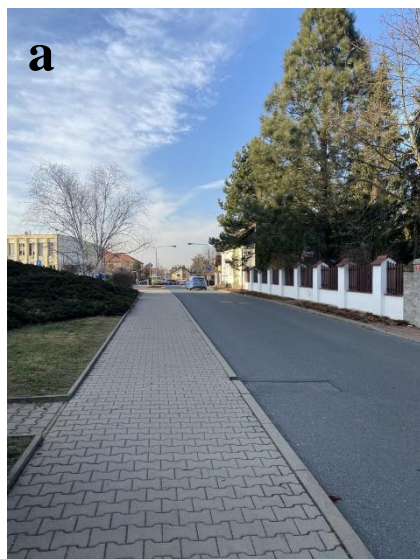
Státní památková péče

Zámek Průhonice – UNESCO, NKP, KP, kat. č. 1000145390, **ochranné pásmo zámku a parku v Průhonicích** – NZ, OP, kat. č. 1450363057

Historický vývoj území

První písemné zprávy o vlastnících Průhonic pocházejí ze 70. let 13. století. Vystřídali se zde majitelé Zdislav z Průhonic, Bohuslav z Průhonic a Zdislav z Počernic a Průhonic. Další majitelé – páni z Říčán (do 90. let 14. století) – dali vystavět na ostrohu nad potokem nový opevněný hrad a rozšířili původní románskou kapli. Období pánů z Říčán patřilo k významným obdobím průhonického panství, pocházejí z něj gotické nástěnné fresky v kapli, jež jsou historicky nejcennější dochovanou památkou v Průhonicích. Na počátku 17. století kupuje Průhonice bývalý tajný rada císaře Rudolfa II., Andreas Hannewald z Eckendorfu. V této době byly součástí průhonického panství též pivovar, zahrady, štěpnice i prosperující ves s krčmou a kovárnou. On a později jeho žena zde pobývají v době třicetileté války, za které byly Průhonice zničeny. S jejich obnovou započal císařský rada rytíř Antonius Binago a jeho syn Augustin, kteří drželi panství v letech 1636 až 1656. Při opravě poškozeného zámeckého kostela v době raného baroka získává stavba novou podobu.

Fotodokumentace současného stavu

1 – zámek Průhonice, 2 – kostel Narození Panny Marie, a – linie částečně zachovalá jako komunikace v obytné zóně se školou, b – linie vedoucí do sousedních Čestlic

Müllerova mapa a mapa I. vojenského mapování

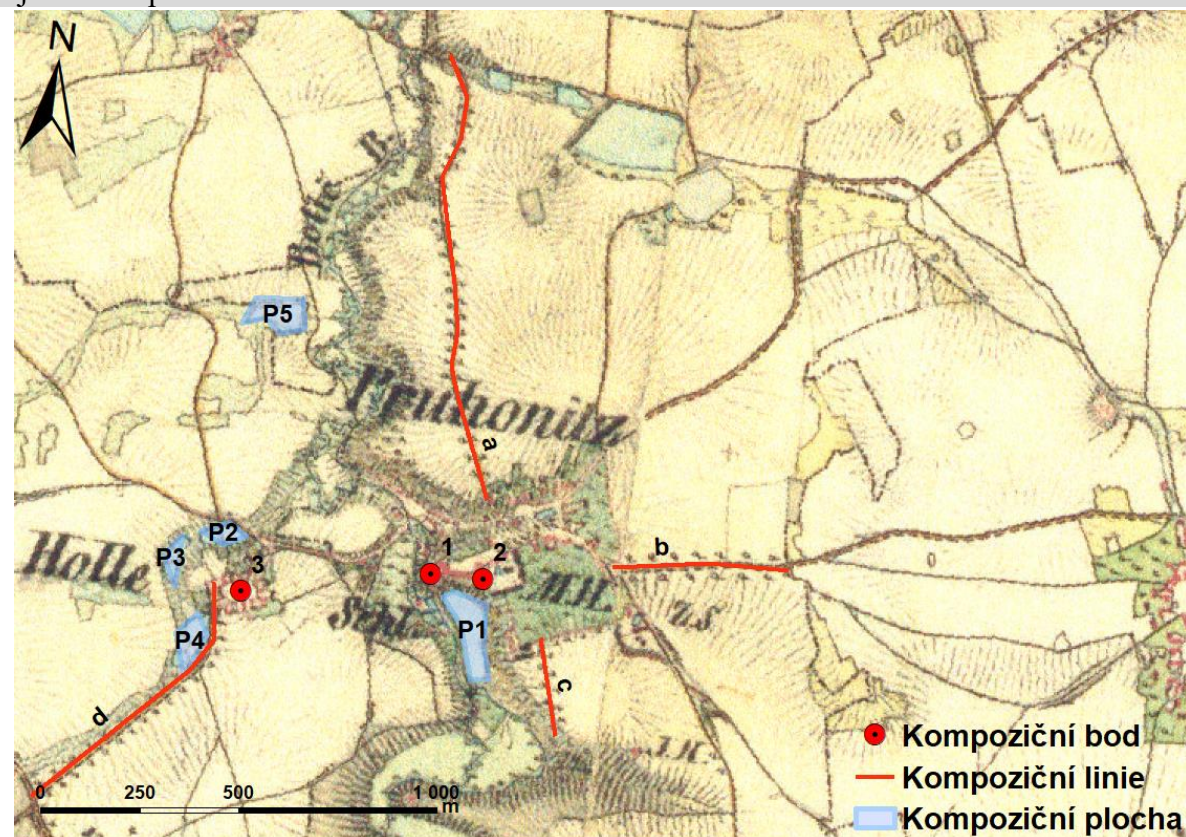
Mapa II. vojenského mapování

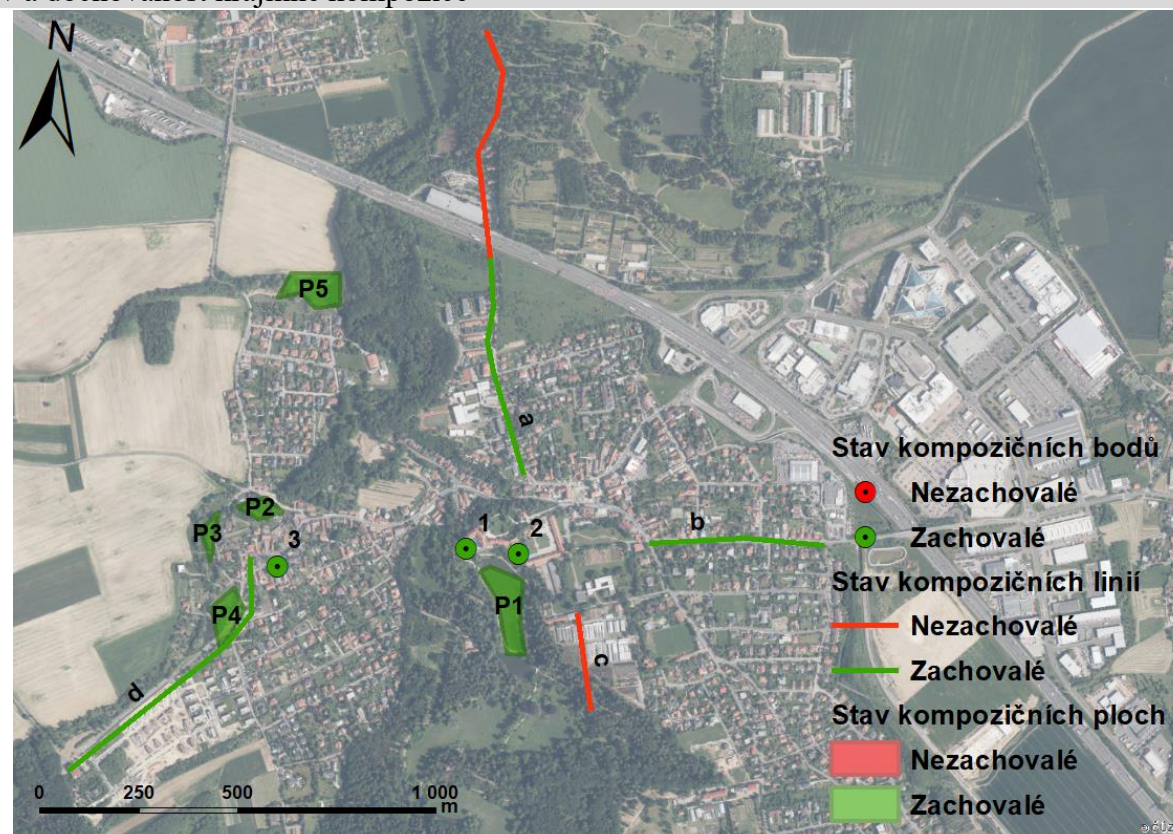
Císařské povinné otisky stabilního katastru

Krajinná kompozice

Stav a dochovanost krajinné kompozice

Kategorizace komponované krajiny dle zachování

- Zachovalá komponovaná krajina

Popis kompozice

Jádrum krajinné kompozice je zámek Průhonice (1), se kterým sousedí kostel Narození Panny Marie (2). Na tyto dva hlavní bodové prvky navazuje Podzámecký rybník (P1). Další soustava rybníků (P2-P4) se nachází v sousedním sídle Hole, kde nalezneme i zvoničku (3). Další kompoziční plochou je rybník Komárov (P5), který se nachází severně od Průhonice. Cesty s alejemi (a, b, d) vedou do okolních sídel. Jediná cesta lemovaná stromořadím (c) vede do okolních lesů.

Kompoziční schéma neodpovídá označení 2C dle projektu IGA ZF MENDELU. Spíše se jedná o označení 2B, z důvodu složitější kompozice, které jsou rozlehlejší. Obsahuje prvky jak bodové, liniové i plošné, které jsou vzájemně propojeny hmotnými vazbami.

Hodnocení stavu krajinné kompozice

V rámci této krajinné kompozice byly zachovány všechny hlavní prvky. Zanikla linie (c), z důvodu výstavby knihovny výzkumného ústavu Silva Taroucy pro krajinu a okrasné zahradnictví. Dále z části zanikla linie (a), která byla přerušena z důvodu výstavby dálnice D1. Zámek Průhonice (1) a kostel Narození Panny Marie (2) jsou takovou vstupní branou do Průhonického parku, který je od roku 2010 zapsán na Seznamu světového dědictví UNESCO. Všechny kompoziční plochy (P1-P5) jsou zachovány a obohaceny cestami pro pěší. U rybníku (P3) bylo zrealizováno i dětské hřiště. Všechny dochované linie (část a, b, d) plní funkci obslužné komunikace.

Krajinná kompozice v nástrojích územního plánování

Územní plán Průhonice (2020)

- od rybníka Komárov je územním plánem vymezen další regionální biokoridor, dosud nefunkční, s označením RK 5017 podél bezejmenné vodoteče směrem k Rozkoši. Tento biokoridor dále směřuje k regionálnímu biocentru Hrnčířské rybníky a jeho trasa navazuje na vymezení v územním plánu hl. m. Prahy. Založení tohoto biokoridoru realizačně souvisí s plánovaným rozvojem obce v oblasti severozápadní rozvojové zóny
- prostupnost krajiny je zajištěna sítí silnic III. třídy, účelových komunikací, pěších cest a cyklostezek.
- v údolí potoka Botiče je vymezeno záplavové území. V tomto koridoru nejsou navrhovány zastavitelné plochy ani plochy přestavby

Územní studie krajiny správního obvodu ORP Černošice (2019)

- Dolnobřežansko a Jesenicko
- respektování historického vývoje krajiny a obnova historických krajinných prvků (cesty, vodní toky, rybníčky)
- posílení stávajících krajinných prvků
- opatření k zadržování vody v krajině (revitalizace regulovaných vodotečí, rybníky, tůň, mokřady, průlehy, travnaté pásy) – zajistit i v intravilánech obcí
- doplnit zeleň podél stávajících i nově obnovených historických cest
- pevné usazení sídel v krajině

9. Tursko - 93

Základní informace

Kraj: Středočeský
Okres: Praha-západ
ORP: Černošice

k. ú.: Tursko (771759)
Obec: Tursko
Část obce:

Charakteristika signifikantních znaků dle projektu IGA ZF MENDELU

Koncept: profánní
Jádro: zámek

Kompoziční schéma: 2A

Státní památková péče

Mohyla Krlíš, archeologické stopy – KP, kat. č. 1000159611, **Pomník padlých I. světové války** – KP, kat. č. 1000147132, **Kostel sv. Martina** – KP, kat. č. 1000133613, **Křížovnická rezidence** – KP, kat. č. 1000125209

Historický vývoj území

Původně byla obec údajně zvaná Črunc, podle vladyky Črunta. Později se pojmenování spojovalo na Črunc na Turště, aby v 15. století byl podržen již jen název Tursko. Písemně doložená svědectví o existenci a rozvoji obce Tursko (původně Črunc) jsou jednoznačně spojena s dějinami jediného, ryze českého rytířského řádu Křížovníků s červenou hvězdou v Praze, jehož zakladatelkou byla Anežka Přemyslovna. Celá ves byla součástí hospodářského zázemí řádu a řádoví kněží se zde již v nejstarších dobách podíleli na duchovní zprávě. Základem a dominantou obce je kostel svatého Martina, s přilehlým hospodářským dvorem a v obci s tzv. Křížovnickou rezidencí. Celá obec byla roku 1632 vyplněna a vypálena za třicetileté války saským vojskem. K obnově bylo přistoupeno až po utišení válečných bouří po r. 1649. Roku 1661 byl vystavěn rozlehlý komplex hospodářského dvora. V roce 1698 bylo započato s výstavbou nového kostela (vysvěcen r. 1700). Obnovená „Křížovnická rezidence“ pochází v nynější podobě z roku 1725.

Fotodokumentace současného stavu

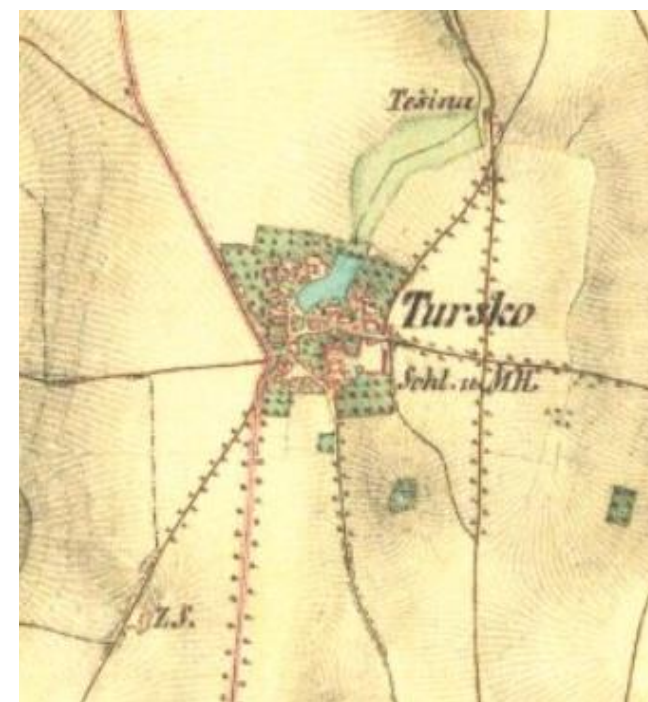

1 – dvůr, 2 - kostel sv. Martina, P1 – vodní plocha s cestami pro pěší a mobiliářem, c – linie vedoucí do sousedního sídla Úholičky

Müllerova mapa a mapa I. vojenského mapování

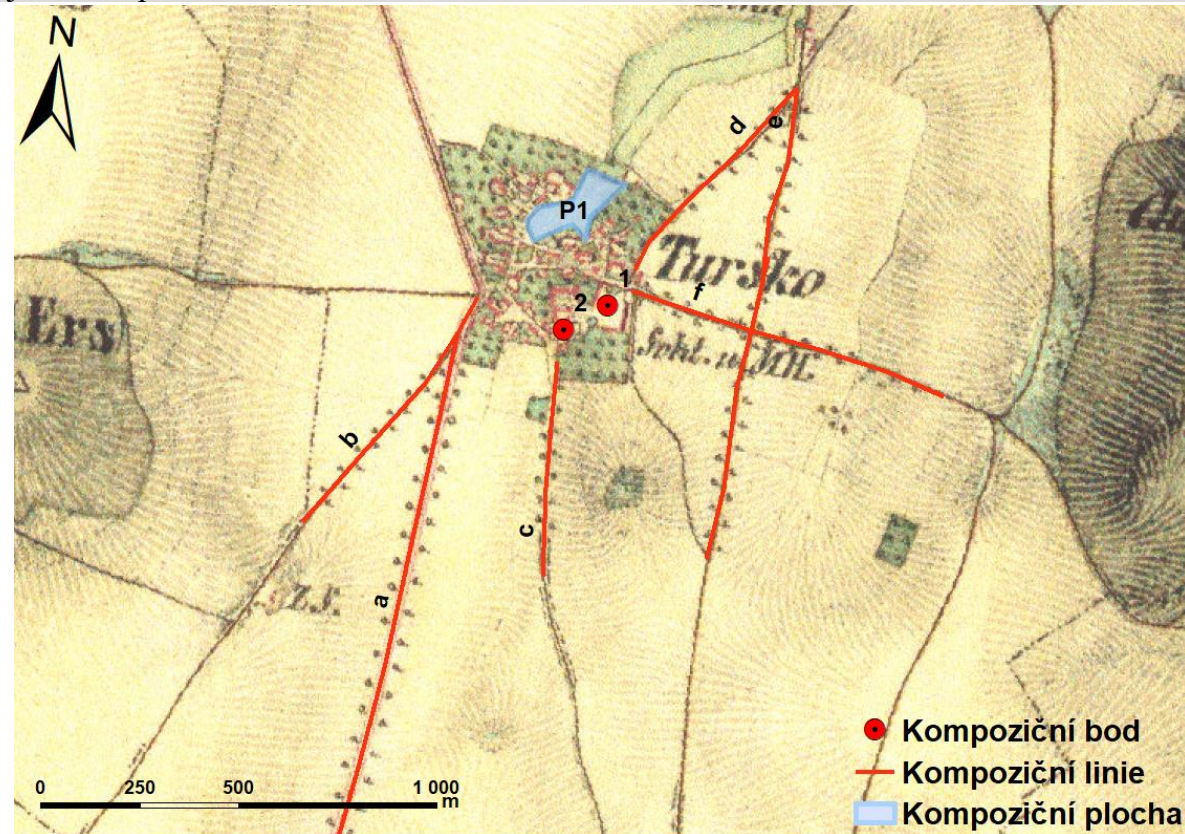
Mapa II. a III. vojenského mapování

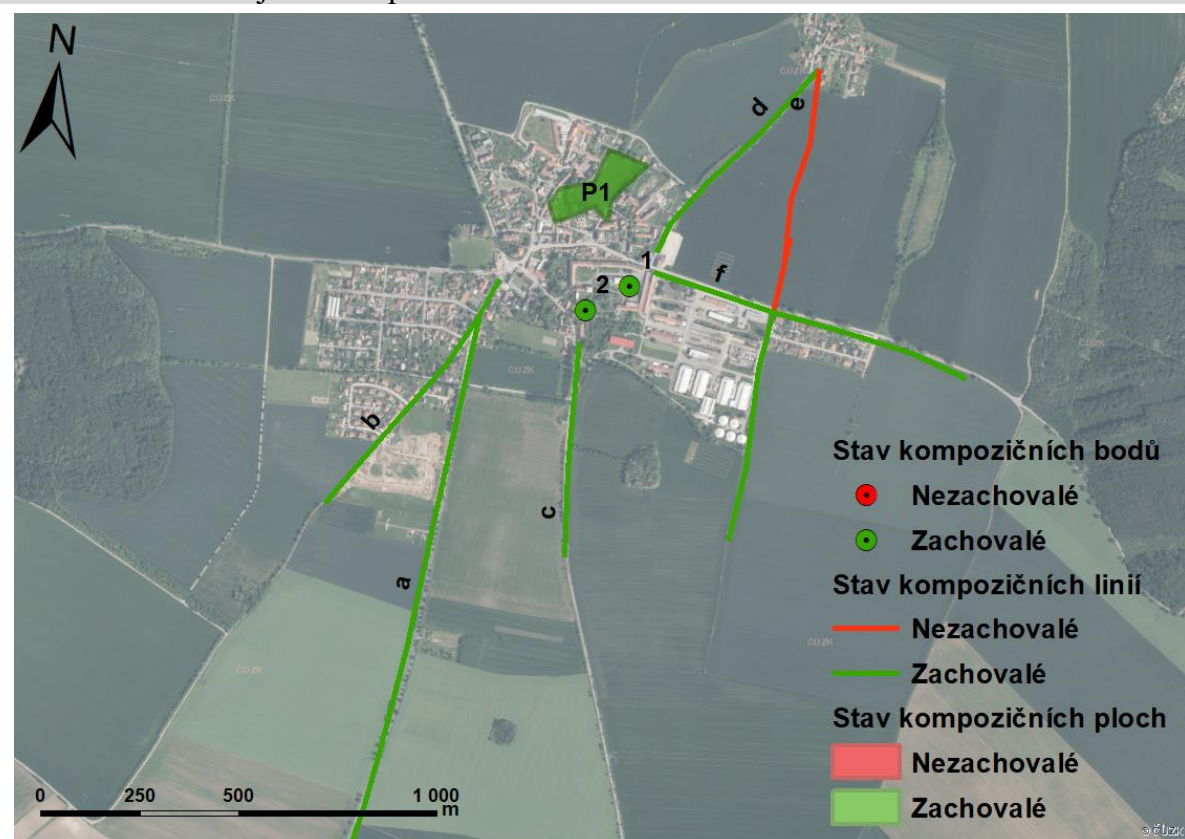
Císařské povinné otisky stabilního katastru

Krajinná kompozice

Stav a dochovanost krajinné kompozice

Kategorizace komponované krajiny dle zachování

- Zachovalá komponovaná krajina

Popis kompozice

Jádrem krajinné kompozice je dle projektu IGA ZF MENDELU zámek, který nikdy v obci nebyl. Obec disponuje dvorem (1), ke kterému přiléhá kostel sv. Martina (2). Od kostela (2) vybíhá linie (c), která vede do vedlejšího sídla Úholičky. Od dvora (1) vedou dvě linie (d, f), kterou vedou přes volnou krajinu taktéž do okolních sídel. Kompoziční linie (a) vede do sousedních Velkých Přílep a linie (b) směřuje do sídla Svrkyně. Ve středu sídla Tursko nalezneme rybník (P1).

Kompoziční schéma odpovídá označení 2A dle projektu IGA ZF MENDELU, z důvodu složitější kompozice, které jsou rozlehlejší. Obsahuje prvky jak bodové, liniové i plošné, které jsou vzájemně propojeny hmotnými vazbami.

Jádro kompozice je změněno ze zámku, který uvádí projekt, na dvůr.

Hodnocení stavu krajinné kompozice

V rámci této krajinné kompozice byly zachovány všechny hlavní prvky. Zanikla část linie (e), z důvodu vzniku jednoho půdního celku. Část linie (e) je zachována jako komunikace a patrná linie v orné půdě v podobě předělení půdních bloků. Dochovaný dvůr (1) plní funkci zemědělského zázemí i funkci bydlení. Všechny linie (a, b, c, d, f) nyní plní funkci obslužné komunikace.

Krajinná kompozice v nástrojích územního plánování

Územní plán Turska (2010)

- K posílení retenční schopnosti území slouží jak vymezení ploch ÚSES, tak požadavek na alespoň jednostrannou výsadbu stromů podél silnic, polních cest a vodních toků (viz. regulativy pro plochy DS, PV, W, NP, NZ, NZT v kap. F). Rodová a druhová skladba nově vysazované zeleně musí vycházet z původních rostlinných společenstev. Veškeré stávající lesní porosty zůstanou zachovány
- V ÚP Turska se jedná především o malé vodní toky (Turský potok od Ersu k Těšině a meliorační kanál JV od Těšiny). Dále je zde Návesní rybník, les u Libčického háje, alej podél silnice mezi Turskem a Těšinou a nakonec několik drobných lesíků v krajině

Územní studie krajiny správního obvodu ORP Černošice (2019)

- Plošina Tursko
- zvýšení podílu krajinných prvků
- chránit fragmenty krajinné zeleně a krajinné dominanty
- rozšířit plochy luk a sadů
- rozčlenění půdních bloků liniovou zelení
- zvýšení retenční schopnosti území

10. Holubice - 94

Základní informace

Kraj: Středočeský
Okres: Praha-západ
ORP: Černošice

k. ú.: Holubice v Čechách (641456)
Obec: Holubice
Část obce:

Charakteristika signifikantních znaků dle projektu IGA ZF MENDELU

Koncept: profánní
Jádro: dvůr

Kompoziční schéma: 1A/1B

Státní památková péče

Ochranné pásmo obce Holubice – OP, kat. č. 1043021174, **Sýpka** – KP, kat. č. 1000137517, **Kaple sv. Gottharda** – KP, kat. č. 1000133864, **Venkovská usedlost** – KP, kat. č. 1736301567, **Venkovská usedlost** – KP, kat. č. 1000120129, **Kostel Narození Panny Marie** – KP, kat. č. 1000149262

Historický vývoj území

První zmínka o obci se datuje od roku 1204, kdy Přemysl Otakar I. ji daroval panovníkům, kteří zde mívali hospodářství. Roku 1407 Václav z Radče, kustos kapitulní založil v Holubicích rybník. Roku 1421 byly Holubice zabrány od Pražanů a roku 1426 připsány Vokovi z Valdštejna. Nejvýznamnější památkou Holubic je románský kostelík Narození Panny Marie, dílo doksanské huti, založen za panování Přemysla Otakara I., o čemž svědčí i vzácná památka - pečeť biskupa Pelhřima z roku 1124-1125 nalezená roku 1865 s olovenou skříňkou, v níž byly uloženy svaté ostatky, při odstraňování starého oltáře. Jádro kostela tvoří kruhová rotunda s půlkruhovou apsidou z kvádríkového zdiva. Věž, další apside a sakristie na severní straně jsou pozdějšími přístavky. Kostel je nyní obehnan ze tří stran vysokými opěracími zdmi a bývalým hřbitovem. Uvnitř kostela jsou zachovalé původní románské fresky.

Fotodokumentace současného stavu

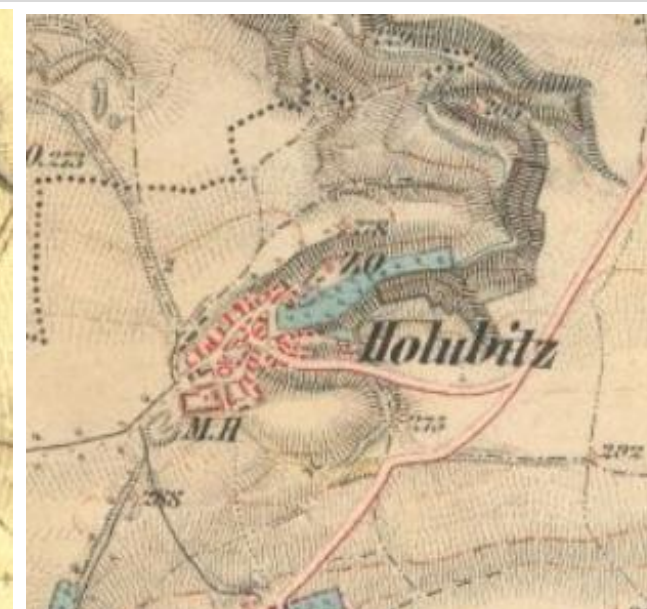

1 – dvůr, 2 - kostel Narození Panny Marie, a – linie vedoucí do sousedního sídla Trněný Újezd, b – linie vedoucí přes pole do sousedního sídla Svrkyně

Müllerova mapa a mapa I. vojenského mapování

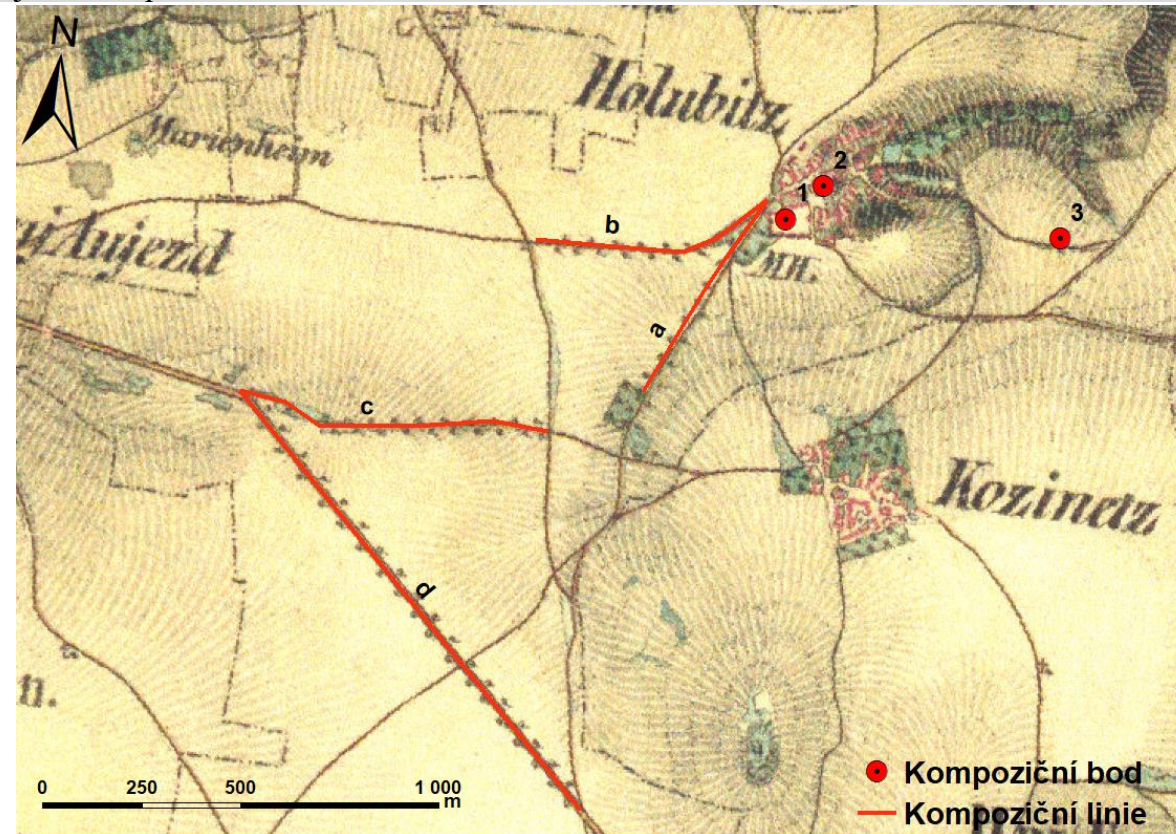
Mapa II. a III. vojenského mapování

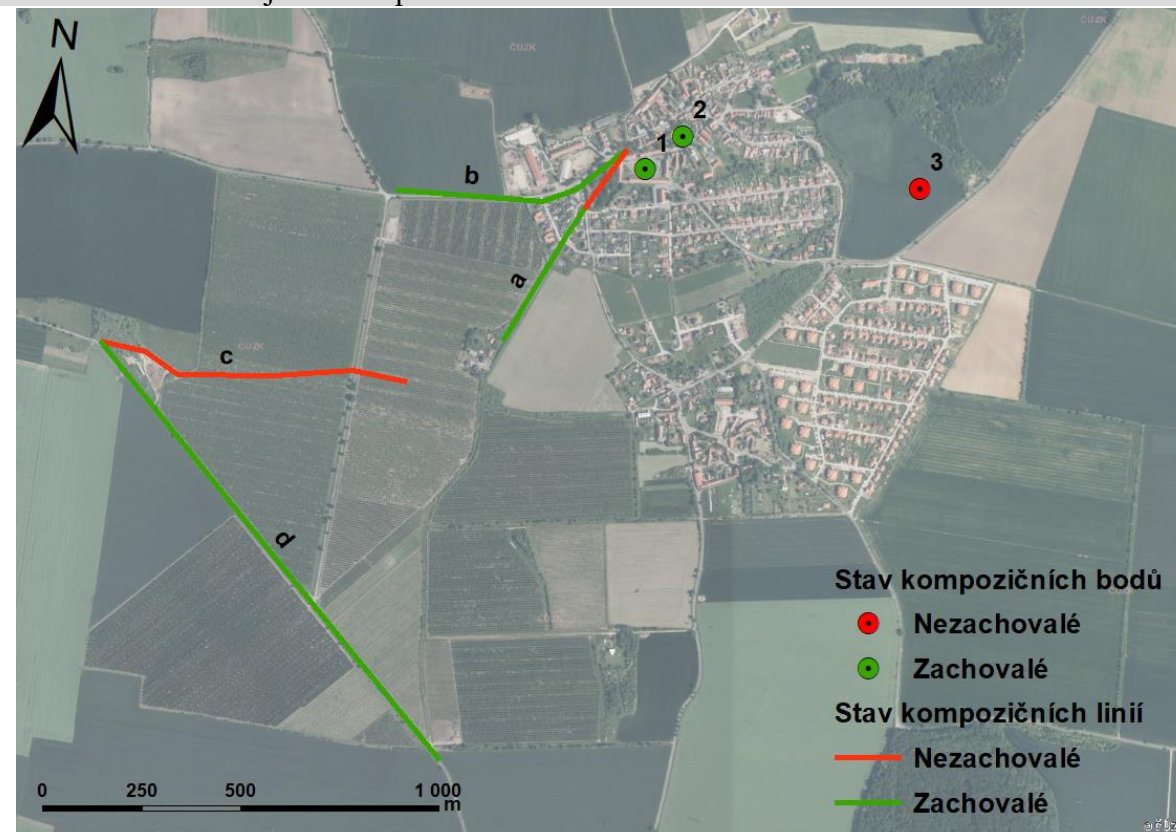
Císařské povinné otisky stabilního katastru

Krajinná kompozice

Stav a dochovanost krajinné kompozice

Kategorizace komponované krajiny dle zachování

- Částečně zachovalá komponovaná krajina

Popis kompozice

Jádrem krajinné kompozice je dle projektu IGA ZF MENDELU dvůr (1), který sousedí s kostelem Narození Panny Marie (2). Třetím bodovým prvkem je kříž (3). Od dvoru (1) vyběhají linie (a, b), linie (b) vede do sousedního sídla Trněný Újezd a linie (a) vede k sadu. Linie (c) vede mezi sídly Trněný Újezd a Kozinec a linie (d) vede mezi sídly Trněný Újezd a Svrkyně.

Kompoziční schéma odpovídá označení 1A/1B dle projektu IGA ZF MENDELU, kdy se jedná o lineární kompozici propojenou fyzickými vazbami a zachycuje nejjednodušší vazby mezi objekty.

Hodnocení stavu krajinné kompozice

V rámci této krajinné kompozice byly zachovány všechny hlavní prvky. Zanikla část linie (a), z důvodu vzniku veřejného prostranství. Část linie (a) je zachována jako komunikace vedoucí k malé zástavbě s rodinnými domy. Linie (c) zanikla z důvodu vzniku dvou půdních bloků. Bodový prvek (3) nebyl zachován, z důvodu vzniku půdního bloku. Všechny dochované linie (a, b, d) plní funkci obslužné komunikace.

Krajinná kompozice v nástrojích územního plánování

Územní plán Holubice - Kozinec (2003)

- plošná rehabilitace nízkopodlažní zeleně v terénní prohlubni (úvozu) vycházejí severním směrem od stávajícího agrokompexu k území Otovic
- stávající stromořadí ovocných stromů podél cest v oblasti
- rozšíření a návrh vysoké a střední zeleně v jižní části území, ve smyslu studie HYDARGO-1994, "Posílení lesních ekosystémů"

Územní studie krajiny správního obvodu ORP Černošice (2019)

- Rusavky
- zachování a doplnění zeleně, revitalizace vodního toku (Holubický potok)

11. Slapy - 110

Základní informace

Kraj: Středočeský
Okres: Praha-západ
ORP: Černošice

k. ú.: Slapy nad Vltavou (749613)
Obec: Slapy
Část obce:

Charakteristika signifikantních znaků dle projektu IGA ZF MENDELU

Koncept: profánní
Jádro: dvůr

Kompoziční schéma: 1B

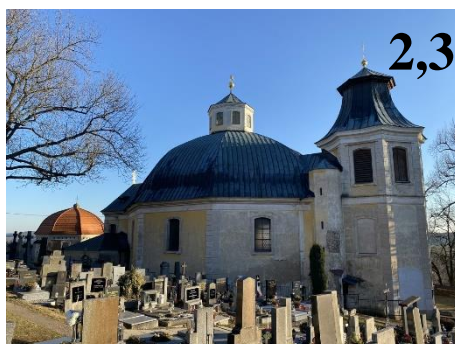
Státní památková péče

Středisko vodních sportů ČSM – kat. č. 1999993531, **Kaple Nanebevzetí Panny Marie** – KP, kat. č. 1000137241, **Kostel sv. Petra a Pavla** – KP, kat. č. 1000132519, **Zámek** – KP, kat. č. 1000142038

Historický vývoj území

První písemná zmínka o obci Slapy je z roku 1495, kdy Petr z Rožmberka odprodal obec Vítovi ze Rzávého a obec Slapy příslušela k Dobronicům. Po zrušení roboty patřila obec k politické obci Dražičkám až do r. 1889. Prvním stavením byl dvůr a kovárna. Uprostřed obce je rybník, který patřil velkostatkáři Fr. Vodňanskému z Dražiček, jemuž patřil také dvůr ve Slapech. Uprostřed návsi je kaplička, postavena byla r. 1911. Do roku 1930 jsou v obci provozovány dva hostince - hostinec "U Skaláků" a hostinec "U Procházků". Původ školy ve Slapech spadá asi do roku 1825. Do té doby byli povinni děti z osad Slap, Dražiček, Libějic a Žel. Radimovic chodit do školy v Malšicích. Dle prvního výkazu z roku 1828 bylo ve Slapech 111 školních dětí. Roku 1881 byla dokončena stavba nové školy a téhož roku bylo počato s vyučováním.

Fotodokumentace současného stavu

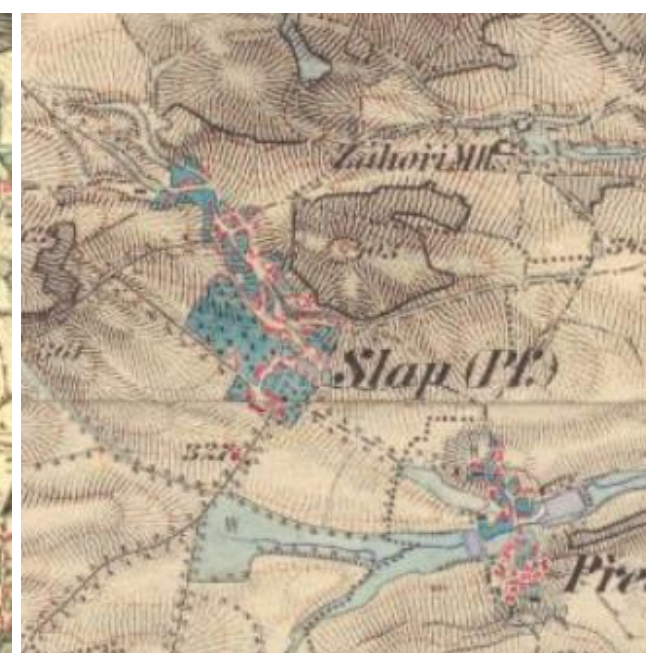
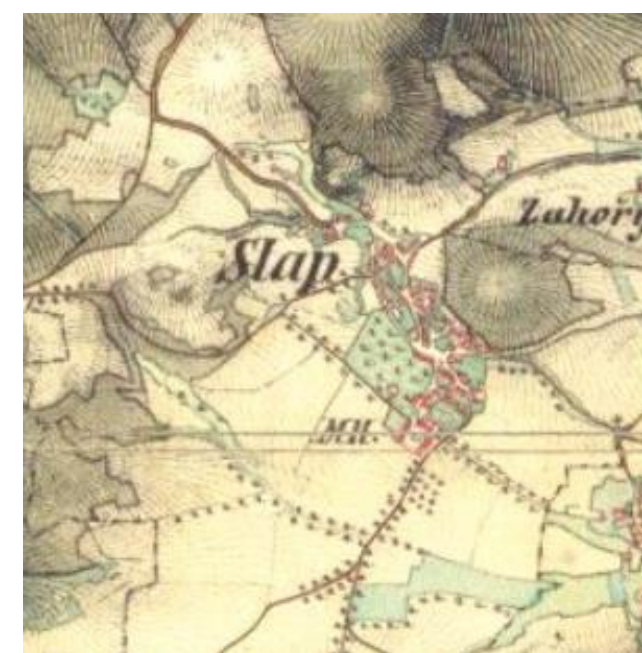

1 – zámek Slapy, 2 – kostel sv. Petra a Pavla, 3 – kaple,
a – linie vycházející od zámku směřující do sousedního sídla Přestavlky, b – linie směřující od zámku vedoucí do sousedního sídla Buš

Müllerova mapa a mapa I. vojenského mapování

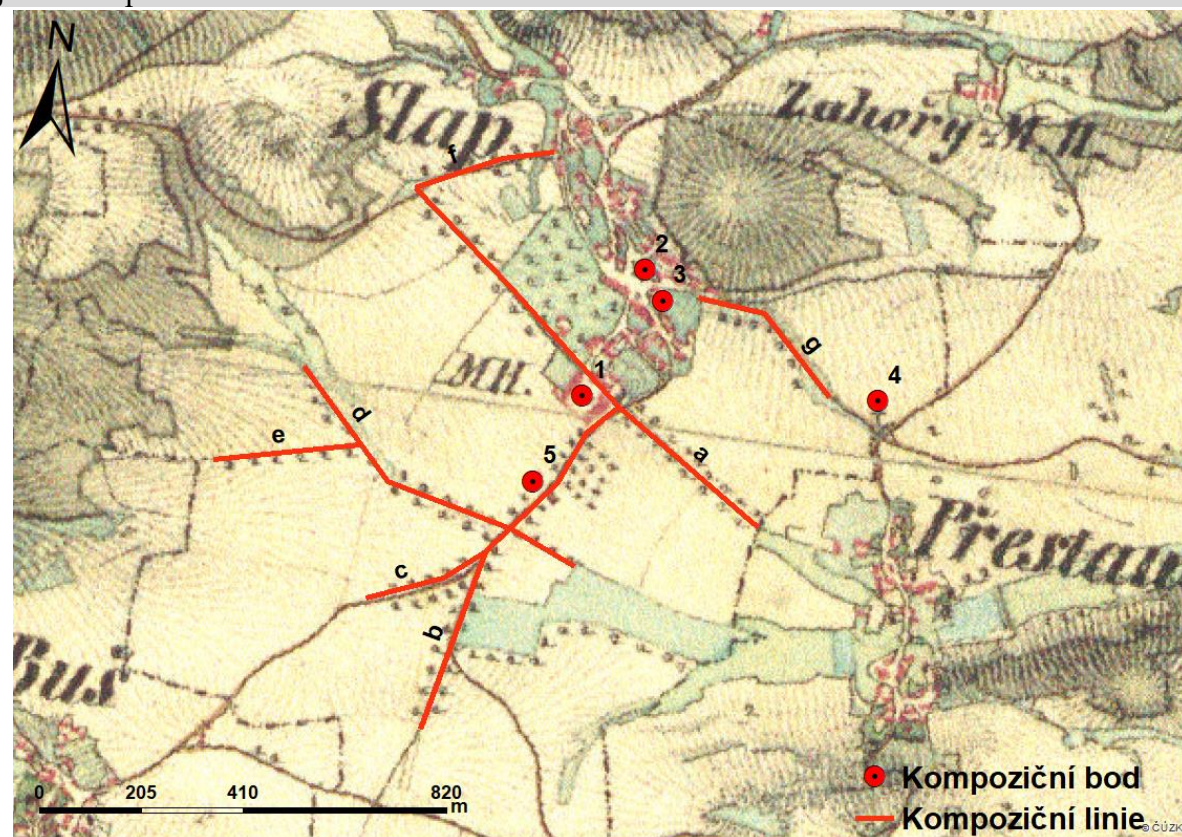
Mapa II. a III. vojenského mapování

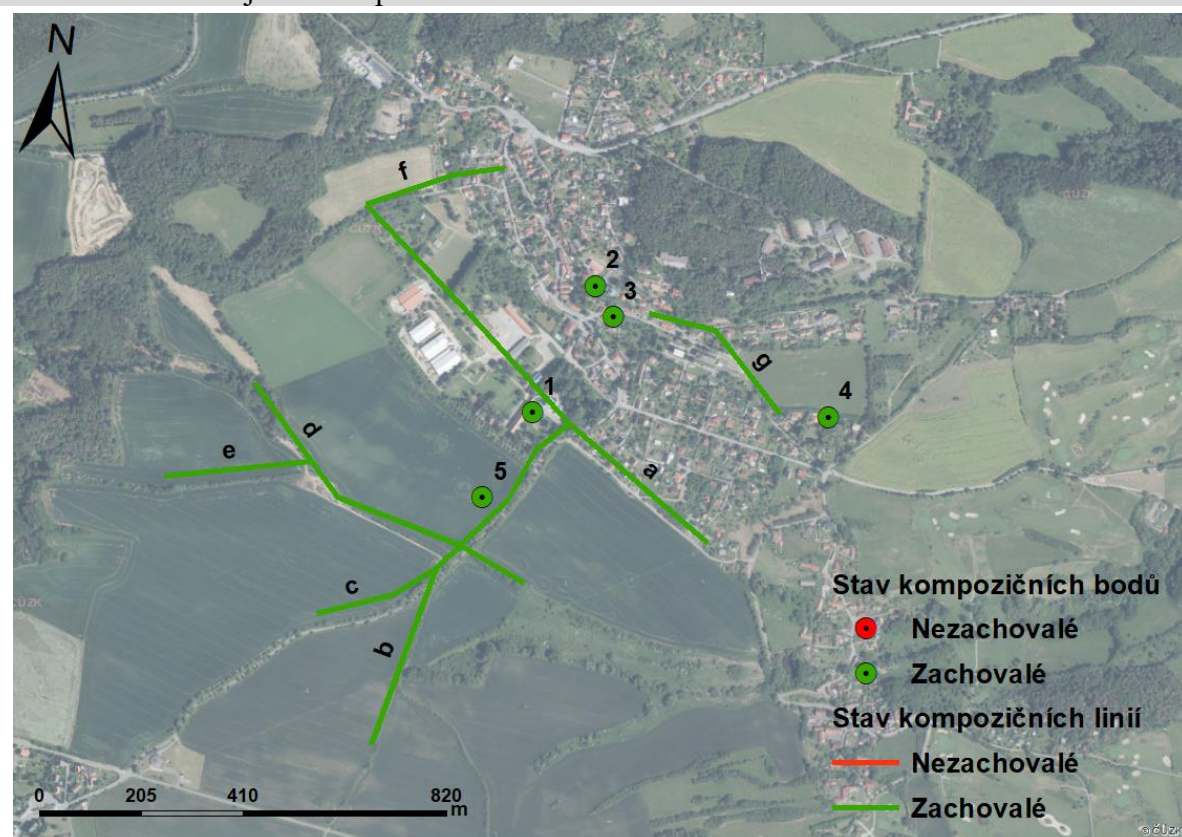
Císařské povinné otisky stabilního katastru

Krajinná kompozice

Stav a dochovanost krajinné kompozice

Kategorizace komponované krajiny dle zachování

- Zachovalá komponovaná krajina

Popis kompozice

Jádrum krajinné kompozice je dle projektu IGA ZF MENDELU dvůr, který byl v obci do přestavby na jednoduchý zámek v roce 1884. Obec v době druhého vojenského mapování disponovala dvorem (1), od kterého je na dohled kostel sv. Petra a Pavla (2). S kostelem přímo sousedí kaple (3). Ostatními bodovými prvky je kříž (4) a kaple (5). Všechny kompoziční linie jsou cesty s alejemi. Linie (c) vede do sousedního sídla Buš.

Kompoziční schéma odpovídá označení 1B dle projektu IGA ZF MENDELU, lineární kompozici propojenou fyzickými vazbami a zachycující nejjednodušší vazby mezi objekty.

Hodnocení stavu krajinné kompozice

V rámci této krajinné kompozice byly zachovány všechny prvky. Zámek Slapy (1), který byl vystavěn v roce 1884 není přístupný veřejnosti, ale lze si ho pronajmout za účelem konání soukromých akcí. Kostel sv. Petra a Pavla (2) a kaple (3) jsou součástí hřbitova. Kompoziční linie (a, c, f, g) jsou zachovány jako dopravní komunikace. Kompoziční linie (b, d, e) jsou zachovány jako pěší cesty, které končí ve volné krajině.

Krajinná kompozice v nástrojích územního plánování

Územní plán Slapy (2016)

- Parky, lesoparky a aleje
 - o jedná se o plochy s hodnotnou zelení v urbanizovaných územích: park a lesopark v areálu VRÚ, lesopark na Žďáni, park a kaštanová alej u kostela a lipová alej u zámku
- Koncepti uspořádání krajiny vyjadřuje územní plán:
 - o doplněním doprovodné zeleně podél dopravní infrastruktury, která kompozičně dotváří koncepci uspořádání krajiny
- Další navrhovaná opatření jsou:
 - o doplnění mimolesní zeleně v zastavěných částech obce dle zpracované Studie proveditelnosti na regeneraci obecní zeleně obce Slapy (Atelier Landscape)
 - o ozelenění polních cest

Územní studie krajiny správního obvodu ORP Černošice (2019)

- Bušslapsko
- stará důlní díla na těžbu zlata mají potenciál k rekreačnímu využití – vybudování naučné stezky
- zvýšení retence v území: obnova historických cest, výsadba doprovodné zeleně, stabilizace prvků v krajině s protierozní funkcí – remízy, drobné prvky zeleně, plochy izolační zeleně, zatravnění pozemků v návaznosti na intravilány sídel
- zachovat stávající způsob rekreačního využití v lesích (bez možnosti přestavby na bydlení), na lesních pozemcích jen údržba

12. Vysoký Újezd - 68

Základní informace

Kraj: Středočeský
Okres: Praha-západ
ORP: Černošice

k. ú.: Vysoký Újezd u Berouna (788449)
Obec: Vysoký Újezd u Berouna
Část obce:

Charakteristika signifikantních znaků dle projektu IGA ZF MENDELU

Koncept: profánní
Jádro: zámek

Kompoziční schéma: 2A

Státní památková péče

Kaplička – KP, kat. č. 1000133343, **Zámek** – KP, kat. č. 1000132092, **Vápencové lomy Mořina** – kat. č. 1999997339

Historický vývoj území

První písemná zmínka o naší obci pochází z roku 1310, kdy byla ves označena jako „Statek Konrádův“. Během několika staletí se v držení vsi vystřídalo hodně majitelů, někteří krátce – necelý rok, jiní – např. František Josef Šlik, či Jan František Kreisler, téměř padesát let. V roce 1553 patřila největší část obce strahovskému klášteru, část vsi měl pronajatou arcijáhen bechyňského kraje Podiven a bratři Zdeněk a Lukáš z Vraného a Kladna. V roce 1622 se v soupisu o prodeji dozvíme jak veliký vysokoújezdský majetek je: „Tvrz Vysoký Aujezdec se starým stavením, při též tvrzi dvůr poplužní s poplužím, s dědinami ornými i neornými, se štěpnicemi a zahradami, s vápenicí, cihelnou, s ovčínem, s lesy, háji a lomy kamene, s pastvištěm v Lipovce, s kovárnou a krčmou vejsadní, tudíž ves Vysoký Aujezdec s dvory kmetčími, s chalupami, s platy“. V roce 1682 se z kupního protokolu dozvíme, že ve vsi už nestojí tvrz, ale sídlo rytířské.

Fotodokumentace současného stavu

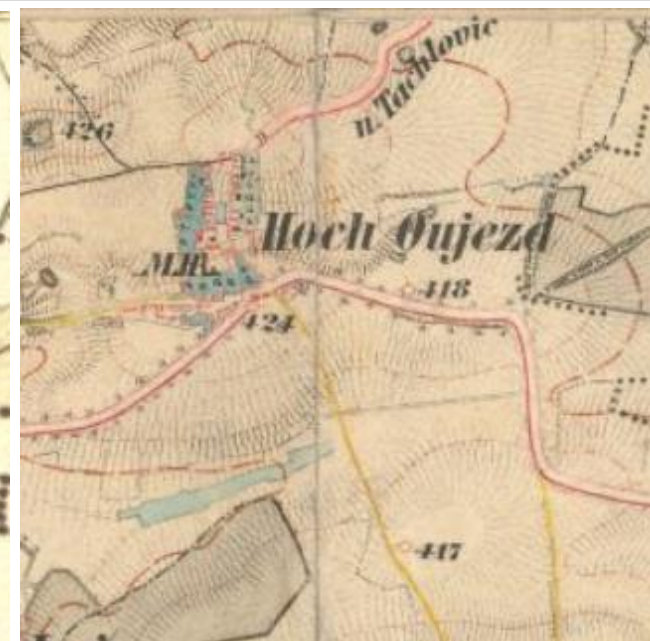

1 – kaple, 2 – zámek Vysoký Újezd, a – linie se stromořadím vedoucí od zámku a končící v sousední sídli Lužce, b – linie bez doprovodné zeleně vedoucí od zámku a končící v sousedním sídli Trněný Újezd

Müllerova mapa a mapa I. vojenského mapování

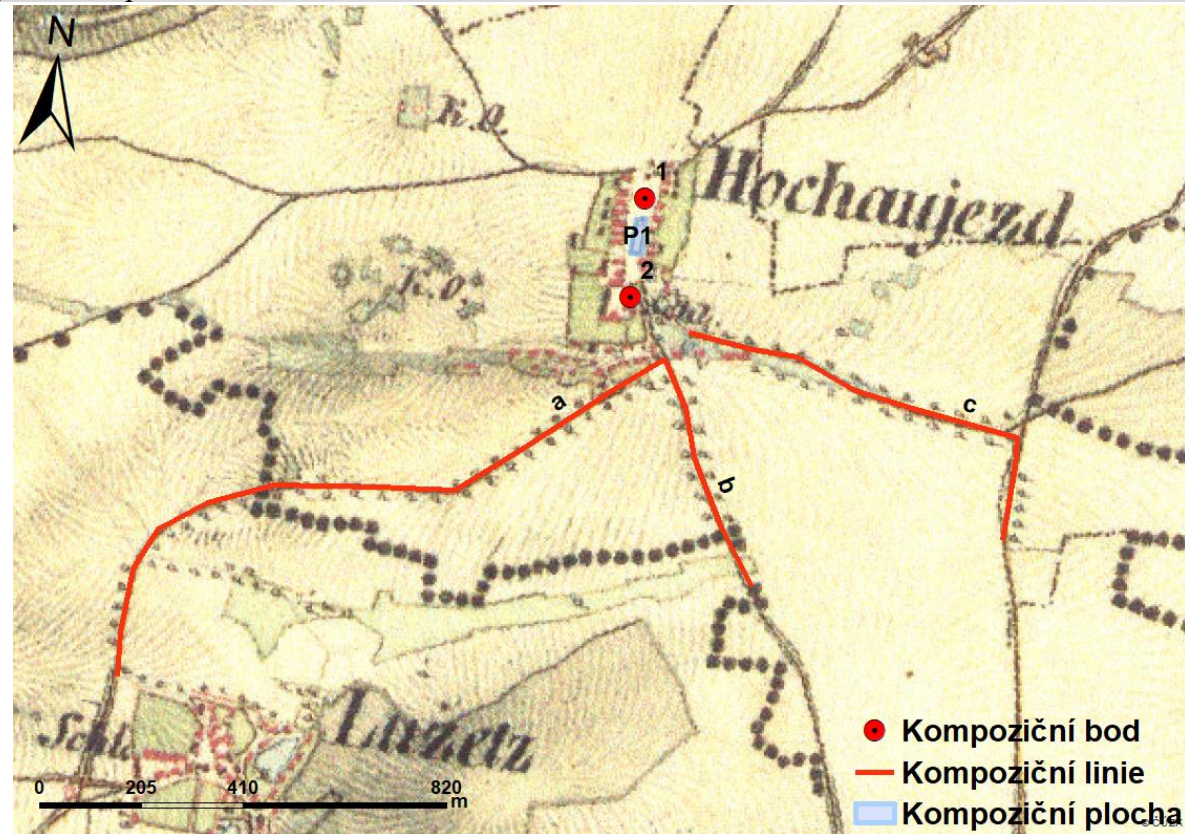
Mapa II. a III. vojenského mapování

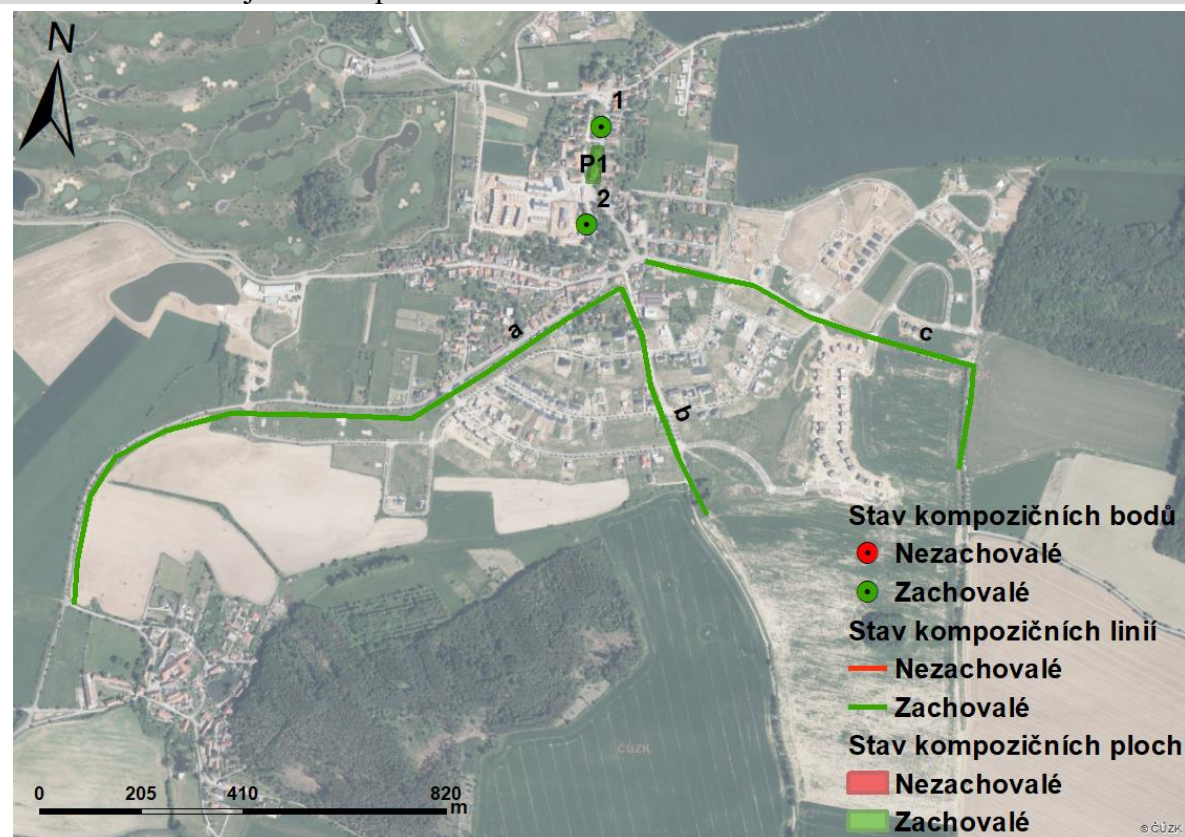
Císařské povinné otisky stabilního katastru

Krajinná kompozice

Stav a dochovanost krajinné kompozice

Kategorizace komponované krajiny dle zachování

- Zachovalá komponovaná krajina

Popis kompozice

Jádrem krajinné kompozice je dle projektu IGA ZF MENDELU zámek (2), který tvoří společně s kaplí (1) hlavní dominanty náměstí. Současně se na náměstí nachází kompoziční plocha (P1), kterou je návsní rybník. Od zámku Vysoký Újezd běží tři kompoziční linie. První linie (a) směřuje do sousedního sídla Lužce, druhá linie (b) míří do dalšího sousedního sídla Trněného Újezdu a třetí linie (c) míří do Tachlovic.

Kompoziční schéma odpovídá označení 2A dle projektu IGA ZF MENDELU, z důvodu složitější kompozice, které jsou rozlehlejší. Obsahuje prvky jak bodové, liniové i plošné, které jsou vzájemně propojeny hmotnými vazbami.

Hodnocení stavu krajinné kompozice

V rámci této krajinné kompozice byly zachovány všechny prvky. Na zámku Vysoký Újezd (2) byla v roce 2018 zahájena velká rekonstrukce. V současnosti je zámek stále uzavřen, ale po otevření bude sloužit jako butikový hotel se všemi souvisejícími službami včetně spa. Kaple (1) je v reprezentativním stavu a tvoří tak elegantní dominantu náměstí. U kaple (1) se dochovala kompoziční plocha – návsní rybník (P1), který je osázen stromy a doplněn městským mobiliářem, pro trávení volného času. Všechny kompoziční linie byly zachovány a neustoupily ani novodobé výstavbě, která probíhá v širokém okolí linie (c).

Krajinná kompozice v nástrojích územního plánování

Územní plán Vysoký Újezd (2005)

- Územní plán obce není k dispozici v elektronické formě

Územní studie krajiny správního obvodu ORP Beroun (2019)

- Vysoký Újezd
- Ve středověku se zde nacházela tvrz (Vysoký Újezd), která byla v 18. století přestavěna na zámek. Osady mají typické znaky návsní lánové vsi s rybníkem na návsi. Území bylo již od 17. století intenzivně zemědělsky využité. Stromořadí kolem cest vedla pouze od Vysokého Újezdu k jihu, jinak se v území příliš nevyskytovala (císařské otisky)
- Doporučení:
 - rozdělit půdní bloky účelovými komunikacemi s vegetačním doprovodem
 - podpořit revitalizaci vodních toků diverzifikací jejich trasy v nivě, výsadbou břehové a doprovodné zeleně, vzniku tišin, tůní, slepých ramen, zvětšit travnaté bezzásahové pásy okolo vodních toků, zamezit zastavování potočních niv
 - rozšířit síť pěších cest a cyklostezek s vegetačním doprovodem propojující sídla s okolní krajinou (pokud je to možné, obnovit historické stezky); podpořit rozvoj parků a sídelní zeleně v zájmovém území sídel

13. Halouny - 70

Základní informace

Kraj: Středočeský
Okres: Beroun
ORP: Beroun

k. ú.: Svinaře (760790)
Obec: Svinaře
Část obce: Halouny

Charakteristika signifikantních znaků dle projektu IGA ZF MENDELU

Koncept: profánní
Jádro: dvůr

Kompoziční schéma: 2A

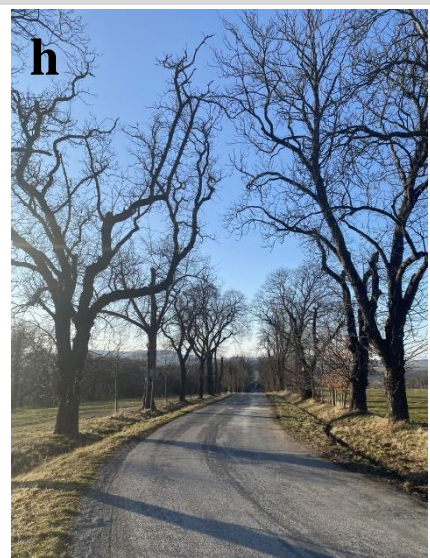
Státní památková péče

V lokalitě Halouny se nevyskytují žádné chráněné objekty.

Historický vývoj území

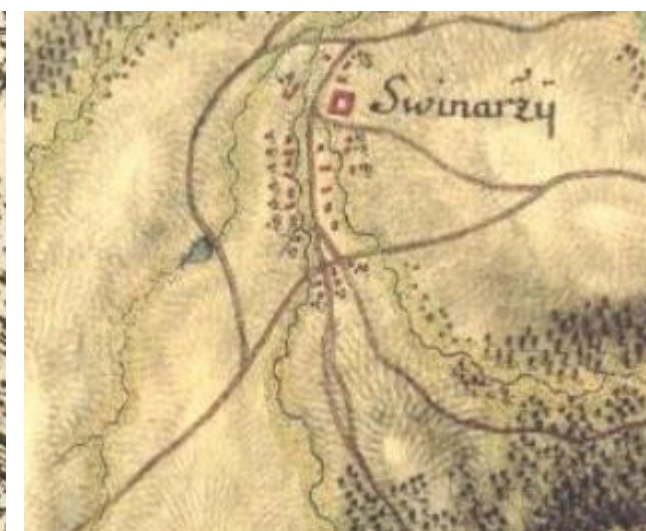
Listina týkající se Svinaře je z roku 1088. Vyšehradský kostel má v zakládací listině z tohoto roku zapsáno 80 osad a mezi nimi jedno popluží se Svinařem Uzdíkem. V roce 1271 manželka krále Přemysla Otakara II, dala královna Kunhuta klášteru křížovníků s červenou hvězdou vesnice na Podbrdsku: Všeradice, Suchomasty, Drahlovice, Chodouň, Krupnou, Radouš, Vižina a Svinaře. Vývoj majetkového a hodnostního rozlišování šlechty byl uspíšen v době vlády krále Václava I (1230-1253). Tehdy se vytvářely obrovské pozemkové majetky některých šlechtických rodů, ale i krále a církve. Venkovští páni si staví pevnější sídla před vzdálenými nepřáteli, ale i z obavy z vlastního lidu. Vznikají tvrze nebo malé hrady. Na liteňsku byly tvrze ve Všeradicích, Borku, Litni, Svinařích, Skuhrově, Podbrdech, Vinařicích, Měňanech, Korně, Bykoši, Vlencích, Koněprusích, Suchomastech a Bělči. V Litni, Svinařích, Suchomastech a Vlencích byly tvrze přestavěny na zámky. I ve Svinařích tvrz stála na místě, kde je dnes zámček. První písemná zmínka o vesnici Halouny pochází z roku 1849. Ves náležela k liteňskému panství do roku 1848, to je do zániku patrimoniální správy.

Fotodokumentace současného stavu

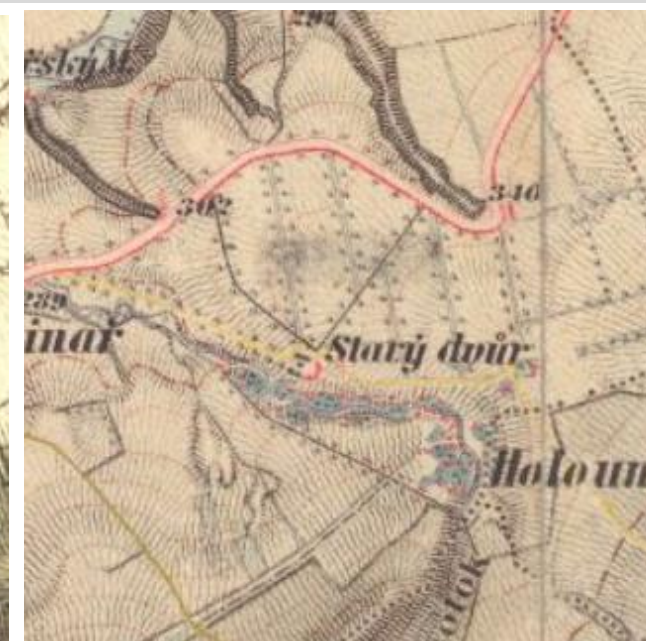
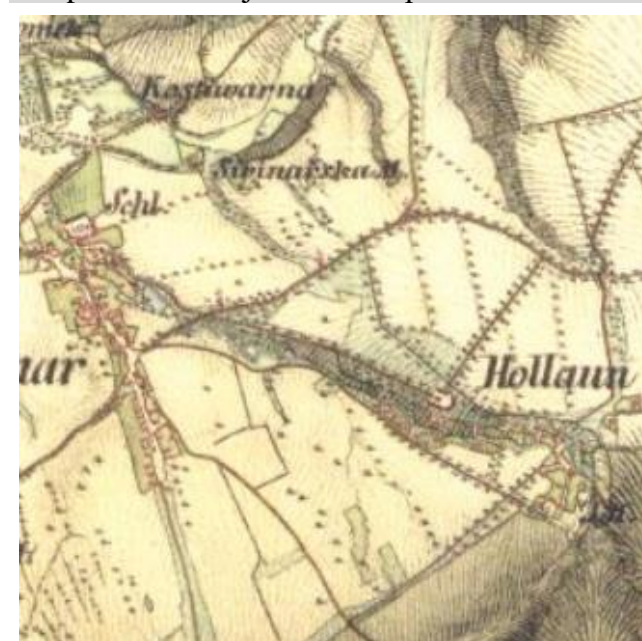

1 – dvůr, 2 – křížek u cesty, h – linie se stromořadím vedoucí od dvora a končící v sousedním sídle Svinaře, f – polní cesta s nově vysázenou doprovodnou zelení vycházející od dvora

Müllerova mapa a mapa I. vojenského mapování

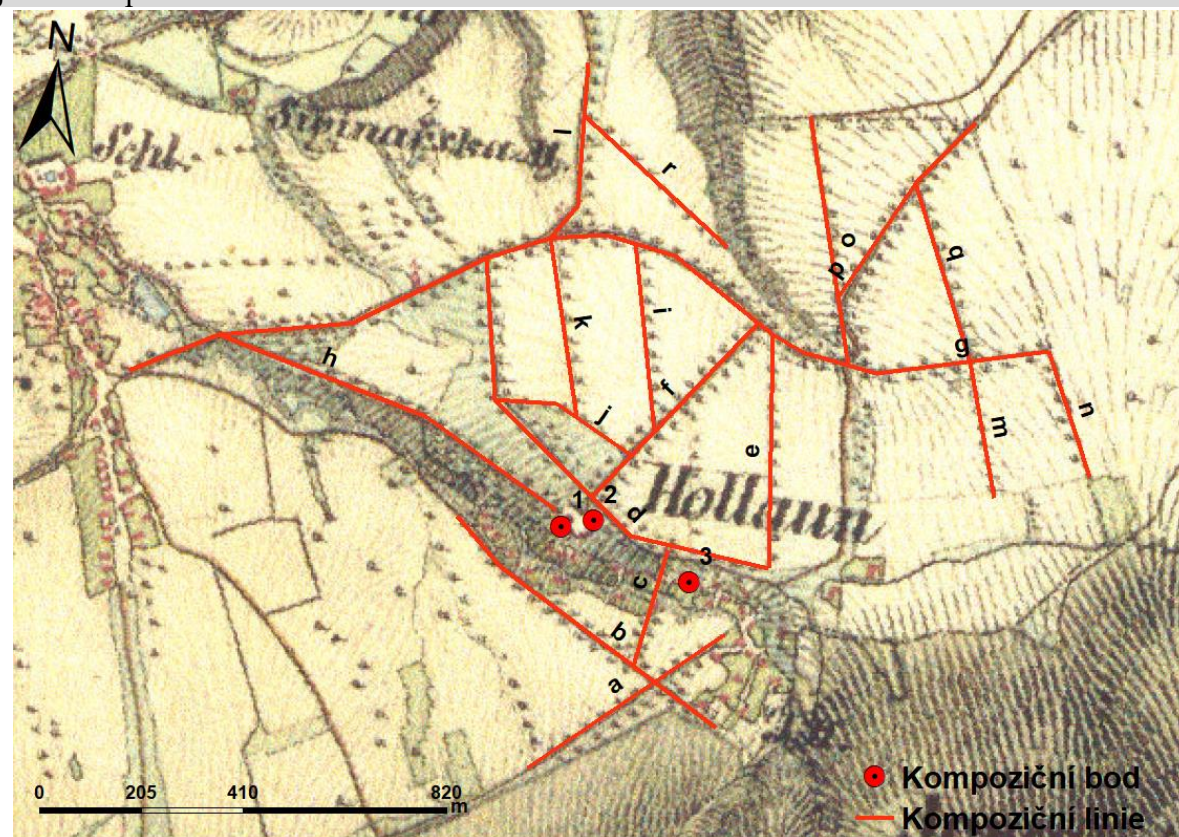
Mapa II. a III. vojenského mapování

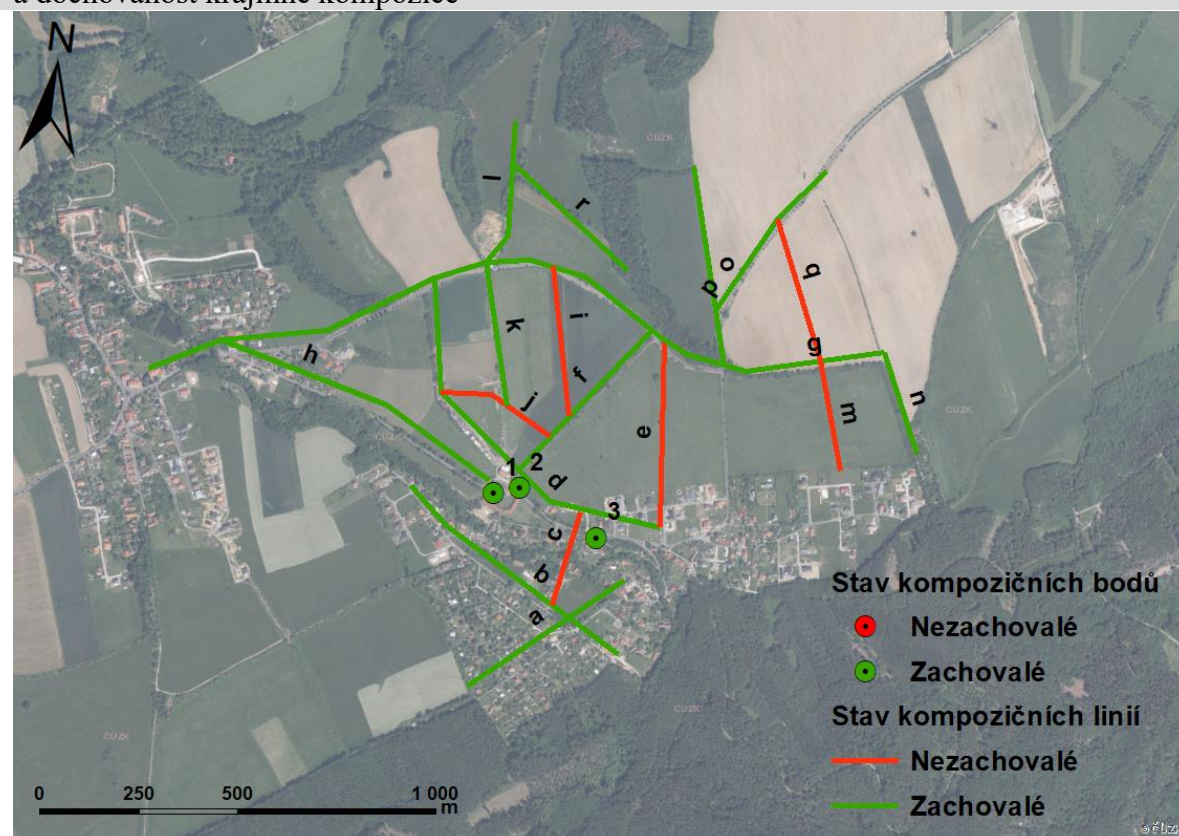
Císařské povinné otisky stabilního katastru

Krajinná kompozice

Stav a dochovanost krajinné kompozice

Kategorizace komponované krajiny dle zachování

- Poškozená komponovaná krajina

Popis kompozice

Jádrum krajinné kompozice je dle projektu IGA ZF MENDELU dvůr (1), který tvoří společně s blízkým křížem (2) a zvoničkou (3) hlavní bodové prvky kompozice. Pokud se podíváme na kompoziční linie, je jimi tato kompozice přeplněna. Hlavní linie vedou od dvoru (1) a jsou jimi cesty s alejemi (f, h). Spojnicí všech cest lemovaných stomořadím je linie (g), která plní funkci sběrné komunikace, na kterou je většina linií navázána. Jako koncové linie, které končí ve volné krajině, můžeme označit linie (a, b, l, m, n, o, p, r).

Kompoziční schéma odpovídá označení 2A dle projektu IGA ZF MENDELU, z důvodu složitější kompozice, které jsou rozlehlejší. Neobsahuje sice prvky plošné, ale z důvodu velkého množství liniových prvků, které na sebe navazují a směřují k důležitým bodovým prvkům, je kompozici ponecháno označení 2A.

Hodnocení stavu krajinné kompozice

V rámci této krajinné kompozice byly zachovány všechny bodové prvky. Hlavní kompoziční linie (f, h) vedoucí ke dvoru byly také zachovány. Taktéž sběrná linie (g) byla zachována jako komunikace číslo 115. Kompoziční linie (l, n, r) byly dochovány v podobě remízky mezi půdními bloky. Ostatní zachované linie jsou buď komunikace nebo cesty pro pěší. Nedochované linie (e, i, j, m, q) zanikly z důvodu vzniku velkých půdních bloků. Zaniklá linie (c) ustoupila nové zástavbě.

Krajinná kompozice v nástrojích územního plánování

Územní plán Halouň (2014)

- Architektonické hodnoty
 - o statek v Halounech
 - o „starý dvůr“ v Halounech – st.p.č. 122
 - o kříž v Halounech východně od statku
- Ochrana přírodních hodnot
 - o alej vedoucí ze Svinařů ke statku v Halounech
- ÚP navrhuje vysazení liniové zeleně podél komunikace 115 a dále podél poní cesty, která pokračuje z ulice Polní

Územní studie krajiny správního obvodu ORP Beroun (2019)

- Podbrdy
- zvýšit ochranu a regeneraci historických krajinných struktur (plužina, dvory, aleje, ovocné sady apod.); zvýšit ochranu komponované krajiny; zpracovat plán ochrany a koncepci regenerace KPZ (krajinné památkové zóny) Osovsko
- zvýšit ochranu krajinného rázu se zaměřením na ochranu kulturních dominant, pohledových horizontů, harmonického měřítka krajiny, kulturně historických a estetických hodnot krajiny
- rozdělit půdní bloky účelovými komunikacemi s vegetačním doprovodem
- důsledně chránit tradiční architektonický výraz staveb a půdorysný typ zástavby, regulovat výškovou hladinu zástavby a její podobu s ohledem na projev kulturních dominant, limitovat rozšiřování zástavby, limitovat rozvoj dopravy v klidu v památkově chráněném území, zvýšit ochranu památkových zón a historických krajinných struktur (aleje, vrchnostenské dvory, ovocné sady, zahrady apod.); zvýšit ochranu historické plužiny

14. Skuhrov - 71

Základní informace

Kraj: Středočeský
Okres: Beroun
ORP: Beroun

k. ú.: Skuhrov pod Brdy (749010)
Obec: Skuhrov
Část obce: Halouny

Charakteristika signifikantních znaků dle projektu IGA ZF MENDELU

Koncept: profánní
Jádro: dvůr

Kompoziční schéma: 1A/1B

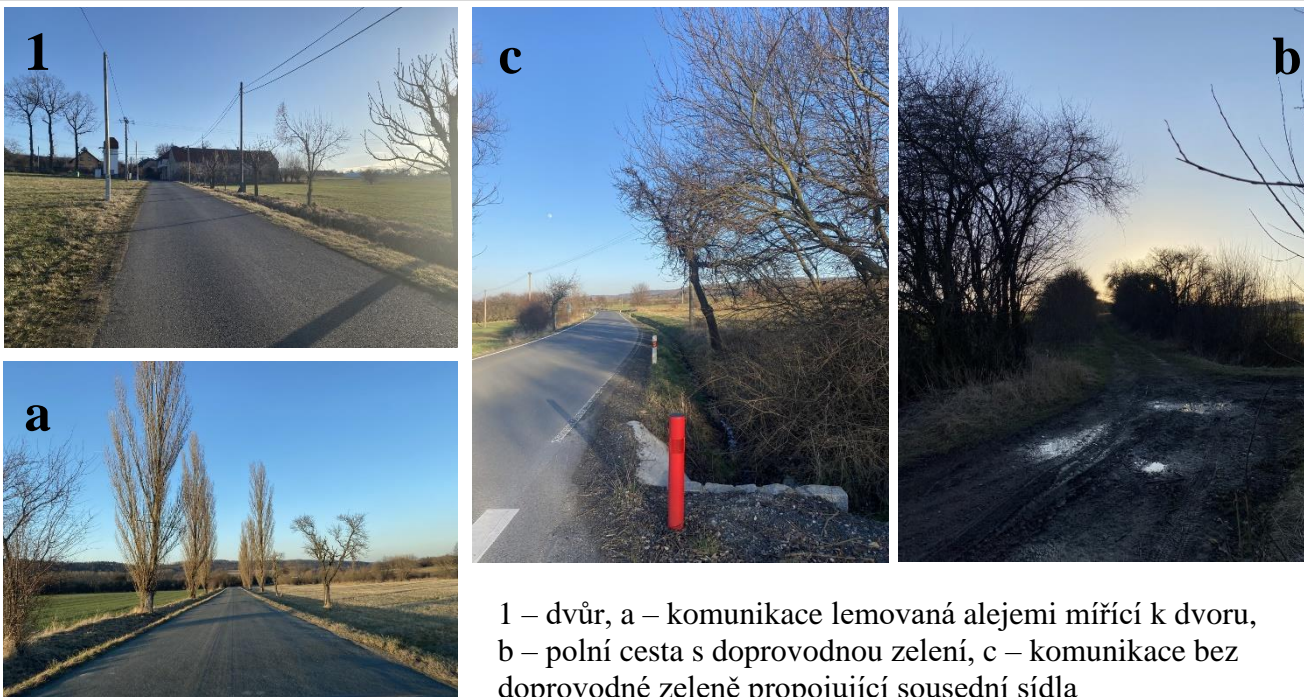
Státní památková péče

V lokalitě Skuhrov se nevyskytují žádné chráněné objekty.

Historický vývoj území

Skuhrovský dvůr byl odedávna spojován s Liteňským velkostatkem. Už od pradávna zde stávala tvrz se dvorem na níž žil okolo roku 1316 Jetřich ze Skuhrova, který proslul soudními spory se sousedy. V letech 1380 a 1383 zde pobíval Jenec ze Skuhrova. Až do roku 1381 byl majetkem mocného rodu Buziců, posledním z tohoto rodu jest Jan řečený z Týnce. V době husitských válek stáli skuhrovští vladykové na straně krále Zikmunda, který jim za odměnu „zastavil“ Vaňkovy ze Skuhrova a jeho společníkům roku 1436 úroky a dědiny v Hoholicích. Tvrz a pustá ves se uvádějí ještě ve spisech z roku 1571 a až od roku 1890 byl zdůrazněn význam Skuhrova, kdy rytíř Daubek zde nechal místo tvrže postavit velkou obchodní sladovnu, na tehdejší dobu velice moderní a hospodářsky výnosnou. Důvodem umístění sladovny na Skuhrově byly především levnější zdroje pracovní síly než třeba v Litni. Po převratu byl zde zřízen lihovar na pálení švestek na slivovici. Ve světové válce, kdy byl omezen prodej ječmene na slad sušili se ve sladovně jablka, zelí a cibule a to v dost značném množství a majitel zde sušil chmel ze svých chmelnic.

Fotodokumentace současného stavu

1 – dvůr, a – komunikace lemovaná alejemi mířící k dvoru, b – polní cesta s doprovodnou zelení, c – komunikace bez doprovodné zeleně propojující sousední sídla

Müllerova mapa a mapa I. vojenského mapování

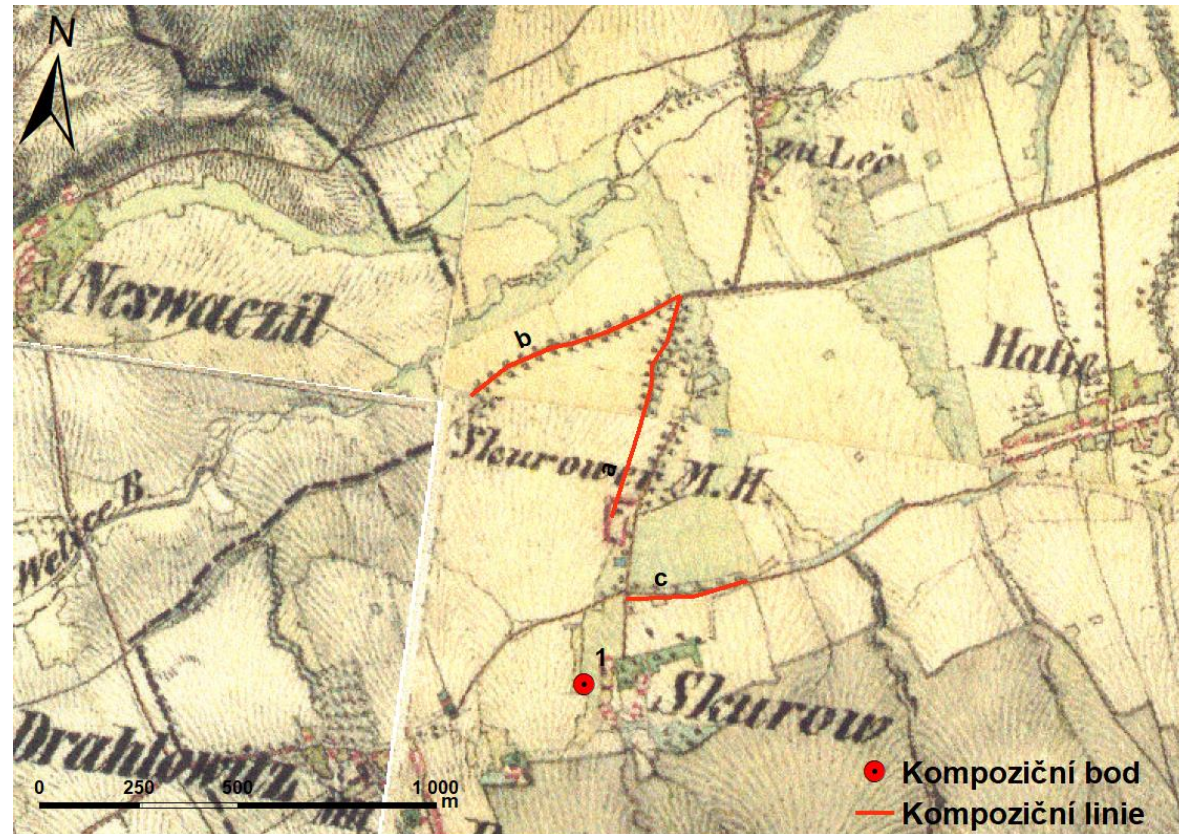
Mapa II. a III. vojenského mapování

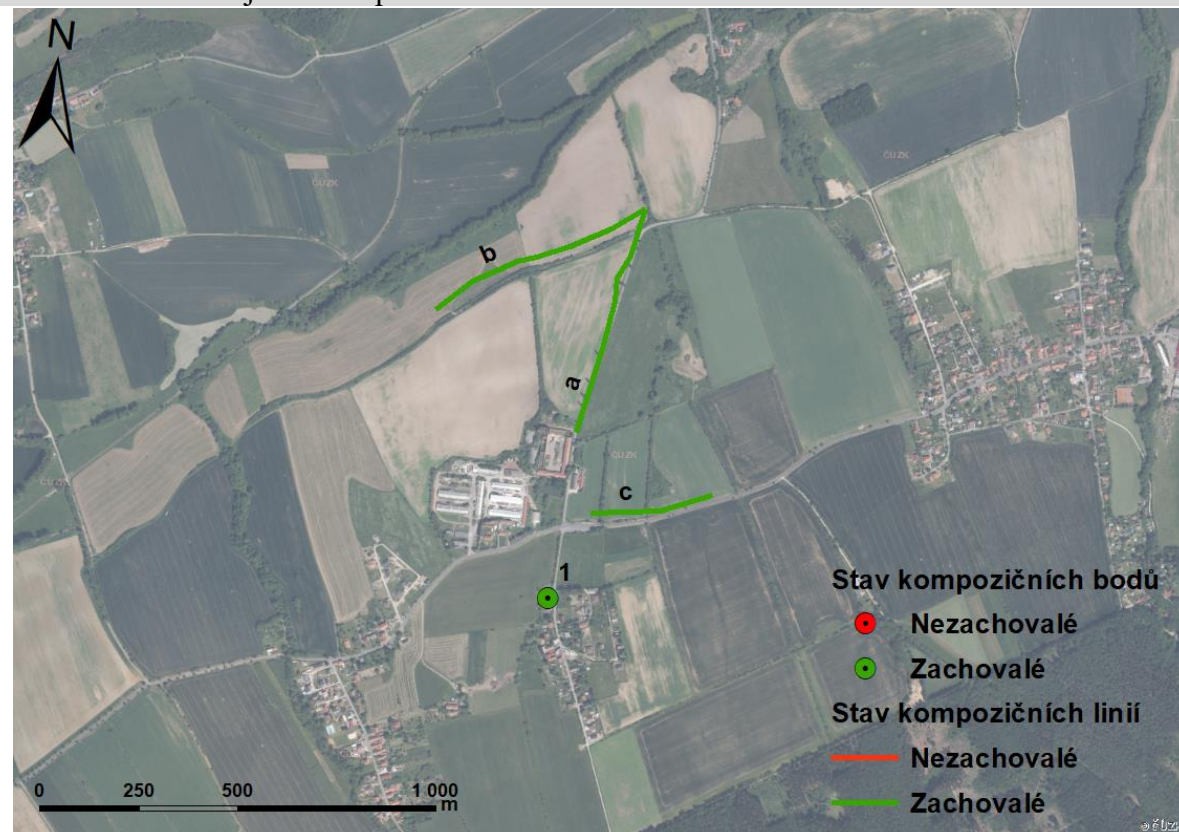
Císařské povinné otisky stabilního katastru

Krajinná kompozice

Stav a dochovanost krajinné kompozice

Kategorizace komponované krajiny dle zachování

- Zachovalá komponovaná krajina

Popis kompozice

Jádrem krajinné kompozice je dle projektu IGA ZF MENDELU dvůr (1). Žádné další bodové prvky tato kompozice neobsahuje. Dále obsahuje tři cesty lemované alejemi. První linie (a) vede od sladovny dále na sever, druhá linie (b) vede ve volné krajině a spojuje se s linií (a) a třetí linie (c) vede od sladovny do sousedního sídla Hatě.

Kompoziční schéma odpovídá označení 1A/1B dle projektu IGA ZF MENDELU, kdy se jedná o lineární kompozici propojenou fyzickými vazbami a zachycuje nejjednodušší vazby mezi objekty.

Hodnocení stavu krajinné kompozice

V rámci této krajinné kompozice byly zachovány všechny prvky. Hlavní kompoziční bod - dvůr (1) je zachován jako soukromý rodinný dům, veřejnosti nepřístupný. Kompoziční linie (a) je zachována jako vedlejší komunikace spojující Skuhrov a sídlo Leč. Kompoziční linie (b) je zachována jako polní cesta s doprovodnou zelení a třetí kompoziční linie (c) je zachována jako hlavní komunikace 115 spojující Hatě a Podbrdy.

Krajinná kompozice v nástrojích územního plánování

Územní plán Skuhrov (2002)

- Územní plán obce Skuhrov a Změna č. 1 a změna č. 2 územního plánu obce Skuhrov nejsou k dispozici v elektronické formě

Územní studie krajiny správního obvodu ORP Beroun (2019)

- Podbrdy
- zvýšit ochranu a regeneraci historických krajinných struktur (plužina, dvory, aleje, ovocné sady apod.); zvýšit ochranu komponované krajiny; zpracovat plán ochrany a koncepci regenerace KPZ (krajinné památkové zóny) Osovsko
- zvýšit ochranu krajinného rázu se zaměřením na ochranu kulturních dominant, pohledových horizontů, harmonického měřítká krajiny, kulturně historických a estetických hodnot krajiny
- rozdělit půdní bloky účelovými komunikacemi s vegetačním doprovodem
- důsledně chránit tradiční architektonický výraz staveb a půdorysný typ zástavby, regulovat výškovou hladinu zástavby a její podobu s ohledem na projev kulturních dominant, limitovat rozšiřování zástavby, limitovat rozvoj dopravy v klidu v památkově chráněném území, zvýšit ochranu památkových zón a historických krajinných struktur (aleje, vrchnostenské dvory, ovocné sady, zahrady apod.); zvýšit ochranu historické plužiny

15. Borek - 83

Základní informace

Kraj: Středočeský
Okres: Beroun
ORP: Beroun

k. ú.: Suchomasty (759244)
Obec: Suchomasty
Část obce: Borek

Charakteristika signifikantních znaků dle projektu IGA ZF MENDELU

Koncept: profánní
Jádro: dvůr

Kompoziční schéma: 1A/1B

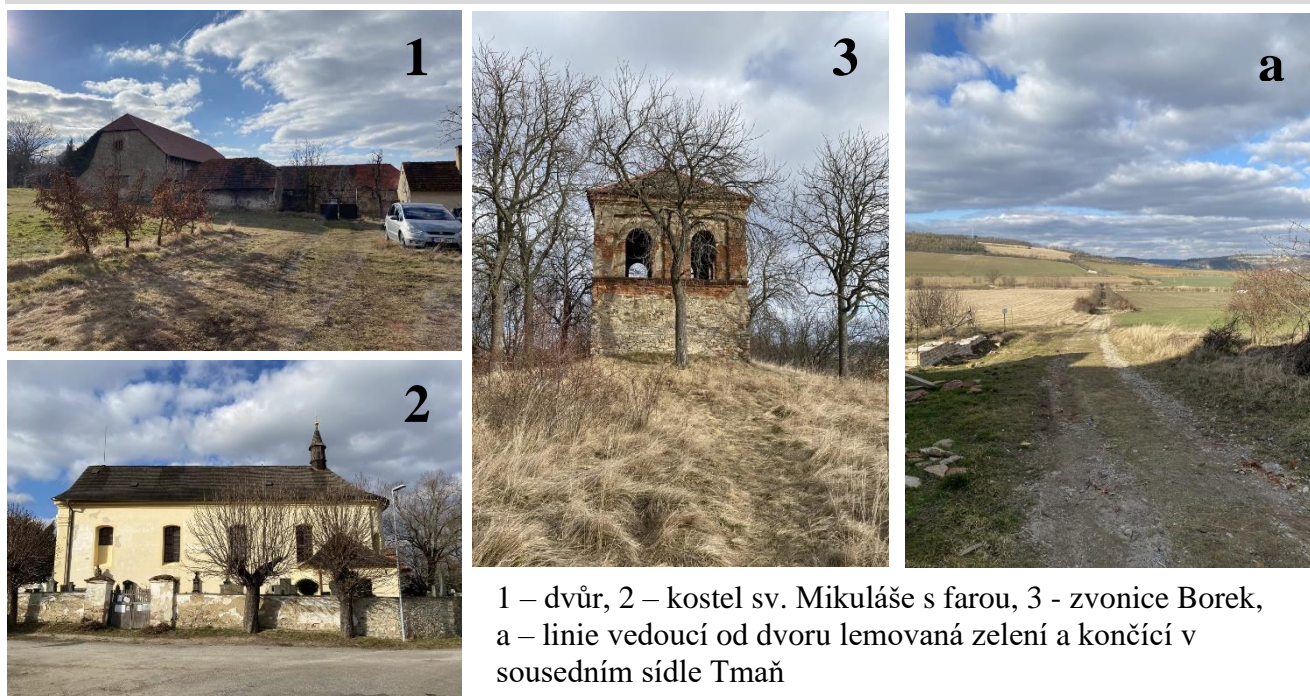
Státní památková péče

Kostel sv. Mikuláše s farou – KP, kat. č. 1000146572, **Zvonice** – KP, kat. č. 1000142208

Historický vývoj území

První písemná zmínka o vesnici Borek pochází z roku 1352 a nejstarší dochovaná písemná zpráva o Suchomastech je z roku 1088, ve které je uvedeno, že král český, panovník Vratislav, daroval nově založené kapitule vyšehradské ves Suchomasty i se dvěma poplužními dvory. Původní název obce je uváděn jako Suchomazly a trvá až do XVI. století. Suchomasty byly původně statkem panským, jehož užitek byl odměnou za jisté služby, prokazované králi. Od roku 1415 do roku 1600 byly Suchomasty postupně v držení rodů Tučků, Svárovských a Pešíkových. Suchomasty potom koupil Adam Pinta Bukovanský z Bukovan. Václav ze Svárova, předposlední držitel od roku 1562, byl jedním ze 22 rytířů, kteří drželi manská léna karlštejnská a za to museli střežit hrad. V roce 1622 mu byl majetek zabaven ve prospěch císařské koruny, protože se zúčastnil povstání českých stavů proti císaři Ferdinandovi II. Od roku 1623 vlastnili suchomastské panství Dorota Říčanská ze Sulevic, páni z Talberka, hrabata z Kokořova, od roku 1794 Barbara Zarabasová, roku 1827 převzal panství rod Nováků a v roce 1850 rod Marešů. Velkostatek v Suchomastech, Bykoši, na Borku a zámek koupil v březnu 1850. Z velkého suchomastského majetku zůstal pouze zámek a velkostatek s dvory v Suchomastech, Bykoši a Borku.

Fotodokumentace současného stavu

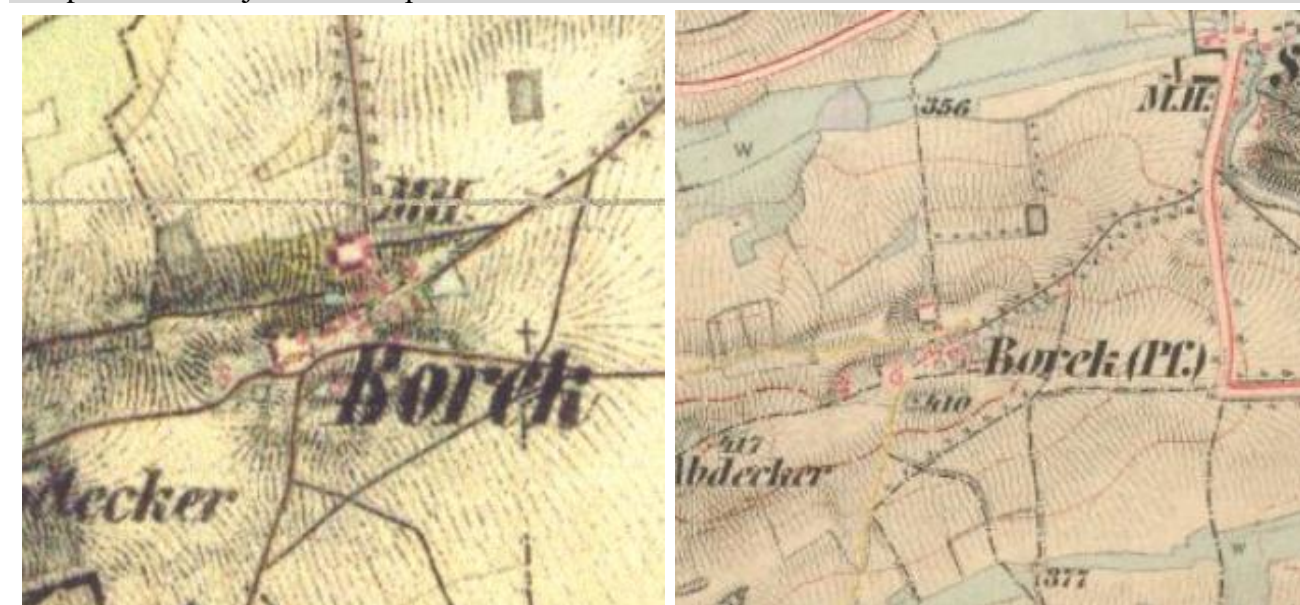

1 – dvůr, 2 – kostel sv. Mikuláše s farou, 3 - zvonice Borek, a – linie vedoucí od dvoru lemovaná zelení a končící v sousedním sídle Tmaň

Müllerova mapa a mapa I. vojenského mapování

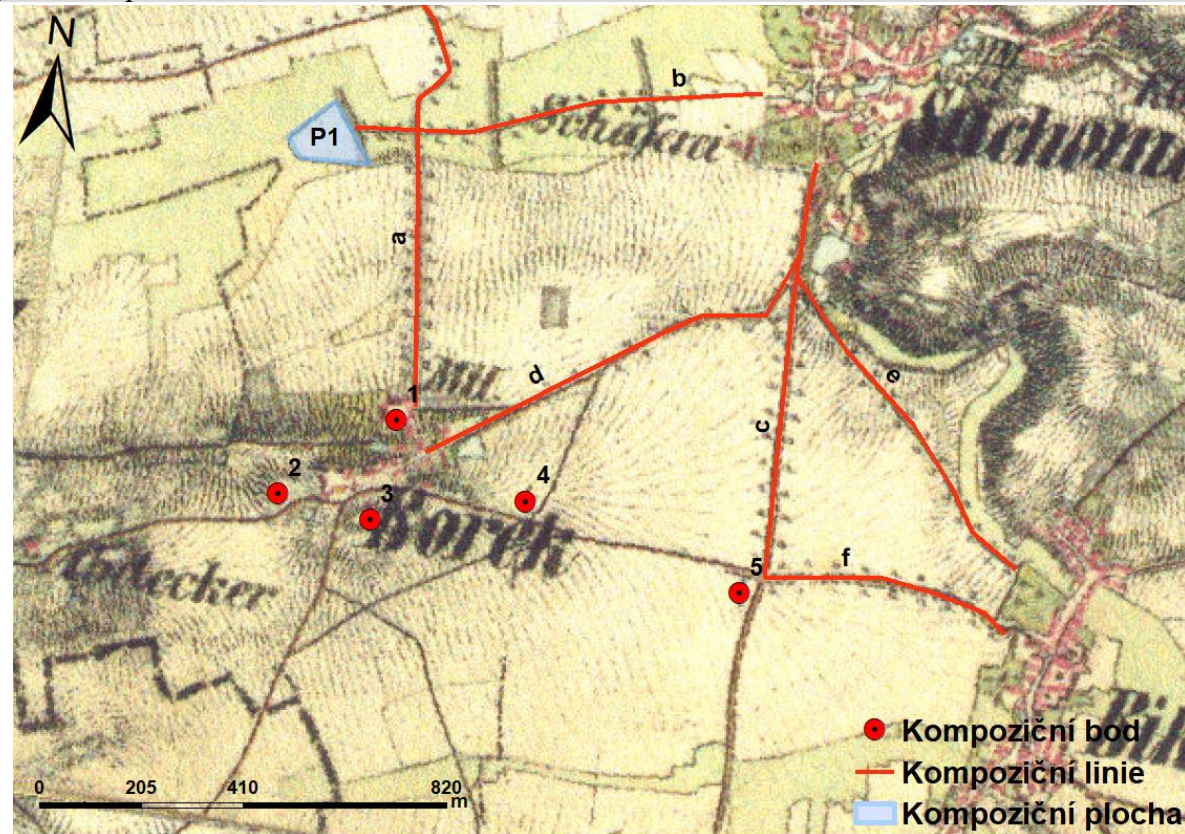
Mapa II. a III. vojenského mapování

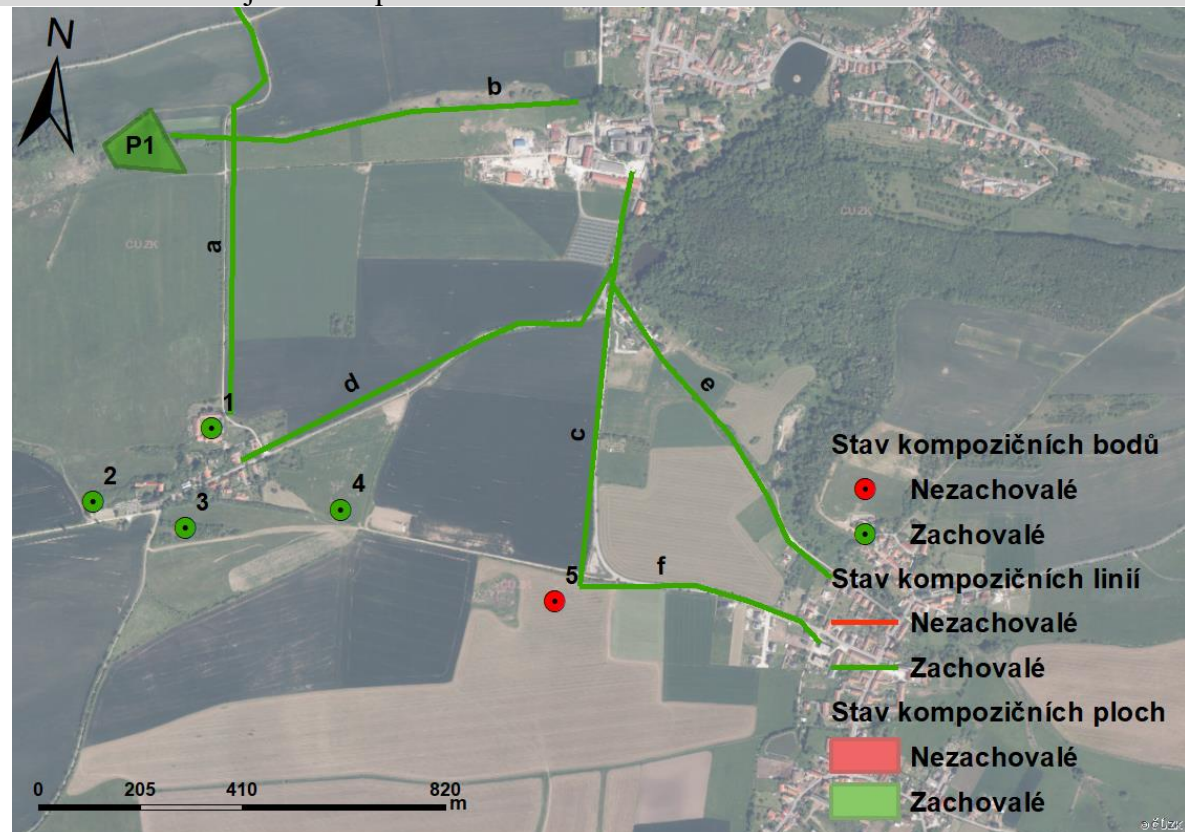
Císařské povinné otisky stabilního katastru

Krajinná kompozice

Stav a dochovanost krajinné kompozice

Kategorizace komponované krajiny dle zachování

- Zachovalá komponovaná krajina

Popis kompozice

Jádrem krajinné kompozice je dle projektu IGA ZF MENDELU dvůr (1). Dalšími bodovými prvky je kostel sv. Mikuláše (2), zvonice Borek (3) a kříže u cest (4, 5). Tato kompozice disponuje cestami lemovanými alejemi (a, b, c, d, e, f), které většinou vedou do sousedních sídel Suchomasty a Bykoš. U linie (a), která začíná u dvora (1) nalezneme Čertův rybník (P1).

Kompoziční schéma neodpovídá označení 1A/1B dle projektu IGA ZF MENDELU. Spíše se jedná o označení 2B, které obsahuje prvky jak bodové, liniové i plošné, které jsou vzájemně propojeny hmotnými vazbami. A dle množství kompozičních prvků je kompozice zařazena do kategorie B.

Hodnocení stavu krajinné kompozice

V rámci této krajinné kompozice byly, až na jeden kříž u cesty, zachovány všechny prvky. Hlavní kompoziční bod - dvůr (1) je zachován jako soukromý rodinný dům, veřejnosti nepřístupný. Kostel sv. Mikuláše (2) je součástí hřbitova a zvonička (3), dnes již ve zchátralém stavu, na lehlé vyvýšenině nad sídlem Borek. Jeden kříž (4) dochován, druhý kříž (5) zanikl. Všechny kompoziční linie jsou dochované. Nejvýznamější linie (a) vedoucí od dvora severně k obci Tmaň, linie (d) propůjčící Borek a Suchomasty, linie (e, f) směřující k sídlu Bykoš.

Krajinná kompozice v nástrojích územního plánování

Územní plán Suchomasty (2013)

- územní plán obce Suchomasty není k dispozici v elektronické formě

Územní studie krajiny správního obvodu ORP Beroun (2019)

- Tmaň
- rozdělit půdní bloky účelovými komunikacemi s vegetačním doprovodem
- zvýšit ochranu kulturních dominant (sakrální objekty); zamezit negativně působícím kumulativním vizuálním vlivům
- rozšířit síť pěších cest a cyklostezek s vegetačním doprovodem propojující sídla s okolní krajinou (pokud je to možné, obnovit historické stezky); podpořit rozvoj parků a sídelní zeleně v zájmovém území sídel (zejména na hranici zastavěného území)
- zvýšit ochranu VKP ze zákona; posuzovat vliv nových suburbánních zón na krajinný ráz; realizovat chybějící části ÚSES
- vyloučit reklamní zařízení v blízkosti sakrálních objektů

16. Slavíky - 85

Základní informace

Kraj: Středočeský
Okres: Beroun
ORP: Beroun

k. ú.: Tmaň (767620)
Obec: Tmaň
Část obce: Slavíky

Charakteristika signifikantních znaků dle projektu IGA ZF MENDELU

Koncept: profánní
Jádro: dvůr

Kompoziční schéma: 1B

Státní památková péče

Hradiště Kotýz, archeologické stopy – KP, kat. č. 1000143171, **Jeskyně Tří volů, archeologické stopy** – KP, kat. č. 1000157903

Historický vývoj území

První písemná zmínka o vesnici Slavíky pochází z roku 1590. Naopak první historický dokument, ve kterém se jasně a beze všech pochybností píše o Tmaň, pochází z archivu kapituly pražské z roku 1315. Dědicem velkostatku byla jmenována Anna Noltschová, dcera po zemřelém Eduardu Noltschovi a Emmy rozené Kovářkové. Čtvrtý díl všech požitků do své smrti užívala vdova po zemřelém Františku Noltschovi paní Ema Noltschová, rozená Goldschmidtová. Velkostatek Tmaň s dvorcem ve Slavíkách byl nejprve pronajat za 40.000 K firmě "Seligmann Elbogen", majiteli cukrovaru v Berouně, později mnoha dalším nájemcům. Majitelka si ponechávala k občasnému užívání pouze zámeček s přílehlým parkem. Byla také patronkou církevního majetku v obci, ale dle dochované farní korespondence, nerada však na údržbu těchto objektů přispívala.

Fotodokumentace současného stavu

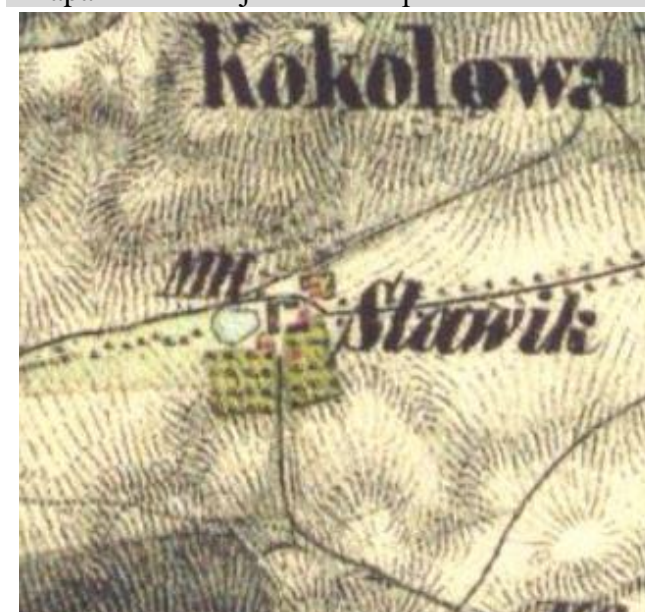

1 – dvůr, a – linie vycházející od dvoru obklopena stromořadím po obou stranách a končící u křížku, 2 – křížek u rozcestí, P1 – malá vodní plocha za dvorem

Müllerova mapa a mapa I. vojenského mapování

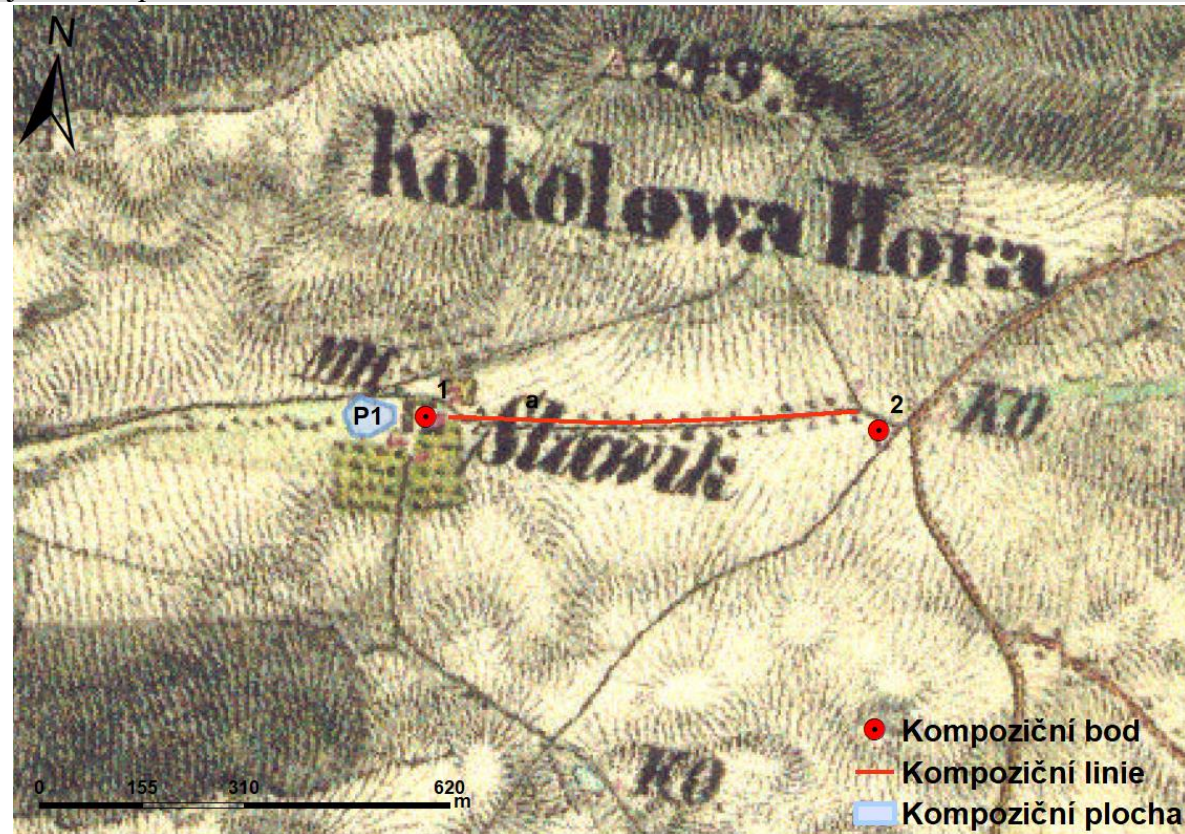
Mapa II. a III. vojenského mapování

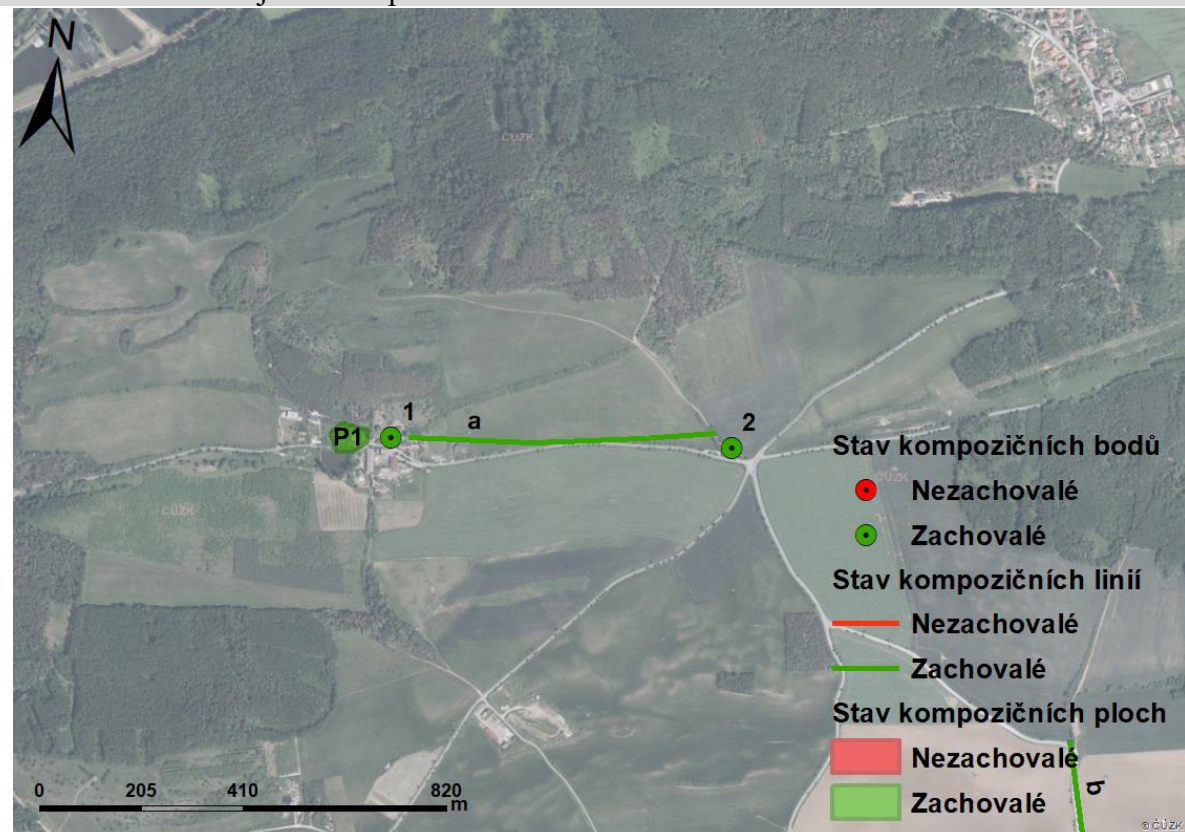
Císařské povinné otisky stabilního katastru

Krajinná kompozice

Stav a dochovanost krajinné kompozice

Kategorizace komponované krajiny dle zachování

- Zachovalá komponovaná krajina

Popis kompozice

Jádrem krajinné kompozice je dle projektu IGA ZF MENDELU dvůr (1). Dalším kompozičním prvkem je linie (a), která vede od dvoru (1) k dalšímu bodovému prvku, kterým je kříž (2). Z druhé strany dvoru (1) nalezneme rybník (P1).

Kompoziční schéma odpovídá označení 1B dle projektu IGA ZF MENDELU, kdy se jedná o lineární kompozici propojenou fyzickými vazbami a zachycuje nejjednodušší vazby mezi objekty.

Hodnocení stavu krajinné kompozice

V rámci této krajinné kompozice byly zachovány všechny prvky. Hlavní kompoziční bod - dvůr (1) je zachován jako soukromý rodinný dům, veřejnosti nepřístupný. Zachována je taktéž linie (a) jako komunikace pro motorovou dopravu s doprovodnou zelení, která vede do okolních sídel a směřuje k dochovalému křížku (2). Dochována je i kompoziční plocha (P1), kolem které je bohatá vzrostlá zeleň.

Krajinná kompozice v nástrojích územního plánování

Územní plán Tmaň (2009)

- územní plán obce Tmaň, Změna č. 1 a Změna č. 2 územního plánu obce Tmaň nejsou k dispozici v elektronické formě

Územní studie krajiny správního obvodu ORP Beroun (2019)

- Tmaň
- rozdělit půdní bloky účelovými komunikacemi s vegetačním doprovodem
- zvýšit ochranu kulturních dominant (sakrační objekty); zamezit negativně působícím kumulativním vizuálním vlivům
- rozšířit síť pěších cest a cyklostezek s vegetačním doprovodem propojující sídla s okolní krajinou (pokud je to možné, obnovit historické stezky); podpořit rozvoj parků a sídelní zeleně v zájmovém území sídel (zejména na hranici zastavěného území)
- zvýšit ochranu VKP ze zákona; posuzovat vliv nových suburbánních zón na krajinný ráz; realizovat chybějící části ÚSES
- vyloučit reklamní zařízení v blízkosti sakrálních objektů

17. Tmaň - 86

Základní informace

Kraj: Středočeský
Okres: Beroun
ORP: Beroun

k. ú.: Tmaň (767620)
Obec: Tmaň
Část obce:

Charakteristika signifikantních znaků dle projektu IGA ZF MENDELU

Koncept: profánní
Jádro: zámek

Kompoziční schéma: 2C/1C

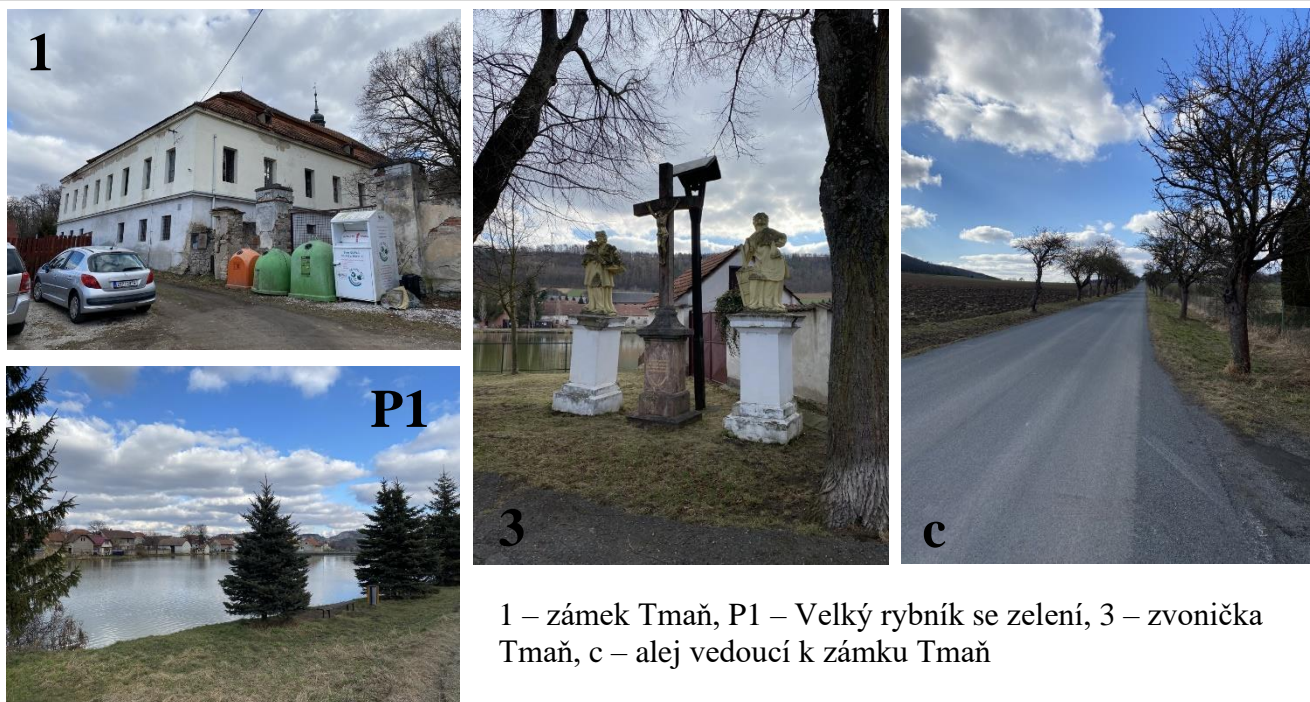
Státní památková péče

Pivovar – kat. č. 1000021967, **Kostel sv. Jiří** – KP, kat. č. 1000150199, **Zámek** – KP, kat. č. 1000135001, **Husitský sbor Jiřího z Poděbrad** – KP, kat. č. 1321000016

Historický vývoj území

První historický dokument, ve kterém se jasně a beze všech pochybností píše o Tmaní, pochází z archivu kapituly pražské z roku 1315. V západní části obce se nacházela původní tvrz a v 16. století došlo k jejímu přebudování na renesanční zámek. Významnou památkou je katolický kostel sv. Jiří na místním hřbitově, který byl vystavěn v polovině 18. století. Významnou památkou je katolický kostel sv. Jiří na místním hřbitově, který byl vystavěn v polovině 18. století. Kolem roku 1898 bylo přeloženo a zazděno do obvodového zdiva uvnitř kostela 13 náhrobních kamenů majitelů panství Trmalů z Toušic, Tmaně, Losů a Svárova, jež se původně nacházely na místním hřbitově. Většina náhrobníků pochází ze 16. století, nejstarší je z roku 1488.

Fotodokumentace současného stavu

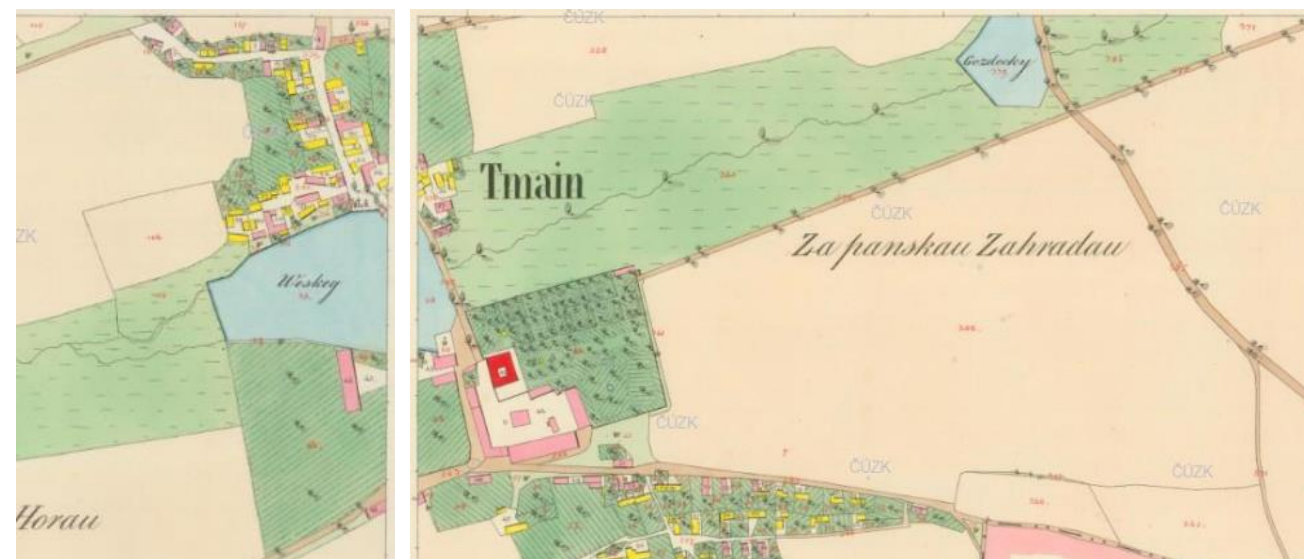
Müllerova mapa a mapa I. vojenského mapování

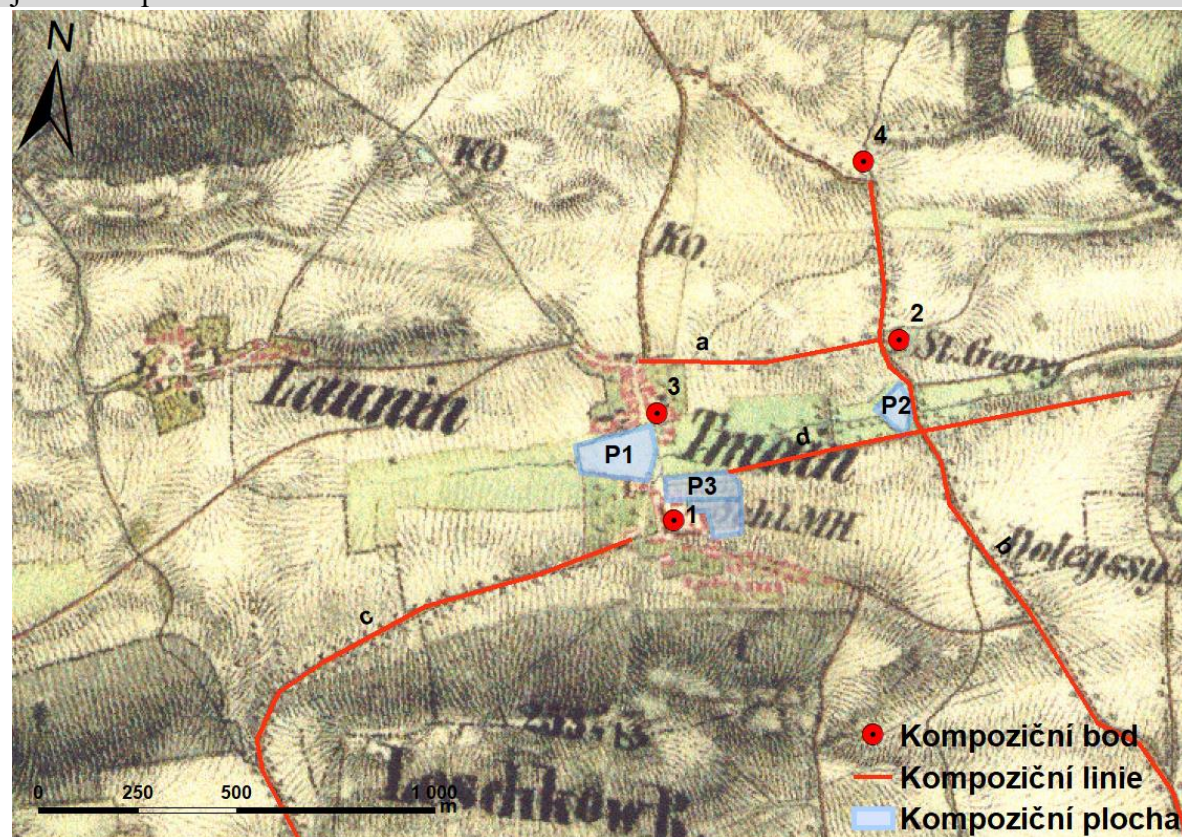
Mapa II. a III. vojenského mapování

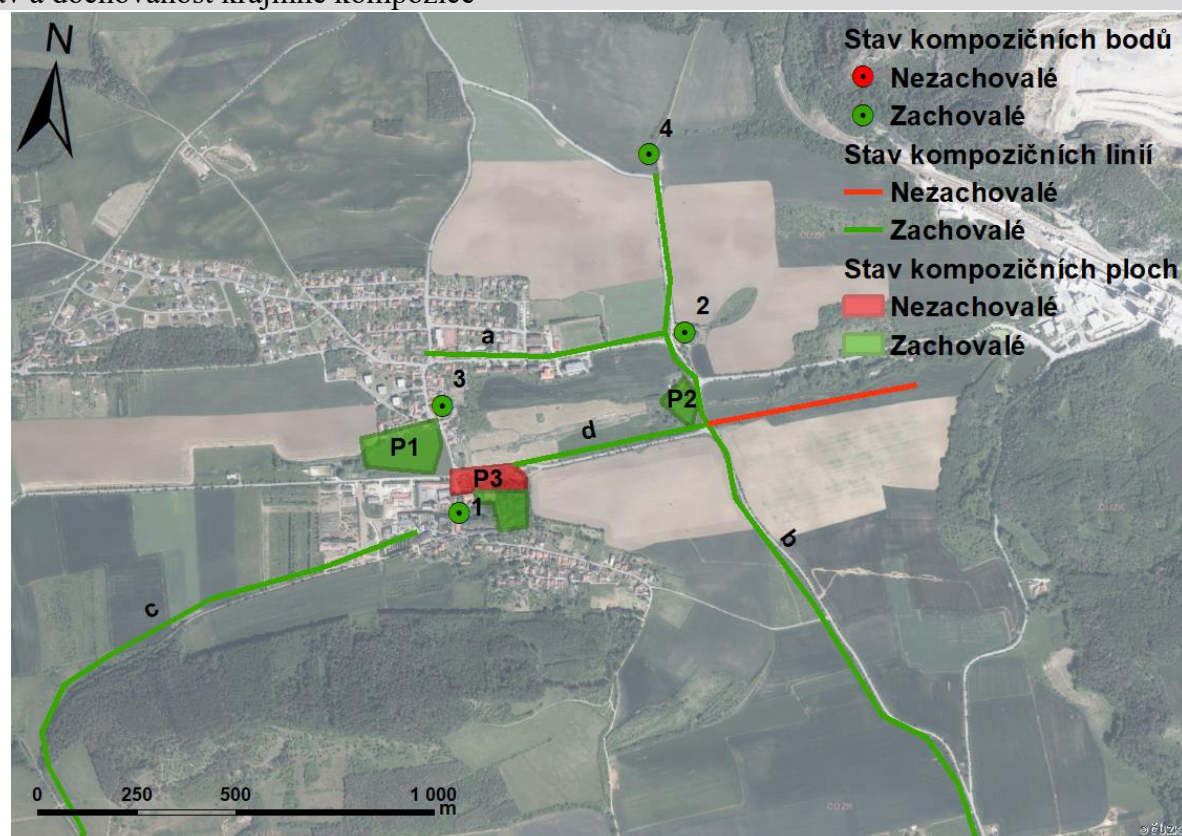
Císařské povinné otisky stabilního katastru

Krajinná kompozice

Stav a dochovanost krajinné kompozice

Kategorizace komponované krajiny dle zachování

- Částečně zachovalá komponovaná krajina

Popis kompozice

Jádrem krajinné kompozice je dle projektu IGA ZF MENDELU zámek (1), na který navazuje velká zahrada (P3) a od kterého vybíhá linie (c), která směřuje do sousedního sídla Málkov. Další linie (d) vybíhá opačným směrem od linie (c). Běží kolem malé vodní plochy (P2) a končí ve volné krajině. Uprostřed Tmaň se nachází Velký rybník (P1), u kterého stojí zvonička Tmaň (3). Kousek od zvoničky (3) začíná cesta s alejí (a), která končí u kostela sv. Jiří (2). Před kostelem (2) a kolem vodní plochy (P2) probíhá cesta se stromořadím (b), která vybíhá od křížku (4) a směřuje do Suchomast. **Kompoziční schéma neodpovídá označení 2C/1C dle projektu IGA ZF MENDELU. Spíše se jedná o označení 2B, které obsahuje prvky jak bodové, liniové i plošné, které jsou vzájemně propojeny hmotnými vazbami. A dle množství kompozičních prvků je kompozice zařazena do kategorie B.**

Hodnocení stavu krajinné kompozice

V rámci této krajinné kompozice byly zachovány skoro všechny kompoziční prvky. Zanikla část zahrady (P3), která ustoupila výstavbě a část linie (d), která zanikla z důvodu vzniku půdního bloku. Hlavní kompoziční bod - zámek (1) je zachován, ale veřejnosti není přístupný. Zachována je taktéž zvonička (3) i kostel sv. Jiří (2), který je součástí hřbitova Tmaň. Taktéž je zachován i křížek (4) u cesty (b), který je nyní součástí odpočinkového místa s přístřeškem pro turisty. Obě vodní plochy (P1, P2) jsou zachovány a plocha (P2) je nyní součástí čistírny odpadních vod. Linie (a, b, c, část d) jsou zachovány jako komunikace pro motorová vozidla s doprovodnou zelení.

Krajinná kompozice v nástrojích územního plánování

Územní plán Tmaň (2009)

- územní plán obce Tmaň, Změna č. 1 a Změna č. 2 územního plánu obce Tmaň nejsou k dispozici v elektronické formě

Územní studie krajiny správního obvodu ORP Beroun (2019)

- Tmaň
- rozdělit půdní bloky účelovými komunikacemi s vegetačním doprovodem
- zvýšit ochranu kulturních dominant (sakrální objekty); zamezit negativně působícím kumulativním vizuálním vlivům
- rozšířit síť pěších cest a cyklostezek s vegetačním doprovodem propojující sídla s okolní krajinou (pokud je to možné, obnovit historické stezky); podpořit rozvoj parků a sídelní zeleně v zájmovém území sídel (zejména na hranici zastavěného území)
- zvýšit ochranu VKP ze zákona; posuzovat vliv nových suburbánních zón na krajinný ráz; realizovat chybějící části ÚSES
- vyloučit reklamní zařízení v blízkosti sakrálních objektů

18. Dobříš - 76

Základní informace

Kraj: Středočeský
Okres: Příbram
ORP: Dobříš

k. ú.: Dobříš (627968)
Obec: Dobříš
Část obce:

Charakteristika signifikantních znaků dle projektu IGA ZF MENDELU

Koncept: profánní
Jádro: zámek

Kompoziční schéma: 2C

Státní památková péče

Lékárna tzv. Stará, "U Anděla Strážce" – KP, kat. č. 1000125452, **Radnice** – KP, kat. č. 1000159287, **Kostel Povýšení sv. Kříže** – KP, kat. č. 1000158849, **Židovský hřbitov** – KP, kat. č. 1000152620, **Zámek** – KP, kat. č. 1000125643, **Měšťanský dům** – KP, kat. č. 1000159234, **Panský zemědělský dvůr** – KP, kat. č. 1000141166, **Hrad Vargač** – KP, kat. č. 1000126594, **Most přes Pílský potok** – KP, kat. č. 2000001419, **Měšťanský dům Kopáčkův** – KP, kat. č. 1000147534

Historický vývoj území

První písemná zmínka pochází z roku 1252. Čtyři listiny udávající práva klášteru v Plasích, které zde podepsal král Václav I., uvádějí Dobříš jako královský lovecký dvorec na Zlaté stezce, což byla obchodní cesta vedoucí z Prahy do Pasova. Poté statek připadl na čas šlechtickým vlastníkům – Rožmberkům od roku 1262 a Štěpánovi z Tetína od roku 1321. Za vlády Lucemburků přešla Dobříš opět do rukou krále a po roce 1340 Karel IV. nechal vystavit hrad Vargač, z kterého učinil dočasné sídlo nejvyššího královského lovčího. V roce 1745 začaly stavební práce na honosném zámku ve slohu pozdního baroka s rozsáhlým parkem. Stavba trvala celých dvacet let. To už Mansfeldům patřil titul knížat a jejich panství bylo značně rozšířeno skoupením okolních statků. V roce 1780 vymřeli Mansfeldové po meči a Dobříš tak vyženil příslušník opočenského rodu Colloredo s podmínkou, že ke svému jménu připojí ještě Mansfeld. V letech 1791–1797 se uskutečnila stavba kostela před zámkem, jež byl zasvěcen Nejsvětější trojici. V roce 1821 se město dočkalo nové empírové radnice s hodinovou věžičkou, která vystřídala původní, ještě dřevěnou radnici.

Fotodokumentace současného stavu

1 - kostel Nejsvětější Trojice, 2 – zámek Dobříš, b – alej vedoucí od zámku Dobříš, která končí u křížku, P2 – rybník Koryto s výhledem na kostel Povýšení sv. Kříže

Müllerova mapa a mapa I. vojenského mapování

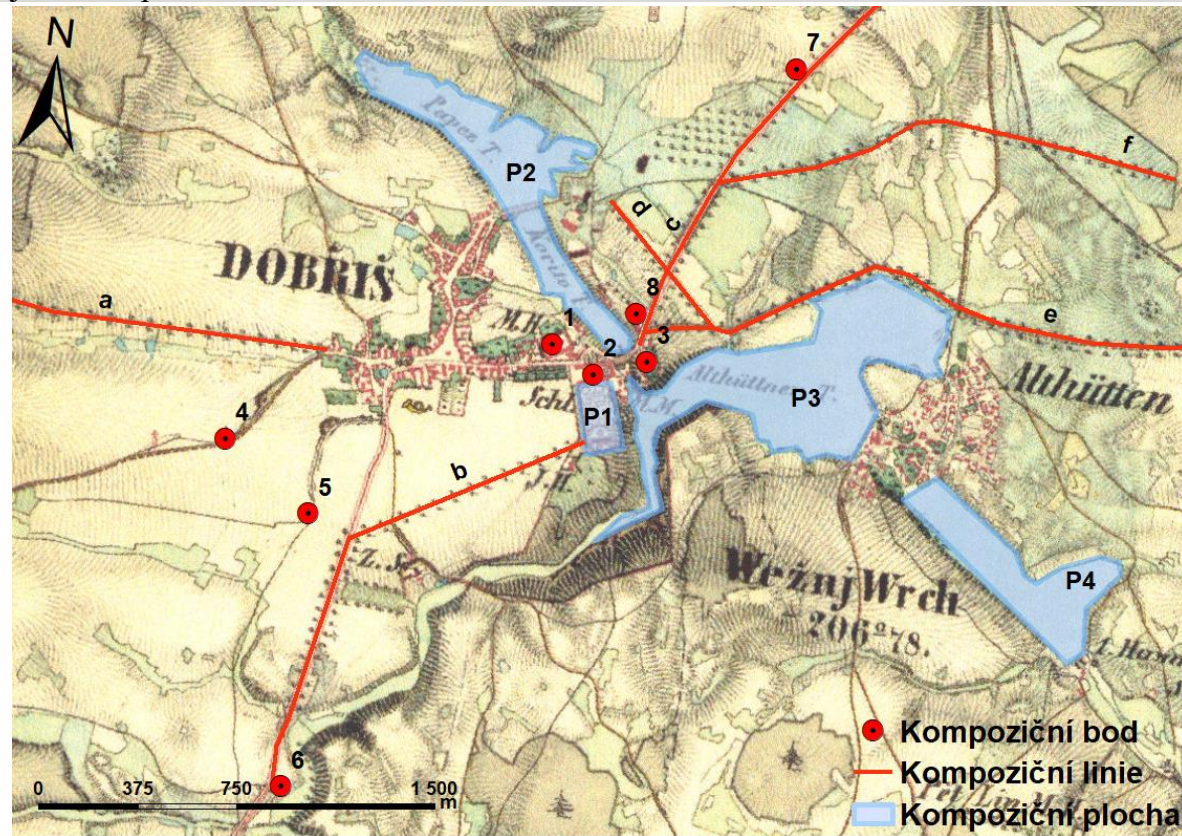
Mapa II. a III. vojenského mapování

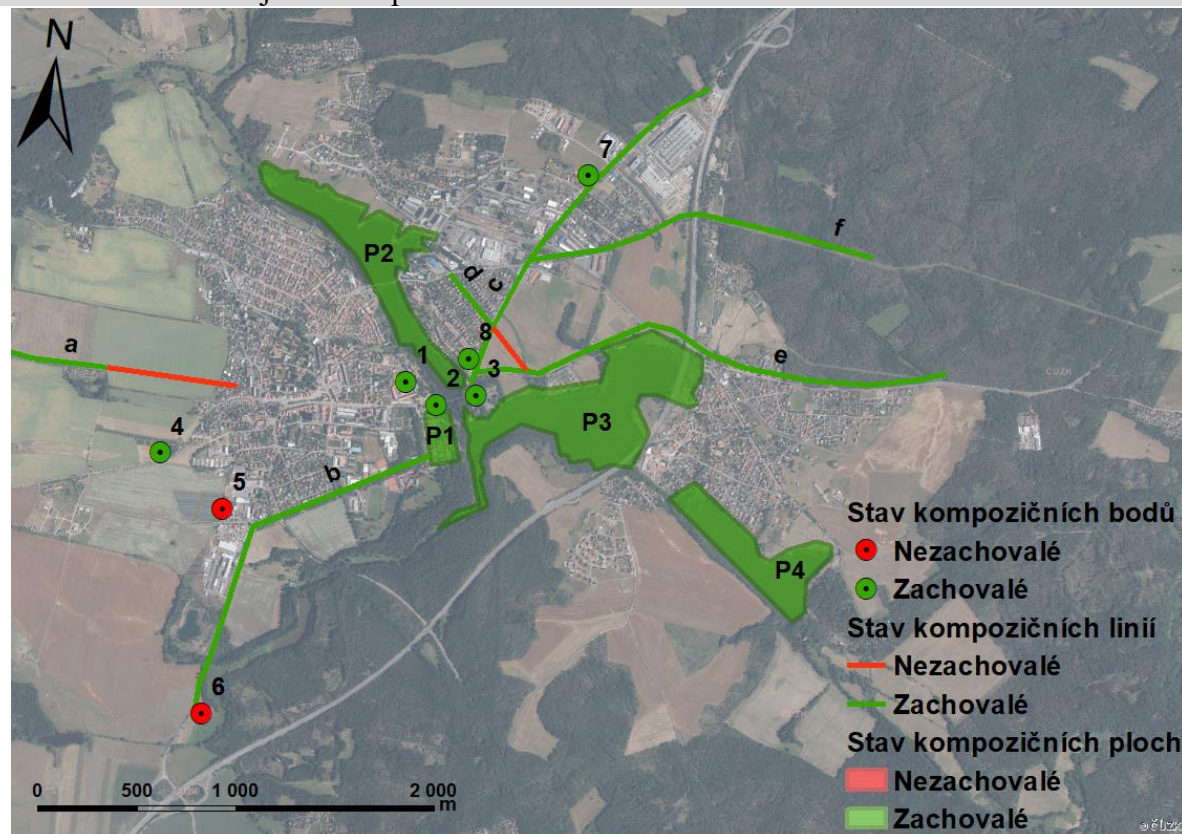
Císařské povinné otisky stabilního katastru

Krajinná kompozice

Stav a dochovanost krajinné kompozice

Kategorizace komponované krajiny dle zachování

- Částečně zachovalá komponovaná krajina

Popis kompozice

Jádrem krajinné kompozice je dle projektu IGA ZF MENDELU zámek (2), na který navazuje velká zahrada (P1). U zámku (2) stojí kostel Nejsvětější Trojice (1), hrad Vargač (3) a kostel Povýšení sv. Kříže (8). Celá Dobříš je obklopena třemi velkými kompozičními plochami, tj. Rybník Papež a Koryto (P2), rybník Huťský (P3) a rybník Strž (P4). Linie (a) vede od konce zastavěného území Dobříše do volné krajiny a okolních lesů. Linie (b) vede od zámecké zahrady (P1) a končí u křížku (6). Linie (c) vede od hradu Vargač (3) kolem křížku (7) a dále pokračuje do sousedního sídla Voznice. Ostatní cesty lemované alejemi (d, e, f) vedou do volné krajiny. Zbývajícími bodovými prvky je kaple sv. Jáchyma (4) a kříž (5).

Kompoziční schéma odpovídá označení 2C dle projektu IGA ZF MENDELU, které obsahuje prvky jak bodové, liniové i plošné, které jsou vzájemně propojeny hmotnými vazbami.

Hodnocení stavu krajinné kompozice

V rámci této krajinné kompozice byly zachovány všechny hlavní kompoziční prvky. Zanikly dva bodové kompoziční prvky, kterými byly kříže u cest (5, 6). Dále zanikly části linií (a, d). Část linie (a) zanikla z důvodu vzniku půdního bloku a část linie (d) taktéž. Všechny vodní plochy (P2, P3, P4) jsou zachovány a osázeny doprovodnou zelení s pěšími cestami. Zámek Dobříš (2) a zámecká zahrada (P1) jsou v reprezentativním stavu a jejich návštěva je zpoplatněna. Taktéž je v reprezentativním stavu i kostel Nejsvětější Trojice (1), kde se pravidelně konají bohoslužby. Sousední hrad Vargač (3) je v neudržovaném stavu a je veřejnosti nepřístupný. Další dochovanou stavbou je kostel Povýšení sv. Kříže (8), který je součástí hřbitova Dobříš. Všechny linie (c, d, e, f) jsou zachovány jako komunikace pro motorovou dopravu. Část linie (b) je zachována jako Lipová alej na Dobříši.

Krajinná kompozice v nástrojích územního plánování

Územní plán Dobříš (2010)

- požaduje dodržení ochranného pásma památné aleje v ulici V Lipkách. Neplánovat umístění staveb, sjezdů, přechodů infrastruktury apod. v památné aleji v ul. V Lipkách a v zámecké aleji. Budoucí záměry se nesmí dotýkat aleje v Dubinských Kaštánkách
- ochranu a rozvoj hodnot zajišťuje územní plán především v případě zachování a ochrany přírodně blízkých území, která tvoří páteří systém ÚSES včetně jejich ochranných pásem, dále vyhlášené maloplošné ZCHÚ - přírodní památka Hradec, přírodní památka Jezírko, čtyři evropsky významné lokality (Aglaia, Dobříšský park, Dobříšský zámek, Hradec a Kuchyňka), památné stromy (Buk na Bekovce, Dobříšský dub, Dub „Bzdinka“, Lipová alej na Dobříši, Pivovarský dub), registrované významné krajinné prvky (Zámecká alej, Zámecký park, Lesík černých borovic u Kodetky, Jezírka za parkem, Bzdinka), obligatorní významné krajinné prvky (v ř. ú. zastoupeny lesy, vodní toky, rybníky, údolní nivy), přírodní park Hřebeny a jiné přírodní hodnoty (např. hodnotná alej bez pam. ochrany v ulici Dubinské Kaštánky)
- rozšíření ploch pro zeleň a rekreaci – propojení směřující do krajiny, včetně sítě pěších a cyklistických tras (např. „Dobříšské zelené kolo“)

Územní studie krajiny správního obvodu ORP Dobříš – nebyla zpracována

19. Ouběnice - 117

Základní informace

Kraj: Středočeský
Okres: Příbram
ORP: Dobříš

k. ú.: Ouběnice (717045)
Obec: Ouběnice
Část obce:

Charakteristika signifikantních znaků dle projektu IGA ZF MENDELU

Koncept: profánní
Jádro: dvůr

Kompoziční schéma: 1B

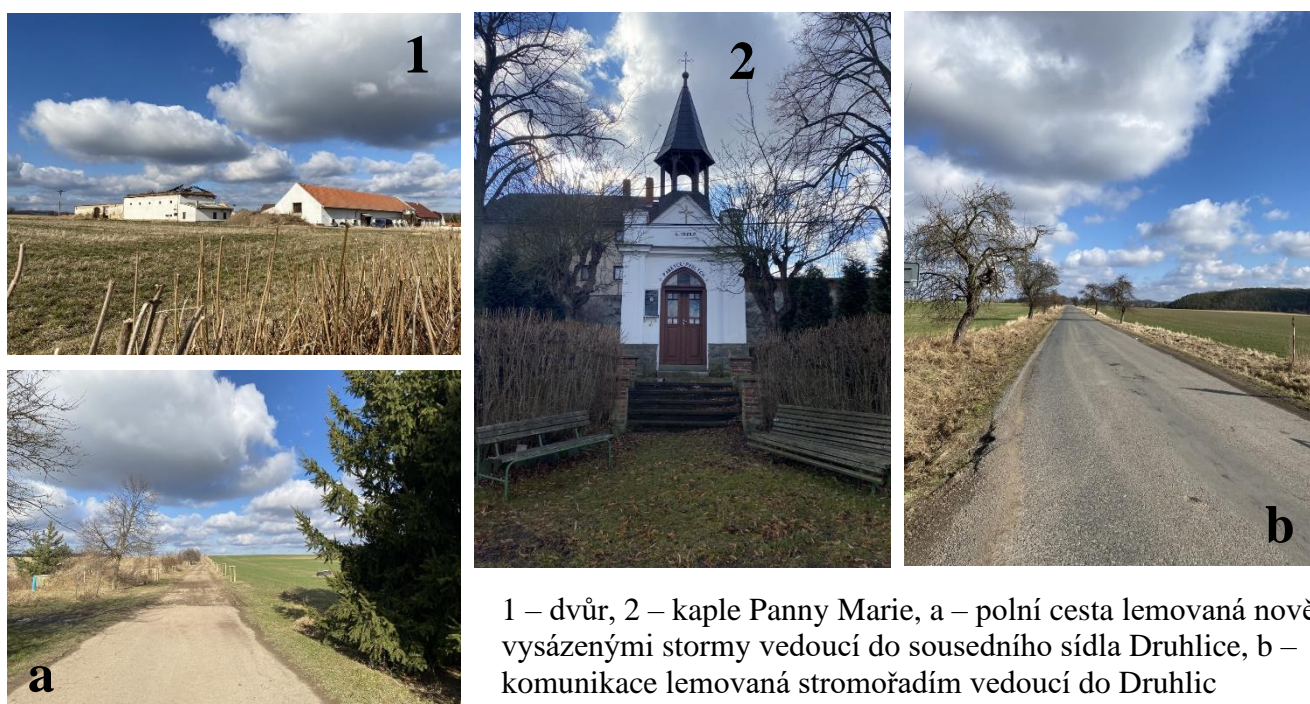
Státní památková péče

V lokalitě Ouběnice se nevyskytují žádné chráněné objekty.

Historický vývoj území

První historické zmínky o vsi Ouběnice (někdy též uváděné jako Úběnice), se datují k 14. století, kdy byla obec sídlem vladyků z Úběnic, kteří zde vládli po dobu 200 let. V 16. století byla ves rozdělena na dva díly, které posléze změnil majitele. Těmi se stal rod Myslíků z Hiršova a rod Leštínských z Podhájí. První zmínka o vsi Ostrov je z paměti pana Pavla Korky z Korkyně na Suchodole a v Ostrově. Pavel Korka z Korkyně, narozen 1522, byl český spisovatel, diplomat, politik, cestovatel a také správce dobříšského panství. Jeho sídlo v Ostrově poctil návštěvou i sám císař Maxmilián. Roku 1605 bylo v Ostrově 14 domů a 72 obyvatel. Nejstarším rodem ve vsi Ouběnice je rod Michalů. Pamětní kniha tohoto rodu byla vedena od roku 1739. Právě zásluhou pana Františka Michala byla obec napojena na silniční síť z Ouběnic do Druhlíce a do Ostrova, později byla vybudována silnice na Chaloupky a ke Skalici. Obec měla odjakživa zemědělský charakter. Nacházely se zde větší i menší zemědělské usedlosti.

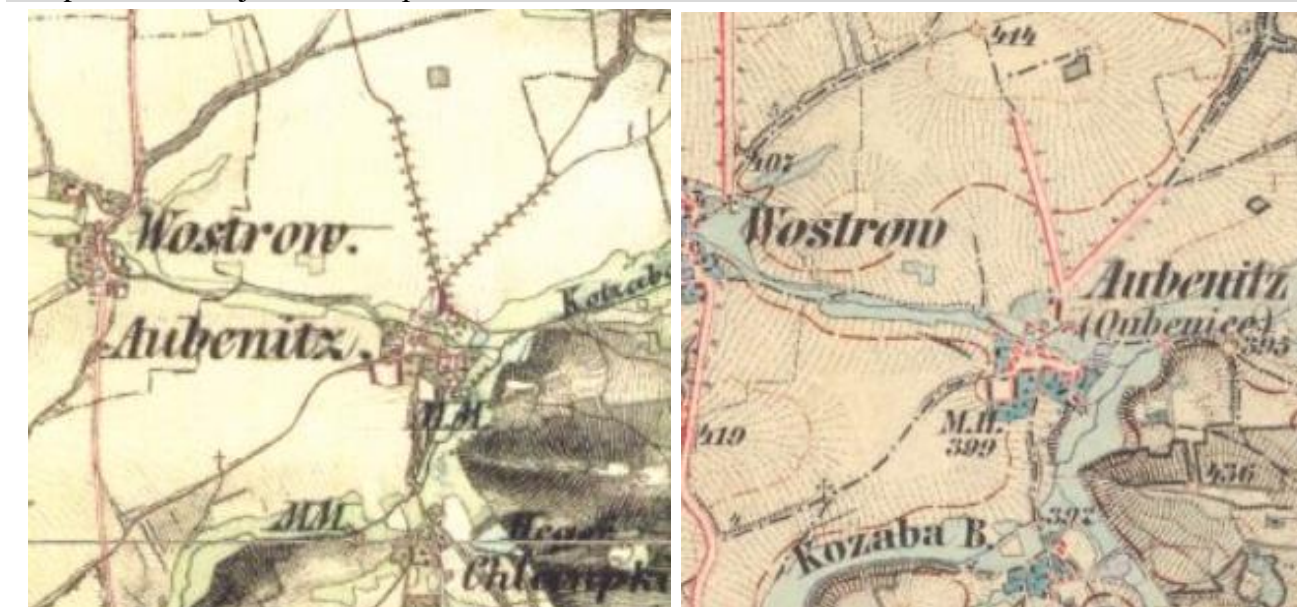
Fotodokumentace současného stavu

Müllerova mapa a mapa I. vojenského mapování

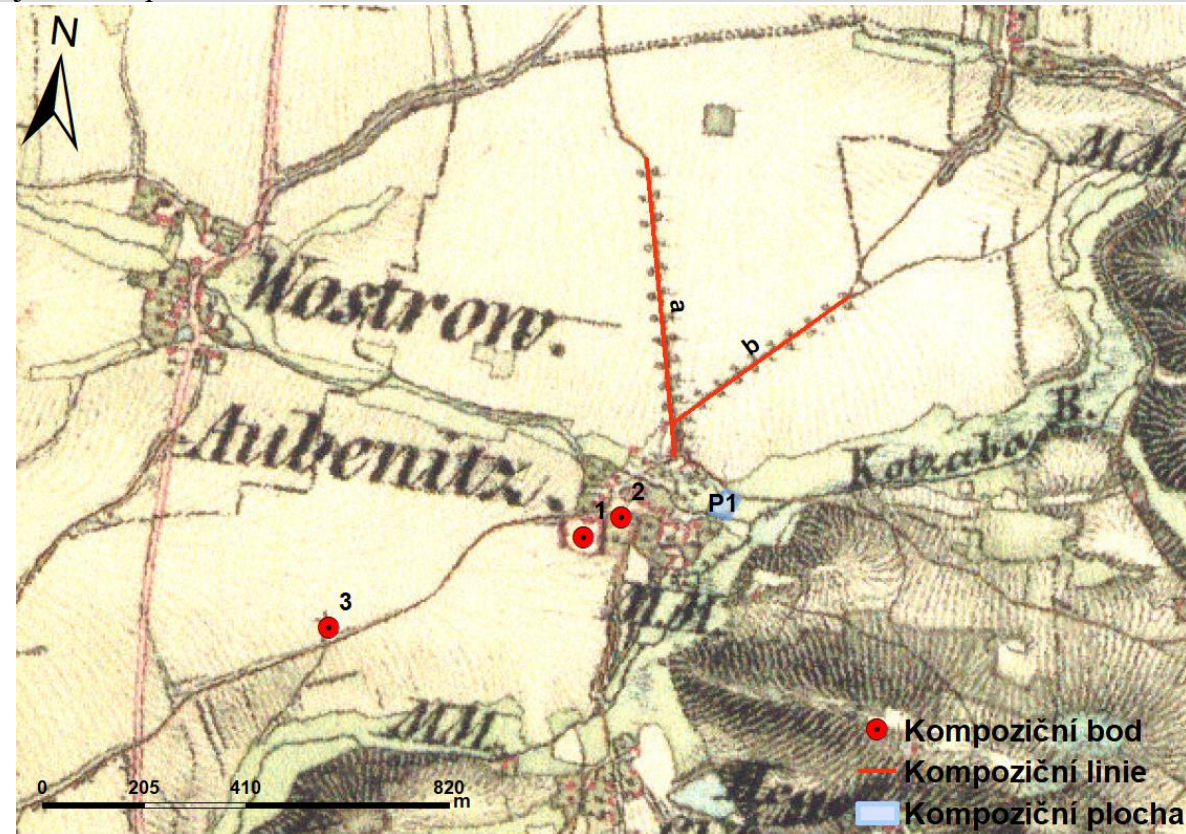
Mapa II. a III. vojenského mapování

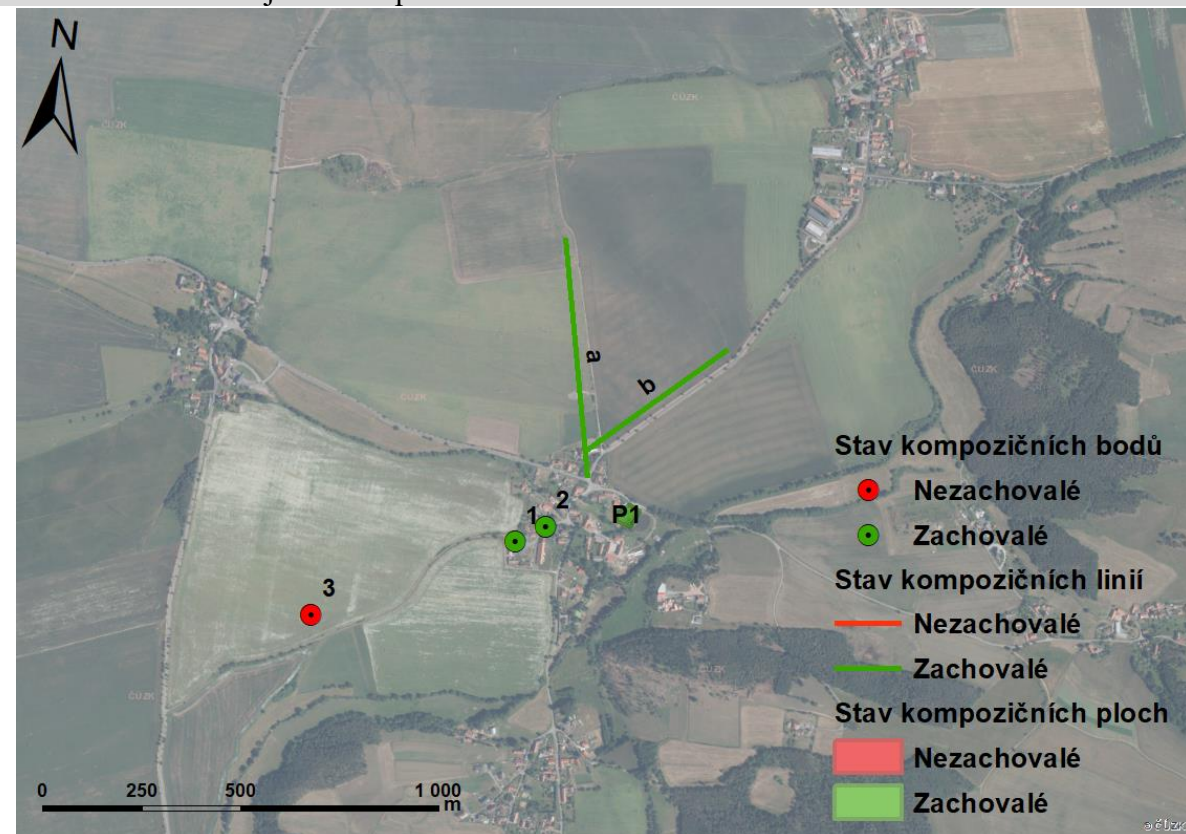
Císařské povinné otisky stabilního katastru

Krajinná kompozice

Stav a dochovanost krajinné kompozice

Kategorizace komponované krajiny dle zachování

- Zachovalá komponovaná krajina

Popis kompozice

Jádrem krajinné kompozice je dle projektu IGA ZF MENDELU dvůr (1), se kterým sousedí kaple Panny Marie (2). Z Ouběnic vycházejí dvě cesty s alejemi. První linie (a) míří do sousedního sídla Obořiště a druhá linie (b) do Druhlic. Na cestě vedoucí od dvora (1) nelezeme poslední bodový prvek, kterým je křížek (3). V Ouběnicích nalezneme i rybník (P1).

Kompoziční schéma neodpovídá označení 1B dle projektu IGA ZF MENDELU. Spíše se jedná o označení 2A, které obsahuje prvky jak bodové, liniové i plošné, které jsou vzájemně propojeny hmotnými vazbami.

Hodnocení stavu krajinné kompozice

V rámci této krajinné kompozice byly zachovány všechny hlavní kompoziční prvky. Zanikl pouze jeden bodový kompoziční prvek, kterým byl kříž u cesty (3). Dvůr (1) byl zachován, ale je v havarijním stavu. Z poloviny dvora (1) zbyly jen obvodové zdi. Druhá polovina je obydlená. Kaple Panny Marie (2) je dochována a je v reprezentativním stavu a díky upravenému okolí tvoří dominantu náměstí. Dochována je i malá vodní plocha (P1). Linie (b) je zachována jako komunikace vedoucí do Druhlic a linie (a) je zachována jako polní cesta vedoucí půdními bloky do Druhlic.

Krajinná kompozice v nástrojích územního plánování

Územní plán Ouběnice - obec Ouběnice nemá zpracován platný územní plán

Územní studie krajiny správního obvodu ORP Dobříš – nebyla zpracována

20. Hořovice - 64

Základní informace

Kraj: Středočeský
Okres: Beroun
ORP: Hořovice

k. ú.: Hořovice (645371)
Obec: Hořovice
Část obce:

Charakteristika signifikantních znaků dle projektu IGA ZF MENDELU

Koncept: kombinovaný
Jádro: zámek

Kompoziční schéma: 2A

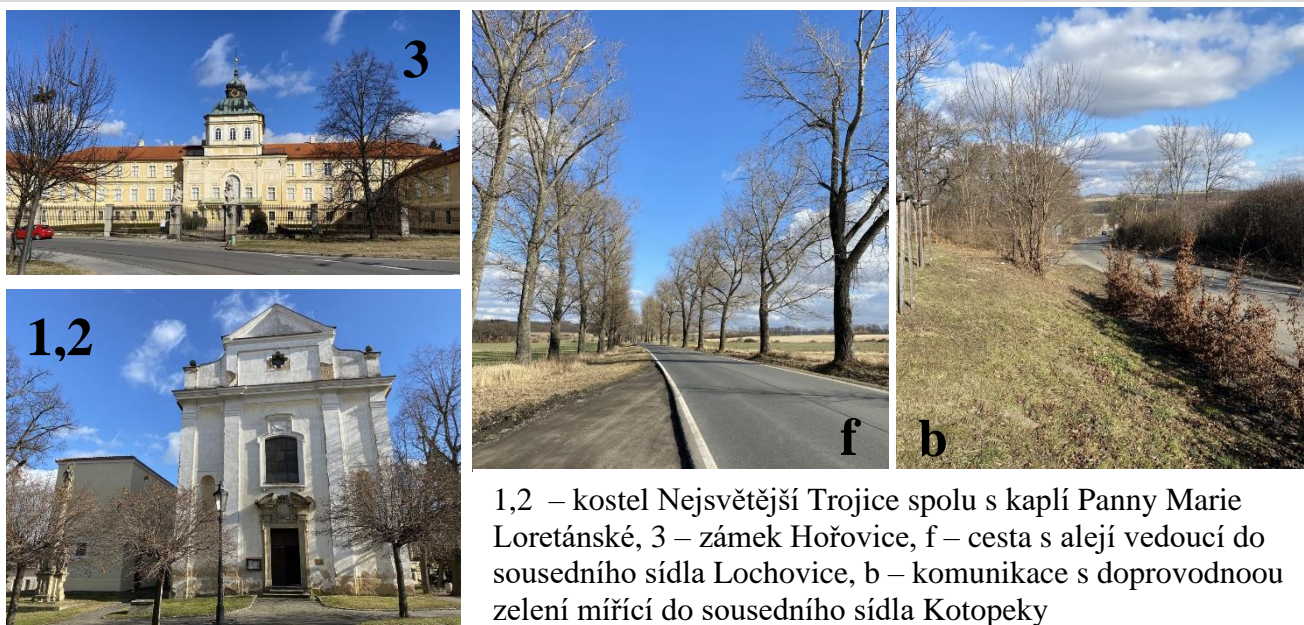
Státní památková péče

Kostel sv. Jiljí – KP, kat. č. 1000135867, **Zámek Hořovice** – NKP, kat. č. 1000131513, **Starý zámek** – KP, kat. č. 1000150044, **kostel Nejsvětější Trojice** – KP, kat. č. 1000156940, **františkánský klášter** – KP, kat. č. 1000148751, **náhrobek ředitele Rosenbauma** – KP, kat. č. 1000158715, **socha sv. Rocha** – KP, kat. č. 1000150005, **hrobka hrabat z Vrbna** – KP, kat. č. 1000150906, **socha sv. Jana Nepomuckého** – KP, kat. č. 1000136439, **ohradní zeď tzv. Nového hřbitova** – KP, kat. č. 1701727083, **pomník obětem válek** – KP, kat. č. 1000158146, **sloup odsouzců** – KP, kat. č. 1000144161, **kašna** – KP, kat. č. 1000151977, **brána fary** – KP, kat. č. 1542023424, **boží muka** – KP, kat. č. 1000145302

Historický vývoj území

Za první známé majitele se považují bratři Noztupus (Neostup) a Gebhardus (Habart), kteří se připomínají poprvé roku 1229, ale bez vztahu k Hořovicím. S přídomkem „z Hořovic“ se objevují poprvé roku 1233 ve spisu Regesta Bohemiae et Moraviae. Pravděpodobně v roce 1322 bylo při této osadě založeno město, vklíněné mezi tzv. Rokli s potokem na straně západní a mělký úval zminěného potůčku pod Hoříčkami na straně severovýchodní. Panské sídlo a kostel se tak octly mimo městské hradby, ale pojmenování místa Hořovicemi se vztahovalo na celý sídlištní celek. Zakládací listina města se nedochovala, shořela patrně při velkém požáru města v roce 1540, který zničil i ostatní městské písemnosti včetně všech privilegií. Její opis byl však zřejmě znám ještě v polovině 17. století, protože nám jej ve zlomku zachoval tehdejší regent martinického panství, Jakub Veltruský z Veltrub, ve svém urbáři z roku 1648.

Fotodokumentace současného stavu

1,2 – kostel Nejsvětější Trojice spolu s kaplí Panny Marie Loretánské, 3 – zámek Hořovice, f – cesta s alejí vedoucí do sousedního sídla Lochovice, b – komunikace s doprovodnou zelení mířící do sousedního sídla Kotopeky

Müllerova mapa a mapa I. vojenského mapování

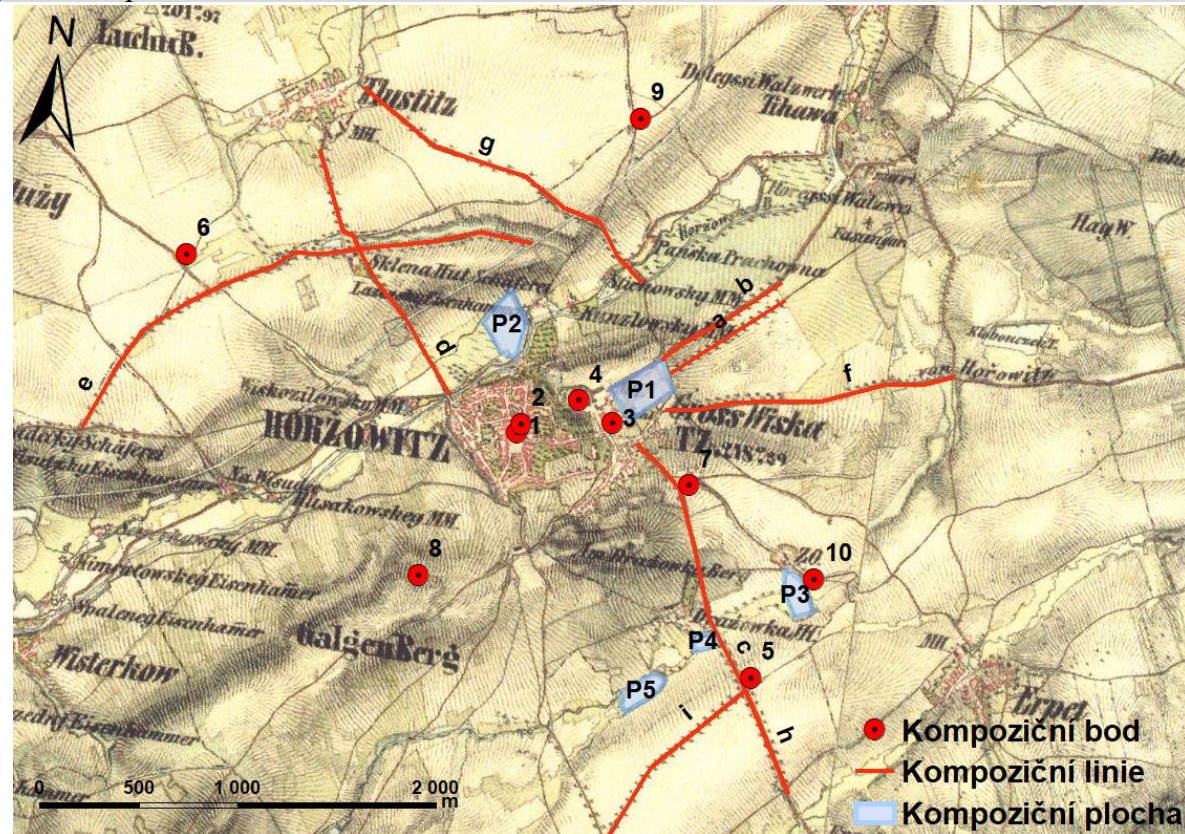
Mapa II. a III. vojenského mapování

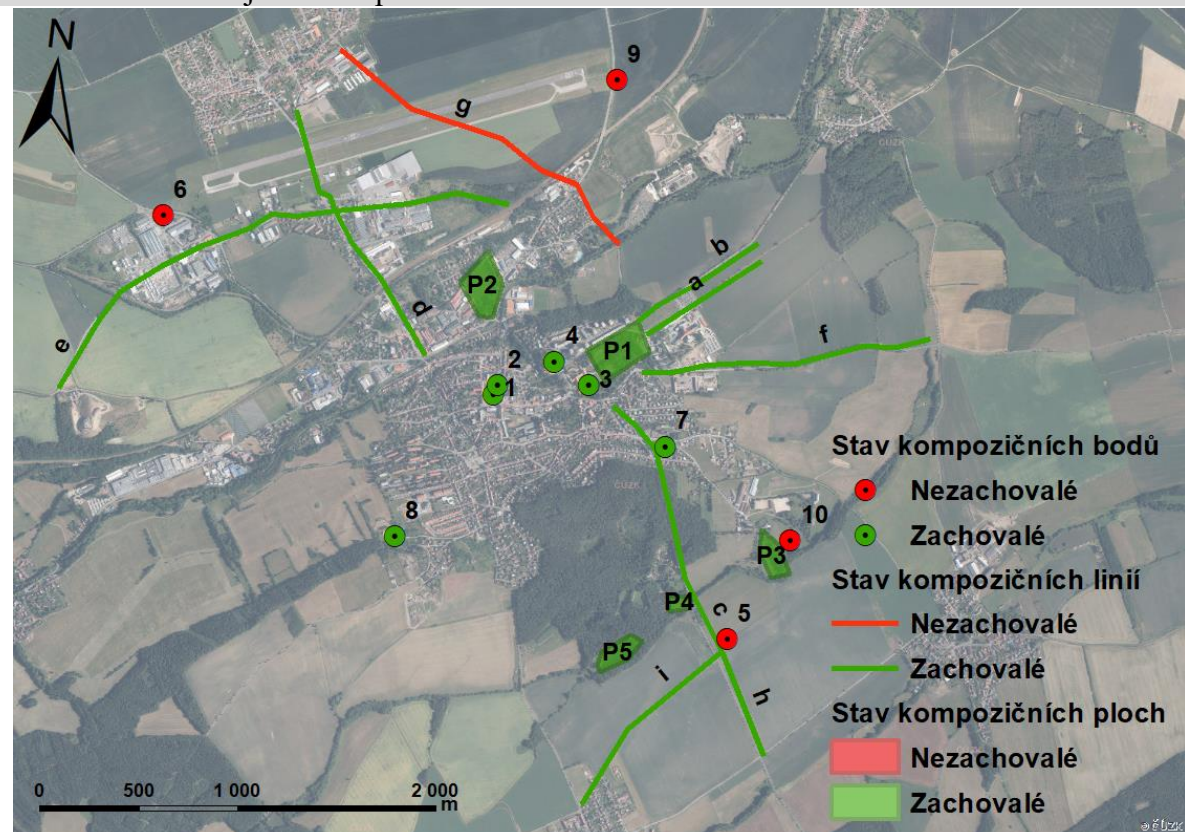
Císařské povinné otisky stabilního katastru

Krajinná kompozice

Stav a dochovanost krajinné kompozice

Kategorizace komponované krajiny dle zachování

- Částečně zachovalá komponovaná krajina

Popis kompozice

Jádrum krajinné kompozice je dle projektu IGA ZF MENDELU zámek (3) s parkem (P1), se kterým sousedí Starý zámek Hořovice (4). Na náměstí dominuje kostel Nejsvětější Trojice (1) spolu s kaplí Panny Marie Loretánské (2). Z Hořovic vychází několik cest s alejemi. Linie (a, b) vedou od zámku (3) směrem k obci Tihava. Další linie (f), která vychází od zámku, míří do Lochovic a linie (c, h) směřuje do Felbabky a u cesty stojí křížek (5). Linie (d, g) směřují do Tlustic. Hořovice disponují Lázeňským rybníkem (P2), Cihlářským rybníkem (P3) a vodní plochou Malá Dražovka (P4) a Velká Dražovka (P5). **Kompoziční schéma neodpovídá označení 2A dle projektu IGA ZF MENDELU. Spíše se jedná o označení 2D, které obsahuje prvky jak bodové, liniové i plošné, které jsou vzájemně propojeny hmotnými vazbami. A dle množství kompozičních prvků je kompozice zařazena do kategorie D.**

Hodnocení stavu krajinné kompozice

V rámci této krajinné kompozice byly zachovány všechny hlavní kompoziční prvky. Zanikl pouze jeden liniový kompoziční prvek, kterým byla linie (g) a důvodem byla výstavba letiště Hořovice. Dále zanikly bodové prvky (5, 6, 9, 10), kterými byly křížky u cest. Zámek (3) i Starý zámek (4) jsou zachované a v reprezentativním stavu. Zachované jsou taktéž linie (a, b), které nesou název Alej v Kotopekách. Na náměstí je dochován kostel Nejsvětější Trojice (1) spolu s kaplí Panny Marie Loretánské (2). Dochované vodní plochy (P3, P4, P5) jsou obrostlé zelení a propojeny cestami pro pěší, které jsou doplněny místy pro odpočinek.

Krajinná kompozice v nástrojích územního plánování

Územní plán Hořovice (2017)

- hodnota H8 „Pohledová osa zámku“ v severovýchodní části správního území je ochráněna ponecháním v plochách limitujících možnosti zástavby a podporujících protažení kompozičních pohledových os s doprovodnými plochami zeleně a s účelovými komunikacemi vedoucími do volné krajiny. Jde zejména o ochranu vzrostlé zeleně (stromořadí). Kompoziční osy výsadeb budou vázány na osy komunikací, tak jak to bylo vždy zřejmé v barokně krajinářských úpravách. Nezbytné je pak zachování čisté plochy NZt-N a to bez výškových dominant, aby se význam kulturní památky umocnil. Na zahrnuté ploše NZt-N a NSp-N1 nejsou přípustné ani stavby podle § 18 odst. 5. Plochy NSp-N1 budou tvořeny alejemi podél cest
- Koncepce ochrany si klade za cíl:
 - o ctít ochranný režim biokoridorů a biocenter daný podmínkami využití ploch ÚSES
 - o nastavit širší rozmanitost krajinné mozaiky, zvyšování biodiverzity a ekologické stability (rozčlenění velkých lánů orné půdy – zatravnění, zalesňování, obnova prvků krajinné zeleně – mezí, remízů, mokřadů apod.)
 - o realizovat protierozní a protipovodňová opatření na vodotečích (formou vodohospodářských úprav - retenčních zdrží, splavů, revitalizace melioračních koryt + zvyšování podílu zatravněných a zalesněných ploch, ploch krajinné zeleně)
 - o realizovat návrh nových vodních ploch, zdrží, mokřadů, suchých poldrů

Územní studie krajiny správního obvodu ORP Hořovice – nebyla zpracována

21. Lhotka - 81

Základní informace

Kraj: Středočeský
Okres: Beroun
ORP: Hořovice

k. ú.: Lhotka u Hořovic (681300)
Obec: Lhotka
Část obce:

Charakteristika signifikantních znaků dle projektu IGA ZF MENDELU

Koncept: profánní
Jádro: dvůr
Kompoziční schéma: 1A

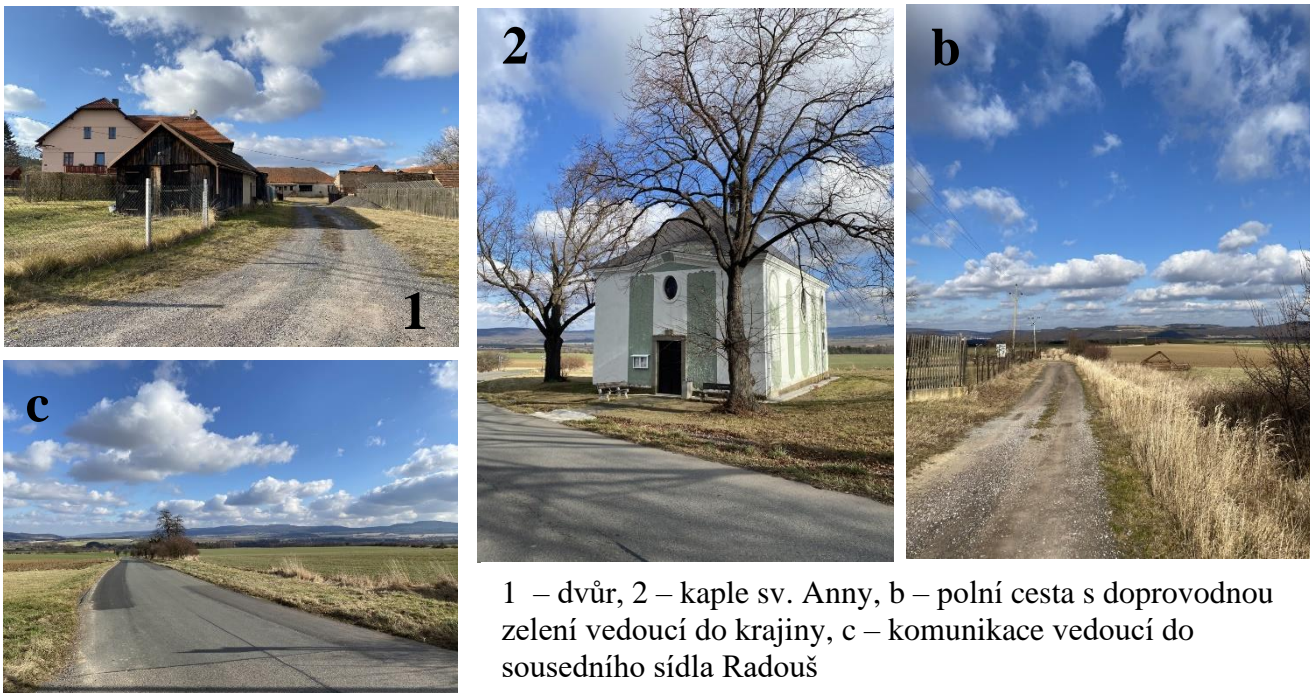
Státní památková péče

Kaple sv. Anny – KP, kat. č. 1000137161

Historický vývoj území

Kdy vznikla Lhotka, není přesně známo. Pravděpodobně vlivem kolonizace v době Přemysla Otakara II. na severním úpatí Plešivce z části pralesa. V 16. století náležela zdejší Lhotka Pešíkům z Komárova, v polovině 17. století patřila Maxmiliánu hraběti z Martinic, v polovině 18. století Evženu hraběti z Vrbna, potom rodu Hanavských a Schaumburků. Roku 1760 dal hrabě Eugen Vrbna z Freundenthalu, majitel hořovického panství, slib své choti Eleonoře, že v obci Lhotka založí veřejnou kapli sv. Anny. Tento slib učinil na základě smrtelné morové nemoci svých tří dětí. Děti se uzdravily a jako poděkování byla zjara 1761 kaple vystavěna a 25. května 1761 slavnostně vysvěcena. Na hlavním oltáři je obraz sv. Anny. Na obraze je rodinná scéna nemocných dětí, u nichž se modlí kněz a rodiče. V roce 1923, v době pozemkové reformy, byl dvůr parcelován a byly utvořeny dva zbytkové statky. Dle sčítání lidu v roce 1921 bylo v obci 518 obyvatel ve 108 rodinách.

Fotodokumentace současného stavu

Müllerova mapa a mapa I. vojenského mapování

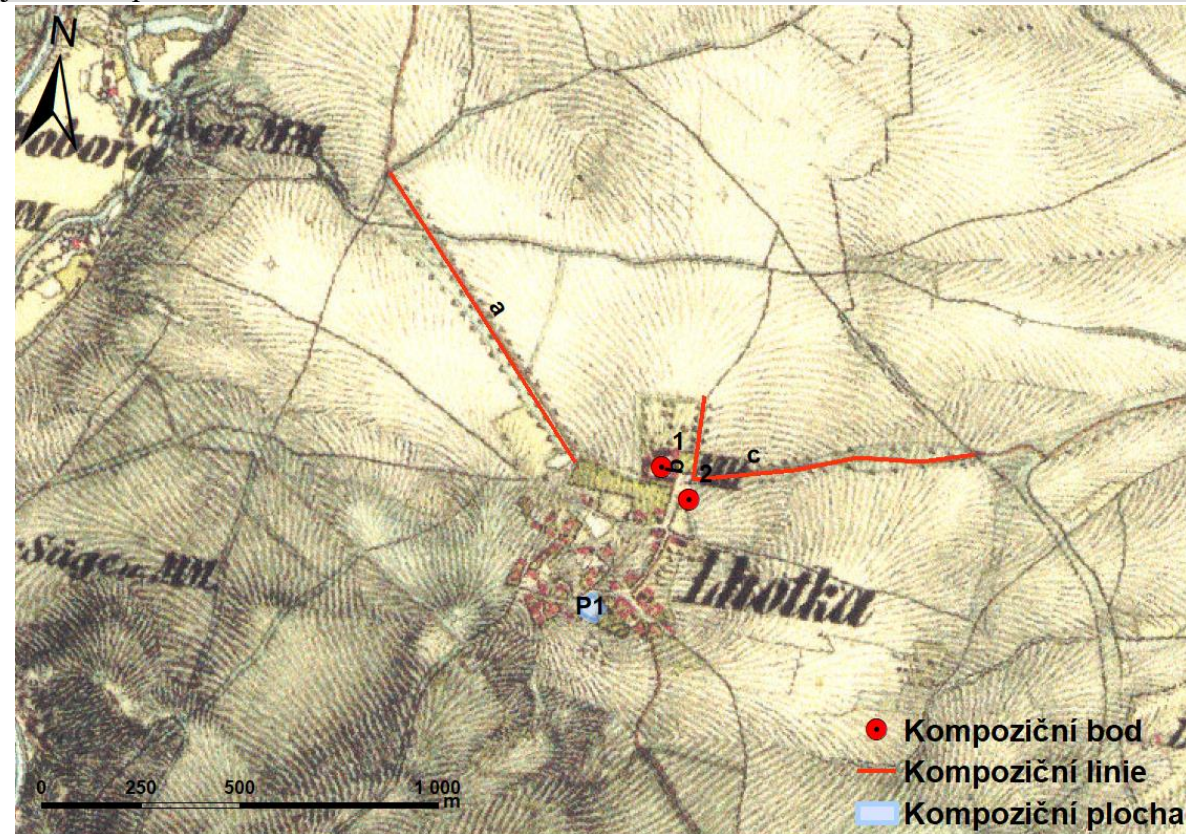
Mapa II. a III. vojenského mapování

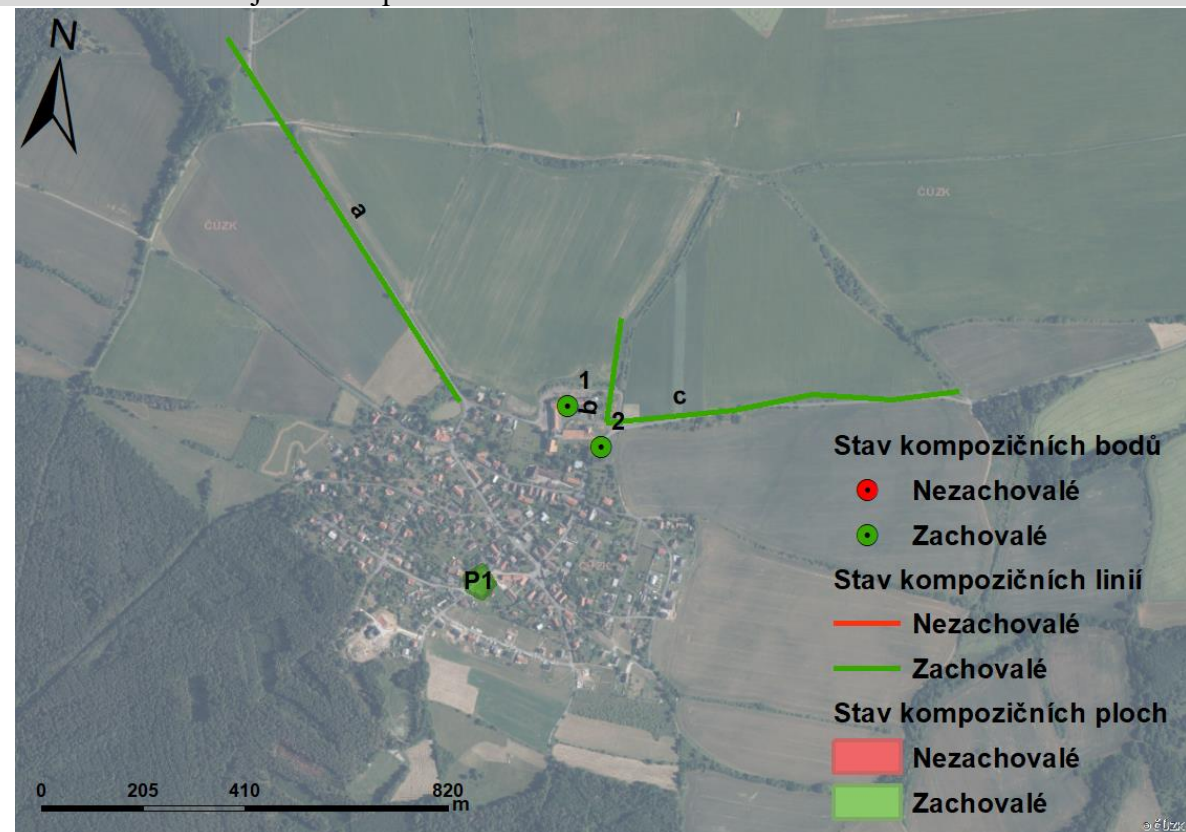
Čísařské povinné otisky stabilního katastru

Krajinná kompozice

Stav a dochovanost krajinné kompozice

Kategorizace komponované krajiny dle zachování

- Zachovalá komponovaná krajina

Popis kompozice

Jádrem krajinné kompozice je dle projektu IGA ZF MENDELU dvůr (1), se kterým sousedí Kaple sv. Anny (2). Právě od těchto dvou kompozičních bodů vychází linie (b, c). Linie (b) vede do volné krajiny a linie (c) míří k sousednímu sídlu Radouš. Další linií, která vychází ze sídla, je linie (a), která míří do Lochovic. Lhotka disponuje i malou kompoziční plochou, kterou je rybník (P1).

Kompoziční schéma neodpovídá označení 1A dle projektu IGA ZF MENDELU. Spíše se jedná o označení 2A, které obsahuje prvky jak bodové, liniové i plošné, které jsou vzájemně propojeny hmotnými vazbami. A dle množství kompozičních prvků je kompozice zařazena do kategorie A.

Hodnocení stavu krajinné kompozice

V rámci této krajinné kompozice byly zachovány všechny kompoziční prvky. Dvůr (1) je zachován jako rodinný dům veřejnosti nepřístupný. Taktéž byla zachována i kaple sv. Anny (2), která je v reprezentativním stavu a spolu s dvorem (1) tvoří takovou vstupní bránu do Lhotky. Kompoziční linie (a, c) byly zachovány jako komunikace pro motovou dopravu s lehkou doprovodnou zelení. Kompoziční linie (b) je zachována jako pěší cesta s bohatou doprovodnou zelení, kterou lze dojít do sousedního sídla Radouš. Kompoziční plocha (P1) je zachována a disponuje altánkem a mobiliárem, který umožňuje krátkodobou rekreaci.

Krajinná kompozice v nástrojích územního plánování

Územní plán Lhotka (2012)

- návrhem ÚP je respektováno základní krajinné členění řešeného území:
 - přírodně hodnotný krajinný celek zahrnující údolí říčky Litavky s náhony k vodním mlýnům (hamrům), rybníkem, loukami a lužním lesem; ke Lhotce patří bývalý mlýn Janov, známý rozvňž pod jménem "U Havrlíků" (podle jména současných vlastníků)
 - krajinný prostor zahrnující mírně zvlněnou otevřenou krajinu s převahou agrocenóz (luk a polí) na táhlých svazích úpatí vrchu Plešivec a ve sníženině Hostomické kotliny, s doprovodnými liniovými porosty podél drobných vodotečí a polních cest a s menšími lesíky charakteru remízků
 - hodnotou je obecní rybník při dolním okraji obce při silnici k obci Lochovice; barokní kaple sv. Anny při východním okraji obce a historické jádro obce se sady, zahradami a vysokou zelení. Kaple je společně s objekty původního panského dvora a obklopující zelení místní dominantou Lhotky

Územní studie krajiny správního obvodu ORP Hořovice – nebyla zpracována

22. Osov - 82

Základní informace

Kraj: Středočeský
Okres: Beroun
ORP: Hořovice

k. ú.: Osov (713325)
Obec: Osov
Část obce:

Charakteristika signifikantních znaků dle projektu IGA ZF MENDELU

Koncept: profánní
Jádro: zámek

Kompoziční schéma: 2C

Státní památková péče

Zámek – KP, kat. č. 1000144112, **kostel Narození sv. Jana Křtitele** – KP, kat. č. 1000126227, **venkovský dům** – KP, kat. č. 1000137579, **úřednický dům osovského panství** – KP, kat. č. 1000120424, **Osovsko – krajinná památková zóna** – KP, kat. č. 1000084331

Historický vývoj území

První písemná zmínka o Osově (dříve Vosově) pochází z roku 1225 (jiné zdroje udávají rok 1379). Původ jména vesnice se odvozuje od toho, že se zde větší část půdy osévala. Od 14. století je zde doložena tvrz. V letech 1450–1504 vlastnila ves rodina Adlarů z Vosova. Majitelé Osova se často střídali. V době třicetileté války (1618–1648) několikrát Podbrdskem táhlo švédské vojsko generála Banera a obyvatelstvo Osova bylo z větší části vyvražďeno. V roce 1677 koupil osovské panství hrabě Ferdinand Maxmilián Kounic a v držení tohoto rodu byl Osov až do roku 1804. Kounicové měli veliké zásluhy o rozkvět obce. Hrabě Jan Adolf Kounic nechal zbořit tvrz a na jejím místě postavit trojkřídlý zámek, který byl dokončen roku 1737. Zámek obklopoval francouzský park. Současně dal postavit kostel sv. Jana Křtitele, který nechal povýšit na farní a zřídil ve vsi školu. Kounicové chtěli z Osova vytvořit centrum Podbrdského kraje. Byli představenými krajského úřadu Podbrdského, a proto jeho sídlo přenesli k zámku v Osově. Kounicové postavili roku 1742 u zámeckého parku pivovar, v němž se vařilo pivo rovných 200 let. Osovské pivo mělo vždy dobrou chuť a byl o něj značný zájem. Pivovar po druhé světové válce chátral, až byl v roce 1967 zbořen.

Fotodokumentace současného stavu

Müllerova mapa a mapa I. vojenského mapování

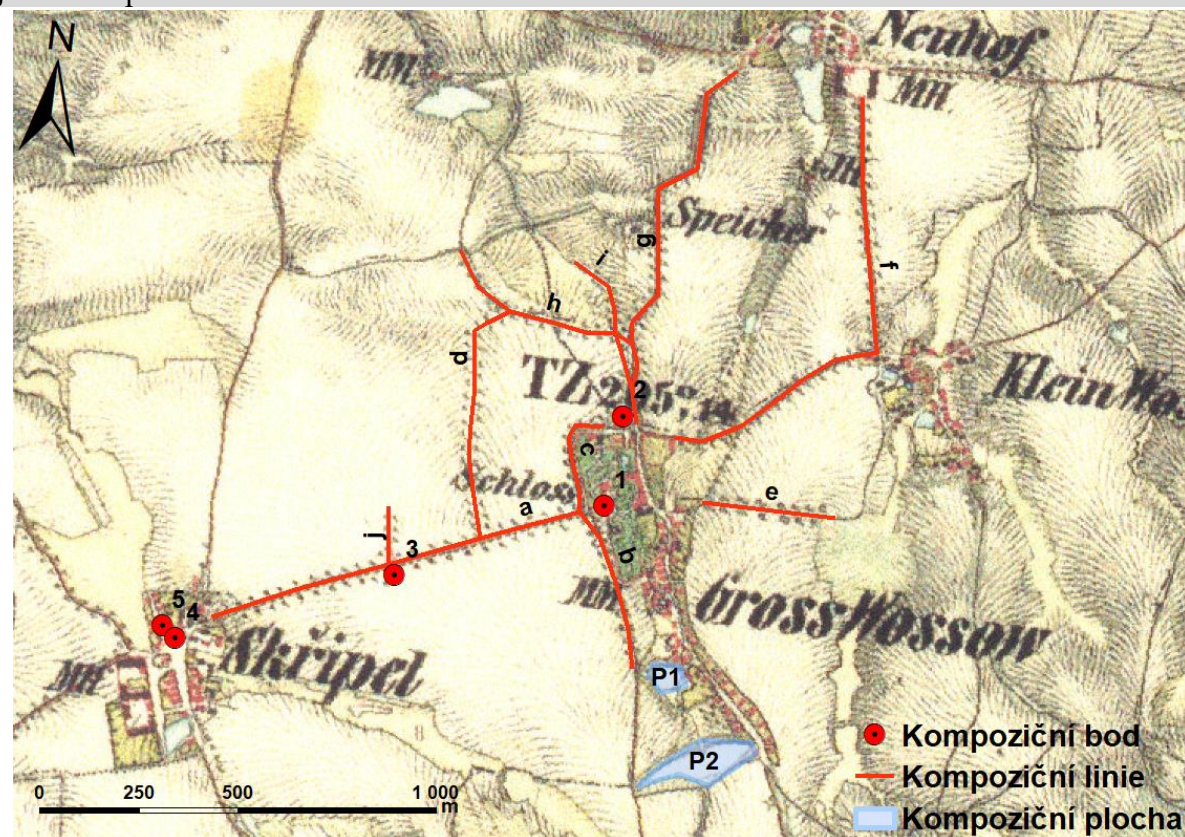
Mapa II. a III. vojenského mapování

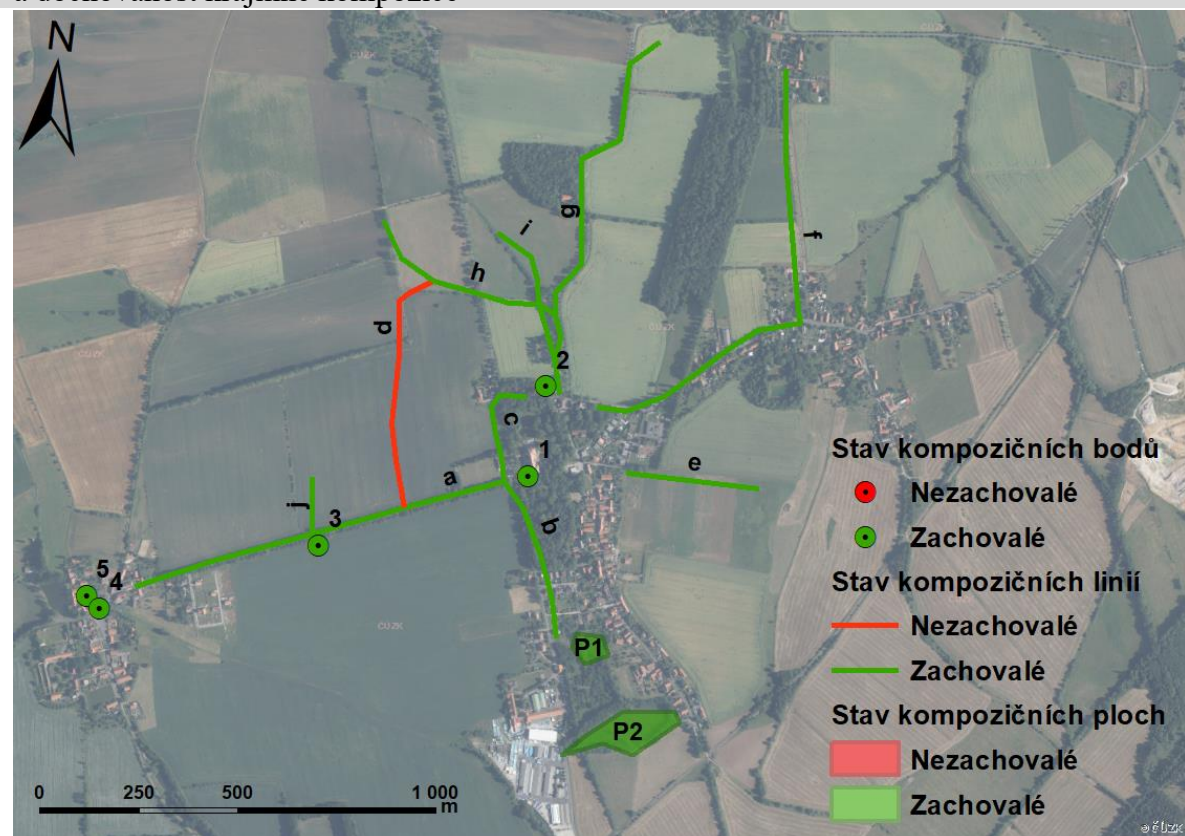
Císařské povinné otisky stabilního katastru

Krajinná kompozice

Stav a dochovanost krajinné kompozice

Kategorizace komponované krajiny dle zachování

- Zachovalá komponovaná krajina

Popis kompozice

Jádrum krajinné kompozice je dle projektu IGA ZF MENDELU zámek (1), od kterého vybíhá linie (a), která končí v sousedním sídle Skřípel u kostela sv. Šimona a Judy (4) a kaple (5). Uprostřed kompoziční linie (a) nalezneme křížek (3) a od něj vybíhající linii (j), která končí ve volné krajině. Další linie, která vybíhá z linie (a) je linie (d), která běží volnou krajinou k další linii (h). Podél zámku (1) probíhá linie (b, c), která začíná u kostela Narození sv. Jana Křtitele (2) a končí u rybníku Pavličák (P1). Další kompoziční plochou Osova je Hořejší rybník (P2). Další linie (e, g, h, i) vybíhají od kostela sv. Šimona a Judy (4) do volné krajiny a linie (f) vede přes sídlo Osovec a dale do sídla Nové Dvory.

Kompoziční schéma odpovídá označení 2C dle projektu IGA ZF MENDELU, které obsahuje prvky jak bodové, liniové i plošné, které jsou vzájemně propojeny hmotnými vazbami.

Hodnocení stavu krajinné kompozice

V rámci této krajinné kompozice byly zachovány všechny kompoziční prvky, kromě jedné kompoziční linie (d), která zanikla v důsledku vzniku půdního bloku. Zámek Osov (1) je zachován, jako veřejnosti nepřístupný objekt a tvoří hlavní dominantu sídla. Zároveň je zachována linie (a), která vychází od zámku a nese název Skřípelská alej. Toto stromořadí patří mezi chráněné památné stromy České republiky. U tohoto stromořadí je zachován křížek (3) a linie (j) je zachována jako mez mezi půdními bloky. Rybníky Pavličák (P1) a Hořejší rybník (P2) jsou zachovány a obrostlé zelení, kterými vedou pěší cesty. Linie (b, c) vycházející od zámku (1) jsou zachovány jako komunikace pro motorovou dopravu a končí u dochovaného kostela Narození sv. Jana Křtitele (2). Kompoziční linie (e, h, i) jsou zachovány jako meze mezi půdními bloky a zároveň slouží jako účelové komunikace. Část linie (f) je zachována jako komunikace pro motorová vozidla a část jako účelová komunikace.

Krajinná kompozice v nástrojích územního plánování

Územní plán Osov (2008)

- prvky zeleně a krajinných dominant KPZ Osovsko
 - o těžišťe KPZ je kolem obce Osov, s nejzachovalejšími a nejvíce se uplatňujícími prvky zeleně a architektury. Jedná se kromě chráněné aleje Osov – Skřípel o severojižní alej v obci Osov podél silnice Lážovice – Velký Chlumec, zámecký park, lesík u Schwarzenberské sýpky, bažantnice u Nových Dvorů a zeleň v okolí Hořejšího rybníka. V KPZ jsou architektonické dominanty kostela při Osově, zámku v Osově a výrazných hmot panských dvorů v Osově a Schwarzenberské sýpky
- z hlediska územního plánu Osova jsou nejzávažnější tyto záměry KPZ:
 - o zachovat hmotovou skladbu sídla
 - o regulovat výškovou hladinu a hmotovou skladbu novostaveb při respektování existujících dominant
- v návrhu územního plánu byly potřeby vyplývající z příslušnosti území Osova do KPZ Osovsko uplatněny např.:
 - o navržením potřebné obnovy a doplněním hlavních dosavadních alejí a jejich zakreslením do výkresů; obnova alejí musí probíhat dle pokynů Památkového ústavu středních Čech v Praze
 - o vyhrazením ploch pro nové aleje při komunikacích a na obvodu nových zastavitelných ploch, a to tak, aby si chodník i zástavba zachovávaly od alejí odstup, který by nerušil působení stromořadí jako součásti komunikace
 - o uplatněním hledisek KZP Osov při formulaci podmínek pro využití ploch s rozdílným způsobem využití

Územní studie krajiny správního obvodu ORP Hořovice – nebyla zpracována

5.6 Shrnutí praktické části

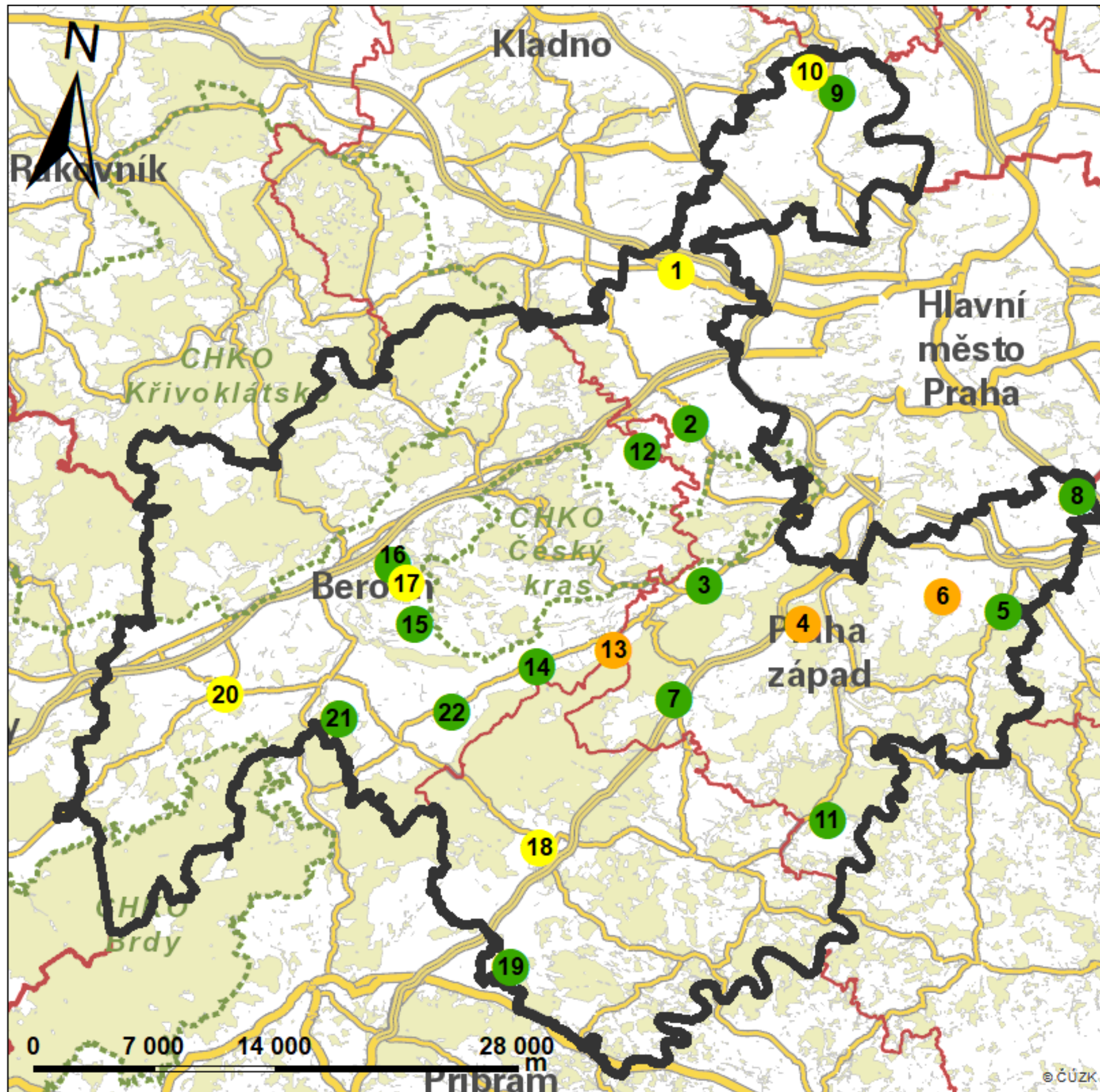
Výsledkem praktické části je zhodnocení všech 22 lokalit, které byly identifikovány projektem IGA ZF MENDELU, a následné zařazení do kategorií dle stupně zachovalosti či poškození. Z těchto 22 lokalit je do kategorie *Zachovalá komponovaná krajina* zařazeno celkem 14 z nich. V těchto 14 lokalitách buď nedošlo k zániku žádného kompozičního prvku, to se dotýká sedmi lokalit, nebo zanikly doplňující kompoziční prvky, a toto se dotýká také sedmi lokalit. Příčinou zániku kompozičních prvků liniových byl většinou vznik půdního bloku a kompozičních prvků bodových nedochování křížků u cest.

Do další kategorie *Částečně zachovalá komponovaná krajina* je zařazeno pět lokalit, ve kterých došlo k zániku více kompozičních prvků. Opět se jedná o zánik liniových kompozičních prvků vlivem vzniku půdních bloku či novodobější výstavby domů nebo dopravní infrastruktury a o zánik bodových kompozičních prvků, kterými byly kříže u cest. Zároveň zanikly i některé kompoziční plochy, kdy příkladem může být lokalita Jeneč (ozn. 1), kde zanikla zahrada přiléhající ke dvoru a nyní tvoří průmyslové zázemí obce a lokalita Tmaň (ozn. 17), kde došlo k zániku části zámecké zahrady, z důvodu výstavby chatové oblasti na přelomu tisíciletí.

Do třetí kategorie *Poškozená komponovaná krajina* jsou zařazeny tři lokality, ve kterých došlo k zániku některých hlavních i vedlejších kompozičních prvků. V první lokalitě Trnová (ozn. 4) došlo k zániku jedné celé zahrady a poloviny druhé, které se nacházejí u zámku. Z části byla důvodem zániku výstavba rodinných domů a z části výstavba zemědělské usedlosti. Zároveň došlo k zániku hlavní kompoziční linie, která vychází od zámku. V druhé lokalitě Libeň (ozn. 6) zanikla zahrada u dvora, která ustoupila výstavbě rodinných domů a velký rybník, který taktéž ustoupil výstavbě a z části zde vznikl půdní blok. Ve třetí lokalitě Halouny (ozn. 13) zaniklo velké množství kompozičních linií, kdy převážná většina zanikla v důsledku vzniku půdních bloků.

Do čtvrté kategorie *Silně poškozená nebo zcela zaniklá komponovaná krajina* nebyla zařazena žádná lokalita.

Součástí každé karty lokality je část zabývající se krajinnou kompozicí v nástrojích územního plánování, za které jsou v této práci považovány územní plány obcí a územní studie krajiny obcí s rozšířenou působností. Všechny tyto nástroje s komponovanou krajinnou nebo s jejími prvky, i když tak v dokumentech není nazývána, pracují.

Názvy lokalit s výskytem potenciálních komponovaných krajín:

- 1 – Jeneč
- 2 – Tachlovice
- 3 – Dobřichovice
- 4 – Trnová
- 5 – Psáry
- 6 – Libeň u Dolních Břežan
- 7 – Mníšek pod Brdy
- 8 – Průhonice
- 9 – Tursko
- 10 – Holubice
- 11 – Slapy
- 12 – Vysoký Újezd
- 13 – Halouny
- 14 – Skuhrov
- 15 – Borek
- 16 – Slavíky
- 17 – Tmaň
- 18 – Dobříš
- 19 – Ouběnice
- 20 – Hořovice
- 21 – Lhotka
- 22 – Osov

Kategorizace komponované krajiny dle zachování

- Zachovalá komponovaná krajina
- Částečně zachovalá komponovaná krajina
- Poškozená komponovaná krajina

6. Diskuse

Projekt IGA ZF MENDELU, který hledal potenciální krajinné kompozice na mapách II. a III. vojenského mapování je velice obtížné ověřit či prověřit. Nejnáročnější byla indentifikace kompozičních bodů, linií a ploch a následné zařazení do tříd složitosti kompozice. Projekt IGA ZF MENDELU vždy uvádí pouze označení třídy složitosti, bez jakékoli další specifikace a to způsobovalo nejasnosti, jaké prvky byly projektem myšleny. Proto je práce velice ovlivněna osobním přístupem a úhlem pohledu na krajinnou kompozici.

Některé komponované krajiny vytipované projektem IGA ZF MENDELU, po provedených analýzách, dle mého názoru, **nelze považovat za komponovanou krajinu**. Příkladem je lokalita Psáry (ozn. 5), která nese označení 1A, kdy by se mělo jednat o lineární kompozici propojenou fyzickými vazbami a zachycující nejjednodušší vazby mezi objekty. Lokalita Psáry disponuje pouze dvorem a zvoničkou, které mezi sebou nemají žádnou vazbu. Jedinou vazbu v této lokalitě má dvůr a od něj vybíhající alej, která končí křížením dalších cest. Podobné zjištění nastalo i u lokality Skuhrov (ozn. 14). Skuhrov disponuje pouze jedním bodovým prvkem – dvorem. Od něj nepřímou vybíhá alej, vedoucí kolem sladovny a končící křížením dalších cest. Další dvě aleje, které se v kompozici nacházejí, nemají žádný bod, kterým by byly zakončeny. V lokalitě Slavíky (ozn. 16) je již vazba mezi dvorem a křížkem tvořena alejí, ale i tak si myslím, že tyto oblasti nelze považovat za komponovanou krajinu. Pokud ale ano, mohla by být za komponovanou krajinu označena každá lokalita, ve které se nachází dvůr a od něj vybíhající alej.

Další velká nesrovnalost s projektem IGA ZF MENDELU nastala při **ověřování typu kompozice**. Ze všech 22 lokalit neodpovídalo typu kompozice, který uváděl výše zmíněný projekt 10 lokalit (viz. Tab. 2). V devíti lokalitách se jednalo o identifikování více signifikantních znaků a důsledkem toho, bylo přeřazení lokalit do složitější kompozice. V lokalitě Průhonice (ozn. 8) bylo identifikováno naopak znaků méně a tudíž byla kompozice změněna na jednodušší typ. Příčinou této nesrovnalosti může být v prvním případě, zahrnutí více kompozičních prvků do kompozice, kdy tyto prvky navíc projekt IGA ZF MENDELU neevidoval. Příkladem může být lokalita Borek (ozn. 15), která nesla dle výše zmíněného projektu označení 1A. Je tedy možné, že daný projekt neevidoval vzdálenější vodní plochu a některé linie, jako součást lokality Borek, které byly v této práci evidovány a označení kompozice bylo tudíž změněno na 2B. V případě druhém se může jednat, například u lokality Průhonice

(ozn. 8), o nesprávné označení projektu IGA ZF MENDELU, které mohlo být způsobeno čtením z map. Tato konkrétní lokalita totiž neobsahuje tolik kompozičních prvků a proto byla přeřazena z označení 2C na jednodušší typ s označením 2B.

Ve třech lokalitách, konkrétně v lokalitě Jeneč (ozn. 1), Tachlovice (ozn. 2) a v Tursku (ozn. 9) došlo i ke **změně jádra krajinné kompozice**. Projekt IGA ZF MENDELU označil, ve všech třech lokalitách, za jádro kompozice zámek. Po provedených analýzách, terénních průzkumech a pročtení historie obcí, bylo zřejmé, že v obcích od prvopočátku stály tvrze a později dvory s hospodářským zázemím.

Po přehodnocení typů a jader kompozice došlo k **řazení prvků na zachovalé a nezachovalé**. Za zachovalé bodové prvky byly označeny prvky, které se dochovaly v jakémkoliv stavu. Nejčastějším zachovalým bodem jsou dvory, které se většinou dochovaly jako soukromé rodinné domy veřejnosti nepřístupné. Za zachovalé liniové prvky byly označeny všechny prvky, které se v dnešní krajině nějak projevují. Nejvíce linií bylo zachováno jako hlavní komunikace pro motorová vozidla a jako polní cesty mezi půdními bloky. Některé kompoziční linie byly zachovány ve formě mezi rozdělovací půdní bloky. Za zachovalé plošné prvky byly označeny všechny dochovalé rybníky či zámecké zahrady.

Nedochovanými bodovými prvky byly jen křížky u cest. Všechny hlavní bodové prvky ve všech lokalitách byly dochovány. Nedochované liniové prvky musely v průběhu let ustoupit novodobé výstavbě. V lokalitě Mníšek pod Brdy (ozn. 7) byla linie přerušena z důvodu výstavby domovu pro seniory. V lokalitě Hořovice (ozn. 20) linie ustoupila výstavbě letiště a v lokalitě Průhonice (ozn. 8) linie zanikla z důvodu výstavby dálnice D1. Většina dalších linií zanikla z důvodu vzniku velkých půdních bloků. Nedochovanými plošnými prvky byly některé zámecké zahrady i vodní plochy. Zejména v lokalitě Libeň u Dolních Břežan (ozn. 4) zanikly dvě plochy ze tří. Park u dvoru ustoupil výstavbě nové čtvrti rodinných domů a z původní vodní plochy se stala z části zastavěná část obce a z části orná půda. Obdobně jsou na tom lokality Tmaň (ozn. 17) a Trnová (ozn. 4).

Domnívám se, že rozdělení prvků na zachovalé a nezachovalé by každý jednotlivec realizoval jinak. Důvodem je, dle mého názoru, absence jednotné metodiky, která by určovala kritéria rozřazování prvků na zachovalé a nezachovalé.

Dle množství zachovalých a nezachovalých prvků a také podle jejich významu v krajinné kompozici, byly lokality **řazeny do kategorií dle stupně zachovalosti či**

poškození dle paní Kulišťáková a kolektivu (2014). Ze všech 22 lokalit bylo do kategorie Zachovalá komponovaná krajina zařazeno 14 lokalit. Do kategorie Částečně zachovalá komponovaná krajina je zařazeno pět lokalit a do třetí kategorie Poškozená komponovaná krajina jsou zařazeny tři lokality. Do poslední kategorie není zařazena žádná lokalita. Důvodem je, že se v řešeném území nenachází žádná lokalita, která by byla tak silně poškozena a nebylo by možné ji obnovit do původního stavu.

Označení lokality	Název lokality	Typ kompozice dle IGA ZF MENDELU		Typ kompozice dle autora	Jádro krajinné kompozice dle IGA ZF MENDELU		Jádro kompozice dle autora	Počet identifikovaných kompozičních bodů	Počet identifikovaných kompozičních linií	Počet identifikovaných kompozičních ploch	Dochovalost krajinné kompozice
1	Jeneč	2C	->	2C	zámek	->	dvůr	7	9	2	2
2	Tachlovice	1A	->	1B	zámek	->	dvůr	5	2	0	1
3	Dobříchovice	2B	->	2B	zámek	->	zámek	6	9	1	1
4	Trnová	1A	->	2B	zámek	->	zámek	2	8	2	3
5	Psáry	1A	->	1A	dvůr	->	dvůr	2	1	0	1
6	Libeň u Dolních Břežan	1A	->	2A	dvůr	->	dvůr	2	2	3	3
7	Mníšek pod Brdy	1B	->	2B	zámek	->	zámek	7	4	3	1
8	Průhonice	2C	->	2B	zámek	->	zámek	3	4	5	1
9	Tursko	2A	->	2A	zámek	->	dvůr	2	6	1	1
10	Holubice	1B	->	1B	dvůr	->	dvůr	3	4	0	2
11	Slapy	1B	->	1B	dvůr	->	dvůr	5	7	0	1
12	Vysoký Újezd	2A	->	2A	zámek	->	zámek	2	3	1	1
13	Halouny	2A	->	2A	dvůr	->	dvůr	3	18	0	3
14	Skuhrov	1B	->	1B	dvůr	->	dvůr	1	3	0	1
15	Borek	1B	->	2B	dvůr	->	dvůr	5	6	1	1
16	Slavíky	1B	->	1B	dvůr	->	dvůr	2	1	1	1
17	Tmaň	1C	->	2B	zámek	->	zámek	4	4	3	2
18	Dobříš	2C	->	2C	zámek	->	zámek	8	6	4	2
19	Ouběnice	1B	->	2A	dvůr	->	dvůr	3	2	1	1
20	Hořovice	2A	->	2D	zámek	->	zámek	10	9	5	2
21	Lhotka	1A	->	2A	dvůr	->	dvůr	2	3	1	1
22	Osov	2C	->	2C	zámek	->	zámek	5	10	2	1

Tab. 2: Celkové vyhodnocení krajinných kompozic se znázorněním změny typu kompozice (vlastní zpracování)

Při zpracovávání této práce, byly identifikovány **další komponované krajiny**, které ale projekt IGA ZF MENDELU nezmiňuje. Lze tedy konstatovat, že některé krajiny, které určil výše zmíněný projekt, možná ani komponovanými krajinami nejsou. Příkladem může být, jak již bylo zmíněno výše, oblast Psáry, která disponuje pouze dvorem, zvoničkou a jednou cestou s alejí. Tudíž komponované krajiny, které jsou zmíněny níže, jsou podstatně rozsáhlejší a obsahují více signifikantních znaků než některé krajiny identifikované v rámci projektu IGA ZF MENDELU.

Přidanou hodnotou této práce bylo zpracování jednotlivých **lokalit a jejich propisování do nástrojů územního plánování**. Za tyto nástroje byly vybrány územní plány obcí a územní studie krajiny obcí s rozšířenou působností. Bohužel některé obce nemají své územní plány dostupné v elektronické podobě a obce s rozšířenou působností Hořovice a Dobříš nedisponují zpracovanou územní studií krajiny. Pozitivním zjištěním ze všech dostupných dokumentů je fakt, že všechny územní plány obcí se snaží o obnovu historických cest a o novou výsadbu zeleně kolem hlavních i vedlejších komunikací. V územní studii krajiny obce s rozšířenou působností Beroun je velký důraz kladen na ochranu a regeneraci historických krajinných struktur (plužina, dvory, aleje, ovocné sady apod.), na zvyšování ochrany kulturních dominant (sakrální objekty) a tím zamezovat negativně působícím vizuálním vlivům a také zvyšovat ochranu krajinného rázu se zaměřením na ochranu kulturních dominant, pohledových horizontů, harmonického měřítka krajiny a kulturně historických a estetických hodnot krajiny. V územní studii krajiny obce s rozšířenou působností Černošice je důraz kladen obdobným směrem, konkrétněji na respektování historického vývoje krajiny a na obnovu historických krajinných prvků (cesty, vodní toky, rybníčky), dále na doplňování zeleně podél stávajících i nově obnovených historických cest a na výsadbu alejí ovocných stromů. Tudíž zmíněné nástroje územního plánování nepracují konkrétně s pojmem komponovaná krajina, ale pracují s jejími prvky, které komponovanou krajinu utváří.

1. Svaté pole

Základní informace

Kraj: Středočeský

k. ú.: Svaté Pole (760056)

ORP: Dobříš

Obec: Svaté Pole

Charakteristika signifikantních znaků dle autora

Koncept: profánní

Kompoziční schéma: 2A

Jádro: dvůr

Státní památková péče

fara – KP, kat. č. 1857732850, **kostel sv. Alžběty Durynské** – KP, kat. č. 1000138544, **boží muka** – KP, kat. č. 1000129667

Müllerova mapa a mapa I. vojenského mapování

Mapa II. a III. vojenského mapování

Popis kompozice

Jádrem této krajinné kompozice je dvůr, který se nachází naproti kostelu sv. Alžběty. K sídlu přiléhá rozlehlý Svatopolský rybník. Cesta, která vychází ze severu obce míří do okolních sídel Lhotka a Dobříš. Na rozcestí těchto dvou cest se nachází křížek. Všechny výše zmíněné kompoziční prvky jsou dochované. Cesty se stromořadím jsou zachované jako komunikace pro motorová vozidla s doprovodnou zelení. Dvůr je zachován jako rodinný dům veřejnosti nepřístupný.

Kompozice je dle množství prvků hodnocena jako schéma 2A a koncept profánní.

2. Obořiště

Základní informace

Kraj: Středočeský

k. ú.: Obořiště (708682)

ORP: Dobříš

Obec: Obořiště

Charakteristika signifikantních znaků dle autora

Koncept: profánní

Kompoziční schéma: 2B

Jádro: dvůr

Státní památková péče

socha sv. Jana Nepomuckého – KP, kat. č. 1000159305, **klášter s kostelem sv. Josefa** – KP, kat. č. 1000132186

Müllerova mapa a mapa I. vojenského mapování

Mapa II. a III. vojenského mapování

Popis kompozice

Jádrům této krajinné kompozice je dvůr, který se nachází naproti vodní ploše Příkop. Kousek od dvora se nachází Kostel sv. Josefa, který sousedí se sochou sv. Jana Nepomuckého. Obořištěm prochází cesta lemovaná alejemi, která vede od Dobříše až do Strakonice. Okolí Obořiště je velice bohaté na cesty s alejemi, které vedou jak do volné krajiny, tak do okolních sídel. Všechny hlavní kompoziční prvky byly zachovány. Jediné prvky, které zanikly, byly cesty s alejemi jižní stranou od sídla. Ty zanikly důsledkem vzniku půdních bloků.

Kompozice je dle množství prvků hodnocena jako schéma 2B a koncept profánní.

3. Horoměřice

Základní informace

Kraj: Středočeský

k. ú.: Horoměřice (644773)

ORP: Černošice

Obec: Horoměřice

Charakteristika signifikantních znaků dle autora

Koncept: profánní

Kompoziční schéma: 1B

Jádro: zámek

Státní památková péče

zámecké křídlo s kaplí – KP, kat. č. 1000128712

Müllerova mapa a mapa I. vojenského mapování

Mapa II. a III. vojenského mapování

Popis kompozice

Jádrem této krajinné kompozice je zámek, se kterým sousedí zámecká kaple. Kompozičními liniemi jsou cesty se stomořadím, které prochází Horoměřicemi. Všechny výše uvedené prvky jsou dochovány. Zámek Horoměřice je dochován v reprezentativním stavu, ale je veřejnosti nepřístupný. Zámecká kaple se nachází v patře a její klenba je bohatě zdobená freskami. Cesty jsou dochovány, buď jako hlavní komunikace směřující k Praze a nebo jako účelové komunikace s bohatou doprovodnou zelení.

Kompozice je dle množství prvků hodnocena jako schéma 1B a koncept profánní.

4. Středokluky

Základní informace

Kraj: Středočeský

k. ú.: Středokluky (757381)

ORP: Černošice

Obce: Středokluky

Charakteristika signifikantních znaků dle autora

Koncept: profánní

Kompoziční schéma: 2A

Jádro: dvůr

Státní památková péče

ochranné pásmo souboru památek v obci Středokluky – OP, kat. č. 1065165999, **sousoší sv. Ludmily a sv. Václava** – KP, kat. č. 1000146576, **socha sv. J. Křtitele** – KP, kat. č. 1000141164, **sousoší anděla strážce** KP, kat. č. 1000143687, **Kalingerův vodní mlýn** – KP, kat. č. 1000143462, **kostel sv. Prokopa** – KP, kat. č. 1000137419, **venkovská usedlost** – KP, kat. č. 1161025734, 1000136827, 1000134474

Müllerova mapa a mapa I. vojenského mapování

Mapa II. a III. vojenského mapování

Popis kompozice

Jádrem této krajinné kompozice je dvůr, který sousedí s kostelem sv. Prokopa a kaplí sv. Kříže. Sídlo disponuje i kompoziční plochou, kterou je rybník Pod Panskou. Ze sídla vycházejí čtyři cesty lemované stromořadím, které míří do okolních sídel. Kompozice je dle množství prvků hodnocena jako schéma 2A a koncept profánní.

5. Hostivice

Základní informace

Kraj: Středočeský

k. ú.: Hostivice (645834)

ORP: Černošice

Obec: Hostivice

Charakteristika signifikantních znaků dle autora

Koncept: sakrální

Kompoziční schéma: 2B

Jádro: zámek

Státní památková péče

ochranné pásmo souboru památek v obci Hostivice – OP, kat. č. 1006804772, **zámek** – KP, kat. č. 1000141162, **kostel sv. Jakuba** – KP, kat. č. 1000147997, **fara** – KP, kat. č. 1000148904, **sloup se sochou Panny Marie** – KP, kat. č. 1000135904, **tvrz** – KP, kat. č. 1000127755, **výklenková kaplička sv. Jana Nepomuckého** – KP, kat. č. 1000128235

Müllerova mapa a mapa I. vojenského mapování

Mapa II. a III. vojenského mapování

Popis kompozice

Jádrem této krajinné kompozice je zámek, který se nachází naproti kostelu sv. Jakuba. Hostivicemi prochází cesta, dříve lemovaná alejemi, která míří do Prahy a kolem které se nachází velké množství křížků. Sídlo disponuje i velkými kompozičními plochami, kterými jsou rybníky Kalý, Břevský a Strahovský. Novodobější Litovický rybník se na historických mapách nenachází. Kompozice je dle množství prvků hodnocena jako schéma 2B a koncept sakrální.

6. Všeradice

Základní informace

Kraj: Středočeský

k. ú.: Všeradice (787299)

ORP: Beroun

Obec: Všeradice

Charakteristika signifikantních znaků dle autora

Koncept: sakrální

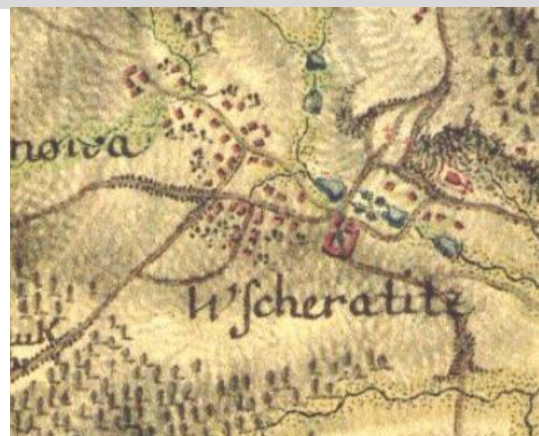
Kompoziční schéma: 1C

Jádro: zámek

Státní památková péče

kostel sv. Bartoloměje – KP, kat. č. 1000135387, **zámek** – KP, kat. č. 1000120418, **dvojice výklenkových kapliček - sv. Jana Nepomuckého a sv. Antonína Paduánského** – KP, kat. č. 1000143048, **synagoga** – KP, kat. č. 1000120411, **venkovský dům** – KP, kat. č. 1000143654, **venkovský dům** – KP, kat. č. 1000133877, **venkovská usedlost** – KP, kat. č. 1000134338

Müllerova mapa a mapa I. vojenského mapování

Mapa II. a III. vojenského mapování

Popis kompozice

Jádrem této krajinné kompozice je zámek, který se nachází kousek od kostela sv. Bartoloměje. V těsné blízkosti kostela se nachází křížek u cesty a dvojice výklenkových kapliček - sv. Jana Nepomuckého a sv. Antonína Paduánského. Okolí Všeradic bylo velice bohaté na cesty s alejemi, které byly ve většině případů dochovány v podobě komunikací.

Kompozice je dle množství prvků hodnocena jako schéma 1C a koncept sakrální.

7. Liteň

Základní informace

Kraj: Středočeský

k. ú.: Liteň (685267)

ORP: Beroun

Obec: Liteň

Charakteristika signifikantních znaků dle autora

Koncept: profánní

Kompoziční schéma: 1B

Jádro: zámek

Státní památková péče

hrobka rodu Doubků – OP, kat. č. 1000145962, **židovský hřbitov** – KP, kat. č. 1000126073, **socha Svatopluka Čecha** – KP, kat. č. 1000138361, **kostel sv. Petra a Pavla** – KP, kat. č. 1000130220, **fara** – KP, kat. č. 1000127959, **zámek** – KP, kat. č. 1000130416

Müllerova mapa a mapa I. vojenského mapování

Mapa II. a III. vojenského mapování

Popis kompozice

Jádrem této krajinné kompozice je zámek a s ním sousedící zámecký park Liteň. Nedaleko zámku se nachází kostel sv. Petra a Pavla a výklenková kaple sv. Jana Nepomuckého. Z Litně vychází velké množství cest se stromořadími, u kterých se nacházejí křížky.

Kompozice je dle množství prvků hodnocena jako schéma 1B a koncept profánní.

8. Točník

Základní informace

Kraj: Středočeský

k. ú.: Točník (795704)

ORP: Hořovice

Obec: Točník

Charakteristika signifikantních znaků dle autora

Koncept: profánní

Kompoziční schéma: 2A

Jádro: hrad

Státní památková péče

hrad Točník – KP, kat. č. 1000149071, **zřícenina hradu Žebrák** – KP, kat. č. 1000132648, **ochranné pásmo hradů Točník a Žebrák** – OP, kat. č. 1605059426, **zemědělský dvůr** - KP, kat. č. 1214086183

Müllerova mapa a mapa I. vojenského mapování

Mapa II. a III. vojenského mapování

Popis kompozice

Jádem této krajinné kompozice je hrad Točník a zřícenina hradu Žebrák, které se nacházejí na dvou protějšcích vyvýšeninách. Pod hradem Točník se nachází kaple. Aleje, které vycházejí ze sídla míří do sousedních sídel nebo do krajiny a jsou dodnes zachovány buď jako komunikace pro motorová vozidla nebo jako polní cesty. V kompozici se nachází i vodní plochy, kterými jsou Pekelský rybník a Dolní rybníky. Kompozice je dle množství prvků hodnocena jako schéma 2A a koncept profánní.

7. Závěr

Cílem této diplomové práce bylo zdokumentovat a vyhodnotit komponované krajiny identifikované v rámci projektu IGA ZF MENDELU a ověřit tak jeho spolehlivost.

Po provedení šetření a hodnocení dochovalosti ve 22 lokalitách, které se nacházejí v ORP Beroun, ORP Hořovice, ORP Dobříš a ORP Černošice, které byly vytipované projektem IGA ZF MENDELU je zřejmé, že převažují komponované krajiny zachovalé. Toto zjištění je podloženo porovnáním krajinné kompozice v době II. vojenského mapování s krajinnou kompozicí v současnosti. Necelou třetinu ze všech posuzovaných lokalit tvoří částečně zachovalé a poškozené komponované krajiny, ve kterých zaniklo více kompozičních prvků. Zánik nebo přerušení těchto prvků bylo způsobeno nejčastěji výstavbou nových objektů, výstavbou dálnice či letiště, které přerušily historické linie. Většina zaniklých kompozičních ploch ustoupila novodobé výstavbě rodinných domů či zahrádkářským osadám.

Celkově, lze říci, že více než polovina posuzovaných lokalit neodpovídala, alespoň v jednom bodě, charakteristice uvedené v projektu IGA ZF MENDELU. Dále bylo nalezeno dalších osm lokalit, které disponovaly větším množstvím signifikantních znaků než některé lokality vytipované výše zmíněným projektem. Právě mezi tyto lokality, s minimálním výskytem kompozičních prvků, jsou řazeny Psáry, Skuhrov a Slavíky.

Tudíž lze projekt IGA ZF MENDELU považovat za ne zcela spolehlivý. Naopak si, ale myslím, že tento projekt může sloužit jako důležitý podkladový dokument pro hledání dalších komponovaných krajin na území České republiky, ale je třeba provádět detailní terénní průzkumy a analýzy, obdobně jako v této práci. Tím by mohla vzniknout rozšířená a doplněná databáze komponovaných krajin, která by mohla sloužit jako podklad v oblasti územně analytických podkladů, v oblasti územního plánování a v oblasti státní památkové péče.

Cíle této práce, kterými bylo prověření spolehlivosti projektu IGA ZF MENDELU a provedení podrobné analýzy s terénními průzkumy jednotlivých lokalit v jihozápadní části Středočeského kraje, byly splněny. Přidanou hodnotou této práce je analýza propisování komponovaných krajin do nástrojů územního plánování, která byla prováděna z územních plánů jednotlivých lokalit a z územích studií krajin obcí s rozšířenou působností. Všechny tyto nástroje s komponovanou krajinou, i když tak v dokumentech není nazývána, pracují.

8. Seznam použité literatury

8.1 Literatura

- Amit-Cohen I., 2008: Contested Landscape and the Spirit of Place, the Case of Olive Trees and Urban Neighborhood in Israel. Israel: ICOMOS Israel and Department of Geography and Environment, Bar-Ilan University, 11 s
- Balatka B. a kol., 2006: Hory a nížiny. Zeměpisný lexikon ČR. Brno: AOPK ČR, 580 s. ISBN 80-86064-99-9
- Cahlíková Z. a Stojanov R., 2013: Migrace obyvatel v důsledku plánovaného využití území v Česku. In: Geografické rozhledy, 22(3), s. 30–31
- Cáder R. a Hanel L., 2017: Chráněná krajinná oblast Blaník jako příklad asociativní krajiny. In: Ochrana přírody, 6/2016, s 2 – 5
- Cílek V. a kol., 2011: Obraz krajiny: pohled ze středních Čech. Praha: Dokořán, 310 s. ISBN 978-80-7363-205-2
- Crawford O. G. S., 1953: Archaeology in the Field. London: Phoenix house LTD, 310 s
- Čada V. a Vichrová M., 2009: Rukopisné mapy Čech J. Ch. Müllera. In: Kartografické listy, 17, s 21-30
- Čapka F., 1998 : Dějiny zemí Koruny české v datech. Praha: Libri, 824 s. ISBN 80-85983-67-2
- De Blij H. J., 1977: Human Geography: Culture, Society, and Space. New York: John Wiley & Sons, 460 s. ISBN 978-0471200475
- Dunnett N. a Hitchmough J., 2004: The dynamic landscape: design, ecology, and management of naturalistic urban planning. New York: Spon Press. ISBN 0-415-25620-8
- Ehrlich M. a kol., 2020: Typologie historické kulturní krajiny České republiky. České Budějovice: Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Českých Budějovicích, 170 s. ISBN 978-80-85033-95-3
- Esterka J., 2010: Zachování alejí jako typického prvku české krajiny: sborník referátů z odborného semináře konaného dne 29. dubna 2010 v Praze. Praha: Arnika - Centrum pro podporu občanů, 97 s. ISBN 978-80-904409-7-5
- Flekalová M., 2011: Komponované krajiny. Brno: Mendelova univerzita, 78 s. ISBN 978-80-7375-536-2

- Flekalová M. a kol., 2016: Potenciální krajinné kompozice na mapách II. a III. vojenského mapování. Lednice: Mendelova univerzita v Brně, Zahradnická fakulta, 17 s
- Haar J., 2010: Pozemkové úpravy v komponované krajině. Břeclav: Pozemkový úřad, s 3 – 6. ISBN 978-80-86690-79-7
- Hájek P., 2003: Česká krajina a baroko: urbanismus českého baroka na příkladu města Jičína a jeho okolí. Praha: Malá Skála, 65 s. ISBN 80-902777-6-4
- Hronovská Š. K. a Kupka J., 2013: Ochrana kulturní krajiny: hledání cílů, možností a pravidel. V Praze: České vysoké učení technické, 132 s. ISBN 978-80-01-05391-1
- Childe G. V., 1935: The Prehistory Of Scotland. Routledge library editions, 336 s. ISBN 9781138817272
- Chodějovská E. a kol., 2020: Krajina v rukou barokního člověka: lidé a krajina 16.-18. století na východě Čech. Josefov: Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Josefově, 113 s. ISBN 978-80-88226-23-9
- Jarošek R. a kol., 2019: Komplexní pozemkové úpravy z pohledu ochrany přírody a krajiny. In. Ochrana přírody, 5/2019, s 14 – 19
- Komárek S., 2008: Příroda a kultura: svět jevů a svět interpretací. Vyd. 2., V nakl. Academia 1., rozš. Praha: Academia, 2008. Galileo, 307 s. ISBN 978-80-200-1582-2
- Koubek V., 2019: Průmyslová revoluce: Pokrok, který přinesl blahobyt a zničil Zemi. In: 100+1 zahraniční zajímavost
- Kovařík D., 2019: Zaniklá sídla jako místo paměti českého pohraničí. In: Kulturní studia, 1/2019, s 43-65
- Křesadlová L. a kol., 2015: Metodika prostorové analýzy památky zahradního umění. Praha: Národní památkový ústav, 113 s
- Kubačák A., 2020: Odkaz českého zemědělství. Praha: Ministerstvo zemědělství, 98 s. ISBN 978-80-7434-600-2
- Kuča K. a Kupka J., 2015: Identifikace existujících a zaniklých komponent historické kulturní krajiny v okolí Nového rybníka, KPZ Žehušicko. Praha: České vysoké učení technické v Praze, Fakulta stavební, 18 s

- Kuča K. a Kupka J., 2015: Identifikace existujících a zaniklých komponent historické kulturní krajiny s důrazem na členění plužiny. Ztracená Voda (okres Bruntál). Praha: České vysoké učení technické v Praze, Fakulta stavební, 18 s
- Kučová V. a Kuča K., 2015: Metodika identifikace a klasifikace území s urbanistickými hodnotami. Praha: Národní památkový ústav, odborné a metodické publikace (Národní památkový ústav), 168 s. ISBN 978-80-7480-025-2
- Kučová V. a Kuča K., 2016: Krajinne památkové zóny – území s kulturně-historickými hodnotami. In: Ochrana přírody, 4/2016, s 10 – 15
- Kulišťáková L., 2010: Komponovaná kulturní krajina a možnost její obnovy a zachování: přednášky z odborného semináře konaného v Olomouci ve dnech 22.-23. dubna 2010. Olomouc: Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Olomouci. ISBN 978-80-86570-17-4
- Kulišťáková L. a kol., 2014: Metodika identifikace komponovaných krajín. V Brně: Mendelova univerzita, 190 s. ISBN 978-80-7375-997-1
- Kulka J., 1991: Psychologie umění. 2. přepracované a doplněné vydání. Praha: Grada, 440 s. ISBN 978-80-247-2329-7
- Kupka J., 2010: Krajiny kulturní a historické: vliv hodnot kulturní a historické charakteristiky na krajinný ráz naší krajiny. Praha: České vysoké učení technické v Praze, 180 s. ISBN 978-80-01-04653-1
- Kupka J., 2012: Komponovaná kulturní krajina. In: Člověk, stavba a územní plánování. Praha: Fakulta stavební ČVUT v Praze, katedra sídel a regionů, s. 90 – 96. ISBN 978-80-01-05025-5
- Kupka J. a Vondráčková S., 2019: Lesní krajina Křivoklátska. Praha: České vysoké učení technické v Praze, 30 s
- Laine M. K., 2014: The Textual Ecology of the Palimpsest. In: Environmental Entanglement of Present and Past. Aisthesis VII, 2/2014, s 63 - 72
- Lipský Z., 2014: Landscape Memorial Zones as an Instrument of the Historical Landscape Protection. In: Životné prostredie, 48, 1, s 15-19
- Lokoč R. a Lokočová M., 2010: Vývoj krajiny v České republice. Brno: Lipka - školské zařízení pro environmentální vzdělávání, 84 s. ISBN 978-80-904807-3-5

- Lów J. et al., 2005: Typologie české krajiny. In: Projekt SE/640/1/03 Program biosféra. MS. LÓW & spol., s.r.o. Brno
- Mackovič V., 2018: Proč má územní plán řešit uspořádání krajiny?. In: Urbanismus a územní rozvoj, 1/2018, s 44 – 47
- Mackovič V., 2020: Krajina v zásadách územního rozvoje. In: Urbanismus a územní rozvoj, 2/2020, s 15 – 22
- Morkus J. a Poláková L., 2020: Regulační plán vydávaný obcí. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, odbor územního plánování, 9 s. ISBN 978-80-87318-95-9
- Müller R. a Šidák P., 2012: Slovník novější literární teorie: glosář pojmů. Praha: Academia. Literární řada, 700 s, ISBN 978-80-200-2048-2
- Norberg-Schulz Ch., 2010: Genius loci: krajina, místo, architektura. Praha: Dokořán, 224 s. ISBN 978-80-7363-303-5
- Pavlů I. a Zápotocká M., 2007: Archeologie pravěkých Čech. Praha: Archeologický ústav AV ČR, 215 s. ISBN 978-80-86124-71-1
- Poláková J., 2007: Mezinárodní dokumenty o ochraně kulturního dědictví. Praha: Národní památkový ústav, ústřední pracoviště, 238 s. ISBN 978-80-87104-14-9
- Royt J., 2000: Zahrada mariánská: mariánská úcta ve výtvarném umění od středověku do 20. století. Sušice: Muzeum Šumavy, 59 s. ISBN 80-238-6190-5
- Salašová A., 2004: The Future of Designed Landscapes. Praha: Central Region Conference Prague, Czech Landscape and Garden Society, s 22 - 26
- Salašová A., 2014: Nauka o krajině II. Brno: Mendelova univerzita v Brně, 248 s. ISBN 978-80-7509-186-4
- Salašová A., 2020: Komponované krajiny České republiky a jejich formování. In: Životné prostredie, 2020, 54/3, s 166 – 177
- Skřivanová Z., 2012: Společná zařízení v pozemkových úpravách. Praha: Ministerstvo zemědělství, 77 s. ISBN 978-80-7434-078-9
- Slavníková J., 2009: Postavení venkova ve Středočeském kraji. Praha: Český statistický úřad, 160 s. ISBN 978-80-250-1934-4
- Suthasupa S., 2008: Cultural Landscape in Urban Areas: The Remnants. Bangkok: Department of Urban Design and Planning, Faculty of Architecture Silpakorn University, 10 s

- Šantrůčková, M. a kol., 2019: Památky a hodnoty v asociativní krajině sv. Prokopa ve středních Čechách. Životné prostredie: revue pre teóriu a starostlivosť o životné prostredie. Bratislava: Ústav krajinnej ekológie SAV, 53(1), s 51 - 58. ISSN 0044-4863
- Tönnießen J., 1991: Simulationstechniken als Hilfsmittel der Landschaftsbildbewertung im Planungsprozeß. Norddeutsche Naturschutzakademie Hof Möhr, In: NNA-Berichte, 1/93, s 15 – 18
- Tuma D., 2014: Vývoj obornictví v českých zemích. Praha: Národní zemědělské muzeum, Prameny a studie (Národní zemědělské muzeum), s 215 – 233. ISBN 978-80-86874-52-4
- Velička P., 2010: Zachování alejí jako typického prvku české krajiny: sborník referátů z odborného semináře konaného dne 29. dubna 2010 v Praze. Praha: Arnika - Centrum pro podporu občanů, s 16 - 33. ISBN 978-80-904409-7-5
- Veličková M. a Velička P., 2013: Aleje české a moravské krajiny: historie a současný význam. Praha: Dokořán, 248 s. ISBN 978-80-7363-413-1
- Veverka B a Čechurová M., 2003: Georeferencování map II. a III. vojenského mapování. In: Kartografické listy, 11/2003, s 103 – 113
- Vícha O., 2015: Právní nástroje ochrany historické kulturní krajiny v právních předpisech na úseku památkové péče. Praha: Univerzita Karlova, Karolinum, s 87 – 116
- Vichrová M., 2006: Interpretace obsahu map II. vojenského mapování. Bratislava: Kartografická spoločnosť SR a Geografický ústav SAV, 14 s
- Wöbse H.-H., 1991: Landschaftsästhetik - eine Aufgabe für den Naturschutz?. Norddeutsche Naturschutzakademie Hof Möhr, In: NNA-Berichte, 1/93, s 3 – 8
- Wolf R. a kol., 1976: Naše obory. 1. vyd., Praha: Státní zemědělské nakladatelství, 253 s
- Wylie J., 2007: Landscape. Oxon: Routledge, 264 s. ISBN 9780415341448

8.2 Legislativní zdroje

- Aktualizace č. 2 Zásad územního rozvoje Středočeského kraje. Praha: Středočeský kraj, Krajský úřad, 2018
- Council of Europe, 2006: Landscape and sustainable development: challenges of the European Landscape Convention. Strasbourg: Council of Europe Publishing, 216 s. ISBN 978-92-871-5989-2
- Evropská úmluva o krajině, 2000 - sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 12/2017 Sb. m. s.
- Florentská charta – historické zahrady. Florencia, 1982
- Metodický pokyn Územní studie. Praha: Ústav územního rozvoje, Ministerstvo pro místní rozvoj, Odbor územního plánování, 2010
- Metodický pokyn Zadání územní studie krajiny. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj, 2016
- Metodický pokyn Vymezení zastavěného území. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj, Odbor územního plánování, 2013
- Mezinárodní charta o zachování a restaurování památek a sídel. Benátky, 1964
- Opatření obecné povahy č. 1/2014 o prohlášení části krajinného celku – území Hornické kulturní krajiny Abertamy-Horní Blatná-Boží Dar za památkovou zónu. Praha: Ministerstvo kultury, 2014
- Politika územního rozvoje České republiky (ve znění závazném od 11. 9. 2020). Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2020. ISBN 978-80-7538-306-8
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/147/ES (nahradila směrnici 79/409/EHS), o ochraně volně žijících ptáků („směrnice o ptácích“)
- Směrnice k provádění Úmluvy o ochraně světového dědictví. Mezivládní výbor pro ochranu kulturního a přírodního světového dědictví, 2011
- Směrnice Rady 92/43/EHS, o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin („směrnice o stanovištích“)
- UNESCO, 1992: Report of the Expert Group on Cultural Landscape. Santa Fe, united States of America: Secretariat Rapporteur , 112 s
- Úmluva o ochraně architektonického dědictví Evropy Granada. Ministerstvo zahraničních věcí, 1985
- Úmluvy Rady Evropy týkající se kultury. Praha: Informační kancelář Rady Evropy, 2005. ISBN 80-239-5937-9

- Územně analytické podklady obce s rozšířenou působností Beroun: 5. úplná aktualizace. Beroun: Městský úřad města Beroun, 2020
- Zákon č. 114/1992 Sb. - Zákon České národní rady o ochraně přírody a krajiny, v platném znění
- Zákon č. 139/2002 Sb. – Zákon o pozemkových úpravách a pozemkových úřadech, v platném znění
- Zákon č. 183/2006 Sb. - Zákon o územním plánování a stavebním řádu, v platném znění
- Zákon č. 20/1987 Sb. - Zákon o státní památkové péči, v platném znění
- Zásady územního rozvoje Středočeského kraje. Praha: zastupitelstvo Středočeského kraje, 2011

8.3 Seznam internetových zdrojů

- Álvarez M. L., 2011: The Category of Cultural Landscape. AIBR, Revista de Antropologia Iberoamericana (online) [cit. 2021.11.07], dostupné z <https://www.aibr.org/antropologia/06v01/articulos/060104e.pdf>
- Koubek V., 2019: Průmyslová revoluce: Pokrok, který přinesl blahobyt a zničil Zemi (online) [cit. 2021.11.10], dostupné z <https://www.stoplusjednicka.cz/prumyslova-revoluce-pokrok-ktery-prinesl-blahobyt-znicil-zemi>
- Maddena R., 2019: The Development of Agriculture (online) [cit. 2021.10.09], dostupné z <https://www.nationalgeographic.org/article/development-agriculture/>
- Prinz J., 2011: Baroko chtělo přiblížit nebe člověku (online) [cit. 2021.09.15], dostupné z <https://www.katyd.cz/clanky/baroko-chtelo-priblizit-nebe-cloveku.html>
- Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, 2004: Česká republika v kostce (online) [cit. 2021.11.02] dostupné z https://www.mzv.cz/file/367019/CR_FINAL_CZ_2014.pdf

Oficiální webové stránky obcí:

- Borek – (online) [cit. 2022.01.20], dostupné z www.obecborek.cz
- Dobřichovice – (online) [cit. 2022.01.20], dostupné z www.dobrichovice.cz
- Dobříš – (online) [cit. 2022.01.20], dostupné z www.mestodobris.cz
- Halouny - (online) [cit. 2022.01.20], dostupné z www.svinare.cz
- Holubice – (online) [cit. 2022.01.20], dostupné z www.holubicekozinec.cz
- Hořovice - (online) [cit. 2022.01.20], dostupné z www.mesto-horovice.eu
- Jeneč – (online) [cit. 2022.01.20], dostupné z www.jenec.cz
- Lhotka - (online) [cit. 2022.01.20], dostupné z www.oulhotka.cz
- Libeň u Dolních Břežan – (online) [cit. 2022.01.20], dostupné z www.liber.cz
- Mníšek pod Brdy – (online) [cit. 2022.01.20], dostupné z www.mnisek.cz
- Osov - (online) [cit. 2022.01.20], dostupné z www.osov.cz
- Ouběnice - (online) [cit. 2022.01.21], dostupné z www.oubenice.eu
- Průhonice – (online) [cit. 2022.01.21], dostupné z www.pruhonice-obec.cz
- Psáry – (online) [cit. 2022.01.21], dostupné z www.psary.cz
- Skuhrov - (online) [cit. 2022.01.21], dostupné z www.obecskuhrov.cz
- Slapy – (online) [cit. 2022.01.21], dostupné z www.slapynadvltavou.cz
- Slavíky - (online) [cit. 2022.01.21], dostupné z www.obectman.cz
- Tachlovice – (online) [cit. 2022.01.21], dostupné z www.tachlovice.cz
- Tmaň - (online) [cit. 2022.01.21], dostupné z www.obectman.cz
- Trnová – (online) [cit. 2022.01.21], dostupné z www.obectrnovapz.webzone.cz
- Tursko – (online) [cit. 2022.01.21], dostupné z www.tursko.cz
- Vysoký Újezd - (online) [cit. 2022.01.21], dostupné z www.vysoky-ujezd-urad.cz

Oficiální webové stránky obcí s rozšířenou působností:

- Beroun (online) [cit. 2022.01.14], dostupné z www.mesto-beroun.cz
- Hořovice (online) [cit. 2022.01.14], dostupné z www.mesto-horovice.eu
- Dobříš (online) [cit. 2022.01.14], dostupné z www.mestodobris.cz
- Černošice (online) [cit. 2022.01.14], dostupné z www.mestocernosice.cz

Mapové zdroje:

- I. vojenské mapování. Laboratoř geoinformatiky, Fakulta životního prostředí Univerzity J. E. Purkyně, 2001-2017 (online) [cit. 2022.01.05], dostupné z http://oldmaps.geolab.cz/map_root.pl?lang=cs&map_root=1vm
- II. vojenské mapování. Laboratoř geoinformatiky, Fakulta životního prostředí Univerzity J. E. Purkyně, 2001-2017 (online) [cit. 2022.01.05], dostupné z http://oldmaps.geolab.cz/map_root.pl?lang=cs&map_root=2vm
- III. vojenské mapování. Laboratoř geoinformatiky, Fakulta životního prostředí Univerzity J. E. Purkyně, 2001-2017 (online) [cit. 2022.01.06], dostupné z http://oldmaps.geolab.cz/map_root.pl?lang=cs&map_root=3vm
- Historické letecké snímky. Národní geoportál INSPIRE, 2010 – 2019 (online) [cit. 2022.01.05], dostupné z <https://geoportal.gov.cz/web/guest/map?permalink=d9b93e49d4b04ace21ecd4fca07e39b>
- Müllerovo mapování. Laboratoř geoinformatiky, Fakulta životního prostředí Univerzity J. E. Purkyně, 2001-2017 (online) [cit. 2022.01.05], dostupné z http://oldmaps.geolab.cz/map_root.pl?lang=cs&map_root=mul
- Současné letecké snímky. Národní geoportál INSPIRE, 2010 – 2019 (online) [cit. 2022.01.06], dostupné z <https://geoportal.gov.cz/web/guest/map?permalink=d9b93e49d4b04ace21ecd4fca07e39b>
- Stabilní katastr. ČÚZK, 2022 (online) [cit. 2022.01.05], dostupné z <https://ags.cuzk.cz/archiv/>

9. Seznam obrázků a tabulek

Obr. 1: Lokality kultury s nejstarší lineární keramikou. Pavlů I. a Zápotocká M., 2007: Archeologie pravěkých Čech. Praha: Archeologický ústav AV ČR, 215 s. ISBN 978-80-86124-71-1

Obr. 2: Urbanistická struktura sídla. Kučová V. a Kuča K., 2015: Metodika identifikace a klasifikace území s urbanistickými hodnotami. Praha: Národní památkový ústav, odborné a metodické publikace (Národní památkový ústav), 168 s. ISBN 978-80-7480-025-2

Obr. 3: Znázornění Müllerova mapování na příkladu Skřipelské aleje. Laboratoř geoinformatiky, Fakulta životního prostředí Univerzity J. E. Purkyně, 2001-2017 (online) [cit. 2022.01.22], dostupné z

http://oldmaps.geolab.cz/map_root.pl?lang=cs&map_root=mul

Obr. 4: Znázornění I. vojenského mapování na příkladu Skřipelské aleje. Laboratoř geoinformatiky, Fakulta životního prostředí Univerzity J. E. Purkyně, 2001-2017 (online) [cit. 2022.01.22], dostupné z

http://oldmaps.geolab.cz/map_root.pl?lang=cs&map_root=1vm

Obr. 5: Znázornění Stablního katastru na příkladu Skřipelské aleje. ČÚZK, 2022 (online) [cit. 2022.01.22], dostupné z <https://ags.cuzk.cz/archiv/>

Obr. 6: Znázornění II. vojenského mapování na příkladu Skřipelské aleje. Laboratoř geoinformatiky, Fakulta životního prostředí Univerzity J. E. Purkyně, 2001-2017 (online) [cit. 2022.01.22], dostupné z

http://oldmaps.geolab.cz/map_root.pl?lang=cs&map_root=2vm

Obr. 7: Znázornění III. vojenského mapování na příkladu Skřipelské aleje. Laboratoř geoinformatiky, Fakulta životního prostředí Univerzity J. E. Purkyně, 2001-2017 (online) [cit. 2022.01.22], dostupné z

http://oldmaps.geolab.cz/map_root.pl?lang=cs&map_root=3vm

Obr. 8: Znázornění historických leteckých snímků na příkladu Skřipelské aleje. Národní geoportál INSPIRE, 2010 – 2019 (online) [cit. 2022.01.22], dostupné z

<https://geoportal.gov.cz/web/guest/map?permalink=d9b93e49d4b04ace21eccd4fca07e39b>

Obr. 9: Znázornění současných leteckých snímků na příkladu Skřipelské aleje. Národní geoportál INSPIRE, 2010 – 2019 (online) [cit. 2022.01.22], dostupné z

<https://geoportal.gov.cz/web/guest/map?permalink=d9b93e49d4b04ace21eccd4fca07e39b>

Obr. 10: Vymezení řešeného území (vlastní obrázek)

Obr. 11: Rámcové sídelní krajinné typy v řešeném území. Národní geoportál INSPIRE, 2010 – 2019 (online) [cit. 2022.01.22], dostupné z <https://geoportal.gov.cz>

Obr. 12: Rámcové krajinné typy dle reliéfu v řešeném území. Národní geoportál INSPIRE, 2010 – 2019 (online) [cit. 2022.01.22], dostupné z <https://geoportal.gov.cz>

Obr. 13: Rámcové krajinné typy způsobu využití území v řešeném území. Národní geoportál INSPIRE, 2010 – 2019 (online) [cit. 2022.01.22], dostupné z <https://geoportal.gov.cz>

Obr. 14: Poloha řešených lokalit na mapě České republiky. Flekalová M. a kol., 2016: Potenciální krajinné kompozice na mapách II. a III. vojenského mapování. Lednice: Mendelova univerzita v Brně, Zahradnická fakulta, 17 s

Obr. 15: Grafické znázornění počtu typů kompozice na II. vojenském mapování (vlastní zpracování)

Tab. 1: Základní charakteristiky 22 lokalit vytipovaných dle projektu IGA ZF MENDELU (vlastní zpracování)

Tab. 2: Celkové vyhodnocení krajinných kompozic (vlastní zpracování)